

קונטרס

הבינו

פורים
תשפ"ד

שנה ו'
חוברת כ"ז
גליון 299

שיעורי

הרב שמעון
שפיצער שליט"א

קול הבינוני

718.686.8300 ארה"ב:

0204.586.2115 בריטניה:

03.300.0223 בלגיה:

072.257.7726 ארץ ישראל:

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים
השווים לכל נפש הנאמרים
מדי יום ביומו בכל מקצועות
התורה והחסידות מסודרים
להפליא ומלאים כל טוב

להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימיל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 03.3096216
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח העניינים

ליל שישי פרשת תצוה ט' אדר תשפ"ג

ז. מחיית עמלק במחשבה דיבור ומעשה

מה נשתנית מכל מצוות התורה? | יראת ה' היא אוצרו | המלאך רודף להביא את הגאולה | אוהבי ה' שנאו רע

ליל שישי פרשת תצוה ט' אדר תשפ"ג

י. ישועת ה' רק כשהכל סגור ומסוגר

מזל אדר שני דגים | שומר פתאים ה' | עולם הפוך ראיתי | עצה טובה קא משמע לן | כי אין לה אב ואם | מי יעשר ומי יעני

ליל שישי פרשת תצוה ט' אדר תשפ"ג

יג. כך מהדרים במצות משלוח מנות

כאיש אחד בלב אחד | הוי נושא ונותן בטובתו | לא משאירים טינה בלב | משלוח מנות מהשי"ת | כך מנצלים את הפורים | לא תכל רכיל בעמך | רצון ה' שנהיה רוכלים | דובר טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו

יום שלישי פרשת תצוה ז' אדר תשפ"ג

יז. להודיע שכל קוויך לא יבושו

כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו | פתח לה פתחא מהאי קרא | להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות | מצוה להתבונן בחסדי העבר | הנס הגדול ביותר של המגילה | להודיע שהקב"ה מקיים את הבטחתו | ונאמן אתה להחיות מתים | חותמו של הקב"ה אמת | הקב"ה מתקן ענינו יותר ממנו | אמת ואמונה בלילה | כך הופכים גלות לגאולה | ללמד על הפרט יצא | ויתחזק דוד בה' אלוקיו | ה' אורי וישעי ממי אירא | בסוף הכל מסתדר באופן פלאי | הקב"ה אחרית וראשית שלו | היציאה מן ההווה | האספו ואגידה לכם | ישועת ה' כהרף עין

יום שלישי פרשת צו י"ב אדר"ב תשפ"ב

כט. להודיע שכל קוויך לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך

להודיע לדורות הבאים | להודיע שכל קוויך לא יבושו | הסבר ליסודות הדת | הנקודה העיקרית המחשישה את הישועה | כל הפעולות מעוררים את התקוה | לראות היעמדו דברי מרדכי | עולם לא נבוש כי בך בטחנו | ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך | יבושו הבוגדים ריקם | אין התומך עוזב באמצע הכביש | סברא הוא למה לי קרא | הסברא קיימת רק במי שסומך באמת | שיהיו דברי תורה מחודדים בפוך | לכסיל לא מראים חצי עבודה | לחכם מראים חצי עבודה | החכם עיניו בראשו והכסיל בחושך הולך | רישא וסיפא אור ומציעתא חושך - מעשה שהיה

יום רביעי פרשת צו י"ג אד"ב תשפ"ב

ימי הפורים מסוגלים לתפילה לט

הקליפה המונעת השמחה | אוטם הלב וכיסויו | האומנות שבעבודת התפילה | הכוח המיוחד שיש בימי הפורים | השמחה באה מחמת הסרת ערלת הלב | בחינת 'לא בקשה דבר'

יום רביעי פרשת תרומה א' אדר תשפ"ג

החילוק בין שמחה לסיפוק והדרך להגיע אליה מז

משנכנס אדר מרבין בשמחה לכל השנה | בשכר קבלת עול מלכות שמים בשמחה | השראת השכינה מתוך שמחה של מצוה | שמחה היא התפשטות הקדושה | עבדו את ה' בשמחה | מה הוא שמח אף אתה שמח | שמחה שלא לשמה | סיפוק אינו ממלא את הריקנות הפנימית | את הנשמה א"א לרמות | איזהו שמח העשיר בחלקו | מאמרי חז"ל משמחי לב | מצדיקי הרבים ככוכבים | שמחה ע"י כוונת המחשבה | איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם | הרגשת המלמד לאחר ארבעים שנה

יום ראשון פרשת תצוה ה' אדר תשפ"ג

החסרון משלים את האיש היהודי נז

יהי שולחנם לפניהם לפח | ההעדר מן ההעדר מביא ההעדר | נפשי חולת אהבתך | יאה עניותא ליהודאי | לפני שבר גאון | מלחמות אני עשיתי | יש הצלחה שמורה לאדם לרעתו | אדם לעמל יולד | שעשה לי כל צרכי | בורא נפשות רבות וחסרונון | דוד מלך ישראל חי וקיים | ואני קרבת אלוקים לי טוב | שלא עשני גוי | ברוך אתה ה' גאל ישראל | כי לאום מלאום יאמץ

יום שני פרשת תצוה ו' אדר תשפ"ג

מחיית קליפת עמלק המקררת את האיש היהודי סה

אשר קרך בדרך | שיטה חדשה להצדקת דרכו | מסית ומדיח את עם ה' | הסביבה משפיעה על האדם | קליפת מצות אנשים מלומדה | הן אני עץ יבש | הצילה נפשי משפת שקר | מלחמה לה' בעמלק מדור דור | רשפיה רשפי אש שלהבת י-ה | אם יתן איש את כל הון ביתו | עד שהמלך במסיבו נרדי נתן ריחו | כי ממנו ניקח לעבוד את ה' | כתר מלכות בראשו | ויזנב בך כל הנחשלים אחריך | לך רוחי ונשמתי

יום רביעי פרשת תצוה ח' אדר תשפ"ג

גילוי מדת רחמנותו של הקב"ה לעזור גם לאחר החטא עד

אחרי ה' אלוקיכם תלכו | אני הוא לאחר שיחטא האדם | שבחו של הקב"ה | ה' יסעדנו על ערש דוי | אצל החולה (החוטא) הגילוי יותר גדול | סוף מעשה במחשבה תחילה | מגילה נקראת בשם אדני"י | הכנה להצטרפות לקהילתו של הקב"ה | מתנות לאביונים בדעת | ויעשו כולם אגודה אחת | דמפקי לכולא שתא בפורים היום | לא הלכתי בגדולות ובנפלאות ממני | היום הנורמלי ביותר בשנה

יום חמישי פרשת תצוה ט' אדר תשפ"ג

פג כוחה של אהבה להציל מתאוות רעות

הדור קבלוה מאהבת הנס | האהבה מגנא ומצלא | לתאוה יבקש נפרד | האהבה ממלאת את הנפש | יש יודע ויש מרגיש | יתרון הקבלה מאהבה | הבוחר בעמו ישראל באהבה | תזכורת תוך כדי דיבור | כי לא מחכמה דיבר כך | האהבה מקלקלת את השורה | חלונות מחלונות שונים | שמח תשמח רעים האהובים | המאור שבה מחזירו למוטב | יתרון קריאת המגילה | כלשון איש ואיש | ידיים ממשמשין בה

יום שני פרשת צו י"א אדר ב' תשפ"ב

צב פורים מסייע לאיחוד הלבבות

עיצומו של יום עוקר | בין ישראל לעמים | החלשת כח הרע | גילוי סודו של מאחז העינים | חייב איניש לבסומי בפוריא | ימי הפורים לא יבטלו | מקור שמחת הפורים | טעם קביעת החג ביום המנוחה | שנאת עמלק מוחה את שורשו | באבוד רשעים רנה | אין שום דבר שמצדיק פירוד לבבות | אוהבי ה' שנאו רע | לא תחמול עליו | סור מרע ועשה טוב | משפט אחד יהיה לכם | ידיד ה' ישכון לבטח | מווייתור לא מפסידים | סורו כל פועלי און | ממנו יראו וכן יעשו

שושן פורים תשפ"ג

קא שמחת השגת המטרה - מפורים זה עד יום הפורים הבא עלינו לטובה

לשמחה מה זו עושה | המוח שליט על הלב | משיגים מטרות בכל עת | על חיינו המסורים בידך | כגודל התשוקה כך גודל השמחה | גדולה מכל צרכי בני אדם | ויתנו לך כתר מלוכה

ליל שישי פרשת תצוה ט' אדר תשפ"ג

מחיית עמלק במחשבה דיבור ומעשה

כתוב גמילות חסדים לשון רבים ולא גמילות חסד, כדי שיהיה במספר תרי"א), ותרי"א הוא אותיות יראת המרמז על התפילה שמביאה ליראת הלב, הנה בעטוק האדם בג' אלו הנה יש בזה לבטל קומת הסטרא אחרא חב"ד חג"ת נה"ם במחשבה דבור ומעשה.

מבאר ה'בני יששכר' על פי זה: "והנה בכאן בנידון דידן ידוע לכל ענין מחיית עמלק הוא ביטול שיעור קומת הסטרא אחרא, וצריכין לבטל כל השיעור קומה חב"ד חג"ת נה"ם, על כן נצטוינו בג' מצות, לא תשכח מחשבה בלב, זכור בפה, והיה בהניח וכו' תמחה וכו' במעשה".

המלאך רודף להביא את הגאולה

וממשיך מכאן ה'בני יששכר': "והנה יש להתבונן, מה בצע כעת בזמן הזה במצות לא תשכח בלב כיון שאי אפשר לנו לקיים המצוה בפועל? בשלמה הגיון בפה הוא על דרך ונשלמה פרים שפתינו [אבל מה יש לנו מזכירת הלב?].

"ונראה לי לתת טעם למצות יוצרינו, דהנה דרשו **חז"ל** (כתובות מו, א) בפסוק ונשמרת מכל דבר רע (דברים כג, י) שלא יהרהר ביום ויבא לידי טומאה בלילה, (ומה דרשו הרהור הוא איסור דאורייתא), וכתבו **המקובלים** טעם בזה, דהנה על ידי עבירה נברא מלאך מקטרג כידוע, ועל ידי הרהור עבירה נברא הנשמה של המקטרג, ועל ידי המעשה נעשה גופו, והנה כשמהרהר בעבירה ונעשה הנשמה של המקטרג, הנה רודף המקטרג אחריו שיוגמר מעשהו כי

מה נשתנית מכל מצוות התורה?

בבני יששכר (חודש אדר ג, יג) כתב: "יש להתבונן במצוה זו מצות מחיית עמלק מה נשתנית מן כל המצוות שבתורה, דהנה כל המצוות שבתורה צריכין לקיים במחשבה דבור מעשה ולכולם נקרא מצוה אחת, משא"כ מצות מחיית עמלק הנה הם בחשבון ג' מצוות ממנין תרי"ג, מחשבה נמנית למצוה בפני עצמה לא תשכח במחשבה, דיבור נמנה למצוה בפני עצמה זכור בפה, מעשה נמנה למצוה בפני עצמה והיה בהניח וכו' תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח".

מביא ה'בני יששכר' מהרב **החיד"א** בספרו (כסא דוד כה, א) על מה שאמרו **חז"ל** (ברכות ח, א) כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הצבור, אמר הקב"ה כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם. והנה בתפילה העיקר הוא המחשבה, כי תפילה היא עבודה שבלב, תורה הוא בדבור, גמילות חסדים במעשה. הא לך שכאשר באים לגאול את השכינה, צריך לעסוק בשלוש מצוות נפרדות. האחת לעקור את חלק הקליפה שבמחשבה, השניה לעקור את החלק הקליפה שבדיבור, והשלישית לעקור את חלק הקפילה שבמעשה, תורה, עבודה וגמילות חסדים.

יראת ה' היא אוצר

עוד הוא מביא מהרב **החיד"א** שהשם של הסטרא אחרא ביחד עם הנקבה לילי"ת הוא בגמטריא תרי"א, וכן תורה היא בגמטריא תרי"א וכן גמילות חסדים (ולכן

וקיבץ את כל שלוש חלקי המצוה. ולדבריו על האדם לדעת בבואו לקיים מצות זכירת מחיית עמלק בשבת זו, **שבעיקר דורשים ממנו להוסיף מחשבה לדיבורו, כי כשיוסיף לו מחשבה, כבר יקיים בזה מצדו גם את חלק המעשה.** ומה תהיה מחשבתו? על זה אומר החינוך **שעליו להתבונן שיש קליפה שמכשילה אותו לבל יצליח בעבודת ה' ולא יגיע לידי דביקות, וכל פעם שהוא רוצה להתחזק בעבודת ה', היא זורעת בו ספיקות,** כידוע שעמלק הוא גמטריא ספק. אכן כן, מדובר באומה אמיתית שנקראת עמלק ועל בני אומה זו שורה קליפה זו, ובגללם השכינה בצער והאדם בצער והשכינה שבתוך האדם בצער. **ועל-ידי התבוננות זו, תתעורר בו שנאה עזה כלפיהם, כי השנאה מתעוררת בלב האדם כשהוא מבין מי מעולל לו את צרותיו.**

דוגמא לדבר: האדם יודע שיש מי שהורס לו את כל השידוכים. אין הוא יודע מי זה, אבל הוא רואה בחוש שבכל הצעה שמציעים, כיון שמגיעים קרוב לגמר, פתאום היא יורדת מסדר היום. ברור לו שיש מי שמדבר עליו סרה. כשיום אחד הוא מגלה מי הוא זה ואיזה הוא, הוא מרגיש כלפיו שנאה עצומה. אמנם שם אין הדבר נכון לשנוא את פלוני, כי פלוני אינו אלא שליח ההשגחה, אבל כשמדובר בענין כוחות הטומאה, שם נכון גם לשנוא אותם, ואדרבא, **רצון ה' שהאדם ישנא את הרע** - אוהבי ה' שנאו רע (תהלים צו, י). וסיבת הדבר, **כי כשהאדם שונא את הרע, הרע מתרחק מלבו, וכיון שהוא מתרחק מלבו, שליטתו על האדם מתמעטת והולכת.**

וכשהאדם רוצה שכך יהיה ויודע שעל ידי תורה ועבודה וגמילות חסדים יצליח בכך, הוא משקיע בהן עבודה מיוחדת. אכן

הנה הוא הולך ערום מבלי לבוש, וקרוב הדבר שיבא לידי מעשה עבירה בפועל, ומזה תתבונן במעשה המצוות הנה הוא בהיפוך לטובה, כמו שאמרו רז"ל ויכתב בספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו (מלאכי ג, טז), אפילו חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה (ברכות ו, א), כי נשמת המלאך המליץ הגעשה על ידי מחשבת והרהור המצוה עומד עדיין מבלי לבוש, ורודף אחריו להביאו לידי מעשה בפועל כי הוא עומד ערום מבלי לבוש, ויש לו מסייעים רבים ממחשבת המצוה.

"ולהיות עיקר גאולתינו תלוי בביטול זכר עמלק (מרכבה הטמאה) גם במעשה ויאבד זכרו לדור דורים, אז יושלם כל אחד מישראל בשיעור קומתו בקודש חב"ד חג"ת נה"ם, הנה נצטוינו גם בגלות החל הזה שאין כח בידינו לקיים המצוה במעשה, הנה נצטוינו לא תשכח במחשבה, ונעשה מפרי מחשבתינו נשמות המלאכים, והם ערומים מבלי לבוש הגופים, ומסייעים אותנו לבצוע מעשינו בפועל למהר ישועתינו להחיש קץ גאולתנו קץ הימין במהרה בימינו אמנ". עד כאן דבריו הקדושים של ה'בני יששכר'.

אוהבי ה' שנאו רע

ובאופן מעשי, בהגיענו לשבת זכור, את חלק הדיבור יש לנו בקריאת פרשת זכור מדין שומע כעונה, ולגבי חלק המעשה, אנו רגילים לומר: "מה לעשות? אין לנו היום את האפשרות ללכת להרוג עמלקים. מספרים על צדיקים גדולים שהזדמנה להם מצוה נדירה זו להרוג עמלקי בידיים ממש, אבל אנו אין לנו את היכולת הזאת". ומה לגבי חלק המחשבה? - "עוד נושא. אכן **בספר החינוך** כתוב שצריך לחשוב על כך ולעורר את השנאה בלב...".

אבל כפי שראינו, ה'בני יששכר' אסף

מחשבה ויגיעה לקרר את היצר ולחמם את הנשמה, יכול האדם לקיים את המצוות עשה דלא תשכח ולעקור את כל הקליפות המקיפות אותו.

צריך לזכור שהתפילה של שבת זכור, היא תפילה מיוחדת, כי האור של זכור מאיר לא רק בקריאה, אלא בכל השבת כולה, מה גם שמדובר בשבת שקודם היו"ט. ובכן, על-ידי

ליל שישי פרשת תצוה ט' אדר תשפ"ג

ישועת ה' רק כשהכל סגור ומסוגר

אומרים, והוא בוודאי פירוש נכון לגבי הבולע, כלומר העושה את ההשתדלות, אבל אני מוציא מזה לקח נוסף לגבי הנבלע. הנה הדג יש לו עינא פקיאחא כי אין לעיניו עפעפיים ואף פעם אינן נעצמות, ולכן סבור הדג הקטן שמלפניו אף אחד אינו יכול להזיקו כי עיניו אינן נעצמות ותמיד יוכל להישמר מהדגים הגדולים, אבל פחד גדול יש לו, היות שמאחוריו אין לו עינים, מה יקרה עם יבוא דג גדול מאחוריו ויטרפנו. אומר הקב"ה: **ממקום זה שאתה חושב שאתה יכול להשמר - אינך שמור, ולכן הדג הגדול טורף אותך משם, וממקום זה שאתה יודע שאינך יכול להשמר - משם אתה שמור ואין הדג הגדול יכול לטרוף אותך משם.**

ולכן הדגים של מזל אדר נוטים לשני הצדדים, כי בחודש אדר מתגלה ענין זה, שבדבר שהאדם חשב שיוכל להסתדר, פתאום צץ לו עיכוב שלא חלם עליו, ובדבר שהוא יודע שאינו יכול להסתדר לבדו והוא זקוק לסייעתא דשמיא - הוא רואה ברכה והצלחה.

עולם הפוך ראיתי

והנה בספר **שפת אמת**² (פרשת ראה) מביא ששמע מפי מחותנו הרה"ק **רבי מאיר מפרעמישלאן** זיע"א: פעם נסעתי עם מורי

מזל אדר שני דגים

יודע שהקב"ה ברא קבוצות של כוכבים שנקראות מזלות, וכל חודש יש לו מזל אחר, וזהו דבר המורה על הנהגתו של הקב"ה. וכמו שאומרים עטרת תפארת לעמוסי בטן. הלבנה מורה על בני ישראל והכוכבים מורים על הנהגתו של הקב"ה. ועל זה אמרו מזל אדר דגים, ופירושו שהכוכבים העולם בתחילת היום בחודש אדר הם בצורת שני דגים הנוטים לשני הצדדים, זה לימין וזה לשמאל.

וכתב הגה"ק **רבי חיים מאיר יחיאל מאוסטרובצה** זיע"א שפרנסת האדם היא בדומה לדגים, כי הנה אצל הדגים הגדולים אוכלים את הקטנים, וכשפותחים בטנו של דג ומוצאים בתוכו דג קטן, מצד הסברא צריך היה למצוא אותו זנב כנגד זנב ופנים כנגד פנים, ולמעשה מוצאים אותו תמיד הפוך, פנים כנגד זנב וזנב כנגד פנים, והדבר מוכיח שהדג הגדול בולע את הדג הקטן מצד ראשו ולא מצד זנבו³. ואומרים העולם שמפני כך הוא בולעו מצד ראשו, כי הוא מחפש מזון מהכא ומהתם, ומה שקורה בפועל הוא שדג אחר שלא חשב עליו כלל לטרפו, נכנס בין רגע תוך כדי שיוטו לתוך פיו, כי כך הוא סדר העולם, עושים השתדלות מפה, השתדלות משם, ובסוף נושעים ממקום אחר לגמרי.

שומר פתאים ה'

אומר הרבי מאוסטרובצה: כך העולם

א. יש לציין למה שכתוב במדרש בענין המן הרשע ששמח שיצא לו הגורל בחודש אדר כי בו מת משה. אמר לו הקב"ה: אתה רוצה לבלוע אותם כדג גדול הבולע את הדג הקטן, אך דע לך שאתה מהנבלעים ולא מהבולעים.
ב. להרה"ק רבי משולם פייבוש הלפרין מברעז'אן זיע"ע בן ר' נפתלי הירץ תלמיד ה'חזוה' מלובלין זיע"א. בנו רבי לייבוש היה חתנו של רבי יואל משאץ חתנו של רבי מאיר מפרעמישלאן זיע"ע.

בלי יסורים, יש לו לחשוש, כי מי יודע מה ממתין לו. ואין העיקר להתיירא מן היסורים, אלא מזה שהוא מתרחק מה'.

עצה טובה קא משמע לן

ובכן, אחת מהעצות הנפלאות להנצל מזה היא שיראה האדם את בעיותיו הרוחניות כבעיות חמורות מאוד. הוא חושב עליהן, הוא דואג עליהן, הוא אומר תהלים עליהן, ועושה כל מיני מהלכים לתקן אותן. הוא לא מגיב כדרך של בני אדם: "אין הכי נמי, צריך לעשות משהו... הולכים להתחזק..." אלא מוחו באמת מונח בזה. כשמוח האדם מונח בבעיות הרוחניות שיש לו, ולא באופן של עצבות ח"ו, אלא באופן של שברון לב, כאשר הוא מתפלל ומשתדל ומבין שיש לו עדיין דרך רחוקה להתקדם, הרי הוא מבין שהוא זקוק לישועה גדולה, וכיון שכן, הוא קרוב אל ה' דווקא בגלל אותן בעיות, וממילא אינו זקוק לצרות אחרות, כי אין הקב"ה רוצה להביא צרות לאדם סתם כדי לצערן, אלא כדי להכריחו להישיר מבטו אליו כלשון הכתוב: עיני כל אליך ישברו.

כי אין לה אב ואם

אף על אסתר המלכה כתוב במדרש (אסתר רבה ו) ^ג שלכך נבחרה להושיע את ישראל משום שלא היה לה אב ואם וידעה שאין לה על מי להשען אלא על אביה שבשמים. כשהאדם חושב שיש לו מהלכים, ההצלחה רחוקה ממנו. כך פירש הסבא קדישא מרוז"ן זיע"א: עד אנה אשית עצות בנפשי. כל עוד יש לי עצות משלי - יגון בלבבי (תהלים יג, ג). בחלקים האלה שהאדם יודע בהם באופן מוחלט שאין לו שום עצה, שם הוא רואה את הישועות הגדולות ביותר.

ורבי הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זיע"א בעגלה, והיה זה באמצע החורף כשכל הדרכים מקולקלות, והנה באמצע הנסיעה הגענו לדרך צרה ותלולה ונראה היה שהעגלה מתהפכת כל רגע, ופחדתי פחד גדול, וקמתי ממקומי לקפוץ מן העגלה. מיד תפס אותי מורי ורבי בידי והורה לי לשבת במקומי. התיישבתי והעגלה לא נתהפכה. אחר-כך נסענו בדרך ישרה וסלולה ופתאום נתהפכה העגלה על צדה. התפשטה אז נהרה על פני רבי ואמר לי: רואה אתה??? לא הבנתי למה הוא מתכוון. רק בבוקרו של חג השבועות, הבנתי. כשידעתי שאני זקוק לרחמי שמים, אמר לי רבי: עכשיו אתה יכול לשבת. וכשחשבתי שהכל טוב ונפלא ואין ממה לחשוש, אז נתהפכה העגלה.

הנה חודשים יש בשנה שהם חודשים חלקים, הכל זורם בהם על מי מנוחות. ניקח את חודש שבט לדוגמא. הוא לא חודש מדי מפחיד (אולי הבחורים אינם אוהבים אותו כי הוא חלק מדי ואין בו יומא דפגרא...), ואז מגיע חודש אדר. חודש אדר היה בתחילה חודש מאוד לא נעים. אכן כן, יש שני דגים בחודש זה. בתחילה היה עמו צרות צרורות כאשר המן ביקש אז להשמיד ולהרוג ולאבד את היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד, באמרו: חודש זה מתאים לכך, כי בו מת משה. אכן חודשים אלו, מצבים אלו, שבהם יודעים שצריך להגיע לישועת ה', הם אלה שנהפכים מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב.

כשהכל נראה מסודר ואף אחד אינו בא לצעוק על היהודים ולאיים עליהם, אז באמת צריך להתיירא. וכבר אמרו חז"ל (ערכין טז, ב) שמי שעבר עליו ארבעים יום

מה שאני עברתי בילדותי..." - הלה בדרך כלל פושט את רגלו ומתסבך ביער עבות שכמעט שאין דרך להחליץ ממנו. ומה פלא הוא שדווקא הוא יש לו ילדים מצויינים. אתה יודעים למה? כי **שם ידע שאין לו שום עצה ועליו לצפות לישועת ה'**, אך בענין הפרנסה **חשב שחכמתו תעמוד לו** ויוכל להגדיל את הונו ולהכפילו מיום ליום, ולכן **לא היתה לו שם סייענתא דשמיא**.

אכן מאוד לא נעים ללמוד זאת רק מאוחר בחיים. **כדאי לו לאדם להתרגל כבר מעכשיו לצאת בריקוד כל פעם שהוא רואה שאין לו פתרון נראה לעין למצבו** והכל סגור ומסוגר מכל הצדדים. וצריך לזכור שהקב"ה יזמין מצבים כאלה לכל אחד מישראל בלי יוצא מן הכלל, כי הוא אוהב את בניו ולא יתן להם להישאר רחוקים ממנו. **וכשהאדם פיקח, הוא מכניס עוד ועוד מצבים לקטגוריה זו, ולא כדי שיזכה להרבה ישועות, אלא כדי שיזכה להתקרב אל ה'**, אם כי בוודאי יגיעו לו ג"כ הרבה ישועות.

אכן האדם כשיתבונן במה שעבר עליו יבחין: הנה **הדברים שחשבתי שבהם לא יהיו לי קשיים, אינני רואה שהם חלקים כל-כך, ובדברים שחשבתי שבהם יהיו לי קשיים וחסרון, הנה אני זוכה בהם לשפע רב** ואף אני בעצמי איני יודע איך הגיע אלי שפע כזה. זה הפלא ופלא לשים לב לכך.

מני יעשר ומני יעני

יש שמסתכלים על העשיר בבית הכנסת, או על בעל הבית בעמיו שאינו סובל ממחסור בפרנסה, כאילו הוא נולד עם העשירות - "בוודאי! הוא מסודר, יש לו כסף". אך בדרך כלל זה בדיוק הפוך. הלה לא חלם מעודו שיתעשר. להיפך! בתחילה הוא התייסר הרבה עם מצוקת הפרנסה, ודייקא מפני כך **הוא התפלל מתוך הכרה אמיתית שאין לו שום עצה ולה' הישועה, ואז התחיל הקב"ה לשלוח לו שפע בדרך לא דרך**.

אמנם כן, מי שקם מיד לאחר נישואיו ואומר: "אני הולך לעשות כסף, יהיה מה שיהיה... אינני רוצה שילדי יצטרכו לעבור

ליל שישי פרשת תצוה ט' אדר תשפ"ג

כך מהדרים במצות משלוח מנות

הוי נושא ונותן בטובתו

הנה **במסכתות קטנות** (כלה רבתי פ"ד ה"י; דרך ארץ פ"א הכ"ח) כתוב: "אם חפץ אתה להדבק באהבת חבירך, הוי נושא ונותן בטובתו". ופירושו **כמה מהמפרשים** וכן הוא מוכרח מעוד מקומות שאין המדובר במי שרוצה שחבירו יאהב אותו, אלא **במי שרוצה לאהוב את חבירו**. אם חפץ אתה לאהוב את חבירך. למה? כי אין זה טוב בשבילו שהוא שונא אותו... חבירי מרגיז אותי, חבירי עומד לי בדרך, חבירי הזיק לי, אבל **בסוף אני בעצמי סובל מזה שאינני אוהב אותו**, אך מה אעשה שאינני אוהב אותו? מה אעשה שיש כאן פרשה ישנה? אני רוצה לאהוב אותו, אבל איני יכול. על זה אומר התנא: הוי נושא ונותן בטובתו. **תתחיל לעשות לו טובות** וכבר תראה מה יקרה. **אם אתה מצדך תעשה לו טובות, ייפתח בלבך איזה מעיין חדש של אהבה שיזרום ביניכם וייבטל לגמרי הפירוד** שהיה ביניכם.

ידיעה נפלאה! והגם שיכולים לדעת זאת גם מחכמת חיים, שונה הדבר כשלומדים זאת במקורות חז"ל. יש מי שחושש שאם **יתן משלוח מנות למי שאינו מחבבו**, יהיה בזה נגיעה של שקר. ולמען האמת, אדרבה ואדרבה, **זוהי צורת המצוה ותכליתה, שיתן משלוח מנות דוקא לאחד כזה, ובוהו יעקור מלבו את הפירוד** שביניהם.

לא משאירים טינה בלב

וראיתי בשיעורי הגר"א גניחובסקי זצ"ל שאמר על פי זה שכאשר יש לו לאדם טינה

כאיש אחד בלב אחד

המהרש"א **במסכת מגילה** (ז, ב) כתב שיותר טוב ליתן משלוח מנות קטן ממשלוח מנות גדול. ואפשר להסביר הסבר פשוט, כי כשהאדם נותן משלוח מנות גדול, זה בעיקר מעיד על הבשר (או בימינו - על העיצוב, הצורה החיצונית). מה שאין כן כשהוא נותן משלוח מנות קטן, כי אז זה מעיד על החיבה והריעות שיש לו אליו. ביתר ביאור: כשהאדם נותן משלוח מנות גדול ומושקע, הגם שאין ביניהם חיבה מיוחדת, יש הסבר מדוע הוא נותנו, שהרי זה עושה רושם ומנקר את העינים. אך כשהוא נותן דבר קטן, כגון דג ובקבוק יין, כי אז אין שום הסבר לנתינתו אם לאו שהוא מחבבו. ומאחר **שמצות משלוח מנות איש לרעהו נועד להרבות ריעות, נמצא שטוב יותר ליתן משלוח מנות כזה שהאהבה והחיבה היא זו שנותנת לו את חשיבותו**.

אכן **הצדיקים** מדברים הרבה מזה שקליפת עמלק מתבטלת על-ידי הוספת אהבה ואחוה, כי היא יוצרת חיבור שהוא היפך קליפת עמלק. ובפרט יש על זה הרבה דברי אלוקים חיים מהרה"ק **רבי ישכר דוב מבעלזא** זיע"א לאורך המגילה. הוא מבאר שפירוד לבבות הוא היפך קבלת התורה, ו'קיימו וקבלו' נעשה על-ידי שנולדה **ביניהם אהבה ואחוה**. ובוהו הוא מפרש הלשון **במגילה** (ט, כג) "וקיבל היהודים את אשר החלו לעשות". וקיבל לשון יחיד, כי **היו כאיש אחד בלב אחד, ולכן זכו לקבלת התורה אמיתית**.

מצוות חשובות אלה, משלוח מנות ומתנות לאביונים, חוץ ממה שהוא מקיים אותן בבוקר עם קריאת המגילה לצאת ידי חובה, יש לו עוד שעות ארוכות שבהן הוא יכול להדר בהן יותר ויותר.

כך מנצלים את הפורים

להתוודע ולהגלות שיש אנשים שאינם יודעים איך לנצל את היום, ורבים מנסים לדחוף את הזמן ושומחים שיכולים ללכת לכל הסבים והסבתות ולמצוא את עצמם בשקיעת החמה. אמנם כן, חשוב מאוד ללכת לסבים ולסבתות וליתן להם משלוח מנות, אבל **לשמח אנשים נדכאים הוא עבודת היום ופועל על האדם יותר מכל דבר אחר. וכשהאדם מתגבר על טבעו ונותן משלוח מנות מהודר למי שלבו טעון עליו ורמי טורא בינייהו, והכל כדי לעקור את הפירוד לבבות שיש לו, אין חביבה מעבודה זו ביום הפורים.** וכבר שנינו **במשנה ריש פאה** שהבאת שלום בין אדם לחבירו היא אחת מהדברים שהאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא.

ידוע שהצדקה המעולה ביותר היא להעמיד את האדם על רגליו לפני שהוא יורד לגמרי ונהפך לעני המחזר על הפתחים. אף כאן, יש לפעמים מחלוקות שאפשר להציל אותן בעודן באבן בטרם נהפכו למלחמת עולם. אחר-כך כבר יהיה הרבה יותר קשה לכבות את הדלקה. ובכן, כשהאדם מרגיש שחבירו כאוב עליו, יש לו את היכולת להציל בטרם תתפרץ אש המחלוקת. בקש שלום ורדפהו. פעמים שדי במילה אחת טובה להחזיר את השלום והאהבה על כנם.

לא תכל רכיל בעמך

ולא רק כשיש טורא בינו לבין חבירו,

בלב על חבירו, אסור לו להשאיר אותה, כי אח"כ היא מתנפחת ונולד ממנה פירוד, בתחילה פירוד נסתר ואח"כ פירוד גלוי. **ולכן מיד כשהאדם שם לב אליה, הוא צריך לעקור אותה.** הוא הביא לזה משל מגידול שהתגלה ר"ל בגוף האדם, שאף שאינו ממאיר, עוקרים אותו כמה שיותר מהר, כי הוא יכול להיהפך לממאיר ואז הוא עלול לשלוח גרורות לכל עבר ר"ל ולהתפשט בכל הגוף. אף כאן, **כשיש לו לאדם טינה בלב, דבר ראשון עליו לעקור אותה, שיתחיל לעשות לו כמה שיותר טובות, כי אם הטינה תגדל, היא תחלה אותו לגמרי.**

אמנם בתחילה אין זה קל לעשות טובות למי שאינו מחבבו, אבל אדרבה, יסורים מכפרים. על האדם לדעת ככה: הקושי שיש לך כשאתה בא לעקור את הטינה מלבך, יסורים הוא, והרי זה מכפר על עוונותיך, זה מנקה ומטהר את נשמתך, ומביא לך טובה וברכה בזה ובבא. כמה שזה יותר קשה, ככה זה מותיר בך רושם יותר גדול, ואת התועלת שבדבר אי אפשר לתאר כלל.

משלוח מנות מהשי"ת

הצדיקים הרי אמרו שכמו שאנו מקיימים מצות משלוח מנות ומתנות לאביונים, כך הקב"ה מקיים מצוות אלו לדידן, כי אנו נקראים רעיו של הקב"ה, כמו שנאמר למען אחי ורעי (עיי' רש"י חגיגה ז, א). ובכן, **כמה שהאדם נותן לאנשים כאלה שמצדו אינם ראויים לקבל, אף הוא מקבל מהקב"ה משלוח מנות ומתנות לאביונים כפי הצורך אע"ג שאינו ראוי.**

אכן אנו צריכים ללמוד להיות יהודים כאלה שנותנים גם ובעיקר למי שהם מרגישים צורך להסיר בינם ובינם פירושים. מי שרוצה להדר במהות המצוות, בנשמת המצוות, בנקודה ששם הקב"ה רוצה שנהדר, כשמגיע ליום כזה שיש בו שתי

ודבר זה משחית את נפשו. זה דומה קצת למי שעניו הסתנוורו מחמת הממון, שהכל נהפך אצלו לכסף. בראש השנה אפשר לעשות כסף, ביום כיפור אפשר לעשות כסף, בנעילה, במפטיר יונה. הכל כסף אצלו, וכל המערכת שלו הושחתה כליל. וכאן ברכילות הלא זה גרוע פי כמה. הוא משתמש בהכל כדי לקבל איזו הערכה מדומה.

רצון ה' שנהיה רוכלים

אך מדה טובה מרובה. הנה פעמים ששומעים אנשים הלומדים הלכות לשון הרע ורואים כמה הדבר חמור שפולטים מפיהם ביטוי כזה: בקיצור, צריך לשתוק כל היום. אסור לדבר שום דבר. אך ה'חפץ חיים' יצא כנגד זה בחרב ובחנית, כי מקורו ביצר הרע, כי כך האדם אומר לעצמו: והרי איני יכול לשתוק כל היום, ואם כן - מפטירין כדאתמול, מה נשמע?

אמנם כן, הקב"ה רוצה שהאדם יהיה רוכל. משלוח מנות נותנים על-ידי שליח. ראובן שולח את שמעון שיתן ללוי ויאמר לו שהוא שלחו, וחוזר חלילה. זה שולח לזה וזה לזה, והתלמידים מתארגנים יחד לשלוח לרב. וכן בענין מתנות לאביונים. תעביר... תעביר מזה לזה, תהיה רוכל... אך לא רק מנות וכסף תעביר. הללו רק אמצעיים הם.

מסופר על ה'אוהב ישראל' מאפטא זיע"א שכל השנה מייאס את הכסף, וכשהגיע חג הפורים, חיבבו וליטפו. וכשנשאל על-ידי בנו לפרש הדבר, אמר: אם הכסף יהיה מאוס אצלי היום, איך אוכל לקיים עמו מצות מתנות לאביונים? הרי לא ארגיש שאני נותן משהו. אני צריך להחשיבו כדי שאוכל לתת משלי לאחרים. אכן כן, **המנות והכסף הן אמצעיים להוסיף אהבה, הן דרך לאחד את בני ישראל, לאחד מקבל ומשפיע. תכליתן אינה אלא לאחד את הלבבות.**

אלא גם כשיודע שיש טורא בין שנים אחרים, יכול הוא להשלים ביניהם ולהציל אותן מן הפירוד. אכן כשמתבוננים, הלא זהו ההיפוך של רכילות, כידוע שלכל דבר יש צד טוב וצד רע. יש קליפה שנקראת רכילות, ולדאבון לב, אנו מבינים במה מדובר. יש לשון הרע, יש הוצאת שם רע, ויש לא תלך רכיל בעמך. הולך רכיל הוא מי שקונה כאן ומוכר שם, ממש כמו רוכל המוכר מיני סדקית. הוא קונה אצל אחד איזה ידיעה מסעירה ומוכר אותה לשני תמורת ידיעה אחרת שאותה יחזיר לראשון או ימכרנה לשלישי; הוא מטה אוזן לשמוע מה מתכננים לעשות בקהילה פלונית, והולך ומגלה זאת לאחרים, רק ברמיזה כמובן, וכך הוא קונה ומוכר, קונה ומוכר כל היום כולו, ומה הוא רוצה בזה? הוא רוצה קצת תשומת לב.

קליפה נוראית היא זו, כי חוץ ממה שהיא גורמת לפירוד לבבות נורא, היא גם משחית את האדם ההולך רכיל. **הקב"ה מסבב שהאדם ישמע דברים הנוגעים לו לעבודת ה' שלו. מכל דבר שהאדם שומע, הוא יכול ללמוד מה לעשות או מה לא לעשות, כמאמר הכתוב: מכל מלמדי השכלתי. והרי אמונים אנו על השגחה פרטית. כשאתה שומע דברים, כשאתה שומע איך אנשים מדברים ועל מה הם דואגים, אתה יכול להשתמש בזה לעבודת ה' שלך, לדעת מה לתקן בעצמך, או לדעת איך לעזור לאחרים. הולך לו האדם ומשתמש עם הכוח הזה להרע. הוא רואה משהו או שומע אחד מגלה איזה סוד ואומר בלבו: זו סחורה היא, אוכל להשתמש בה. הוא מניחה בתרמילו, ושש ושמש שהוא יכול להשתמש בזה כדי להתסיס קצת כמה אנשים ולהפיג את שעמומו. וכך הוא הולך ומשתמש בזה בשביל חורבן העולם במקום להשתמש בו בשביל בניינו.**

הרכילות. גש אל האנשים האלה ואמור להם: **אין לכם מושג כמה אנשים יש בימינו שהולכים ומתעלים, הולכים ומתרוממים. תעלו גם אתם על הרכבת.** יש ברוך ה' תורה, יש עבודה, יש גמילות חסדים, יש יראת שמים. לא אלמן ישראל. התורה פתוחה לכל אחד. כך צריך להעביר את הידיעות האלה כדי שיידעו מה קורה היום. בני ישראל מוסרים את נפשם לריבוננו של עולם. אנשים נותנים מזמנם, אנשים נותנים מכספם, אנשים עושים דברים למעלה מדרך הטבע האנושי. זוהי המציאות. צריך להעביר את זה, שהרי מצוה יש לדבר טוב על ישראל ולהודיע את טובם בעולם.

לזה נועדו מצוות משלוח מנות ומתנות לאביונים, להרבות אהבה בישראל, וזה מה שמביא לידי קבלת התורה. כפי שבפעם הראשונה לא היו יכולים לקבל את התורה רק כשהיו כאיש אחד בלב אחד, **כן עכשיו כשבאים לקבל את התורה מאהבה, אי אפשר בלי זה, ואדרבה, כאן זה נחוץ יותר שהרי צריך לקבל את התורה מאהבה, ורק כשיש לו לאדם אהבת ישראל, יכול הוא להגיע לאהבת התורה ואהבת ה', כי האהבות תלויות זו בזו. ולכן כל אימת שהאדם עושה איזה דבר למעשה שמוסיף אהבה בין בני ישראל, הוא מהדר בעבודת היום, והקב"ה מחזיר לו במדה כנגד מדה ושולח לו ג"כ משלוח מנות.**

האדם צריך להיות רוכל, וגם באופנים אחרים. למשל, האדם שמע דיבור יקר ומרגיש שהוא חייב להעביר אותו למישהו. הוא מחפש - למי אני יכול לומר אותו? לפתע מבטו נופל על אחד מחביריו - פלוני יהנה לשמוע את זה, פלוני חייב לשמוע את הסיפור הזה. מה הפשט? הפשט הוא ששקועים בדברים טובים ומבקשים להפיץ אור.

כעין זה יש מי שמריח שפלוני שרוי במצוקה כספית ומעביר את הידיעה לאלו שצריכים לדעת. יש לך איזו קופה? אני חושב שאפשר לעזור לפלוני. הנה כי כן, **יש רכילויות שהן בנין העולם.** הקב"ה אומר ככה: **אתה יודע משהו שיכול להועיל? עשה משהו בענין זה. דבר!!! דבר על זה, אבל רק באופן של בנין העולם.**

דובר טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו

דוגמא נוספת: פעמים הרבה רואים אנשים שיושבים באיזו קליפה שגורמת להם לדבר כל היום באופן המדכא את הלב ומחשיך את העיניים - הדור הזה הוא דור איום ונורא... אין כלום, אין צדיקים, אין יראי שמים... יש רק נסיונות קשיים ומכשולות... אנשים יורדים מן הדרך... אינך יודע אפילו כמה המצב חמור. זה הרבה יותר חמור מכפי שאתה מעלה בדעתך... לו היית יודע...

הנה זהו המקום להשתמש במדת

יום שלישי פרשת תצוה ז' אדר תשפ"ג

להודיע שכל קווין לא יבושו

המגילה, כדי שזכור פסוק זה, ושהאמונה בהבטחתו יתברך תעבור גם אל בנינו ואל בני בנינו עד עולם.

פתח לה פתחא מהאי קרא

אכן במסכת מגילה (יא, א) הגמרא מביאה כמה וכמה אמוראים שלפני שהתחילו ללמוד את עניני המגילה פתחו עם פסוק אחד מפסוקי התנ"ך, כל אחד עם פסוק אחר. והטעם, כי לפני שהרב בא ללמוד סוגיא עם תלמידיו, הוא צריך תחילה להסביר במילים קצרות מהי הנקודה שאותה הולכים ללמוד. האם הולכים ללמוד הלכות סגולות, או הלכות ישועות, או הלכות תפילה. ומובא שם שרב מתנה היה מתחיל עם הפסוק הנ"ל כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקיני בכל קראנו אליו, כי הבין שזה מה שצריך להוציא מהמגילה.

בכל קראנו אליו פירושו אפילו כשאיננו נמצאים במיטבנו. הן בני ישראל היו אז בגלות וחטאו שם בחטאים חמורים, כפי שאמרו חז"ל שהיה בזה שאלה של עבודה זרה וגילוי עריות, ובכל זאת הקב"ה שמע לתפילתם. וגם בשושנת יעקב אנו מדגישים זאת. כל קווין לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך. כשהאיש היהודי פונה אל הקב"ה ומדבר אליו, אין שום גבולות. וכן הוא הלשון באשרי קרוב ה' לכל קוראיו. תמיד כתוב בסגנון זה. אי אפשר להגביל זאת, אי אפשר לומר לאדם: רק אם אתה צדיק, נקי וצח. לא ולא! בכל מצב ובכל מציאות על האדם להאמין שהקב"ה מכיר את מצבו ושומע לתפילתו ומרחם ומושיע.

כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו

בפיוט שושנת יעקב אנו אומרים: "להודיע שכל קווין לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך". אורה של מגילת אסתר מפזר את הערפל ומגלה בבהירות נפלאה שאלו שמקווים אל ה' ומייחלים אליו וחוסים בו, לא יבושו ולא יכלמו לנצח, כי יתברר לכל שה' אתם. וזה לשון הרמב"ם במניין המצוות (סוף מניין מצוות הקצר): "וצו לקרות המגילה בעונתה כדי להזכיר שבחיו של הקב"ה ותשועות שעשה לנו והיה קרוב לשווענו, כדי לברכו ולהללו, וכדי להודיע לדורות הבאים שאמת מה שהבטיחנו בתורה כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקיני בכל קראנו אליו".

הוי אומר: חכמינו תקנו לקרות את המגילה מתרי טעמי. הראשון, כי אנו חייבים להודות לה' על הישועה שעשה לנו, וכמו שאמרו חז"ל (מגילה יד, א) "קרייתא (קריאתה) זו הלילא". ע"י קריאת המגילה שבו מספרים על הניסים הגדולים שהקב"ה עשה לנו, מהללים את ה'. והטעם השני, כדי שמעשה הנס ייחרט בלבנו, וגם בעתיד כשיבואו זמנים של חושך, נזכור שהקב"ה מקיים את הבטחתו אלינו "כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקיני בכל קראנו אליו". עם ישראל הורם מכל האומות ונחשב לגוי גדול ביחס אליהם, והדבר מתבטא בכך שבכל מצב שהם נמצאים, אם פונים הם אל הקב"ה, הוא עונה להם ומושיע אותם. לכן קוראים את

שומע אל אחד מישראל ומושיע אותו
ומביאו למקום יותר טוב.

ואדרבה, בלי ההסתר, **לו היינו רואים** שכל אימת שאנו מתפללים אנו נחלצים מכל צרותינו כפי רצוננו, **לא היינו זקוקים למגילת אסתר** ולא היינו צריכים לחג הפורים. מדוע צוו לנו חז"ל לקרות את המגילה? - **להודיע לדורות הבאים שאמת מה שהבטיחנו שכל אימת שהיהודי מתפלל, הוא שומע לו ומושיע אותו.** מה צריך להודיע זאת? פקח עיניך וראה שכך הוא. כל יום אתה יכול לראותו. אתה מתפלל לפרנסה, ומיד ארובות השמים נפתחים ונופלים לך על שולחנך מטבעות זהב. אך מה? חז"ל ידעו שאותה תורה אומרת לנו שיש מצבים של אנכי הסתר אסתיר, יש יצר הרע ויש קליפה ויש טומאה ויש עבירות. העולם לא נברא באופן שהדבר תמיד גלוי לעין. וכיון שכן, יתכן שיחשוב האדם שלא תמיד תקף הכלל שתפילה מועילה, אלא פעמים היא מועילה ופעמים אינה מועילה, שהרי כך הוא רואה בעיניו כשהוא מסתכל בחשבון הבנק שלו שפעמים שהוא מלא ופעמים שהוא חסר. לפיכך **תיקנו חז"ל לקרות את המגילה כדי להודיע שהתפילה מועילה תמיד בלי יוצא מן הכלל.** היא גופא זוהי המצוה שהאדם יחזק את האמונה בלבו כי לא תמיד יראה זאת בגלוי ולפעמים יצטרך להמתין זמן רב עד שיראה זאת.

מצוה להתבונן בחסדי העבר

כך כתב מרנא ה'ח'תם סופר' זצ"ל (דרשות שבת שובה עמ' לב) שהאדם באחרית ימיו מחויב לעמוד ולהסתכל על שנות העבר שלו ולהתבונן בכל הטובות שהקב"ה עשה לו, וסיבת הדבר, כי אין הטובות נגלות לעיני האדם תיכף ומיד ובשעת מעשה נדמה לו שאין קשר בין

להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות

ועל כן אנו קוראים את המגילה, להחדיר כל זאת בלבנו ובלב בנינו הבאים אחרינו. אמנם כאן ישאל הבן (אם בפה אם במחשבה): הרי לא תמיד הסיפור נגמר כל-כך יפה כמו בסיפור של מגילת אסתר. אז הסיפור הסתיים בכי טוב ונהפוך הוא אשר ישלטה היהודים המה בשונאיהם, ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר. מצבם בתחילה היה נורא ואיום וכבר נחתם גזר דינם בדם, והנה עשה להם הקב"ה נס גדול כזה. הפלא ופלא. אבל איך זה יכול להודיע לדורות הבאים? ומה קורה כשרואים מעשה שאינו נגמר ככה, התפללו והתפללו ולא ראו את הישועה? מה אתה מודיע לי, שלפעמים זה נגמר בטוב? את זאת גם ידעתי. אני יודע שיש סיפורים יפים. אבל פעמים הרבה זה לא נגמר כפי שמצפים. אנו בוודאי מאמינים שהכל לטובה, אבל מה אתה מספר לי את המעשה של מגילת אסתר אשר סופו היה כל-כך נפלא?

והתשובה היא שדווקא בגלל כן צריך לכתוב "**להודיע**", כי הקב"ה הרכיב את העולם מאור וחושך, יום ולילה, ובשבת קודש היהודי נעמד ואומר: "**להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות**", וכוונתו כך היא: יש מצבים של יום, אך יש מצבים ותקופות בחיי האדם שהם בבחינת לילה. אכן ואמונתך בלילות הוא חלק ממזמור שיר ליום השבת. **הוא שר לריבונו של עולם** כי הוא יודע שכאשר היום מאיר אין צריך אמונה כי הכל גלוי, להגיד בבוקר חסדך, וכשהלילה יורד וימש חושך, אז הוא צריך להאמין שדברי הקב"ה חיים וקיימים, אמיתיים ויציבים, שהוא שומע לנו בכל קראנו אליו, אלא שברא את העולם באופן שיש בו הסתר ואי אפשר לראותו בו ברגע. כרגע חשוך לו, אבל הוא מאמין בהבטחתו של הקב"ה שתמיד, בכל מצב שהוא, הוא

מאסף את בני ביתו לספר להם את כל פרטי המעשה, ומה קורה? הוא לא רואה כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו. הוא לא רואה שתפילותיו נענו. הוא לא רואה שהקב"ה עסק בצרכי האדם בו בזמן שהתנהג שלא כשורה.

הנס הגדול ביותר של המגילה

כידוע מה שכתב ה'חתם סופר' במקום אחר (תורת משה אסתר) שהנס הגדול ביותר היה המסופר בפרק הראשון עוד לפני הכאת המן הראשונה, שבעוד בני ישראל עוברים על דת של תורה והולכים ליהנות מסעודת אחשורוש, הקב"ה כבר מסבב סיבובים להרוג את ושתי ולהקדים בזה רפואה למכתן של ישראל. עכשיו? הרי הם נהנים מסעודתו של אותו רשע ומתגאלים בפת בג המלך. **אכן עכשיו הקב"ה כבר מכין את ההצלה, כי הוא יודע שהיהודים יתפללו אליו. מזה מתגלית האהבה הגדולה ביותר, אהבה בלתי מוגבלת.**

כך **רבי משה קורדובירו** ז"ל מאריך בתחילת ספרו **"תומר דבורה"** אותו כתב ללמד את האדם איך להתדבק במידותיו של הקב"ה. הוא מדבר שם על המדה שנקראת א-ל שמצד אחד פירושה תקיפות ומצד שני היא ענין של חסד, ומבאר שכך היא מדתו של הקב"ה **שגם בשעה שהאדם חוטא, הקב"ה עוזר לו ומטיב לו ומחיה אותו**, כי הוא יודע שהוא יכול לחזור בתשובה. זהו יסוד דברי ה'חתם סופר' הנ"ל שהנס הגדול ביותר הוא הפרק הראשון של המגילה. ובכן, **היעלה אדם על דעתו שהקב"ה הזניח אותו?! היעלה על דעתו שלפעמים אין הקב"ה עונה לו או אומר לו: "נראה, אולי פעם אחרת"?! אין דבר כזה. יש מושג אחר, והוא שהקב"ה מנהל את העולם עם חשבונות על גבי חשבונות והוא מטיב ומושיע בכל עת ובכל שעה ומקבל כל**

הדברים המתרחשים בחייו, וכשהוא מסתכל **אח"כ לאחוריו, אז הוא רואה איך הכל היה בהשגחה פרטית מדוקדקת לטובתו ולהנאתו.**

וזה לשון ה'חתם סופר': דהנה הניסים הגדולים הנפלאים הניכרים וידועים כקריעת ים סוף והדומה, הוא ניכר לכל, אך ניסים נסתרים שאין בעל הנס מכיר בהם, כגון הריגת ושתי, אין ספק בעולם שהיה זה הכנה לכל מה שנוולד אחריה, ושוב כמו ג' שנים אח"כ (כשסיפור הריגת ושתי כבר נשכח מן הלב) נלקחה אסתר לבית המלך ולא הרגיש אדם לאיזו סיבה היה זה, ושוב איזה ימים אח"כ קצף בגתן ותרש והגידה למלך בשם מרדכי הוא ג"כ דבר שאין לו המשך עם כל הנ"ל (כלומר, כל סיפור היה סיפור בפני עצמו ובעיני בני אדם לא היתה שום שייכות ביניהם. חדשות רבות הגיעו נולדו בין לבין, חדשות של חצרות האדמו"רים, חדשות של העולם הגדול, חדשות פנים קהילתיות, חדשות פוליטיות. מי יכול היה לקשר בכלל בין הסיפורים), שוב גידל המלך את המן ומי הבין מה יצמח מזה, עד לבסוף כשנעשה הנס המופלא ההוא, המבין יבין כי הריגת ושתי היתה כעין קריעת ים סוף אלא שאין בעל הנס מכיר בניסו.

ממשיך ה'חתם סופר': ועל זה כתב בספר **פרשת דרכים** לעושה נפלאות גדולות לבדו, פירוש הקב"ה עושה נפלאות גדולות לבדו, **שלא ידע אדם אלא הוא לבדו יודע**. ומכל מקום **מצוה על כל אדם באחרית ימיו לבחון כל אשר עשה ה' עמו מראשית צמיחתו עד אחריתו ואיך נתגלגלו הסיבות והענינים ולספרם לבניו אחריה, גם הם יבחנו ויכירו מעשה ה' הגדול אשר יעשה עמהם.**

הנה פעמים שהאדם מסתכל לאחוריו ואומר: "הנה אני רואה שזה היה בהשגחה פרטית", אבל אינו עושה מזה עסק. אין הוא

מה שהבטיחנו בתורה כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראנו אליו". הבה ונתבונן בלשון זה. אין הפירוש רק להודיע שאמת היא מה שכתוב בתורה, אלא יותר מזה, להודיע שהוא מקיים את הבטחתו. **האמונה שאם הקב"ה הבטיח, הוא יקיים, זהו הבטחון האמיתי.** כשהאדם מאמין שהקב"ה יקיים את הבטחתו, פירושו של דבר **שהוא נותן בו אמונה**. הוא אומר: "אני יודע ומאמין שלא איש א-ל ויזכב, ואם הבטיח, יעמוד בדיבורו". **בטחון בנוי על האמונה שהקב"ה יקיים את הבטחתו.** איננו יכולים לבטוח שיעשה את מה שלא הבטיח, אבל **שיקיים את מה שהבטיח, בזה אנו צריכים בהירות של מאה אחוז.** שבני אדם יאמרו מה שיאמרו, **שהדברים ייראו כפי שנראים, אעפ"כ אני מאמין שהקב"ה לא יפר את הבטחתו.**

כך ביאר רבינו **בעל חובת הלבבות** את מושג הבטחון בפרק הראשון של שער הבטחון, ואנו צריכים להיזכר בזה, כי אנשים מתבלבלים. האדם אינו יודע אם הוא צריך להאמין שיהיה לו טוב הנגלה או רק טוב הנסתר, האם יוכל לחשוב שבוודאי יתרפא החולה, האם הוא צריך לחשוב כן, האם יש מדרגה כזאת. איננו נכנסים עכשיו לכל הסוגיא, אבל עלינו לומר בפשיטות: **בטחון בנוי על כך שכאשר הקב"ה מבטיח, הוא מקיים, ושום דבר אינו יכול להעכיר את הבהירות הזאת אצל האדם.** הוא יכול להמשיך להיות בשמחה ובטוב לבב, כי ברור לו שאם הקב"ה הבטיח, בוודאי יהיה כן. במה שהקב"ה לא הבטיח, אינו יכול לבטוח, אבל במה שהבטיח (והרי יש דברים הרבה שהבטיח אלא שאין האדם שם לב אליהם), **בהם הוא יכול להיות בטוח שיקיימו ומתוך כך לשבת בטוח בלי שום דאגה.**

תפילה ותפילה, אלא שהאדם צריך לקחת חיזוק בענין זה, ואחת מהדרכים לקחת חיזוק היא קריאת מגילת אסתר. כשהאדם קורא מגילת אסתר, הוא מבין שאין מצבו הרוחני גרוע מאותם יהודים שנהנו מסעודת אחשורוש, ולומד מהסיפור שהקב"ה מחפש להטיב ליהודי בכל עת.

אנחנו בדרך כלל נבהלים כשאנו רואים מישהו עם מידות רעות ואנו רוצים לשנאותו ולהשליכו לכל הרוחות. אך **הקב"ה חומל ומרחם על כל אחד בכל מצב שהוא שרוי, והוא שומע לתפילותיו ועונה לו, ומכין לו כל הזמן את גאולתו.** וכאמור, זהו ואמונתך בלילות, **שיזכור זאת האדם הגם שאין הדבר גלוי לו ברגע זה.** וכשיתבונן האדם לאחור, יראה זאת הרבה יותר. אין על זה כיסוי שאינו ניתן להסרה. הוא ניתן להסרה. צריך רק לתת על כך את הדעת. על כן אומר ה'חתם סופר' שמצוה יש בדבר שהאדם יספר את הניסים לאחר שהתבונן בימים ראשונים.

וכבר נמצא כן בספר **חרדים וברבינו יונה** בהסתמכם על **הפסוק** (ואתחנן ה, טו) "זכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויוציאך ה' אלוקיך משם ביד חזקה ובזרוע נטויה", **שהאדם מחויב להסיר את הכיסוי על-ידי התבוננות.** אם לא יתבונן, יחשוב שפעמים שהקב"ה שומע ופעמים שאינו שומע. או יאמר: "אצלי איני רואה שהוא שומע". לא, לא! **אמת היא שיש זמנים של חושך, אבל אם תתבונן לאחור, תראה דברים נפלאים שיאירו לך את חיך.**

להודיע שהקב"ה מקיים את הבטחתו

כעת נראה מה צריך האדם לחשוב ואיך יוכל להתקדם בזה. הנה ראינו לשון הרמב"ם: "להודיע לדורות הבאים שאמת

ונאמן אתה להחיות מתים

דוגמא לדבר: אנו אומרים בשמונה עשרה "אתה גיבור לעולם ה' מחיה מתים אתה", ומפטירים "ונאמן אתה להחיות מתים". הקב"ה הבטיח שיחיה את המתים, כפי שהובאו כל המקורות **במסכת סנהדרין**, וכיון שהבטיח בוודאי יקיים. ואם כן האדם רגוע מאוד. יכול להיות שכואב לו. אך כאב אינו סתירה. כשהאדם מקבל מכה, כואב לו. אבל את החיזוק הוא שואב מבהירות נפלאה, וכה הוא אומר מתוך אמונה בהירה: "נפטר זה? הלא הוא עתיד לחזור לתחיה! זה לא נגמר". עצבות נובעת מההרגשה שזה נגמר. הוא קיווה וייחל ועשה ופעל, ובסוף - שום דבר. הוא מת. לא נכון! **הראשונים** אומרים להדיא בענין האיסור של לא לתגודדו (פרשת ראה) שטעם האיסור שלא להצטער יותר מדי הוא מפני שהקב"ה הבטיח שישובו לתחיה. אמת שיש געגועים. אבל געגועים הם רגש. מותר להתגעגע. אבל חייבים להישאר בשמחה כי עתידים לשוב ולהיפגש - ונאמן אתה להחיות מתים. **ברור לו לאדם מבהירות שאין למעלה ממנה שאם הקב"ה הבטיח - יקיים.**

חותמו של הקב"ה אמת

זהו הפירוש במה שכתב רש"י על הפסוק ואמונתך בלילות: "**בעוד צרת הגלות, להאמין בך שתשמור הבטחתך**". שואלים את האדם: "במה אתה מאמין?". והוא משיב: "הקב"ה הבטיח לי שיוציאני מן הגלות, ואני מאמין שישמור הבטחתו, כי חותמו של הקב"ה אמת, וזה מה שנותן לי את הכוח להתמודד".

הבה ונתבונן! הנה הסיבה שהאדם משקר היא משום שאינו יכול להראות את מה שהוא צריך להראות. הוא הבטיח לחבירו שיחזיר לו את כל הסכום עד יום שני, מדוע הוא צריך פתאום לזרוק שקרים

מפיו - "לא אמרתי, לא הייתי פה, לא ראיתי שהתקשרת אלי?", התשובה היא כי אין לו את הכסף. וכמו כן האדם משקר על העבר כדי לחסוך מעצמו בזיונות. אך הקב"ה אין לו צורך לשקר, כי הוא כל יכול ואינו מוגבל מכלום. חותמו של הקב"ה אמת. אין לו בכלל סיבה לשקר. טיפשי! **היש דבר שמונע מהקב"ה לקיים כל הבטחה שהבטיח בשלמות גמורה.** אתה בגלל שאתה כל-כך מוגבל, אתה מתחיל לפקפק...

אכן אצל רוב בני אדם לא זוהי הבעיה. הם יודעים שחותמו של הקב"ה אמת. אבל אינם יודעים מה הקב"ה הבטיח ומה לא הבטיח, ולכן הם חושבים שבטחון הוא ענין או סגולה. הוא דבר כזה שאם מרגישים אותו, הוא יכול להביא שפע. לא! בטחון הוא א"ב. אם הקב"ה מבטיח - הוא מקיים. נראה לך שהקב"ה משקר? לא, לא, לא, חס ושלום! מדוע אם כן אתה כל-כך שבור ברוחך? אכן ברוב הפעמים התשובה היא כי אין לו בהירות בשאלה זו מה הקב"ה הבטיח ומה לא הבטיח.

עכ"פ כן כתוב ברמב"ם כאן שתיקנו לקרות את המגילה להודיע לדורות הבאים שהקב"ה מקיים את הבטחתו לשמוע לקולו של כל אחד. אכן כן, לדורות הבאים. לך איש קטן, בדור שלך, עם הנסיונות הקשים של הדור, לך דיבר מבהירות והבטיח שישמע אליך כל פעם שתתפלל אליו ויהיה קרוב אליך. כשאמר שישמע אליך, פירושו של דבר שירגיש את מצבך. קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת. כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו. הוא גדול מחמת זה שהקב"ה קרוב אליו ומרגיש בצערו כלשון הפסוק (ישעיה סג, ט) בכל צרתם לו צר. הקב"ה נמצא בתוך הצער, כי השכינה שרויה בגלות כשאתה מתייסר. והקב"ה מבטיח לך שיעזור לך.

מרחיבים בזכירת יציאת מצרים, בשחרית או אומרים אמת ויציב ובערבית או אומרים אמת ואמונה, וצריך טעם מדוע תיקנו נוסחאות שונים לשחרית וערבית, ולכאורה היה אפשר לתקן הנוסח בערבית כמו בשחרית, שהרי כל מה שאומרים בשחרית עולה יפה גם לערבית. הביטו וראו שכל מה שאומרים באמת ויציב הוא שהקב"ה ממקיים הבטחותיו, ומדוע אי אפשר לאמרו גם בלילה?

אכן **רש"י במסכת ברכות** (יב, א) נזקק לשאלה זו וביאר שאמת ואמונה יש בו דבר נוסף שאותו צריך להזכיר בלילות, ולכן נוסחו שונה קצת, וזה לשונו: ברכת אמת ויציב כולה על חסד שעשה עם אבותינו היא, שהוציאם ממצרים ובקע להם הים והעבירם, וברכת אמת ואמונה מדבר בה אף על העתידות, שאנו מצפים שיקיים לנו הבטחתו ואמונתו לגאלנו מיד מלכים ומיד עריצים ולשום נפשנו בחיים, ולהדריכנו על במות אויבינו, כל אלה הנסים התדירים תמיד.

הא לנו שהקב"ה הבטיח לנו שיגאלנו מכל הצרות והמצוקות ומכל מצבי הגלות. ולכן **בלילה כשהחושך יכסה ארץ, צריך לדבר באופן ברור ביותר ולומר שהקב"ה הבטיח לנו לחלצנו מכל מצבי החושך, וכיון שהבטיח, בוודאי יקיים.**

כך הופכים גלות לגאולה

הנה ה'חתם סופר' כתב עוד (דרשות ז' אדר) **שהמגילה מספרת לנו שהדרך להפוך גלות לגאולה היא על-ידי שהאדם זוכר את הבטחותיו של הקב"ה ונכנס להשראה כזאת.** הוא מסביר שממטעם זה ערכה אסתר סעודה. היא לא אמרה: המצב נורא וצריך לבכות ולצעוק. לא! היא זכרה שהקב"ה עתיד לגאול את ישראל וערכה סעודה להורות שהיא מאמינה בזה

הקב"ה מתקן ענינו יותר ממנו

הנה החובת הלבבות בפתיחתו לשער הבטחון כתב שאחד מיסודות הבטחון הוא כזה: **"הוא יודע פי הבורא יתברך מתקן ענינו יותר ממנו ובוחר לו טוב יותר ממה שהוא בוחר לעצמו"**. והאמת שזה כבר כתוב בתורה (עקב ח, ה): כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוקיך מיסרך. הוי אומר: אם האדם עובר פעם יסורים, זה רק מפני שהקב"ה צריך לייסרו כפי שהאב עושה זאת לבנו. הקב"ה עושה זאת באופן הקל ביותר, ומעמיד חיזוק לאדם קודם לכן ובאמצע ולאחר מכן, כי הוא עושה זאת רק לגודל האהבה.

הנה כולם הקשו על הפסוק (בשלה טו, כו) ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלוקיך וגו' כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך, אם אין הקב"ה משים מחלות, מה זקוקים לרפואה? ויש שמקשים באופן אחר: הלא אנו רואים לדאבון לב שיש מחלות. ותיצרו הצדיקים שאינו דומה. מחלה שפוקדת את הגוי, היא מחלה. אך אצל ישראל זו מציאות אחרת, שהרי מדבר באב ובנו, וכשהקב"ה מביא על היהודי מחלה, אינה מחלה, אלא רפואה. זהו כי אני ה' רופאך. המחלה היא כלי. לגוי היא מכה. לך היא דרך לזכך ולהביא את נשמתך אל תכליתה.

הקב"ה מקיים את הבטחתו. הבטחתו היא שישמע לתפילותיו של כל יהודי וירגיש בצערו, הבטחתו היא שיגאל אותו מכל צרה ומצוקה, הבטחתו היא שכאשר יתן לו מכה, לא תהיה זו מכה, אלא יתקן ענינו יותר ממנו ויבחר לו טוב יותר ממה שהוא בוחר לעצמו.

אמת ואמונה בלילה

הנה לאחר ק"ש שחרית וערבית או

הוא במצב נורא של הסתר. אבל כשהוא מתפלל ושרוי בשמחה מתוך אמונה שהקב"ה מכיר את מצבו ומוביל אותו אל המקום הטוב ביותר, הרי יש לו הבטחה נפלאה. זה מה שאנו צריכים להוציא מהמגילה.

ייתחזק דוד בה' אלוקיו

בשנת תרצ"ז, לאחר הכנסייה הגדולה השלישית, ממש לפני פרוץ השואה, מסר הגה"ק 'האמרי אמת' מגור זיע"א דברים נפלאים שאנשים רבים שאבו מהם חזוק במשך כל שנות הזעם, ואח"כ נדפסו בספר **ילקוט יהודה החדש** (פרשת כי תבוא). והנה בתוך דבריו הזכיר דבר נפלא, וכה אמר: כשהאדם עובר איזה קושי, ייזכר איך התחזק דוד המלך ע"ה כשהיה באחד מהמצבים הקשים ביותר בחייו. היה זה כאשר נלחם עם עמלק בצקלג. אכן כן, התורה חוזרת על עצמה שוב ושוב. צריך לזכור את זה. היה מעשה עם עמלק לאחר קריעת ים סוף, היה מעשה עם עמלק בתקופת מלכותו של שאול המלך, והיה מעשה בתקופת דוד. כשעמלק נלחם עם ישראל, נעשה חשוך מאוד. אך כשעושים מה שצריך לעשות, נעשה אור גדול. דוד המלך מלמד את האדם מה צריך לעשות כשחשוך לו מאוד.

המעשה היה כפי שמתואר בספר שמואל (ש"א פרק ל) שדוד קיבל מאכיש מלך גת את העיר צקלג והתשקע בה עם אנשיו ובני ביתם. פעם יצא עם אנשיו לעזור לאכיש במלחמתו עם אויביו, וכשחזר לצקלג, גילה שהעמלקים שרפו אותה באש וישבו את הנשים אשר בה מקטן ועד גדול, ויבוא דוד ואנשיו אל העיר והנה שרופה באש ונשיהם ובניהם ובנותיהם נשבו, ואצל מי נשבו? אצל האנשים האכזריים ביותר. צריך להבין במה מדובר. חז"ל הרי אומרים שהשבי הוא

באמונה שלמה. היא ידעה שזוהי הדרך הטובה ביותר, להכנס למצב של אמונה שהקב"ה הולך לקיים הבטחתו.

ה'חתם סופר' משתמש שם בלשונה: "שסבלון אחד עושה יותר מכמה תפילות". סבלון הוא מלשון לסבול, והיינו לסבול את המצב מתוך אמונה שהקב"ה מביא את הישועה. דבר זה מועיל להחיש את הישועה יותר מכמה תפילות. למה? כי יש בזה אמונה עמוקה שהקב"ה עתיד לקיים את הבטחתו.

הוא כותב שם שזהו הפירוש "רחוק מישועתי דברי שאגתי" (תהלים כב, ב). כשהאדם עסוק בשאגתו, הוא רחוק מהישועה. אם הוא שואג מתוך מחשבה שאין שום דרך להיחלץ מהצרה, הרי הוא רחוק מן הישועה. זה שאינך רואה עצה בדרך הטבע, זהו אמת. אבל עליך לעורר בלבך את האמונה - רגע אחד! אנו נמצאים כאן בגלות? אנו מנסים לחזור בתשובה ולהתפלל אל הקב"ה? הקב"ה בוודאי יקבל את תפילותינו. כך היה בכל הדורות וכך יהיה גם הלאה. בני ישראל יחזרו בתשובה והקב"ה ישמע את שוועתם, ואם כן אני יכול לערוך סעודה, כי אני יודע בוודאות שהקב"ה הבטיח ושיקיים את הבטחתו.

ללמד על הפרט יצא

ומה שנחוץ הוא, שהדורות הבאים יזכרו שזה מדבר גם אל היחיד. האדם מתבונן ואומר לעצמו: אני עכשיו נמצא במצב מתוח. אני לא רואה כלום. הכל מסביב חשוך. אבל הקב"ה הבטיח לי שאם אפנה אליו, ישמע את תפילתי ויתקן את הענין באופן הטוב ביותר. ובכן, הקב"ה עושה זאת והקב"ה הרי עושה רק מה שטוב לי, והוא מרחם עלי יותר מכפי שאני מרחם על עצמי. ואם אני מתפלל, אין לי מה להרגיש אבוד. כשאין האדם מתפלל, אזי

מהנשף ועד הערב למחרתם וכו' מכאן ואילך אמר דוד. אם תחנה עלי מחנה של עמלקים, לא יירא לבי. אם תקום עלי מלחמה של עמלקים, בזאת אני בוטח.

ונראה להוסיף שזהו שכתוב בה' אלוקיו דוקא, ולא בה' לבד או בה' אלוקים. התכוון לרמוז שכולם בגדו בו באותה שעה ולא נותר לו אפילו אחד שתמך בו. כל המקורבים, כל החברים, כולם עזבוהו ונשאר עם ה' אלוקיו לבדו ובו חיזק את עצמו. חושדים בי, מדברים עלי, לעולם לא אוכל לנקות את שמי, אבל ה' אלוקי עמי.

ומה היה בסוף? הכל הסתדר על הצד היותר טוב. לא נגעו באף אחד וכולם חזרו חיים ושלמים. **כך נראה החושף. כולם בטוחים שהכל נגמר. אפשר לסגור את העסק. ובסוף מתברר ששום דבר לא נגמר.**

ועל זה יש לנו דבר נפלא ממרן ה'חפץ חיים' זצ"ל. בהמשך מתואר שם בפסוקים שמיד לאחר מכן שאל דוד באורים ותומים אם ירדוף אחרי גדוד העמלקים, והתשובה שקיבל היתה שירדוף ויצליח, וכך עשה. הוא רדף אחרי הגדוד, הציל את כולם ועוד זאת חזר עם שלל רב. שאל ה'חפץ חיים' בספרו **מחנה ישראל**: למה כתוב ויתחזק דוד בה' ורק אח"כ ששאל באורים ותומים? מדוע לא נכתב ששאל מיד באורים ותומים? והשיב, כי ללמדנו בא שתשובה זו שקיבל מהאורים ותומים, היא רק משום שהתחזק בה' אלוקיו. תוצאה היא. **כיון שהתחזק בה' אלוקיו, קיבל תשובה מן השמים ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשוואיהם.**

בסוף הכל מסתדר באופן פלאי

את הדברים האלה דיבר ה'אמרי אמת' לפני המלחמה והיו יהודים שהעידו שמהם שאבו חיזוק בכל תקופת המלחמה. הרי אז הרגישו לא יותר טוב מדוד המלך בשעתו.

גרוע מהכל. ואף שתי נשי דוד נשבו, אחינועם היזרעלית ואביגיל. וישא דוד והעם אשר אתו את קולם ויבכו עד אשר אין בהם כח לבכות. ובנוסף לכל זה, האשימו אנשי דוד את דוד בנעשה, באמרו: "מה חשבת כשהשארת את הנשים והילדים לבד?". ותצר לדוד מאוד כי אמרו העם לסקלו כי מרה נפש כל העם איש על בניו ועל בנותיו. הם הוציאו את כל צערים על דוד - "אתה אשם. לא חשבת מה אתה עושה. בגללך קרה לנו האסון הזה". תחשבו על החושך שהיה שרוי בו. הוא היה במצב הקשה ביותר הן מבחינה גשמית והן מבחינה רוחנית באשר הרגיש אשם בכל אשר נעשה.

בני אדם עוברים כזאת בצורה קטנה. האדם מלקה את עצמו: "עשיתי זאת בשתי ידי ולעולמי עד לא אצא מהגיהנם". אך **דוד מה עשה? ויתחזק דוד בה' אלוקיו.** וכתב ה'רד"ק: **וישם תוחלתו בו.** דוד המלך אמר: יש לי אב בשמים ואני סומך עליו. אני בטוח שיוציאני גם משוחה עמוקה זו. **ובמצודות דוד כתב: עם כל זה היה דוד מתחזק עצמו להשען בה'.** ראיתם את כל רשימת הצרות? עם כל זה היה מתחזק להשען בה'.

ה' אורי וישעי ממני אירא

ונפלא הדבר, כי **במדרש** (ויק"ר כג, א) מבואר שאז אמר דוד המזמור לדוד ה' אורי וישעי ממני אירא, ה' מעוז חיי ממני אפחד, בקרוב עלי מרעים לאכול את בשרי צרי ואויבי לי, המה כשלו ונפלו, אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח. וזה לשון **המדרש**: ר' יהושע בן לוי פתר קרא בעמלקים. בקרוב עלי מרעים אלו עמלקים, שנאמר ועמלקים פשטו אל נגב ואל צקלג. לאכול את בשרי, ושתי נשי דוד נשבו. צרי ואויבי לי ויכם דוד

הא"ב הוא שיידע שיש הבטחה. ההבטחה היא מה שהקב"ה מנהל את העולם בהשגחה פרטית מדוקדקת, ומה שהוא מקיים את הפסוק (תהלים קמה, ט) טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו, **ומה שהוא מתקן ענינו של אדם ומוביל אותו במקום הטוב ביותר בשבילו** כמו שכתב החובת הלבבות. **הבטחה ברורה היא ונותנת חיזוק נפלא לאדם.** בעתיד הכל יבוא לידי שלמות. הקב"ה הבטיח שתהיה תחיית המתים ונאמן הוא להחיות מתים. הוא הבטיח שתהיה גאולה. כמו כן יש הבטחה על כל נשמה ונשמה שלא ידח ממנו נדח, וכמו שהביא השולחן הרב **בהלכות ת"ת. הבטחה היא שכל היהודים יחזרו בתשובה. ואם הוא הבטיח - כך יהיה.**

הקב"ה אחרית וראשית שלו

מה אם כן הקושי שקיים אצל האדם? הקושי הוא מה יהיה עד אז? הוא נאמין שכך היה, אבל הוא צריך חיזוק עד שיראה בעיניו. ובכן, **דבר זה תלוי בבחירת האדם שכבר עכשיו יחיה אותו עתיד.** אכן זהו דבר חשוב מאוד שאפשר להוציא מהמגילה. הנה **במדרש** איתא (הובא בריקאנטי פרשת ויצא): ויאמר המן למלך אחשורוש (אסתר ג, ח) ויאמר המן זו מדת הדין, למלך אחשורוש זה הקב"ה שאחרית וראשית שלו. פירושו: אצל הקב"ה הצמצום שנקרא זמן אינו קיים, ונמצא שהגאולה כבר קיימת אצלו, ולכן המילה אחרית כתובה לפני המילה ראשית. והווי יש תקוה לאחריתך. **הקב"ה ברא את האחרית ואז ברא דרכים להגיע אליה. הישועה כבר קיימת.** היא כבר קיימת מזמן. מקדש ה' כוננו ידיך. כפי שרש"י מפרש בסוכה (מא, א) שהבית המקדש כבר בנוי. הוא רק צריך לרדת למטה ולהתגלות. הגאולה מוכנה בתכלית

לא נותר להם כלום. המצב היה שחור משחור. ויתחזק דוד בה' אלוקיו. אמנם כן, באותן שנים לא היה זה ענין של פחד בלבד, אלא באמת ראו מול עיניהם אנשים וטף מתים במיתות משונות ומתייסרים ביסורים קשים ומרים, אבל **היסוד הוא אותו יסוד, ואין שום מצב שיוצא מן הכלל הזה. ויתחזק דוד.**

ה'אמרי אמת' אמר אליהם: דעו לכם שדוד המלך קיבל הכל בחזרה. אכן כשמסתכלים עכשיו כעבור שמונים שנה מאז סיומה של המלחמה הנוראה. ירידת הדורות היא ירידת הדורות. באמת כואב מאוד שאין לנו את ההשגות ואת הרוח הקודש של דורות העבר. אף עם כל זה, אף פעם לא חלם אי מי שהיהדות תיראה במצב טוב כל-כך, שיבנו בחזרה את מבצרי התורה והחסידות, ויהיו המוני אנשים יראי שמים ותלמידי חכמים. אילו היו אומרים לאותם יהודים ששתו את כוס התרעלה בשנות המלחמה שכך תיראה היהדות כעבור כמה עשרות שנים, לא היו יכולים להאמין. אבל **הקב"ה מקיים את הבטחתו. זהו היסוד. הוא מקיים את הבטחתו בלי שום יוצא מן הכלל.**

והנה **הספרים** כתבו שלאחר שאסתר קיבלה רשות לכתוב את המגילה והיא נעשתה אחד מכתבי הקודש, הרי היא חלק מהתורה, וכיון שכן, מונח בה מצבו של כל אחד, ואף העתיד משתקף בה. הן כך כתוב **בספרי הצדיקים**² שהצדיקים יכולים לראות את העתיד להיות במגילת אסתר, כי ברגע שנעשתה מכתבי הקודש, איננה עוד סיפור בעלמא, כי אם אור אלוקי. ובכן, **האדם בגלות הפרטית שלו, בקושי שלו כאשר אינו מצליח לצאת מההרגל שלו. אין הוא רואה את הסוף, אין הוא יודע מה יהיה.**

ג. ראה 'בית אהרן' לפורים.

יוכל להרגיש את המתח במהלך קריאת הספר.

ומידה טובה מרובה, **כשהאדם יודע את סוף הסיפור האמיתי של החיים, אין הוא מרגיש מבוהל ומפוחד, למה? כי אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי.** הקב"ה אמר לאדם: אתה יודע מה? **בתורה כתוב מה יהיה הסוף.** הסתכל בפרשת האזינו ותראה את הסוף. אכן כן, אני מגלה לך את הסוף. **כל נשמה תיגאל בגאולה נצחית.** הקב"ה מציע לנו לקרוא את הסוף כבר עכשיו ולא להמתין לכשיגיע, כי הוא רוצה לקלקל לנו את הסיפור. **הוא רוצה שכאשר האדם עובר את החלקים הקשים של הסיפור, יצחק בלבו ויאמר: "אני יודע, בסוף הוא יחיה".**

הפחד והדאגה נובעות מכך שהאדם חי רק את ההווה. הוא מתקשר לכל אחד, וצועק ורוגז עולה לו לראשו. למה? כי הוא חי בכל הרמ"ח והשס"ה את ההווה. מי ביקש ממך זאת? **אם אתה רוצה לחיות בנעימים, תסתכל על ההווה כעל חלק קטן מהסיפור.** את העבר, אותו אתה יכול ללמוד. למד פרשת בראשית, למד פרשת לך-לך, והאמין בה' ויחשבה לו צדקה. למד את תורתן של האבות הקדושים, תחדש בהן, ואז תהיה עם האבות הקדושים, תהיה עם האמונה של אברהם אבינו, עם פרשת העקדה. ספר סיפורי צדיקים. שב בשבת אחים עם חברים מקשיבים ודבר על אמונתם של הצדיקים ושל יראי ה' התמימים. הכנס אל המצב. הלא זה אחד מיסודות החסידות.

האספו ואגידה לכם

כך מסופר על הרה"ק רבי לייב שרה"ס זיע"א שפעם ישבו החסידים בבית מדרשו ושתו לחיים ושוחחו ביניהם באהבה ואחוה על עניני אמונה ובטחון כמנהגם בקודש.

השלמות, אלא שאנו בהיותנו בעולם הזה, מצומצמים אנו ע"י הזמן ואין אנו יכולים לחיות עכשיו לא את העבר ולא את העתיד. אנו יכולים לדעת על העתיד, אנו יכולים להאמין, אך לא לחיות. אבל **למען האמת הגאולה כבר קיימת. האדם כבר נושע, נשמתו כבר נושעה, מצבו כבר נושע, והיהודים בכללותם כבר נושעו.**

והנה כשהקב"ה נתן לנו את תורתו, נתן לנו מהלך להתדבק אליו. זוהי תכלית התורה, ולדבקה בו. וכשהאדם מתדבק בהקב"ה, היות שאצל הקב"ה האחרית כבר קיימת, יכול האדם ג"כ להרגיש אותה אחרית. אשרי יושבי ביתך. **אפשר להתיישב בביתו של הקב"ה. ומי שמתיישב שם, יכול להרגיש את האויר שבביתו של הקב"ה.** בביתו של הקב"ה כבר קיימת הגאולה. כי כך היא ההבטחה. כל הנשמות באות לתיקונן. הכל מסתדר. שלימות יש לנשמה, תענוגים לנשמה. תכלית הבריאה מתקיימת, ישמח ה' במעשיו מתקיים. אין שום חסרון. הכל טוב ונפלא עד מאוד.

היציאה מן ההווה

כשהאדם מתדבק בה' וחושב על הבטחתו ומאמין בה, יש לו ביכולת להתיישב באותו מצב. אחרית וראשית שלו. למגילת אסתר יש את הכוח להביא זאת לאדם. נאמר בשפה ילדותית: בספר מתח, בהתחלה ובאמצע הכל מפחיד מאוד. הולכים לתפוס את פלוני ולהרוג אותו. ה' ירחם. וכשמגיעים לסוף הספר, הכל התהפך. ברוך ה', הרודף נתפס והנרדף חזר אל המנוחה ואל הנחלה. כך הסיפור מסתיים. וידוע אצל אלו שמבלים את זמנם בספרים כאלה, שאם אחד שעדיין לא קרא את הספר רואה שלצידו יושב מישהו שכבר קרא אותו, הוא מתחנן בפניו שלא יגלה לו את הסוף, כי אז יהרוס לו את הכל כי לא

אכן אפשר להרגיש זאת. **כשהאדם יוצא מההווה שלו, הוא יוצא מהגלות.** מי ביקש ממך לשקוע בהווה? אשרי יושבי ביתך! **אתה יכול לחיות את העבר ואת העתיד. אתה יכול לחיות את הישועה.** זה לא איזה סגולה בעלמא, זה לא שאתה מנסה לעשות איזה דבר משונה. לא! אתה יכול לדמיין שאתה כבר שם, ואתה יכול לרקוד, ואתה יכול להתפלל מוסף בשלוש רגלים ולהכנס לבית המקדש ולהתפרץ בבכי בעמך ליד המזבח. הרי הלכה היא בשולחן ערוך שצריך לצייר כאילו עומדים בקודש הקדשים. הכנס שמה, הכנס לתוך אותו מצב. האחרית וראשית של הקב"ה, **והיהודי קיבל במגילת אסתר הכוח להכנס גם כן למציאות זו של אחרית וראשית. להודיע שכל קוויץ לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך.**

ישועת ה' כהרף עין

נסיים במעשה כפי ששמענו אותו מבעל המעשה: מדובר ביהודי בעל משפחה ברוכה, תלמיד חכם וירא שמים מרבים, תושב אנטוורפן, שבתו הגדולה הגיעה לפרק האשה נקנית ולא היתה לו פרוטה לפרוטה. חיפשו דירה בזול לזוג החדש, ולאחר מאמצים מרובים, מצאו דירה קטנה בקומה השישית שעדיין היתה מושכרת לאחרים. הם קנו אותה כאשר נאמר להם שאת המפתח יוכלו לקבל רק לאחר כמה חדשים מהחתונה, כשהשוכרים יעזבו את הדירה. בינתיים שכרו דירה אחרת לזוג. כמו כן היה צריך להתחיל לחפש ריהוט לדירה הקנויה שיקבלו בעוד כמה חדשים, אך משפחת הכלה מאחר שלא היתה לה את האמצעים לכך, לא נטלה בזה חלק. משפחת החתן עסקו רבות בחיפושים ובירורים אחר ריהוט יד שניה, אך משפחת הכלה לא התייחסו כלל לכל התמונות ששלחו להם משפחת החתן ואף לא הביעו

והנה כשראה האחראי על התיקון כי נגמרו המשקה והמזונות והאנשים נמצאים במצב עילאי, אץ רץ לביתו והביא עוד. כיון שראו החסידים שעדיין יש משקה ומזונות, נשאו לשוחח ביניהם בדברי תורה וסיפורי חסידים. כך חזר הדבר על עצמו שוב ושוב, כאשר היהודי מביא עוד ועוד משקה ומזונות והחסידים ממשיכים לשוחח כאשר אינם שמים לב למחוגי השעון המתקדמים.

השבת אחים התארך עד לשעות הקטנות של הלילה וכשהתעוררו החסידים לעמוד, כבר היתה השעה שלוש או ארבע לפנות בוקר. נמלכו החסידים ואמרו: "מה לנו לשוב לביתנו והלא עוד מעט קט יתחילו להתפלל תפילת שחרית? הבה ונישן כאן על ספסלי בית המדרש ונקום לתפילת השחרית!". אומרים ועושים. עד מהרה נתפסו כל הספסלים ומי שלא התמזל מזלו ישן על הארץ...

השכם בבוקר, רבי לייב שרה'ס נכנס לבית מדרשו לתפילת השחרית והנה הוא רואה מחזה שלא ראה מימיו. עמד והמתין שיתחילו להתעורר. כשהתעורר אחד מהחסידים, שאל אותו: "מאי האי?". הלה עמד בבושת פנים והתחיל להצטדק שהיות והמשקה והמזונות לא תמו, המשיכו לשוחח בדרכי עבודה וביפורי צדיקים עד שראו כי נתאחרה השעה והחליטו לנוח בבית המדרש.

ביקש הצדיק לדעת מי הוא האיש שהגיש את המשקה והמזונות. כשניגש אליו היהודי, אמר לו: "טענה גדולה יש לי עליך", והסביר: "מאז חורבן הבית השכינה אינה מוצאת בית לדור בה, ורק כשיהודים יושבים כאיש אחד בלב אחד ומתחזקים, שם השכינה מוצאת לה מקום, והנה במעשיך בזה הלילה הוצאת את השכינה מן הגלות, מדוע הנחת לה לשוב אל הגלות?".

הארונות והשולחנות וכל השאר, ישאו אותם אל הדירה החדשה ויבנו אותם מחדש. הסביר לו האברך שמדובר בסכום כסף באמת מכובד, ומעבר לזה, הן לא יוכלו להעלות את כל אלה דרך המדרגות, אלא יצטרכו להביא מנוף שיכניס אותם דרך החלון, ובשביל זה צריך אישור מיוחד להעמיד את המנוף ברשות הרבים. אמר לו אבי הכלה: "מה אעשה? הרי אני זקוק לכך מחר בבוקר". אמר לו האיש: "אין לך סיכוי שזה יקרה, כי בדרך כלל צריך להגיש בקשה, ולקוח כמה שבועות עד שהאישור מגיע. ובכלל, במקרה שלך לא נראה שהם יתנו לך אישור, כי הרכבת עוברת באותו כביש, וכדי להעמיד שם מנוף, יצטרכו לעצור אותה". "שורה תחתונה", אמר לו האיש. "אתה יכול לבטוח כמה שאתה רוצה, אני לא רואה איך הדבר הזה קורה". היה זה ביום חמישי. ומה עשה אבי הכלה? הוא נכנס לבית הכנסת ועשה מה שעשה עד כה. אמר תהלים ונתן צדקה והתפלל לה' שיעזור לו. ומה היה בסוף? בעל הריהוט מוכרח היה להוציא את הריהוט מביתו בכל מחיר. שילם לקבלן אותו הזמין לשפץ לו את הדירה שיוציאו מביתו, והקבלן התחיל לברר לאן הוא יכול לברר אותם. אדהכי והכי נתברר לו שהמזכירה שלו גרה באותו בנין שבו נמצאת דירת הזוג החדש, ולא רק באותו בנין, אלא גם באותה קומה, אך הדירה נמצאת בצד השני של הבנין אשר שם אפשר להעמיד מנוף בלי קשיים מיוחדים. אתם שומעים? תוך ימים ספורים כל הרהיטים עברו דרך הדירה של המזכירה אל דירתו של הזוג החדש, כשאת הכל משלם התורם. **להודיע שכל קוויץ לא יבושו ולא יכלמו לנצח.** באמצע זה נראה מפחיד. זה נראה שאין שום סיכוי. אבל **הקב"ה הוא כל יכול והוא מקיים את הבטחתו שהבוטח בו חסד יסובבנו.**

את דעתם לגבי ההצעות שהפנו אליהם, כי לא היה להם כסף אפילו לקניית ריהוט יד שניה. הם רק ישבו והתפללו לה' כי ידעו שאין עליהם חובת ההשתדלות מאחר שאין להם עם מה לגשת אל ההשתדלות.

מטבע הדברים יש שמסתכלים על אנשים כאלה בחוסר שביעות רצון כי סבורים שהם משתמשים עם בטחונם באופן בלתי נכון, ואז החוסים בה' בבחינת יבושו ויכלמו. אכן לילה אחד לפני שהיו צריכים לקבל את המפתח של הדירה הקנויה, מקבל יהודי זה שמספר לנו את הסיפור אשר הוא קרוב משפחתו של אבי הכלה - שיחת טלפון מחבירו שהוא לומד אתו בחברותא, שהוא הולך לשפץ את דירתו והוא צריך להיפטר מכל הריהוט שלו, מיטות, ארונות, שולחנות, בסלון, במטבח, ובחדרי השינה. מהכל הוא צריך להיפטר, והוא מוכן לתת אותם חינם אין כסף. הוא צריך רק שמישהו יסכים לקחת אותם. היהודי מיד התקשר למשפחת הכלה. הם באו לראות את הריהוט וראו כי טוב הוא והודיעו שיקחו אותו.

זאת יש להוסיף שאחת מהסיבות שמשפחת הכלה לא התעניינו בקניית ריהוט היתה, כי ידעו שגם אם נניח שימצאו ריהוט ויהיה להם כסף לשלם, לא יהיה להם היכן לאכסן אותם. וכאן, הפלא ופלא, הקב"ה הזמין להם ריהוט מושלם לילה אחד בלבד לפני קבלת המפתח של הדירה.

הסיפור עדיין לא תם. אבי הכלה ידע שלהעביר את הריהוט ממקום כבודם אל הדירה הקנויה בקומה השישית, אינו דבר של מה בכך, והוא עולה סכום לא מבוטל של כסף. התקשר לאיש אחד מומחה בדברים האלה ושאל אותו כמה יכול לעלות להזמין חברה של פועלים שיפרקו את

יום שלישי פרשת צו י"ב אד"ב תשפ"ב

להודיע שכל קויך לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך

להודיע לדורות הבאים

בפיוט "אשר הניא"^א שאומרים לאחר קריאת המגילה, אנו אומרים: "תשועתם היית לנצח ותקוותם בכל דור ודור". פירושו: התשועה שהיתה אז לבני ישראל, היתה תשועה נצחית, ותקוותם שהיתה להם אשר היא זו שגרמה לישועה שתבוא, נשאת להם לדורי דורות. פירושו של דבר השישועה בימי מרדכי ואסתר יסדה אצל בני ישראל לדורות הן את התקווה לישועת ה' והן את הישועה עצמה. וזה בא להודיע שכל קויך, המקווים לישועת ה', לא יבושו, ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך". שלוש לשונות של בטחון יש כאן: ישועה, קיווי, וחסיון, ללמדנו לדורות שבעלי הבטחון אין להם לא בוש ואלא כלימה.

וכתב הגרי"ז מבריסק זצ"ל (חידושי הגרי"ז סי' קצט) לבאר מדוע יסד כן הפייט ולכאורה אין לו שייכות לענין. ותוכן דבריו שהוא על-פי מה שכתב הרמב"ם בהקדמתו למשנה תורה בסוף מנין המצוות הקצר, כשהוא מבאר למה אין במצוות דרבנן משום "בל תוסיף" ומשום "אין נביא רשאי להוסיף דבר מעתה", וזה לשון הרמב"ם שם: "וציוו לקרות המגילה בעונתה כדי להזכיר שבחיו של הקב"ה ותשועות שעשה לנו, והיה קרוב לישועתנו כדי לברכו ולהללו (בקריאת המגילה כוונתנו לספר שנתקיים בנו מה שאמר דוד המלך ע"ה: "קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת, רצון יראיו

יעשה ואת שוועתם ישמע ויושיעם)", וכדי להודיע לדורות הבאים שאמת מה שהבטחנו בתורה ומי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו". נמצא דוהי מעצם התקנה של קריאת המגילה "כדי להודיע לדורות הבאים", ולכך שפיר אומרים "להודיע שכל קויך לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך".

להודיע שכל קויך לא יבושו

האדם שרוי בצרה וכל רואיו מרחמים עליו או צוחקים ממנו בלבם, אך הוא אינו נבהל, אלא אומר לכל שומע: "עוד תראו שה' יעזור לי. איך יעזור לי? איני יודע, אבל בטוח אני שיעזור לי". הם מסתכלים עליו שוב ואינם יודעים אם לצחוק או לבכות - "הוא פתי מאמין. עדיף שישלים עם מצבו". אך האדם אומר: "טוב לי כי אני יודע שהקב"ה מוליך אותי אל הישועה". ובכן, מה היה קורה אם המצב היה מחמיר והולך ובטחנו לא היה מוליכו אל הטוב הנגלה? הלא היה מתמלא בוש, שהרי אמר לכל העולם שהוא בוטח שעוד מעט קט תבוא ישועתו. לזה אומרים: להודיע שכל קויך לא יבושו, כל שהוא מקווה באמת, לא מחמת רצונו האישי מפני שהוא חפץ להשיג איזה דבר, אלא מפני שהוא מאמין באמונה שלמה שהקב"ה יושיע אותו כפי רצונו יתברך ובשעה שהוא יתברך יחליט, אזי לא יתכן שיגיע לידי בוש. זה מה שמעשה המגילה מלמד אותנו.

א. ב'מחזור ויטרי' כותב על פיוט זה "מיסודם של אנשי כנסת הגדולה".

ומה צריך להיות בטחון האדם בענין ישועתו. ועל זה אמרו חז"ל שכאשר האדם קורא את המגילה, הוא אומר הלל, וכשהוא אומר הלל, זה לא סתם לברכו ולשבחו על הנס המסוים, אלא בזה הוא מודיע שהקב"ה מושיע לכל החוסים בצלו ושתמיד הוא כך בלי יוצא מן הכלל כפי שיבואר בהמשך הדברים.

הנקודה העיקרית המחישה את הישועה

והנה מלבד כל זה יש עוד חלק ביסוד דברי הרמב"ם הנ"ל ונבאר על פי משל: יש מי שהמתין לישועה זמן רב, ותוך כדי המתנתו עשה פעולות רבות כדי להחיש ישועתו, סגולות מסגולות שונים, ארבעים נשים עשו בעבורו הפרשת חלה, הוא אמר את כל ספר התהלים כמה פעמים בימים המסוגלים, הוא נתן צדקה לפי חשבונות מסוימים, הוא התפלל הרבה סתם כך, הוא הלך לצדיקים אשר בארץ והשתטח על קברות הצדיקים, הוא נידב סעודת הילולא לאיזה צדיק, הוא הדפיס ספר של איזה צדיק שהבטיח. את כל זה עשה במשך ובסוף נושע. הפלא ופלא! הוא כבר בן ארבעים ונולד לו הבן הראשון, עשרים שנה לאחר חתונתו. כולם שואלים בהתפעלות: "איזו סגולה עשית שזכית לישועה מעל לדרך הטבע?". הנה בדרך כלל יענה: "האמת אומר שאיני יודע, שהרי עשיתי פעולות רבות כל-כך. איני יודע אם זה בגלל צדיק פלוני או שמא בגלל צדיק פלוני..."

אך כשאנו קוראים את המגילה, אנו רואים שהיו שם כמה דברים שבני ישראל עשו כדי לזכות לישועה. הם צמו, התפללו, חזרו בתשובה, ויחד עם כן התפלל עליהם מרדכי בצדקותו, ואסתר המלכה מסרה את נפשה כשהלכה לבית המלך בלי הזמנה. כך שאין אנו יכולים לדעת מה גרם לישועה

הסבר ליסודות הדת

הנה חז"ל אמרו במסכת מגילה (יד, א) "קרייתא זו הלילא", היינו שקריאת המגילה היא ההלל שאומרים על הנס. בקריאת המגילה משבחים ומהללים את ה' ומפרסמים את הנס, אך מדברי הרמב"ם למדנו שאין זו אמירת הלל על הנס המסוים כפריעת חוב בעלמא, אלא היא אמירת הלל על שהקב"ה מקיים את הבטחתו ליראיו החוסים בו. כי כל מה שעבר על בני ישראל, בתחילה עם גזירת המן ואח"כ עם הישועה שהגיעה להם, לא מעשה חדש היה, אלא היה קיום של פסוקים המפורשים בתורה שנאמר בפרשת ואתחנן "ומי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראינו אליו" - הקב"ה קרוב לבניו, הוא שומע לתפילותיהם ומצילם.

והאמת שאף הפסוקים האלה אינם הנקודה העיקרית, אלא הסבר הם לדיבור הראשון שבעשרת הדברות - אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים. הקב"ה הורידנו למצרים ואח"כ העלנו משם, הכל כדי לעשותנו ממלכת כהנים וגוי קדוש, ומשמעות הדבר שכלל ישראל נבחר ונזדכך להיות בריה מיוחדת בעלי השגחה מיוחדת, ומעתה כשיש לו איזו צרה, הוא מחמת חשבון מיוחד כי הקב"ה רוצה להעלותו במדרגה, ואם יתנהג כראוי בעת צרתו, לא יתכן שלא ישמע הקב"ה לתפילתו, שהרי זה הוא עיקר התכלית, לקרבו אל הקב"ה.

נמצא שמעשה המגילה הוא הסבר ליסודות הדת, והרי הם באמת זקוקים להסבר, והראיה הגדולה ביותר שהם זקוקים להסבר, שהרי אנשים רבים טועים בענינים אלה - איך פועלת התפילה, מה צריכה להיות הרגשת האדם קודם שבאה ישועתו,

הכרתו שהקב"ה מנהל את חייו על כל צעד ושעל, והקב"ה רוצה שידבר אתו על זה, וכה יאמר לו בשעת תפילתו: "אני יודע שזה ממך, ואני יודע שהתכלית היא כדי שאתקרב אליך, ואחד מאופני ההתקרבות היא לדבר אתך על חסרון זה גופא".

זה מה שאמר הרמב"ם וזהו ביאור הפיוט - להודיע שכל קוץ לא יבושו, שנדע שכך פועל כל דבר...

והאמת שהגרי"ז לימד אותנו עוד ידיעה תוך דבריו. כי הנה לשון הרמב"ם היא שקריאת המגילה באה ללמדנו ש**כאשר בני ישראל מתפללים**, הם נושעים, ובלשונו "להודיע לדורות הבאים שאמת מה שהבטחנו בתורה ומי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו ... **בכל קראנו אליו**", ולכאורה הלשון בפיוט הוא שונה - להודיע ש**כל קוץ** לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך - דהיינו שהוא בא להודיע את **מעלת הבטחון**: לא את מעלת התפילה. **התירוץ הוא דהיינו הך** וכפי שדיברנו בשיעורים הבטחון משיעור ס"ג ואילך, והבאנו מה**מבני"ט** ומרבינו **בעל חובת הלבבות בשער חשבון הנפש**, שתכלית התפילה היא לחזק את הבטחון באדם שיחסה יותר בצלו של הקב"ה ויקווה אליו יותר. וזהו הלימוד שאנו לומדים לדורות שכן בני ישראל נושעים תמיד מכל צרותיהם.

לראות היעמדו דברי מרדכי

עוד יש בענין זה נדבך נוסף כמו שנבאר על-פי דברי הגה"ק הגור"א **מווילנא** ז"ל. כתוב במגילה: "ויאמרו עבדי המלך אשר בשער המלך למרדכי מדוע אתה עובר את מצות המלך, ויהי כאמרם אליו יום ויום ולא שמע אליהם ויגידו להמן לראות היעמדו דברי מרדכי כי הגיד להם אשר הוא יהודי". המן מאיים להרוג את כל מי שלא ישתחוה

שתבוא, והרי יתכן שמה שאסתר הזמינה את המן לסעודה והוציאה ממנו את נצוץ הקדושה המחיה אותו, זה מה שהביא את הישועה. על זה אנו אומרים: להודיע שכל קוץ לא יבושו וכו' אם רוצה אתה לדעת מה היתה הנקודה העיקרית שגרמה לישועה שתבוא, **הנקודה העיקרית היתה שקיוו להקב"ה!**

כל הפעולות מעוררים את התקוה

כל הפעולות שבני האדם עושים - תשובה, תפילה, צדקה ומעשים טובים - **אך כלים הן להתקשר על ידם להקב"ה**. ועל כן אנו מודיעים שלא פרט זה או פרט אחר הביא את הישועה, אלא **התוכן שבכולם היא זו גרם לישועה שתבוא**. הסיבה שנתנית פירוטה לפני מועילה להחיש ישועה היא מפני שהנתון פירוטה לפני **מעלה דעתו שהוא מבין שלא ההשתדלויות יעזרו לו, כי אם הדיבור עם הקב"ה, הוא זה שיעזור לו**. ובכן יש אנשים שיכולים לדבר עם הקב"ה על-ידי ספר תהלים ויש אנשים שמרגישים שהם צריכים לעשות פעולה לשם כך כגון ליתן צדקה, ואף הם **תוכן פעולתם הוא הקיווי והחיסיון בצלו של הקב"ה, וזה מה שמועיל להם**.

וכמו כן התפילה, מה הסיבה שהיא מועילה? היתכן לומר שהיא מועילה מפני שעד עכשיו לא ידע הקב"ה שהאדם שרוי בצרה, ורק עכשיו הוא הודיע לו וביקש כל-כך יפה שיעזור לו?! חס ושלום! לא מפני כך התפילה מועילה. **התפילה מועילה מפני שהיא הגורמת לו לאדם להרגיש יותר ויותר תלוי בהקב"ה**. כשהאדם מתפלל, הוא נזכר - "אני בעצמי מלא חסרון ואין לי שום דרך לעזור לעצמי, חסר אונים אנכי, ולכן אני פונה להקב"ה שיושיע אותי". יחד עם כן הוא נזכר שדייקא בגלל זה הביא לו הקב"ה את החסרון, כדי לחזק

אוהב לומר זאת בפירוש, כי הוא חושש שמא בסוף לא ייושע ויתבייש. אבל מי שאומר זאת בפירוש מפני שהוא מאמין בזה, עליו נאמר: "שכל קויך לא יבושו".

ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך

כולנו זוכרים את דבר המאסר של הרה"ח ר' שלום מרדכי רובאשקין שליט"א. יהודי זה היה יושב ולומד בתאו הצר חובת הלבבות, וכל מי שהיה נכנס אצלו, היה רואה שברור לו שיזכה לישועה, הגם שאינו יודע איך. אף אחד מהמבקרים לא ידע איך להגיב לו, לבכות או לשחוק, אבל מה שהוא שידר למבקריו היה - "איני יודע מה שאתם חושבים; לי בטוח במאה אחוז שאזכה לישועה". איך אתה יכול להיות בטוח במאה אחוז? "פשוט מאוד! כי אני לומד חובת הלבבות". אנו צריכים להבין - האמונה לא נחלשה אצלו הגם שעבר עליו שנה ועוד שנה ועוד שנה, שמונה שנים וטרם באה ישועתו. אתם יודעים מה זה שמונה שנים?! וכמו כן היא לא נחלשה למרות שראה איך ההשתדלויות נכשלות בזו אחר זו וכל הכספים הרבים שגובים בשבילו, יורדים לטמיון. מי שנכנס לבקרו מיד לאחר שנודע לו על עוד השתדלות שנכשלה, שוב מצא יהודי שמח הנוסך בטחון באחרים - "אם זו נכשלה, כנראה שעדיין לא הגיע הזמן, אבל הישועה בוודאי תגיע". מי שחי בבטחון כזה, אינו בא אח"כ לידי בושה. כל אלה שהסתכלו עליו כעל בעל דמיון, הם אלה שהתכסו בושה כשראו אותו יוצא לחופשי שלא כדרך הטבע. הוא לא התבייש.

והיכן אנו אומרים זאת? אנו אומרים זאת במוסף ראש השנה, קודם פסוקי זכרונות, וכך אנו אומרים שם: "אשרי איש שלא ישכחך ובן אדם יתאמץ בך". מי שאינו שוכח את הקב"ה גם כשהוא שרוי בצרה, אלא מתאמץ להחזיק בו, ואע"פ שעדיין

לו, וכולם משתחיים מחמת יראה, אך מרדכי אינו משתחוה, הוא אינו ירא. שואלים אותו: "מה הפירוש אינך ירא? הרי אתה מסכן את עצמך!". ומרדכי משיב: "איני מסכן את עצמי, אך יהודי אנכי, וכיהודי אין לי כלום אתו - וכי הוא יכול לעשות לי משהו?! חיי תלויים אך ורק בהקב"ה". רצו לראות מה באמת יהיה בסופו. העולם רצה לראות אם הוא מדבר לענין או לא. ובכן, היכן כתוב במגילה מה היה הסוף? כתב הגר"א: הסוף כתוב בסוף המגילה - "ורבים מעמי הארץ מתייהדים כי נפל פחד היהודים עליהם". רבים בלשון הקודש פירושו גם חשובים. אותם שרים שביקשו בתחילה לראות היעמדו דברי מרדכי, התייהדו עכשיו בראותם שעמדו דבריו, כי המן נחל מפלה גדולה ומרדכי עלה מעלה מעלה. הם התייהדו מפני שהבינו מה זה להיות יהודי ואמרו: "אף אנו רצוננו להיות כאלה".

עולם לא נבוש כי בך בטחנו

והרי לך ביאור נוסף בנוסח הפיוט "להודיע שכל קויך לא יבושו" - להודיע לכל האנשים מסביב אשר יש להם ספיקות בנוגע למצבו של בעל הבטחון מה יהיה בסופו, שכל קויך לא יבושו. מרדכי הצדיק יודע היטב מה הוא מדבר. וזהו חלק ממעשה המגילה. מרדכי הצדיק לא פחד מכלום, משום שידע והאמין במאה אחוז שאף אחד אינו יכול לעשות לו מאומה, ובסוף כשהמן נפל והוא הועלה לגדולה, חפו פני כולם מרוב בושה בראותם שצדק בדבריו. יסוד גדול הוא אשר משמעותו שהאדם צריך לעמוד בשמחה ובשלות הנפש הגם שעדיין אין רואה שום מהלך, וכל זה מפני שהוא מאמין שהקב"ה יעזור לו - "אני יודע שהקב"ה יושיע אותי. כמה זמן זה יקח, אינני יודע, אבל תראו שהוא יושיע אותי". אכן בדרך כלל אין האדם

מהגלגולים הראשונים. אכן **דוד המלך** אמר בתהלים (כה, ב-ג) אלוקי בך בטחתי אל אבושה, אל יעלצו אויבי לי, גם כל קוֹיך לא יבושו, יבושו הבוגדים ריקם", היינו ממש כמו שאנו אומרים בשושנת יעקב ובכל המקומות האחרים, וכנראה זהו מקורם. דוד המלך אומר: בך בטחתי ולכן לא אתבייש לעולם. הבוגדים, הם אלה שייבושו. הבוגדים הם חסרי האמונה והבטחון, כי בעל הבטחון הוא מי שאינו עוזב את הקב"ה ויהי מה (משל לבני זוג שנישאו ונודע לאחד מהם שהשני סובל ממחלה מסוימת, שאם הוא נאמן לו, לא יעובנו אלא יסכים לחיות עמו ולהתמודד עם כל הקשיים עד מאה ועשרים), ולעומתו הבוגד, על כל דבר קטן מיד יעזוב. זהו הבוגדים ריקם. הם יבושו, ומי שהוא היפך הבוגדים, עליו אומר דוד המלך: לא יתכן שיתבייש.

ובמדרש **תהילים** הביא משל להסביר זאת: שומרי המדינה מצאו איזה עובר אורח באמצע הלילה, נדמה היה להם שהוא רוצה לגנוב ותפסוהו. אמר להם: אל תכוני; בן ביתו של מלך אני. כיון ששמעו כן, הניחוהו ושמרוהו עד הבוקר. בבוקר הביאוהו אל בית המלך ואמרו: בן ביתך מצאנו אמש. אמר לו המלך: בני אתה מכיר? אמר לו: לאו. אמר לו: אם כן היאך אתה בן ביתי? אמר לו: בבקשה ממך! אני איני בן ביתך, אלא אדוני המלך, בך אני בטחתי, שאלמלא לא אמרתי כן, היו מכין אותי. אמר להן המלך: הואיל ובטח בי, הניחו לו. כך אמר דוד ה' אלוקי בך בטחתי אל אבושה, ובשביל שהבטחתי בך, אל יעלצו אויבי לי, ולא אני בלבד, אלא גם כל קוֹיך לא יבושו; יבושו הבוגדים ריקם.

אין התומך עוזב באמצע הכביש

נסביר הדברים על-פי משל: יהודי קשיש רוצה לחצות כביש סואן בעל שלושה

חשוך לו ואינו רואה כמה זמן זה יקח ואיך תבוא הישועה, הוא אומר: "לא מעניין אותי מה רואים מסביבי; התורה אינה משתנית בגלל שאני שרוי בצרה, התורה אינה משתנית בגלל שעשיתי עבירה, וכיון שהבטיח הקב"ה שמי שיחסה בצלו, הוא יושיע אותי, אני יכול לחסות בו ולהיות בטוח שיושיע אותי", הנה זה הוא אדם מאושר, עליו נאמר "אשרי איש". וההמשך שם: "כי דורשיך לעולם לא ייכשלו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך". מילה במילה עם מה שאנו אומרים בשושנת יעקב. כי מי שדורש באמת את הקב"ה, לעולם לא ייכשל ולא ייכלם. הדבר אינו משתנה לעולם, כמה שיהיה חשוך, כמה שהיה האדם מסובך בנפשו - "אולי אני בעצמי אשם במצב זה שנקלעתי אליו", עם כל זה **לעולם לא ייכשל ולא ייכלם לנצח היות שהוא חוסה בצלו של הקב"ה**.

וכן אנו אומרים בברכת "אהבת עולם". אנו מתחננים בפני השי"ת: "ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך", ומיד מוסיפים: "למען לא נבוש ולא נכלם ולא נכשל לעולם ועד", למה? "כי בשם קדשך הגדול והנורא בטחנו". וכן הוא בברכת הצדיקים: "ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת ושים חלקנו עמם ולעולם לא נבוש כי בך בטחנו". לא יתכן שנגיע לידי בושה, למה? כי בך בטחנו. יסוד גדול מאוד הוא אשר, כאמור, נלמד מסיפור המגילה - **לא יתכן שבעל הבטחון יגיע לידי בושה וכלימה, כי דורשיך לעולם לא ייכשלו ולא ייכלמו לנצח כל החוסים בך**.

יבושו הבוגדים ריקם

כעת נבאר מה פשר הבטחה זו? ולכאורה היא תמוהה שהרי תמיד סגנון דיבורנו הוא שאין האדם מכיר חשבונות שמים ואינו יודע מה הוא צריך לתקן

ומפני כך הוא הולך ומסתמך על הקב"ה באמת, לא יתכן שהקב"ה יעזובו. לא יתכן. גם דורשיך לא ייכשלו ולא ייכלמו לנצח כל החוסים בך. למה? **כי לא יתכן, שהרי הסברא חזקה כל-כך.** מה חשבת? חשבת שהקב"ה יעזוב אותך באמצע לעמוד לבד? הלא אפילו הילד הקטן מבין שאסור לעשות דבר כזה. מאחר שמדובר בסברא, דומה הוא כאילו הוא כתוב מפורש בתורה לכל אחד ואחד: "אמר הקב"ה ל... (ראובן, שמעון וכו' כל אחד ימלא את שמו) לא אעזוב אותך בשום אופן במצב שאתה נמצא עכשיו". כך כתוב במדרש: "הואיל ובטח בי, הניחו לו", ודוד המלך הלך במהלך זו.

הסברא קיימת רק במי שסומך באמת

אכן כאן נכנס חלק העבודה, כי כל זה יכול לפעול רק כשהאדם נשען על הקב"ה לגמרי. אבל אם האדם מרגיש שהוא יכול להסתדר לבד, אין הוא דומה לאותו משל, אלא דומה הוא לאותו זקן שאמר לילד תוך כדי עברם את הכביש: "איני צריך, איני צריך, אני יכול להסתדר בכוחות עצמי", יאמר לו הילד: "אם כן אלך לי כי אצה לי הדרך". ואם יקרה משהו לזקן באמצע הכביש, יאמר הילד: "אין האשמה תלוי בי, שהרי הוא אמר לי שהוא יכול להסתדר".

ובכן, מתי מתחיל באמת האדם להרגיש שאינו יכול להסתדר בכוחות עצמו? כשהוא מתחיל לראות בדברים הפשוטים שבחיינו שאינו מסוגל להסתדר בהם לבדו. בדרך כלל האדם מרגיש - "זה ב"ה מסודר, זה מסודר, זה זורם... יש רק דבר אחד שעליו אני צריך לדבר עם הקב"ה... אני מקווה שלא אצטרך להגיע לזה, אבל אם לא תהיה לי שום ברירה, ארים את הטלפון אלי...". הוא אומר להקב"ה: "לכאורה לא אצטרך להטרידך היום, כי נראה שהענינים זורמים על מי מנוחות". וזו טעות גדולה היא, כי

נתיבים מכל צד. הוא רואה שם ילד בן שתים עשרה ומבקש ממנו שיעזור לו לעבור. הילד מסכים, למה לא? חסד. הוא מניח את אופניו בצד ומתחיל לחצות עם הזקן כשהזקן הולך ומסתמך על ידו. אולם כשהם מגיעים בדיוק לאמצע הכביש, הילד אומר לזקן: זהו זה! עד כאן! אני ממנה לדרכי. הוא עוזב אותו, חוזר ולוקח את אופניו ונוסע לדרכו...

עובר שם יהודי אחד וכיון שהוא רואה את הנעשה, מרים הוא את קולו על הילד וגוער בו - "מה אתה עושה"? הילד מעמיד פני תם - "מה אתה צועק עלי? הרי עשיתי לו טובה, העברתי אותו את חצי הכביש; עכשיו יבוא אחר ויעביר אותו את החצי השני". הנה בוודאי כל אחד מאתנו אם היה שם, היה מצטרף לאותו יהודי וגוער בילד - "איך אתה משאיר את הזקן לבד באמצע הכביש? הלא זה אכזריות נוראה!".

סברא הוא למה לי קרא

ובכן, מה העומק בזה? העומק הוא שכיון שהזקן סומך עליו ומניח עליו את כל כובד משקלו, אסור לו לעזוב אותו אפילו לרגע, כי ברגע שהוא עוזב אותו, הוא מפקיר את גורלו לחיות הטורפות, מה גם שהוא זה שהכניסו למצב מסוכן זה, כי אילו לא היה מתחיל להעבירו את הכביש, היה עומד עדיין בעברו הראשון ולא היה חשוף לרכבים היהודים על הכביש. וכיון שכל אחד מבין זאת, סימן הוא שמדובר בסברא אמיתית, וכמו שאמרו חז"ל במסכת כתובות שסברא המקובלת על הכל, אין צריך לראיה מן הכתוב, ובלשונם "למה לי קרא, סברא היא". כשמדובר בסברא אמיתית, יכולים לפסוק על פיה דיני ממונות ואין צריך לראיה מפסוק.

זוהי כוונת המדרש הנ"ל: **כשהאדם מבין שהוא חולה וחלש ואין לו כלום מדיליה**

ותאמר לו, אלא אמור לו מיד", כי בוודאי מאמר זה עולה על דברי התורה שביסודות היהדות יותר מבשאר סוגיות הש"ס, שהרי מדובר ביסודות דאורייתא שאם אין אתה יודע מה להשיב לשואל, השואל אומר: "הנה אף זה שאומרים עליו... אף הוא אינו יודע, ואם כן אף אחד אינו יודע..."

ובכן, הבה ונחזור על לשונות קצרים שיהיו מחודדים בפיך. איך אני יכול לדעת בוודאות כי כל דורשיך לא ייכשלו ולא ייכלמו לנצח? איך אוכל אף אני לקיים להודיע לאחרים שכל קויך לא יבושו ולא יכלמו לנצח? האמת שכבר ידענו שהדברים רחבים מאוד, אך כעת נצמצם אותם במילים ונדבר רק על אחת מהתשובות.

לכסיל לא מראים חצי עבודה

הנה אחת מהתשובות היא שלכסיל אין מראים חצי עבודה - פאר א נאר ווייט מען נישט קיין האלבע ארבעט. כשאתה רואה שעדיין לא הגיעה הישועה, סימן הוא שעדיין נמצאים בחצי העבודה. כשיגיע הסוף, אז תראה שאין שום יוצא מן הכלל.

והנה בדרך כלל ישאל האדם: הרי אני מכיר מעשה באחד בעל בטחון שגם בסופו לא ראה ישועה. אכן התשובה היא כזו: כשהאדם שואל באמצע המעשה - "עדיין לא באה שום ישועה!", הרי זה נובע מחוסר בטחון ומחוסר תקוה.

לחכם מראים חצי עבודה

משל למה הדבר דומה, למי שלומד עם חבירו בחברותא זה כבר י"ב שנים, ומאז ועד היום חבירו הגיע כל יום בשעה תשע בבוקר, בלי חכמות, כולל ימי שישי וימי ראשון, ואף גם כשחיתן את בנו, ואף למחרת החתונה. והנה ביום בהיר אחד הוא יושב על מקומו, מסתכל על השעון ורואה כי המחוגים מראים על תשע ושתים עשרה

אז צריך הקב"ה מחמת רחמנותו לעזוב אותו באמצע הכביש כדי להזכיר לו שהוא תלוי בו על כל צעד ושעל. **רק כשהאדם מכיר בכל פרט ופרט שהוא עלול לעשות בו טעות כזו אשר יקח לו שנים רבות עד שיתקנה, והוא מתפלל ומבקש על כל דבר ומרגיש תלוי בהקב"ה, אז הוא נעשה בוטח ובעל תקוה, ואז מובטח לו שהקב"ה לא יעזובו באמצע דרכו.**

יש ששואלים את האדם אם יש לו תקוה בהקב"ה, והוא עונה: "מה לי ולתקוה? הרי אני שרוי בצרה!". ובכן, למה אינו מרגיש שהוא שרוי בצרה, כי הוא סבור להסתדר לבד בחיי היום יום. אך כאמור, טעות גדולה היא, **כי האדם צריך שתהיה לו תקוה בהקב"ה בכל יום ויום על כל צעד ושעל,** על כל נשימה ונשימה. האדם שואל: "למה אני צריך להתפלל כל יום ולמלשינים אל תהי תקוה? מתי לאחרונה היתה עלי מלשינות?". והתשובה: הרי אינך רוצה להתוודע לפירוש המילה מלשינות, אינך צריך להבין מה הן דלות, שפלות ופגע רע, אם כן התפלל על כך כל יום בכוונה גדולה.

שיהיו דברי תורה מחודדים בפיך

והנה לאחר שלמדנו שזהו היסוד הנלמד מהמגילה שלא יתכן בעולם שהבוטח בה' באמת יגיע לידי בושה, כי אין אף אחד יוצא מן הכלל, תתעורר השאלה אצל רבים: "הרי פלוני התפלל ולא נענה! פלוני בטח באמת ולא זכה לישועה! ומה עם יראי ה' הצדיקים המסובלים ביסורים?". האמת שכבר למדנו כמה פעמים את התשובה, אך יש שאנו שומעים את השאלה מפי אחרים ואנו מגלים שאין התשובה שגורה על לשוננו, והרי אנו צריכים שהתשובה תהיה אצלנו ברורה ומחודדת כדי שיתקיים בנו מאמר **חז"ל** "ושנתנם שיהיה דברי תורה מחודדים בפיך, שאם ישאל לך אדם דבר, אל תגמגם

בנין גדול, אם הוא עשיר טיפש, צריכים הם להזהר עד מאוד שכל עוד אוחזים בחפירת היסודות, לא יעבור אותו עשיר באותו רחוב, כי אם יעבור שם, בוודאי יתחיל לצעוק - "מה?! כלפי מטה?! הלא אמרתי שיבנו את הבנין כלפי מעלה! איני נותן את הכסף שהבטחתי". אך אם חכם הוא, אדרבה! יביאווה ויראה עד כמה יסודותיו עמוקים, ואפילו לא יאמרו לו כלום, יבין לבד לפי עומק היסודות שעתיד להבנות כאן בנין רב קומות ורב רושם.

החכם עיניו בראשו והכסיל בחושך הולך

כך הוא הדבר לגבי מי ששרוי עדיין בתוך החושך, כי אם טיפש הוא, אסור לו לראות את החושך, כי יבנה מזה מסקנא מעוותת. ואפילו ירצו להסביר לו, לא יסכים לשמוע, כי בטוח יהיה בדעתו שכבר הבין הכל. **כשהאדם נמצא בצרה ובמצוקה** ועוברים עליו קשיים, עליו לדעת שעכשיו נעשית חפירת היסודות, **עכשיו הוא הזמן שיביאנו לאן שהוא צריך להגיע.** הרי זהו אחד מיסודות הבטחון שכל קושי שהקב"ה מביא על האדם, הוא כדי לקרבנו אליו, וככל שיוסיף להתקרב אליו, כך יוסיף לראות טוב, כל מיני טוב, עולם הזה ועולם הבא. זהו מהות הנסיונות שהקב"ה מביא לאדם. הנסיונות מביאים אותו להכנעה, והכנעה לקרבת אלוקים, וקרבת אלוקים לדביקות ודביקות לכל הטוב בזה ובבא.

נמצא שכשהוא שרוי בחושך, הוא נמצא באמצע המעשה, ואם המעשה לוקח חמש עשרה שנים, אז מה? מה הקושיא? אכן צריך להיות חכם יותר גדול, אין הכי נמי, אבל קושיא! איזו קושיא יש לך? האדם לא הגיע לעולם כדי להנות ושכל עיניו חיו ילכו כפי שהוא רוצה ויתנסה רק בדבר אחד לבד. לא! לא בשביל זה הוא הגיע. אלא

דקות ועדיין חבירו לא הגיע. בדיוק אז נכנס איזה הלך זר לבית המדרש, ניגש אליו ושואל: "אתה יושב כאן כל יום לבד?". "לא", עונה לו ידידנו, "אני לומד כאן כל יום בחברותא". אומר לו האיש: "הרי הסדר כבר התחיל בשעה תשע, איך זה שחברך לא הגיע עדיין? אההההה! אני מכיר את החברותות האלה. גם לי יש חברותא כזה. יום אחד אני מגיע, יום אחד הוא מגיע, אני מאחר, הוא מאחר. ככה זה הולך עם החברותות". ידידנו מסתכל עליו ברחמנות ואומר: "את חברי אינך מכיר. חברי אינו מאחר בגלל קימה באיחור ואף לא בגלל עייפות וחוסר חשק, כי גם כשהיה ער כל הלילה בבית החולים, הוא הופיע בשעה תשע". אם כן למה אינו נמצא עדיין? "איני יודע! אבל דבר אחד אני יכול לומר לך בוודאות - אין לזה שום שייכות למה שחברך ללימודים לא הגיע, ויותר מזה אני יכול לומר לך, שסיבת איחורו היום, היא לא עצלות ולא מפני שאינו חושב עלי ולא מפני שהוא טרוד או עייף. מה כן? איני יודע. אך ברור לי שכאשר תיודע לך הסיבה האמיתית, תתבייש על מה שדיברת..."

אכן כן, היות שאדם זה מכיר את חבירו, אין לו שום ספקות באמצע המעשה, והגם שאינו יודע מתי יגיע ואף יתכן שלא יגיע כלל, אעפ"כ הטינה לא תעלה בלבו אף לא לרגע אחד - "מדוע הוא עושה ממני ליצנות? למה הוא משאיר אותי סתם לחכות? אתה יודע על מה ויתרתי כדי להגיע הנה ובדיוק היום הוא לא מגיע?!", וכל-כך למה? מפני שהוא מכיר אותו.

הוי אומר: מי שאינו טיפש, אפשר להראות לו חצי עבודה (א האלבע ארבעט). רק לטיפש אי-אפשר להראות חצי עבודה, כי הוא רואה רק את מה שענייני הברש שלו רואים. אנשים שהתרימו איזה עשיר לבניית

מגלה שמרוב בהלה שכחתי את השטריימל באוטובוס. אין למי להתקשר, אין עם מי לדבר. שעתיים לפני שבת.

שח לי האברך שבאותה שעה הוא הרגיש מאוד מבולבל: הקב"ה עזר לי או לא עזר לי? בתחילה נדמה היה שהוא עוזר לי, אך למה? כדי שבסוף יפיל אותי מכל המדרגות?! ובכן, מה היה הסוף? מספר לי האברך: לאחר שהגענו לעיר המיועדת בטנדר שהזמננו, התחלתי לחפש אם יש למישהו שטריימל להשאלה. חיפשתי ולא מצאתי. אפילו בגמ"ח לא היה שטריימל בשבילי. ממש לפני שבת, התקשרתי לאיזה קרוב משפחה הדר בעיר שהוא משופע בכסף ב"ה, ושאלתי אותו אם יש לו איזו שטריימל מיותר. הלה השיב לי שיש לו כמה שטריימלאך ושאני יכול לבוא לבחור אחד מהם. הלכתי לבחור ומצאתי שטריימל יפה ומהודר, העולה הרבה מעבר למה שאני יכול להרשות לעצמי להוציא בשביל שטריימל. נשאתי אותו בשבת. לאחר שבת הקרוב מגיע אלי ושואל אותי: "נו, איך היה עם השטריימל? זה התאים לך?". "בוודאי!" אמרתי לו, "זה היה פאר והדר! לכבוד שבת קודש". והוא נענה אחריי: "אם כן, קח אותו לעצמך, איני זקוק לו". קיבלתי שטריימל חדש...

הנה מה מעשה זה בא ללמדנו? הוא מלמדנו שאנו עוזבים באמצע. הרי אין שום חילוק בין מעשה זה לכל הנסיונות שעוברים על האדם. כשאנו עומדים באמצע, אנו אומרים: "בטוח הייתי שהקב"ה בונה אותי, כי ראיתי שאני מצליח בעסקי ויש לי מעמד וכו' ובטוח הייתי שרק אלך מעלה מעלה. מה?! הקב"ה הביא אותי עד הנה רק כדי להשליכנו אח"כ מכל המדרגות?! בדיק עכשיו כשאני צריך לחתן את ילדיי הכל התהפך?! למה הוא עזב אותי?".

כל ימות חייו הקצובים לו, נועדים בשביל לנסותו ולקרבו אל האלוקים, ואם כן הוא תמיד באמצע המעשה.

רישא וסיפא אור ומציעתא חושך - מעשה שהיה

סיפר לי אברך מתושבי ארץ ישראל: היה זה ערב שבת קודש. צריך הייתי לנסוע עם משפחתי מעיר לעיר והתעורר חילוקי דעות ביני ובין נוות ביתי אם לקחת "טנדר" או לנסוע באוטובוס. בסוף קיבלתי את ההחלטה לחסוך בכסף ולנסוע באוטובוס. ירד אז גשם זלעפות וכל המשפחה השתרכה לתחנת האוטובוס. היתה זו התחנה האחרונה בעיר, ולב כולם נוקף: "מי יודע אם יהיה מקום באוטובוס בשביל כולנו. הרי האוטובוסים בערבי שבתות בדרך כלל גדושים עד אפס מקום". אמרתי לכולם: "הבה ונתפלל שיהיה לכולנו מקום באוטובוס", והתפללו.

אכן כשהאדם משופע בכסף, אינו זוכר להתפלל אל הקב"ה. מה הבעיה? נשלם עוד מאתיים שקל! אך זה שמשתרך עם זאטוטי בגשם ומחכה לאוטובוס, הוא מדבר עם הקב"ה ואומר גם להם לדבר עמו...

המשך המעשה היה שהאוטובוס האחרון הגיע כשחציו ריק. הפלא ופלא! עלינו והתיישבנו ונתננו הודיה להש"ת כשאנו אומרים זה לזה: "הנה כי כן, תפילות מועילות". אולם למעשה נהג האוטובוס טעה ונסע במסלול אחר ממסלולו הרגיל ובשל כך לא הגיע לעיר שהיינו צריכים להגיע. הוא הגיע לעיר אחרת ואמר לנו: "סיימתי את נסיעתי ובשום פנים ואופן איני חוזר; רדו כאן והסתדרו". ירדנו על אם הדרך כשמעלנו יורד מטר עז ומתחתנו רפש וטיט ואנו סוחבים אתנו את טפנו ואת חבילותינו. צערנו היה גדול מאוד, אך זה לא נגמר. אני מסתכל סביבי, והנה אני

**"להודיע לכל המחפשים חיזוק באמונה,
לכל הרוצים לראות היעמדו דברי מרדכי,
שכל קויך לא יבושו ולא יכלמו לנצח",**
וכשהבטחון יהיה אצלו חזק כל-כך, יתקיים
על ידו בסוף "ורבים מעמי הארץ
מתייהדים", כי יראו שזה עובד כהוגן - **"מי
שאינו רואה את הישועה ועם כל זה
סומך על הקב"ה, אין הקב"ה עוזב אותו
לעולם".**

לא! הוא לא עזב אותך. חכה בסבלנות
ותראה. ולא מפני שאתה צריך לתקן את
מידת הסבלנות שלך, אלא משום שאתה
צריך להיות בעל בטחון אמיתי המקווה
לישועת ה'. עליך להגיע למצב שתוכל
לעמוד על השולחן ולומר בפני כל עם
ועדה: "אתם רואים אותי? איני ירא, כי אני
בטוח שהקב"ה לא יעזוב אותי". הוא צריך
לומר זאת בכזו וודאות, בכזו בהירות -

יום רביעי פרשת צו י"ג אד"ב תשפ"ב

ימי הפורים מסוגלים לתפילה

וכדאיאתא בפרי צדיק (פורים אות א) על דברי הירושלמי (מגילה פ"א ה"ד) אין מדקדקין במצות פורים אלא כל מי שפושט ידו ליטול נותנין לו, שהקב"ה אף הוא מקיים מצות זקנים, ונותן צדקה לכל דורשי ישועתו בכל העניינים.^א

ואיתא בגמרא (מגילה יב, ב) שנקרא מרדכי 'בן קיש' על שם שהקיש על דלתי רחמים ונפתחו לו, וביאר הגה"צ רבי משה וואלפסאן שליט"א^ב שלכאורה הרי נקרא רק 'בן קיש' והיכן כתוב שפתחו לו, אלא מכאן הוכחה שבאלו הימים מי שדופק על דלתי רחמים פותחים לו, כי למרדכי היה כח זה שכאשר דפק על הדלת פתחו לו.

ובארץ צבי שם מבאר יסוד הדבר, מהי הסיבה שכוח התפילה חזק כל כך באלו הימים, ותוכן דבריו הוא שזה כרוך בכוח השמחה המיוחדת שיש בימים הללו, כי כפי מה שאדם יותר בשמחה כך יכול הוא יותר לפעול בתפילתו, הכוח של התפילה עובד אז טוב יותר. הוא מביא עוד בשם הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זי"ע שאמר, ש'בעל

ידועים דברי ה'קב הישר'^א (פצ"ז) אודות כח התפילה המיוחד שיש בימי הפורים ותענית אסתר, מכוחם של מרדכי הצדיק ואסתר המלכה. ובתוך הדברים כתב: היושבי כפרים צריכין גם כן להיות בחבורה קדישא בבית הכנסת ביום תענית אסתר, כי יום זה הוא מסוגל מאוד שיקובל תפילתנו בזכות מרדכי ואסתר, וכל מי שצריך רחמים על איזה דבר שהוא צריך להתפלל, יקח פנאי לעצמו ביום התענית אסתר ויאמר תחילה מזמור כ"ב בספר תהלים 'איילת השחר', ודרשו רז"ל (יומא כט, א) דאסתר היתה נקראת איילת השחר, ואח"כ ישפוך שיחו לפני ה' ויבקש בקשתו, ויזכיר זכות מרדכי ואסתר וכו' ויפתח לו שערי רחמים ותקובל תפילתו ברצון. עכ"ל.

הרי שיום תענית אסתר מסוגל מאוד לקבלת התפילה. וכן גם יום פורים ושושן פורים מסוגלים לקבלת התפילות, כדאיאתא בארץ צבי^ב (מועדים עמ' רכא) בשם ה'חידושי הרי"ם' מגור זי"ע, שבפורים יכול כל אחד להיוושע בישועה שלימה על ידי תפילה.

א. להגה"ק ר' צבי הירש קוידנאווער זצ"ל אב"ד פראנקפורט, בנו של מח"ס 'ברכת הזבח' על סדר קדשים, ותפארת שמואל על הרא"ש. נפטר בשושן פורים שנת ה'תע"ב.

ב. להגה"ק רבי אריה צבי פרומר זצ"ל הי"ד אבד"ק קוז'יגלוב מחסידי סאטששוב. עמד בראש ישיבת סאטששוב אחרי פטירת רבו האבני נזר' זי"ע עד מלחמת העולם הראשונה. עמד בראש ישיבת חכמי לובלין עד לחורבנה.

ג. ובספר סגולות ישראל (סי' טו) כתב זי"ל: מקובל מפי גדולי עולם דסגולה בפורים להשכים בבוקר ולהרבות בתפילה ובבקשה לפני השי"ת על כל דבר, הן על בני חיי ומזוני והן על שאר דברים, ועל כל קרוביו ועל כל עם ישראל, וכעין יום הכיפורים שהוא יום תפילה כך פורים הוא יום עת רצון מאוד וכל העולמות המה בשמחה וברצון, ועיין בגמרא איו מדקדקים במעות פורים אלא כל הפושט יד נותנים לו, כמו שכתב השלחן ערוך (או"ח סי' תרצד ס"ג).

ד. משגיח רוחני דישיבת 'תורה ודעת' ורב דק"ק אמונת ישראל.

הוא שם, **יש לכל אחד אחיזה בשמחה שבו, ולבו נפתח, והוא יכול להתפלל טוב יותר.**

בארץ צבי שם מביא את דברי התוס' בפסחים (ג. ד"ה מקום שנהגו) בשם הירושלמי, שביום שהיה אדם מביא קרבן לבית המקדש היה אצלו יום טוב והיה אסור בעשיית מלאכה, ולכן ערב פסח שכל אחד מקריב בו קרבן אסור במלאכה מחצות היום ולהלן. זהו גם כן סוג יום טוב שהאדם בעצמו עושה, לא מפני שנקבע כך בלוח השנה, ובזה יש לאדם אחיזה והרגש של שמחה. וכן מי שעושה סיום מסכת, הוא מרגיש את השמחה ביותר, כי הוא בעצמו עבד ויגע על לימוד וידיעת המסכת. וכך גם 'בעל שמחה' אדם שזוכה להשיא בן או בת, הוא שמח באמת, ולכן הוא יכול לברך אחרים. וענין זה הוא גם בפורים, זה מסוג יום טוב שהאדם בעצמו עושה, זה מגיע ממקום שיש לו בו אחיזה, ולכן הוא מרגיש שזה שמחה שלו. וכפי שאכן רואים בחוש, שאנשים מתחברים בפורים לשמחה הרבה יותר מבשאר ימים טובים.

הקליפה המונעת השמחה

וכאשר נתבונן במהות הדברים שהשמחה מביאה לתפילה, נבין שלמעשה אדם שיש לו קושי להיות בשמחה, הפשט הוא שיש אצלו קליפה שמכסה וסותמת לו את הלב. וכשנחקר מהי הקליפה הזו ואיך אפשר לעבוד להסיר אותה, נבחין ונראה כי בפנימיות האדם יש ג' ענינים זה למעלה מזה, והם: **רצונות, הרגשות, ומחשבות. הרצון הוא הכי פנימי**, שהוא בחינת הכתר, **אח"כ יש רגשי הלב**, ואח"כ המחשבות. והנה **לאדם יש קושי גדול להוציא מליבו החוצה** את המחשבות ההרגשות והרצונות, דהיינו או **שקשה לו להביע זאת**, או **שקשה לו לדעת מה לעשות לפי זה**. וזה מה שגורם לאדם חוסר שמחה.

שמחה' פתוחים לפניו כל שערי שמים ויכול להושע בכל מה שליבו חפץ.

ויש להוסיף גם מה שידוע משמו של הרה"ק **רבי משה לייב מסאטוב** ז"ע, שאף ששינינו (ברכות לב, ב) שערי דמעה לא ננעלו, מכל מקום כשמתפלל מתוך שמחה הרי זה עוד למעלה מזה, כי אז אין בכלל שערים ולא צריך בכלל לפתוח, השמחה פורצת את כל השערים.

ומבאר שם הגאון מקו"ג'גלוב, שלכאורה הרי כל יו"ט הוא זמן שמחה, שנצטוונו בתורה 'ושמחת בחגיך', ומהו אם כן הכוח המיוחד של בעל שמחה ושל ימי הפורים שהם מסוגלים לקבלת התפילה. אלא שכשאר היום הוא יום שמחה עדיין אין זה בהכרח שלב האדם נפתח לעבוד את ה' בשמחה, כי אור היו"ט מגיע ממקום גבוה מאוד, ולא כל אחד במדרגה פשוטה יש לו אחיזה בזה, צריך עדיין רצון מצד האדם שהלב ייפתח, ולא תמיד זה עובד אצל האדם הפשוט. אך כשאדם הוא 'בעל שמחה' שזה יו"ט שלו, בוודאי יש לו אחיזה בו, אפילו האדם הפשוט ביותר, כיון שכל מציאות היו"ט היא רק בסיבתו, ועל כן יכול הוא להיוושע ולהושיע אז. והיינו טעמא דפורים, שהוא יו"ט דרבנן שאין לו עיקר מדאורייתא, ולכן **יש לכל אחד אחיזה בו, ונחשב כל אחד מישראל כמו בעל שמחה שפתוחים לפניו כל שערי שמים**, על כן בנקל יכול הוא אז להיוושע בתפילה.

כלומר, בוודאי אין הימים טובים דאורייתא פחותים מפורים, אדרבה, היא הנותנת, שמכיון שמעלת היום טוב גבוהה מאוד, לכן תיקונו של היו"ט זהו קלקולו, שאין לאיש פשוט אחיזה בקדושת יום טוב ולכן אינו יכול לקבל תועלת ממנו, כי קשה לו להגיע לזה. מה שאין כן פורים שנתקן ע"י החכמים, והם דיברו לכל יהודי באשר

שלו, כי מי שיש לו כישרון למסור שיעור הרי אינו יכול להיות מגיד שיעור, ומי שיש לו כישרון של ניהול הרי אינו יכול לנהל מוסד. נמצא שהשורש בכל זה הוא אחד, שיש לו כוחות ואינו יכול להוציאן מן הכח אל הפועל, וזה צער גדול.

וראשית הצער הוא, כאשר אינו יודע בכלל מה הוא רוצה, משהו חסר לו אך הוא אינו יודע מהו. גם כשאדם בגיל ששים והוא כבר מיושב בדעתו, הוא כן יודע מהו רוצה, עדיין יש מצב שהוא רואה שלמעשה אינו מצליח להביא את רצונותיו לידי מעשה, ועל כן הוא מתייאש ומחליט להניח הכל בצד, הוא סוגר את הרצונות והשאירות שלו ומסתפק במועט.

בחיי האדם יש תקופות של מעבר, גילאים מסוים שאדם נכנס בהם למין עצבות, ומתעוררת אצלו מחשבה שלמעשה אני כלום, ובשביל מה באתי לעולם. זה אצל כל אדם, מי יותר ומי פחות, חוץ מבודדים שהם מוצלחים מאוד ומרגישים שרצונותיהם עולים יפה. זה דבר שמלווה את האדם כל החיים, וזה לא משנה איך הוא נקרא כלפי חוץ, כי **כל עוד ההצלחה היא בדברים חיצוניים, אזי עדיין הנקודה הפנימית בלב מרגישה חסירה**, הוא יכול להסיח דעת ולא להרגיש את הצער, אבל **מידי פעם זה מתעורר**.

אוטם הלב וכיסויו

כדי להגיע להבנה מה הדרך להקל את הצער הזה ולרפאותו, יש להבין תחילה את השורש של הדבר, וכמאמר העולם שידעית המחלה היא כבר חצי רפואה¹. כי הנה אם סבורים שהבעיה היא הצורה החיצונית והזמנית, ולא יורדים לשורש הכאב הרוחני,

הדוגמא הכי פשוטה לזה היא בתינוק, שכאשר עדיין אינו יכול לדבר קשה לו להסביר מהו רוצה, יש לו רצונות כמו שיש לאדם גדול, אך אין לו דרך להביע אותם, ולכן הוא מתאמץ לבכות, והוא בוכה בדמעות, כי אינו יכול להביע את עצמו. וקושי זה אינו דווקא בתינוק המתקשה לדבר, אלא זה מין קליפה הנמצאת בכל אדם, גם כשהוא יכול לדבר, שיש לו קושי לדעת מה הוא באמת רוצה. ויותר מזה, גם יש לו קושי לדעת מה עליו לעשות עם הרצון שלו. כמו אדם שחולם חלום בתוך שנתו, והוא חש רצון לעשות איזה פעולה, אך הוא לא מסוגל להוציאה מן הכוח אל הפועל בעודו יושן. וזה קושי שמקיף את האדם בכל זמן ובכל מצב.

וכן יש גיל שנקרא גיל ההתבגרות, שזה בערך מגיל תשע עד גיל שש עשרה, ולפעמים נמשך גם אחר כך, שזה שנות ההתפתחות של האדם, הוא מקבל כוחות ורצונות אך אינו יודע מה לעשות עמהם, הוא מנסה בכה ובכה, הוא מבולבל, ויש לו בזה צער גדול ועמוק, וצער זה הוא אף יותר מחוסר כסף או מעמד.

המושג הזה **שאדם אינו יכול להוציא כוחותיו אל הפועל, מלווה את האדם עד זיבולא בתרייתא**, אלא שזה בצורות ונוסחאות שונות, לפי הגיל ולפי הזמן. כי כאשר תינוק מתחיל כבר לדבר, נרגע לו הצער שהיה לו בעוד שלא היה יכול להביע את עצמו, אבל אז מתחיל צער מסוג אחר, שיש לו כמה מיני כוחות וכשרונות שאין לו במה להוציאם אל הפועל, וזה גורם שעושה שטויות, כי אינו יודע מה לעשות עם הכוחות שלו. ובדרך כלל כשהוא צעיר גם אין לו את הכלים להוציא את הכשרונות

ה. כעין דאיתא בספר החינוך (מצוה קנב), הלא לרופאים אין תחבולה ברפואה עד היכרם עיקר המחלה. ובש"ה (מס' יומא דרך חיים תו"מ ס' רכא), שאם לא ידע החולה מחלתו איך יבקש לה רפואה.

כי חסר בהבנה. ההסברה היא להוציא החוצה לאחרים, ואם זה קשה, סימן שגם ההבנה הנכונה לא נכנסה ללב.

אדם שלא מבין קטע גמרא, כשמסביר זאת לאחר או כותב זאת, זה כבר מחזק אצלו את ההבנה, כי ככל שהוא מוציא הוא גם מבין. וכן להיפך, ככל שתתרבה ההבנה כך יוכל להסביר, אם תעבוד על הבנה תוכל להסביר, ואם תוכל להסביר תוכל להבין.

נמצא שהעבודה לעקור את ערלת הלב היא לשני הכיוונים, וככל שיעבוד על אחד משני הדברים, יפתח גם הצינור השני. כאשר אדם מצליח לומר מה הוא מרגיש באמת זה כבר חצי פתרון, כבר ירדה ערלת הלב, ומי שערלת הלב ירדה לו בחלק של ההסברה ממילא ירד לו גם בחלק ההבנה. וכמו לגבי צדקה, דאיתא **בבעל הטורים** (תרומה ל. יב) שהמילה 'ונתנו' אם תקראנה למפרע יהיה גם כן 'ונתנו', לומר לך שמה שאדם נותן לצדקה יחזור אליו ולא יחסר לו בשביל זה כלום. הוא הדין גם כאן, **כשאדם יעבוד להוציא מהלב יוכל גם להבין ולהכניס ללב.**

האומנות שבעבודת התפילה

וכל ענין זה קשור גם ליסודות התפילה וקירבת אלוקים, כי הנה המושג של עבודת התפילה היא אומנות מיוחדת, שהאדם יכול במשך כל ימי חייו להשיג עוד ועוד בהבנת אומנות התפילה. וכדאיתא **בגמרא** (מגילה כז, א) ש'בית גדול' יכול להתפרש מקום שמגדלין בו תפילה או מקום שמגדלין בו תורה, הרי שכמו שבתורה שייך להגדילה ולהאדירה, דהיינו יותר להבין ויותר להעמיק, כך בתפילה אפשר להתבונן ולחדש בה עוד ועוד, וזו עבודה של כל החיים ללמוד איך להתפלל.

ומעיקרי הסיבות שאיננו נענים בתפילה,

הרי זו עוולה וכאב גדול שמפסידים את ההזדמנות הגדולה לתקן זאת. והאמת, שכאשר אדם מרגיש ויודע שהוא יכול לעשות איזה דבר ואינו יודע מה, הרי זה נובע מכוח פנימי שדוחף אותו, שהוא רוצה משהו, אך אינו מצליח להוציא זאת מן הכוח אל הפועל, לא ברור אצלו מה בדיוק הוא רוצה, זוהי קליפה, זוהי ערלת הלב.

כי הנה כתוב **בפסוק** (דברים י טו) 'ומלתם את ערלת לבבכם', ומפרש **רש"י** שזוהו אוטם לבבכם וכיסויו, דהיינו שהלב נעשה כמו דבר אטום שלא יכול לא להוציא ולא להכניס. כמו שרואים ל"ע אנשים שעברו משבר נפשי ורגשותיהם קהו, שזה גורם שקשה להם להביע רגשות כלפי אחרים וגם לא להרגיש בעצמם. ובענין זה של ערלת הלב מתקשה כל יהודי בכמה מיני אופנים, כי הבורא ב"ה ברא גם את הרע והקליפה שזה תוצאה של טומאה, והקב"ה רוצה מאיתנו 'ומלתם את ערלת לבבכם'.

ובאמת, אדם שסבור שהוא רוצה דבר פלוני וזה לא מה שהוא באמת צריך, למשל אדם שסבור שהוא רוצה כסף, שזה מה שחסר לו ומונע ממנו שמחת חיים, אזי הטבע הוא שהוא מתבייש לומר מפורש שזה מה שהוא רוצה, הוא מסובב זאת בדברים אחרים סחור סחור, כי זה לא מה שבאמת חסר לו, זה רק עיכוב שמגיע מהקליפה.

ערלת הלב לא נותנת לאדם להרגיש מה הוא רוצה, או להוציא לפועל מה שהוא רוצה. וזה הולך לשני הכיוונים, הן להוציא והן להכניס, כי לב האדם הוא גם מוציא וגם מכניס, והקליפה שלא נותנת לו להוציא את הרצונות מן הכוח אל הפועל, גם לא נותנת לו להכניס ללב את ההבנה הנכונה והאמיתית. וכפי המקובל משמו של **הגר"ח מבריסק זצ"ל**, שאם חסר בהסברה אות הוא

בחושך במקום שומם, אך בכל זאת התחזק בתקווה שמכאן תצמח ישועתו. הוא התחיל להתפלל בכל כוחו, עד שרבי שמשון חזר לקחתו. נכנס האברך למכונית והרגיש איך שרבי שמשון מסתכל אל תוך ליבו, האברך ציפה שיבשרו במזלא טבא ויסע, אך רבי שמשון אמר לו, וכי זוהי תפילה מעומק הלב, ללא שום דמעות. חזור והתפלל כפי שלא התפללת מימך, ואני אחזור בעוד עשרים דקות לקחתך.

האברך התחזק באמונת חכמים ושב אל מקום התפילה, ואכן התפלל כפי שלא התפלל מעולם, עיניו זלגו דמעות ללא הפוגות, והוא הפיל תחינתו מעומקא דליבא. כאשר חזר רבי שמשון לקחתו, הסתכל עליו בפנים חדשות ובחיוך, ואמר לו עתה בטוח אני כי ישועתך קרובה וכי תזכה לפקידת זש"ק בקרוב, וכך אכן הוה, לפקודת השנה נולדו לו תאומים, והיום ב"ה יש לו משפחה לשם ולתפארת, בנים ובני בנים ההולכים בדרך התורה.

מעשה זה מלמדנו מה נקרא 'שערי דמעות לא ננעלו', אבל הלימוד העיקרי שיש בו הוא, שרבי שמשון התכוון לומר לו עד היום עוד לא נגעת בנקודת הלב, וכאשר תפילתך תהיה מעומק הלב אז בוודאי תיענה. וכעין המסופר על **הרה"ק מלעכוויטש זי"ע**, שמי שהיה בא לפניו על דבר ישועה ורחמים, היה מדבר איתו דיבורי אמונה עד שהביאו לאמונה פשוטה ואמיתית ואז נושע. כי סוד התפילה היא קירבת אלוקים, ומהאי טעמא הולכים לצדיק לבקש על כל צרה שלא תבוא, כי מי כמו הצדיק יודע להתפלל כדבעי. אמנם **כל אדם כאשר הוא מחליט לעבוד באמונת התפילה, והוא מגיע להתעוררות נקודת הלב, וקירבת אלוקים, יכול הוא לפעול ולהיענות בתפילתו.**

זה מפני שעדיין איננו יודעים להתפלל כדבעי. וכאשר אנו נשאלים אם התפללנו אומרים שכן, כמו ילד שקרא את הגמרא ברפרוף וכאשר המלמד שואלו אם כבר חזר על הגמרא אומר שכן, וכי זה נקרא לחזור. **לדעת להתפלל זו אמונת שצריך לעבוד עליה, מה שיותר לומדים את האמונות מצליחים בה יותר.**

ועובדא ידענא, כי היה אברך אחד מתושבי אופקים שעברו עליו תשע שנים מנישואיו ועדיין לא נפקד בזש"ק, וצערו הלך וגדל מיום ליום, עד שהחליט כי הולך הוא לקבל הבטחה מאדם גדול ולא יעזבנו עד שיבטיח לו שיזכה להוושע. אומר ועושה, יום אחד הלך להגה"צ **רבי שמשון פינקוס** זצ"ל ושפך לפניו את מר לבו על מצבו העגום, ואמר לו אינני עוזב את הרב עד שיבטיח לי ישועה. ענה לו רבי שמשון, מי אני בכלל להבטיח דברים העומדים ברומו של עולם. אך האברך התעקש בכל כוחו, ואמר שאינו זו מכאן עד שיבטיח לו שיזכה לזש"ק. רבי שמשון חשב לרגע ואז אמר לו 'בסדר'. חשב האברך לעצמו מה הפירוש של 'בסדר', האם זו הבטחה, או שנתכוין שמרגיש את צערך אך להבטיח אינו יכול. ואז אמר לו הרב בוא עמי וניסע.

נכנסו למכונית והתחילו לנסוע. האברך לא הבין לאן נוסעים בשעת לילה כשחושך על פני הארץ, ולאחר כעשרים דקות של נסיעה כשכבר לא נראו בתים באופק אלא רק אור הלבנה והכוכבים, התחיל האברך להיות מוטריד, ובכל זאת התחזק וישב על מקומו בסבלנות ולא שאל כלום, רק ציפה לראות איך יפול דבר. לפתע עצר הרב את רכבו ואמר לאברך, רד כאן, ואני אחזור בעוד חצי שעה לקחתך, ובינתיים שפוך נפשך בכל כוחך לפני בורא כל עולמים, וה' יהיה בעורך. האברך פחד קצת לשהות לבדו

להוציאה אל הפועל, כי אין זה מטבעו להזיל דמעות ברבים ולהתפלל זמן ארוך בבית הכנסת שבו מתפלל.

והנה הגיע יום הפורים, היהודי הלך לבית הכנסת להתפלל ולשמוע קריאת המגילה, וזכר את מה שאמר לו היהודי מארץ ישראל אך לא היה נראה לו שיוכל לקיים זאת. אמנם כשהתחילו הקהל להתפלל שמונה עשרה, התחיל גם הוא את תפילתו, ולפתע הרגיש שנפתחו לו שערי תפילה ויכול הוא לבקש כל משאלות לבו, הוא התחבר לתפילה באופן שלא התפלל כל ימי חייו, עיניו זלגו דמעות ותפילתו נמשכה אחרי שכבר סיימו את התפילה והתחילו קריאת המגילה. הוא ידע שמתחילים לקרוא את המגילה ובמקום מגוריו היה רק מניין אחד לקריאת המגילה, אך לא היה מסוגל לסיים את תפילתו, הוא הרגיש שהשם יתברך פתח לו פתח להתקשר אליו, ועליו לנצל הזדמנות זו עד תום. וכן עשה, הוא המשיך והתפלל ובכה, ואנשים חשבו שאיבד את שפיותו, אך הוא בשלו, ממשיך להתפלל, וגם אחר שסיימו את קריאת המגילה עדיין עמד בתפילתו, והרגיש שנענו לו מן השמים. ואכן לתקופת השנה נולד לו בן זכר במזל טוב.

הסיפור הוא לא מה שנושע בתפילה זו, אלא מה **שזכה ביום הפורים להגיע לתפילה אמיתית**. כי כפי שפתחנו בדברי ה'קב הישר' ימים אלו מסוגלים לתפילה, כביכול הקב"ה עכשיו במצב שפתוח אצלו. כמו להבדיל, גביר שבפורים מחלק סכומים יפים לכל הפושט יד, וכולם יודעים שזה רק היום, מי שיבוא מחר לא יקבל. זה דבר שמרגישים אותו בחוש, שתענית אסתר ופורים מסוגלים לתפילה. וכאשר מתפללים באמת, יש כוח להיושע.

צריך ללמוד את אומנות התפילה,

הכוח המיוחד שיש בימי הפורים

יום הפורים מסוגל מאוד לתפילה, מן השמים פותחים אז שערים שאדם יוכל להתפלל באמת, מתוך גילוי רצונו האמיתי. כי אדם יש לו כמה מיני רצונות, אך על פי רוב הם רצונות חיצוניים, והראיה, שכל יום הוא רוצה משהו אחר, ולכן זה לא נקרא שהוא באמת רוצה. כמו ילד שמבקש מאימו משחק פלוני, ולמחרת רוצה משהו אחר, מה אומרת אימו, שהוא לא יודע מה הוא רוצה. כשיש רצונות מתחלפים זה חיצוני, ובהכרח שיש דבר פנימי שמעורר אותם, אלא שכל עוד יש כיסוי על הלב זה מעכב מלהתפלל כראוי. אבל **בימי הפורים יש כוח מיוחד להוריד את הכיסוי, שיתגלה מה הוא רוצה באמת, שיוכל להרגיש מה רצונו האמיתי וכך יוכל להתפלל יותר טוב.**

ונקדים לכך עוד מעשה. הגה"צ רבי **שמשון פינקוס** זצ"ל היה מקרב את המון העם בכל כנפות תבל לדרך היהדות, ואף לדרום אפריקה הגיע לקרב את הרבים. באחת מנסיעותיו לקייפטאון שבדרום אפריקה, התאכסן אצל יהודי אחד שהיה שתקן וטוב לב, ול"ע היה גם חשוך בנים שנים הרבה. סיפרו לרבי שמשון על מצבו וביקשוהו שיברך אותו שיזכה לזש"ק בקרוב, ואכן רבי שמשון זצ"ל ברכו בחום. זמן מה לאחר מכן התקשר אחד האנשים מארץ ישראל שאירגן את נסיעתו של הגר"ש לדרום אפריקה, ואמר לאותו יהודי שהנה מגיע יום הפורים וכל הפושט יד נותנים לו, לכן כדאי לו להתפלל בכוונה רבה ולבקש מהקב"ה שיפקדנו בדבר ישועה ורחמים. ואף הוסיף וסיפר לו את המעשה על האברך מאופקים שזכה לזש"ק בכח התפילה.

בעל האכסניה הקשיב בקשב רב לכל הנאמר, וחשב בלבו שאמנם זו עצה טובה, אך בשל תכונות נפשו יהיה קשה לו מאוד

יותר אמיתי, וממילא כל הפושט יד נותנים לו. **ובבחינה זו הרי זה במעלה יתירה על יו"ט דאורייתא, כי אז קשה להרגיש שהשמחה היא שלי.**

בחינת 'לא בקשה דבר'

הראוני מאמר מאחד מגדולי הצדיקים שבדורינו, המבאר כי עיקר העבודה של פורים היא בחינת 'ובהגיע תור אסתר ... לא בקשה דבר כי אם את אשר יאמר ...', שפורים זה זמן שאדם עוזב את כל הבקשות ורוצה רק מה שהקב"ה רוצה, הוא מתבטל לגמרי לרצון ה'. ולכאורה איך זה מסתדר עם מה דאיתא שביום זה כל הפושט יד נותנין לו, שמשמע שמן הראוי לבקש ביום זה. אכן האמת היא שזה אותו יסוד, כי ביום כזה אין מן הראוי להתעסק בבקשות חיצוניות, אלא שהלב יפתח באמת לדעת שמה שחסר לו זה קירבת אלוקים, שזה שורש כל מה שחסר לו, כי כשיהיה לו באמת קירבה עם השי"ת אזי כל הבעיות יתבטלו.

יש לשון נורא בשם משמואל (תצוה זכור תרע"ד): **דהנה כוחו של עמלק לא די שמפזר את ישראל מלימוד התורה, אלא עוד להיפוך, מכנס אותן בדבר שיצר הרע חפץ בו, היינו שמכניס בלב ישראל תשוקה ונייחא בתאוות רעות.** והנה כבר אמרנו במקום אחר כי בטבע הלב להשתוקק, ואין שני מיני תשוקה היינו תשובה קדושה ותשוקה טמאה יכולין להיות כאחת, ואין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת (יבמות ק"ב, ב). ומצאנו רמז לזה בש"ס מגילה (ו, א), קיסרי וירושלים, אם יאמר לך אדם חרבו שתיהן או ישבו שתיהן אל תאמין, חרבה זו וישבה זו או להיפוך תאמין. קיסרי מכונה תאוה רעה, וירושלים תאוה קדושה, ואי אפשר ששתיהן יהיו מיושבות בלב אחד, אלא 'מלאה החרבה', אם מלאה זו חרבה זו.

הבעיה היא שקשה למצוא את הרגשות האמיתיים ולעוררם, בתוך הלב יש משהו פנימי שצריך לעוררו. וכמו בתורה, אם אדם רוצה ללמוד עם חברותא, זה לא דווקא שהוא רוצה חברותא, אלא הנפש שלו צמאה לשתות ממי התורה, ומכיוון שקשה לו לצמצם את המוח שלו, לכן הוא רוצה חברותא. **הרצון האמיתי הוא לזכות לקירבת אלוקים, וזה מה שצריך לעורר, ולבקש על שורש הדבר בעצמו.**

בימי הפורים אומר הקב"ה לכל יהודי 'מה שאלתך וינתן לך', קודם כל תדע מה אתה רוצה, ואז כבר ינתן לך. תהיה מקושר עם הפנימיות, ולא עם כבוד וכסף, הנפש צריכה קירבת אלוקים, ובכל השנה קשה לאדם להרגיש זאת, אך בימים אלו הקב"ה מוריד את ההסתר, ולכן יותר קל להתפלל. וממילא אם מתפללים יכולים לפעול.

השמחה באה מחמת הסרת ערלת הלב

זה היסוד של הגאון מקוז'יגלוב שכוון שימי הפורים הם ימי שמחה לכן הם ימי תפילה, כי שמחה היא שאפשר להוציא את הפנימיות שבדרך כלל היא מכוסה, דבר זה מביא הרגשה של שמחה. אפשר אמנם לעורר שמחה בפעולות חיצוניות, אבל זה לא האמת, כי כל עוד שיש את אוטם הלב וכיסויו, אותה קליפה שלא נותנת להוציא מן הכוח אל הפועל את הרצון האמיתי, אזי קשה לאדם להיות בשמחה.

וכאמור בדבריו, כאשר אדם בשמחה יכול הוא יותר בקלות להתפלל, וכמו 'בעל שמחה' שיכול לברך, כי הוא כמו בעל-הבית על השמחה, השמחה היא שלו, הלב פתוח, הוא נעשה יותר רוחני, וכך יכול הוא להתפלל ולברך. כל המחייט עמלק, והנייחא של פורים 'ונוח מאויביהם', היא להסיר את ערלת הלב, שיוכל להתפלל

וכמו בראש השנה שכל התפילות הם על מלכות שמים, ואף שביום הזה נידונין על כל העניינים, ולכאורה יאמר אדם עדיף לי לעשות סגולות לומר תהלים ולבקש מה שאני צריך, עם כל זה נוסח התפילה מאנשי כנסת הגדולה הוא באמת מה שחסר לאדם. כי כאשר יתקיים 'וידע כל פעול כי אתה פעלתו', ונגיע לאהבה שאינה תלויה בדבר להשי"ת, ממילא יהיה כמו בבית המקדש איש תחת גפנו ותחת תאנתו, וניושע בכל העניינים.

ועיצומו של יום הפורים יש בו סגולה לרובם את האדם, על דרך שאמר מרן הגה"צ רבי יוסף חיים זאנענפעלד זצ"ל, שאם מקוה יכול לעשות מגוי יהודי, בוודאי יכול הוא לעשות מיהודי פשוט יהודי טוב. ואמר על כך הגה"צ רבי משה וואלפסאן שליט"א, שבפורים שכתוב 'ורבים מעמי הארץ מתייהדים' אפשר גם כן לומר כך, שבוודאי יכול הוא לעשות מיהודי פשוט יהודי יותר טוב.

כשאדם מגיע למקום טוב, כשהרצון האמיתי מבורר אצלו, יכול הוא אחר כך להתפלל גם על עניינים פרטיים, אבל אי אפשר לא להיות במקום הנכון ולהתפלל. קודם עליו להיות בדרגה הנכונה של תפילה, ואז יכול גם לבקש על בני חיי ומזוני. וזה הכוח המיוחד שיש בימים האלו, שהם מסוגלים להתפלל, וממילא אח"כ כל הפושט יד נותנין לו. כי הוא מגיע להכרה האמיתית שמה שחסר לו זה קירבת אלוקים, זו הסיבה האמיתית לכל הבעיות, וכשמתפלל כך הרי הוא פועל ונושע בכל הדברים הטובים.

ה' יעזור שנוכל לנצל הימים הללו כראוי, להגיע לגילוי הרצון האמיתי, להתפלל ולהוושע.

ולעומת שיש באדם תשוקה קדושה ונייחא בעבודת ה', מגרש מתוך הלב תשוקה ונייחא הטמאה, ומעורר איבה על כחות הרע המבטלין את האהבה הקדושה, ואולם להיפוך הוא חס ושלום להיפוך. ועל כן לגרש את עמלק מלב האדם אין עצה כי אם להתחיל בתשוקות הקדושה, כי באם ימתין עד שיגרש מקודם האהבה הטמאה יהיה ביני ביני הלב פנוי מתשוקה, וזה אי אפשר, כי חרבו שתיהן אל תאמין, ואין עצה אלא להכניס בלבו בכח תשוקה קדושה ונייחא בעבודה, וזה עצמו דוחה ומגרש את התשוקה הטמאה, וכעין דאיתא (שיה"ר א כא) נכנס באדם טיפה של תורה יצאה כנגדה טיפה של ליצנות. וזה שאמר הכתוב 'והיה בהניח וגו' תמחה' וגו', היינו במה שיש באדם נייחא בדבר קדושה, בזה עצמו מוחה את עמלק מלב.

דהיינו שאדם לא נשאר בלי תשוקה, אם הוא עסוק בגשמיות ולא יכול לצאת מזה, אזי כשמכניס תשוקה לרוחניות הוא נפטר משאר התשוקות. על האדם לדעת שאם תהיה לו קירבת לב אמיתית לרבש"ע לא יהיה חסר לו כלום, ובאלו הימים יש סייעתא דשמיא להגיע להכרה זו, להוריד את הכיסוי, לרצות רוחניות, ואז התפילה עוזרת.

וכמו במילי דעלמא, אדם מרגיש שהוא רוצה לעשות משהו, אך הוא לא מכיר ברצון האמיתי, יש ערלת הלב שהוא חושב משהו אחד ובאמת הוא צריך משהו אחר. כך גם בענייני רוחניות הוא לא יודע מה הוא רוצה, הלב משתוקק לדבר אחד והוא מחפש משהו אחר. וימים אלו מסוגלים לעורר את הרצון האמיתי, וממילא כל הבקשות נענות אף מבלי לבקש עליהם בפרטות.

יום רביעי פרשת תרומה א' אדר תשפ"ג

החילוק בין שמחה לסיפוק והדרך להגיע אליה

עבר היה ועתיד. כולם חד הם, וזה מה שהנביא רואה. ובכן, יש נביא שיראה תוכחה, כי זה האמת לדאבון לב, ויש נביא שיראה את ימות המשיח, ישועה ונחמה. זה שישעיהו קיבל עול מלכות שמים בשמחה, גרם לו לראות בנבואה את כל הטובות והנחמות של ישראל. הוא זכה שאצלו יתלבשו החלקים האלה שבתורה ושיוכל למסור אותם לדורות הבאים אחריו.

בשכר קבלת עול מלכות שמים בשמחה

עוד יש בתנא דבי אליהו (שם פרק יז): כשעמדו אבותינו על הר סיני לקבל עליהן תורה, היה הקב"ה צופה ובא לעולם וכו' כיון שקיבלו עליהן עול שמים בשמחה, אף הוא ירד ממקום כבודו ותפארתו משמי שמים העליונים וכו' וכיון שקיבלו ישראל מלכות שמים בשמחה ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, מיד אמר הקב"ה למשה דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה וגו' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. הנה מבואר מזה שזכו שהקב"ה ישכון בתוכם בזכות השמחה של מצוה.

וראיתי מהדיין הרב חיד"ו ווייס שליט"א^א שאמר בזה דבר נפלא: במסכת כתובות (סב, ב) איתא: מעיקרא כתיב: תביאמו ותטעמו, ולבסוף כתיב: ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ופירש רש"י: מעיקרא כתיב תביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך - שיבאו לארץ ואח"כ יבנו לו מקדש, ולבסוף אמר ועשו לי מקדש -

משנכנס אדר מרבין בשמחה לכל השנה

הרה"ק ה'אוהב ישראל' מאפסא זיע"א אמר: מרבין בשמחה בגמטריא שנה, כי השמחה המתעוררת אז באדם, ממשכת שמחה וחדוה לכל השנה וכן יהי רצון אמן. אכן השמחה היא עבודה גדולה שכל החיים צריך לעבוד עליה. הן ידוע מה שאמרו חז"ל (שבת ל, ב) שהשכינה שורה על האדם על-ידי שמחה של מצוה דווקא, ובתנא דבי אליהו (רבה פרק טז) איתא: פעם אחת הייתי יושב בבית המדרש הגדול בירושלים, ובא תלמיד אחד ושאלני דבר, כבן שהוא שואל את אביו. אמר לי: רבי! מה נשתנה ישעיהו בן אמוץ מכל הנביאים שנתנבא כל הטובות והנחמות בישראל. אמרתי לו: בני! מפני שקיבל עליו עול מלכות שמים בשמחה.

ונראה לבאר כי הנה נבואה פירושה שהשכינה שורה על האדם והבריאה נעשית לו בהירה כל-כך עד שהעתיד נגלה לעיניו. הנביא לא סתם מגלה עתידות, אלא העתיד נגלה לו כאילו זה המציאות. אפשר לראות שני בני אדם שמסתכלים על איש אחד. האחד רואה רק את מעלותיו והשני רואה רק את חסרונותיו. מה הפשט? הפשט הוא שהדבר תלוי במי שמסתכל. וכבר אמרו חז"ל (קידושין ע, ב) כל הפוסל במומו פוסל. אכן הנביא הוא ענין אחר לגמרי, אבל יש אצלו ג"כ מענין זה. הנביא מחמת דרגתו זוכה להשיג ענינים הנגלים אליו. כשהוא מדבר על העתיד, הרי זה מפני שהעתיד כבר קיים. על פי האמת הרי אין חילוק בין

א. מרבני ק"ק סאטמאר באנטווערפן, מחבר ספרים רבים.

את הכיסויים וליתן לה להתפשט אצלו, ואז כשנשמתו מתרחבת, הוא יכול לקבל יותר. כשהאדם שרוי בעצבות, הכל נסגר. לעומת כן, כשהוא נעשה שמח, הכל מתרחב כלשון הפסוק (משלי טו, ל) בשורה טובה תדשן עצם. מה מתרחב? לא הגוף. התרחבות הגוף היא רק התוצאה הנראית לעין. הנשמה היא זו שמתרחבת. התפשטות הקדושה. והבשורה הטובה היא שאפשר לעורר זאת גם מבחוץ. **כשהאדם משמח את עצמו אפילו בדבר חיצוני, סוף כל סוף הקדושה שבתוכו מתפשטת.**

כך כתב האוה"ח הק' (פרשת בלק כד, א) **שהקדושה מתעוררת על-ידי שמחה ולב טוב.** דומה הדבר לילד צעיר שרואים בו תכונה נפלאה, אבל אינו יודע איך להשתמש בה, שמשתדלים לחזקו ולדבר אתו בענין זה ולהכניסו למצבים מתאימים כדי שיוכל להשתמש בה. נניח שיש לו כח נפלא של הסברה, אבל הוא ילד ודעתו עדיין לא נתפשטה, מלמדים אותו איך להשתמש בכוחו זה באופן הנכון. כך הביא **אחד מהצדיקים** ראייה שהדעת **קשורה לשמחה**, מזה שרואים שתינוק שנוולד אינו יכול לצחוק. לבכות הוא יכול מרגע לידתו. לצחוק אינו יכול רק לאחר שהוא גדל קצת ודעתו מתחזקת. ובכן, כעין זה יכול להיות אדם שכבר גדל ונעשה לאיש והנה הוא כבר בן חמישים או בן שישים, אבל נשמתו עדיין סגורה ומסוגרת ואינו מוציא את הקדושה הקיימת אצלו. **וכשהאדם נעשה שמח, הוא מאפשר לקדושה שבתוכו להתפשט, וכיון שהיא מתפשטת, יש מקום הרבה לתורה להקלט אצלו.** התורה הרי נקלטת רק בנשמה, וכשנשמת האדם אינה מוכנת לזה, היא נרשמת רק במוח הגופני. אך **כשהאדם נעשה בשמחה ונשמתו מתפשטת, אזי התורה נקלטת בנשמתו ואז השכינה שורה עליו** כי אורייתא קב"ה וישראל חד הוא.

במדבר. ולכאורה תמוה היתכן ששינה הקב"ה את דעתו?! אך לדברי התנא דבי אליהו הוא מבואר הפלא ופלא. בתחילה כשאמרו שירה על הים נאמר תביאמו ותטעמו, שרק כשיבואו לארץ ישראל ישרה את שכינתו ביניהם, אבל אחר שקיבלו עליהם את עול המצוות בשמחה, מיד אמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. **אם קיבלתם את עול המצוות בשמחה**, הלא הגעתם כבר עכשיו לבחינת ארץ ישראל **וראויים אתם כבר עכשיו להשראת השכינה, ואם כן מה לי להמתין עד שתבואו לארץ ישראל.**

השראת השכינה מתוך שמחה של מצוה

כשנתבונן בדבר נראה שדבר זה חוזר על עצמו תמיד הן במציאות והן במאמרי חז"ל. **כשהאדם שרוי בשמחה, הוא כלי ראוי לחול עליו קדושה.** כך תראה שאחד ממ"ח קניני התורה הוא **שמחה**. שמחה היא קנין. האדם לומד תורה, אבל אין זה מוכרח שהתורה תתיישב בו ותיעשה חלק ממנו. **כשהאדם שרוי בשמחה, אז התורה מתיישבת בלבו ונעשית חלק ממציותו.**

כך כתב **המאירי** על מאמר חז"ל "אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה" - **"שאין הלומד מצליח אלא מתוך דברי שמחה"**. הדבר נראה בחוש שכאשר האדם שרוי בשמחה, פעולת מוחו משתפרת לאין ערוך. המוח הוא כלי, **וכשהאדם שרוי בשמחה, הוא מכין כלים להשראת השכינה.**

שמחה היא התפשטות הקדושה

ולהבין הענין יותר, הנה ב'שם משמאל' (סוכות תרע"ד) הביא בשם זקנו **הרה"ק מקאצק** זיע"א **ששמחה היא התפשטות הקדושה.** יש בו באדם נשמה, אבל היא עטופה וכלואה, ועבודת האדם היא להסיר

עבדו את ה' בשמחה

קעת נבוא אל העצות והמהלכים להתחזק בשמחה. הלא עבודה היא שצריכים לעבוד אותה כל החיים, והיצר הרע נלחם על זה עם האדם בכל התוקף. כבר הבאנו בעבר מה שאמר הנה"ק **מסאטמאר** זיע"א בטעם שלא צותה התורה בפירוש על השמחה ורק רימזה עליה באמרה תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה (כי תבוא כח, מז), כי היצר הרע משקיע הרבה כוחות למנוע את האדם מן השמחה, כי הוא יודע שבמקום שיש שמחה שם יש השראת השכינה, והרי ידוע שהמצווה ועושה יצרו יותר קשה ממי שאינו מצווה ועושה, ולכן **אילו היה האדם מצווה בפירוש על השמחה, היה יצרו קשה פי כמה וכמה ולא היה יכול לעמוד בו**. לכן גילה לנו הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו רק ברמז שהשמחה היא מהיסודות החזקים ביותר בעבודת ה', ולא צוה אותנו בפירוש כדי שהיצר הרע לא יהיה כל-כך בתוקפו. הוא הסתיר את המצוה מהיצר הרע, והרי זה דומה למה שאמר הרה"ק **רבי ישכר דוב מבעלזא** זיע"א שכאשר אומרים בברכת מודים "לדור ודור נספר תהלתך" מתפללים לבנים טובים, ומדוע מתפללים על כך רק ברמיזה? והרי תפילה נחוצה היא כל-כך ומי הוא אשר יאמר שאין הוא רוצה יותר מכל לזכות בבנים טובים? התשובה היא, כדי להסתיר את התפילה מהיצר הרע. אילו היו מתקנים תפילה מפורשת על זה, היה היצר הרע משקיע את כוחותיו בזה. על כן תקנוה רק בדרך הודאה. אכן כן, **יש דברים שצריך להסתירם מהיצר הרע, והשמחה היא אחת מהם**.

מה הוא שמח אף אתה שמח

הנה בחז"ל נאמר בענין והלכת בדרכיו (כי תבוא כח, ט) שזה עולה על דברים מסומים מה הוא רחום אף אתה רחום, מה

הוא חנון אף אתה חנון. אבל כשמסתכלים **בספרי הראשונים**, רואים שהם הרחיבו זאת לעוד דברים הרבה שהאדם יכול להתדמות בהם לבוראו. ולמשל, כשהאדם נותן מתנות לאביונים בפורים, הוא יכול לכוון שכאשר הוא משמח את העניים, הוא מקיים מצות עשה של והלכת בדרכיו חוץ ממצות מתנות לאביונים. וכמו כן בעוד דברים הרבה יכול האדם לכוון שהוא מקיים בהם מצות והלכת בדרכיו כאשר הוא נוהג בדרכי הבורא.

ולענינו, השמחה היא אחד מהדברים. אצל הקב"ה נאמר (דהי"א טז, כז) עוז וחדוה במקומו (אם כי בוודאי אין לנו שום השגה בזה, אבל כך כתוב), וזוהי הסיבה שכאשר האדם שרוי בשמחה, הוא מכין מקום לשכינה לשרות אצלו, כי השכינה יכולה להיות רק במקום שיש שמחה. במקום שיש עצבות, היא מסתלקת משם. עלינו להבין שזהו אחד מהיסודות של והלכת בדרכיו, ותמיד הוא כך, לא רק בענין השמחה. מדוע התורה מצוה את האדם אחרי ה' אלוקים תלכו - מה הוא רחום אף אתה רחום? כי הקב"ה רוצה לשרות אצל האדם ואינו יכול לשרות אצל מי שעינו צרה בטובת אחרים. הקב"ה הוא הרי הגומל חסדים הגדול ביותר ועושה הכל בלי קבלת תגמול, ולכן אם אין האדם יכול להרשות לעצמו לעשות טובה לאחר בלי לקבל אחוזים או כבוד, אין הקב"ה רוצה לשרות אצלו. **והלכת בדרכיו הוא כלי להכין את האדם להיות ראוי להשראת השכינה, והשמחה היא זו שמסייעת לאדם להיות נותן, היא מסייעת לו להיות רחום, היא מסייעת לו לעשות דברים היפך רצונו. השמחה מעוררת באדם כוחות אלוקיים, למה? כי היא גורמת להתפשטות הקדושה.**

נמצא שהשמחה היא מפתח למדותיו האחרות של הקב"ה הכלולות במצות והלכת בדרכיו. וכבר כתוב כן בבני יששכר

ארגון חסד פלוני, סיימתי מסכת פלונית".
 אך כן, **אנו מדברים על מי שיש לו סיפוק מדברים רוחניים**, לא ממי שיש לו סיפוק מכסף וכבוד, כי הוא טיפש גמור היא ואין מה לקנאות בו. אך מצוי מאוד שהאדם יקח את הדחיפה שלו להמשיך הלאה מהסיפוק החיצוני, וחבל מאוד, כי משנכנס אדר מרבין בשמחה. האדם צריך להיות שמח, לא מסופק. **סיפוק אינו שמחה אמיתית. הוא רק קרוב אליה.**

סיפוק אינו ממלא את הריקנות הפנימית

ניכנס בזה יותר לעומק כדי להבין החילוק בין סיפוק ושמחה. הנה מצוי מאוד שהאדם מרגיש שהוא מצליח בחיים מפני שהגיע לדברים שאינם תכלית חייו. לדוגמה, יש שהאדם לא הזדכך כלל. בפנים הוא עדיין נשאר ילד. הוא כבר אדם מבוגר. הדין נותן שיהיה לו מבט אחר על העולם, ולמעשה, מהדברים שהוא מחפש, אתה מבין שהוא נשאר ילד. נניח שהוא עוסק בחסדים ובאמת עוזר לאנשים, אבל הוא כל העת עסוק לראות אם כותבים את שמו להודיע לכולם שהוא זה שעומד מאחורי כל האימפריה הזאת, ולפני שמפרסמים את הברכה, הוא חייב לראות אם כתבו עליו מספיק תארים. ילד קטן.

למעשה, בכל מקום שהוא הולך, הוא מרגיש סיפוק עצום. הוא רואה את הבניינים שהוקמו על ידו, הוא רואה את האנשים שנעזרו על ידו, הוא קורא פעם אחר פעם את מכתבי ההודיה ששולחים לו, בהם אין גומרים עליו את ההלל. אך אם בפנים הוא נשאר ילד, הוא ללא ספק מרגיש בפנים ריקנות וחסר חיות. ופירוש הדבר הוא שאינו מרגיש את נשמתו, וכיון שאינו מרגיש את נשמתו, יש לו כאב עמוק בנפש, כי האדם יש לו נשמה, והוא עצמו יודע

שהשמחה היא תכונה יותר גבוהה משאר תכונות האדם, כי היא נוגעת את הנקודה הפנימית. אפשר לראות זאת מהמציאות הנ"ל שכאשר האדם שרוי בשמחה, הוא יכול לעשות דברים רבים היפך רצונו. **השמחה היא כלי לתורה ולמידות טובות וכן הלאה.**

שמחה שלא לשמה

וכעת נבוא אל העצות. יש עצות רבות, ובשיעור זה נבחר באחת מהן, עצה שימושית אשר נחשבת יסוד גדול בעבודת ה'. הנה בני אדם מבלבלים בין שני מושגים שלא קרבו זה אל זה. סיפוק ושמחה (או חיות). האדם רגיל לחשוב שאם יש לו סיפוק, יש לו שמחה. **סיפוק באמת יכול להיות מדרגה להגיע על ידו לשמחה, אבל הוא דומה למושג מתוך שלא לשמה בא לשמה.** אי אפשר לומר לאדם שלא יקח סיפוק, כי אם לא יקח סיפוק, לא יגיע אל השמחה. הן כך אמרו חז"ל לעולם ילמד תורה שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה. אם לא יתחיל ללמוד שלא לשמה, אף פעם לא יגיע לידי לשמה. אבל הוא צריך לדעת שחבל לו להישאר עם שלא לשמה, כי הוא יכול לקבל הרבה יותר חיות מלימוד תורה לשמה. אף כאן, על האדם לדעת שאין לו להישאר עם הסיפוק.

נגדיר זאת כך: **סיפוק הוא דבר חיצוני, שמחה (או חיות) היא דבר פנימי.** דרך החיצוני יכול האדם לבוא אל הפנימי, בדומה לשני חדרים זה לפנים מזה, שחייבים להגיע אל החיצוני כדי להגיע אל הפנימי. אך על האדם לזכור תמיד שהוא מחפש את השמחה הפנימית ולא את הדבר החיצוני.

סיפוק פירושו שהאדם מרגיש טוב מפני שפעל משהו. הוא אומר כך: "אל תגיד שאני לא שווה כלום. הנה הקמתי

את הנשמה א"א לרמות

לנשמה אי אפשר למכור שקר. היא יודעת את האמת. כל אחד, אפילו יהיה ילדותי מבחוץ... כן בעל כשרון, לא בעל כשרון... הוא נתחנך כך, נתחנך אחרת... היו לו נסיונות כאלה, תכונות כאלה... אמת שאלה הם הנסיונות של האדם ועל האדם לבקוע את המחיצות. אבל שמחה תגיע לאדם רק כשיהיה לו חיות מבפנים. לא מנחמה. וכבר דיברנו על זה לאחרונה. האדם מנחם את עצמו - שמע נא! עוד יבואו זמנים טובים. בשביל נחמה זה טוב, או נאמר בנוסח כזה: בשביל למנוע עצבות, שאף זה דבר חשוב מאוד, זה באמת טוב ונפלא. אכן האדם צריך שיהיה לו סיפוק, כי לא תמיד הוא נמצא במדרגה גבוהה של שמחה. אבל אי אפשר להישאר עם הסיפוק, כי אם ישאר עמו בלבד, נמצא שלא הגיע לאן שצריך להגיע. הוא חי חיים ריקניים, אדם מלא סיפוק שמפעיל עולם ומלואו, מצוות ומעשים טובים ושיעורי תורה, ואנשים מודים לו כל היום על מפעליו הכבירים ומספרים לו על התועלת העצומה שבהם, עדיין אין זה התכלית, הגם שמדובר בסיפוק הנובע מתורה ומצוות.

האדם מתמלא שמחה וחיות רק כשהשכינה שורה עליו ולו במעט. האדם יכול להרגיש לפעמים לאחר תפילה מרוממת, שהוא מאוד מרום. הוא כבר לא צריך שבקשתו תתמלא. אולי הוא רוצה, אבל הוא כבר הפיק את מלוא התועלת מהתפילה. האדם זוכה לומר את ספר התהלים כמו שצריך. הוא מרגיש כאילו כל העולם מת כי הוא אומר עכשיו תהלים, הוא מתבונן בפירוש המילות ומדבר עם הקב"ה, והוא יוצא מהצרות שלו, כמו שאמרו ה**צדיקים** שלא יהיה שקוע בתוך הצרה ויחזיק את ספר התהלים ביד, אלא יהיה שקוע במזמורי התהלים, ואם ירצה,

מזה. כמה שהוא טיפשי וילדותי, הוא יודע שיש לו נשמה. הוא כבר הרגיש אותה הן בהיותו ברחם אמו כאשר המלאך למד עמו את כל התורה כולה, אז הרגיש טעם של קרבת אלוקים, טעם של התפשטות הקדושה, והן בעולם הזה בזמנים מסוימים. ועכשיו הוא מסתובב חסר חיות, התפילה אינה תפילה והלימוד אינו לימוד, והקושיא מנקרת במוחו - "מה קורה פה? אינני חי!". צריך הוא ליישב את הקושיא, אחרת יפול לעצבות. ובכן מה הוא עושה כדי ליישב את הקושיא? הוא אומר, לאו דוקא לאחרים, אלא בעיקר לעצמו: "הסתכל, עשיתי כך וכך, פעלתי כך וכך. אינני מופרך מעיקרו".

ובפועל מדובר בחצי תירוץ, כי אם מדובר בדברים רוחניים, כגון בגמילות חסדים שעשה (או כפי שאנשים אומרים בגיל מבוגר יותר - "ברוך ה' יש לי ילדים טובים כל רואיהם כירום כי הם זרע פְּרַךְ השם"), באמת אין מה לזלזל בזה. כל מצות עשה דאורייתא או דרבנן היא נצחית, כל דבר טוב הוא נצחית. אך אנו מדברים כלפי השמחה של האדם. הרי אדם כזה אינו מרגיש את נשמתו, אינו מתמלא שמחה, אינו נעשה כלי להשראת השכינה, ואינו קונה את התורה. אין הוא מגיע אל הדביקות אשר היא תכלית החיים. דביקות פירושה שהקב"ה מצא מקום אצל האדם. זוהי תכלית האדם, להגיע לדביקות. כל אחד, גם בדורות שלנו. תכלית החיים לא נשתנתה. חייבים להגיע לדביקות, **וכל מי שישתדל לעבוד על ענוה ועל שמחה ויתפלל לה', יתרום מאוד מאוד ויזכה לדביקות.** ברור מאליו שלא תמיד יהיו לו עליות וירידות. אבל הוא ירגיש מבפנים שהוא נוגע בעבודת ה'. כשלא יהיה במדרגה זו, יתחנך לה', וכשיהיה במדרגה זו, יבין שהוא צריך להתרום הרבה יותר. בכל אופן, **ירגיש שהוא נוגע בדבר אמיתי,** לא בדברים מזויפים.

צדדים שמסתובבים אצלו, הגם שמסתובבים אצלו במוח. אלא מתייחסים למהותו וסגנון נפשו.

וזהו איזהו עשיר השמח בחלקו. הוא מרוצה ממצבו. דוד המלך אומר בתהלותיו (טז, ו): חבלים נפלו לי בנעימים אף נחלת שפרה עלי. נחלתי משופרת בעיני. טוב לי אַתָּה. אני מרוצה ממנה. **אדם כזה אין חסר לו כלום. הוא באמת מאושר. טוב לו. חבלים נפלו לי בנעימים.** חבלים פירושו הגורלות שלי. בנעימים פירושו שטוב ונעים לי אתם. אני מרוצה מהם. טוב לי. נחלת שפרה עלי. אזי אברך את ה'. חז"ל אומרים **שאדם כזה אינו מרגיש שום חסרון, וממילא הוא נקרא עשיר ומתהלך מלא שמחה.** אכן כפי שאומרים איזהו עשיר - השמח בחלקו, אפשר לומר איזהו שמח - העשיר בחלקו, היינו מי שמרגיש עשיר מתוך מה שיש לו.

ואיך נעשה האדם שמח בחלקו? ובכן, בשיעור זה נדבר על להיות שמח בחלקו ברוחניות, כי זה מביא שמחה של מצוה, זה מביא שמחה יותר עמוקה. אמנם שמח בחלקו בגשמיות ג"כ מביא שמחה, אבל אפשר להגדיר אותו יותר כמונע עצבות - "טוב לי ככה... אני מסתפק במה שיש לי..." הוא רואה שפלוני עשה שידוך יותר יפה או יש לו פרנסה יותר טובה או מעמד יותר חזק, ועלול ליפול לעצבות, וכיון שהוא שמח בחלקו, הוא ניצל מזה. הוא כאילו עומד באמצע, לא עצב ולא שמח. אבל **האדם צריך להיות בשמחה.** לא מספיק שאינו בעצבות. **ואם אמנם גם על-ידי שמח בחלקו בגשמיות יכול האדם להגיע לשמחה, כל שיתבונן הרבה באופן הנכון,** מכל מקום **על-ידי שמח בחלקו ברוחניות, יכול להגיע לדרגה הרבה יותר גבוהה של שמחה.**

יוכל להניח לצרה לשבת לצדו. הוא מרגיש כל-כך מרומם מזה שהוא יכול לדבר עם הקב"ה. הוא נעשה נכנע. הנה עכשיו השכינה שורה אצלו, **וכיון שכן, יש אצלו התפשטות הקדושה. כשהנשמה מתפשטת, אז יש לו לאדם התרוממות והוא מתמלא שמחה.** וזה נעשה כלי לעוד דברים. אם האדם עשה זאת נכון, לא באופן כאוב, לא בצער ולא בדמעות, כי אם באמונה **שהקב"ה יעזור לו, כי עוד אודנו ישועות פני ואלוקי, הוא נעשה כלי להשראת השכינה.**

איזהו שמח העשיר בחלקו

וכעת נבוא אל העצה המעשית להביא את האדם לשמחה אמיתית. חז"ל אמרו (אבות ד, א) איזהו עשיר השמח בחלקו, כי העניות היא בדעת, כמאמר חז"ל (נדרים מא, א) אין עני אלא בדעה. עני הוא מי שמרגיש חסרון. **עשיר הוא מי שמרגיש שיש לו כל צרכו.** ובכן, כשמדברים על הצרכים הגשמיים, מה שייכות יש להם לנפש? היעלה על הדעת לומר שבגלל שיש לו לאדם ארון מסוים בביתו או מכונית מסוימת או שטריימל מסוים, לכן הוא נקרא עשיר?! אין אפשר לתאר את האדם לפי כמות הכסף שמונח בחשבונו. מוכרח אם כן שהתארים עני ועשיר מתייחסים לסגנון הנפש. וכפי שכתב רבינו יונה בביאור איזהו חכם הלומד מכל אדם (אבות שם), שאין האדם נקרא חכם מפני שיש לו ידיעות הרבה במוחו, כי לא יתכן לקרוא את האדם בתואר חכם בעבור כך. ראשית כל, מפני שכמה ידיעות שיש לו, עדיין לא נגע אפילו בטיפה מים החכמה. שנית, כי אין הידיעות שלו, וכי מפני שמונחות לו ידיעות רבות במוחו, הוא נהפך לחכם?! רק מי שסגנון נפשו הוא ללמוד מכל אדם, הוא יכול להקרא בשם חכם. כל התוארים שמתארים בהם את האדם, אינם מתייחסים לדברים

מאמרי חז"ל משמחי לב

וכעת נבאר מה זה שמח בחלקו ברוחניות. כל אחד הרי נמצא במציאות אחרת. יש מי שעובד לפרנסתו וקובע עתים לתורה, יש מי שעובד חצי יום ולומד חצי יום, יש מי שלומד כל היום, יש מי שמשמש כמלמד, ובין אלה שעובדים לפרנסתם, יש כל מיני עבודות ולא הרי זו כהרי זו. ובכן, אילו היה האדם יכול להראות באצבע על מאמרי חז"ל הנוגעים אליו, לא אל חברו, ולא רק להראות באצבע, אלא גם ללמוד אותם היטב ולהתחבר אליהם, היה יכול להתמלא מזה לא רק בסיפוק, אלא גם בשמחה אמיתית.

מצדיקי הרבים ככוכבים

נביא דוגמא אחת לזה, ולא ללמד על עצמה יצאה, אלא ללמד על הכלל כולו יצאה. מלמד דרדקי. זקוק היה לכמה פרוטות ונתמנה למלמד. יום אחד מגיע אליו יהודי ואומר לו: "דע לך שחז"ל אמרו (ב"ב ח, ב) מצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד (דניאל יב, ג) אלו מלמדי תינוקות. הוי אומר: מלמדי התינוקות נחשבים כמזכי הרבים כי הם מפיצים תורה בישראל ומרבים תורה בעולם, ושכרם הרבה מאוד". ובכן, הבה ונשאל כמה בני אדם אין דבר כזה מדבר אליהם כלל, כמה בני אדם שואבים מזה סיפוק, וכמה מתמלאים מזה שמחה? אני פוחד להציג את המספרים. דעו לכם שהרוב המוחץ אינם מוציאים ממאמר זה כלום. אפס. הם כבר שמעו אותו אלפי פעמים "...וישר כח. אני מאוד מכיר לך טובה על הגילוי הזה. מה עוד יש לך לומר לי?". המאמר הזה נתפס אצלם כאילו כבר פג תוקפו. תגובתם דומה לתגובת הנשים כשהדרשן אומר להן בקול חוצב להבות אש בזכות נשים צדקניות נגאלו ישראל. "...רק מאמר זה אל תשמיע לי... יש לך משהו אחר? מאמר חדש?".

עוד יש קצת מלמדים, בעיקר מקרב החדשים, או כפי שנקרא להם - התמימים, ששואבים מזה סיפוק. "אל תגיד שאני לא שווה כלום. אולי אני קצת כשלוך, אך לא לגמרי. הרי אני נחשב כמלמד מוצלח. אני כבר מלמד כך וכך שנים". אכן כן, יש אחוז די גבוה של מלמדים ששואבים סיפוק ממלאכתם. הם משקיעים במלאכתם, מתמסרים לה, ומרגישים שיש להם מה להראות. יש שהמלמד מרגיש שיש לו כבר כמה מאות תלמידים ומתהלך מלא סיפוק.

אך הקב"ה אומר לאדם: לא ולא! עליך לשאוב שמחה ממאמר חז"ל, ואפילו בפעם האלף שאתה שומע אותו. והאמת שכל עוד האדם מחפש סיפוק, יתכן מאוד שיאמר שאין מאמרי חז"ל עונים לו על הצורך הזה, וממילא יהיה מהרוב שאינם מקבלים כלום ממאמרי חז"ל. אך כשיידע האדם שהוא יכול וצריך לשאוב שמחה מכל מאמר חז"ל, יוכל לקחת כל מאמר ולהחיותו בתחיית המתים.

שמחה ע"י כוונת המחשבה

ביאור הדבר: **האדם שוכח שהחיות שהוא שואב מהדבר שהוא עוסק בו, בין אם הוא עובד לפרנסתו, בין אם הוא מלמד, בין אם הוא לומד, בין אם הוא עוסק בשניהם, בין אם הוא עוסק בעסקנות, אינה באה מבחוץ - כמה הצלחתי לפעול, כמה הצלחתי לשנות, כמה פלוני מרוצה ממני. לא, מדברים כאלה אי אפשר לשאוב חיות. אולי סיפוק. חיות ושמחה אפשר לשאוב אך ורק על-ידי התדבקות בה'. ואיך יעשה זאת האדם? הוא יתבונן בכך שהקב"ה נתן לו הזדמנות לקיים מצוה ושהוא מקיים את שליחותו, וכיון שכן השכינה שורה עליו, כי הכלל בשליחות הוא שהשליח והמשלח מתאחדים. יעצור ויתבונן - "הקב"ה דיבר אתי, שהרי הכניס אותי למצב זה וזימן לי**

רבי צבי הירש מרימנוב זיע"א שאמר בשם **הרבי ר' שמעלקא** זיע"א שלכאורה קשה מה זה שאמר איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם? הרי יש לנו תורה והיא היא הדרך הנכונה וכי יכול האדם לבחור לעצמו דרך חדשה?! התשובה היא **שיש הרבה דרכים בעבודת ה', ולכל אחד יש את הדרך הנכונה עבורו**, כדאיתא **במסכת שבת** (ק"ח, ב): אמר ליה רב יוסף לרב יוסף בריה דרבה: אבוך במאי זהיר טפי? אמר ליה: בציצית. לכל אחד יש דרך אחרת. ובלשונו שם: **יש מי שבוחר דרך בלימוד התורה**, ואחד בעבודה, ואחד בגמילות חסדים, ואחד בתעניות וכדומה, **כי באמת כל הדרכים טובות וכולן מובילות למקום אחד**. והטעם **שלכל אחד דרך אחרת, כי גם נפשתיים ודעותיהם אינן שוות, ולכן גם דרכי עבודתם אינן שוות**. זהו שאמר רבי: איזוהי דרך שיבור לו האדם ביותר? והשיב: כל שהיא תפארת לעושיה, היינו שדרך כזו שהיא לעצמו תפארת, שהיא שווה לנפשו בלי שום ספק כלל.

ובכן האדם מתחיל להבין - "מה אני מסתכל על אחרים לראות מי הצליח ומי לא הצליח? הרי לא יתכן שאצליח אלא אם כן אקיים את העבודה המיוחדת שלי. **השכינה לא תוכל לשרות עלי אם אקיים עבודת ה' של זולתי. אני צריך לראות מהי תכונת נפשי**". אמנם כן, זה יכול לקחת לו לאדם כמה שנים של נסיונות עד שיגלה מהי העבודה המוטלת עליו. אבל חז"ל אומרים לך שזוהי הדרך שאתה צריך לבחור לך בתורה. אם יש לך נפש של גמילות חסדים, תוכל להגיע להשראת השכינה ע"י גמילות חסדים. לא מהסיפוק החיצוני, לא מההרגשה שאתה פעלתן ועסקן דגול, אלא מהידיעה שאתה מקיים את שליחותך, כי כן תזכיר לעצמך בכל עת שאתה מקיים והלכת בדרכיו.

מצוה זו, והריני זוכה לעשות עכשיו רצון בורא כל עולמים, אני זוכה לקיים עכשיו מצות עשה זו, מצוה דרבנן זו. יש לי זכות שאינה ניתנת למלאכים ושרפים". כשהוא עושה כן, הוא עושה מקום למשהו אחר, הרבה מעבר לסיפוק. הוא מבטל את עצמו לרצון ה', בוודאי ובוודאי כשלא נעים לו. הוא אומר לעצמו: "לא נעים לי לעשות את זה, אבל אני עושה, כי אני שלוחו של מקום". גמילות חסד קשה, הכנסת אורחים קשה, כיבוד אב ואם קשה, לימוד תורה קשה. אתה יודע מה יקרה לו לאחר מכן? השכינה תשרה עליו. כשהאדם מבין שהדבר שהוא עוסק בו הוא על-פי צויו של הקב"ה אליו ושהקב"ה מדבר אליו עכשיו והוא עושה את רצונו ומתדבק אליו, **הרי זה ממלא אותו שמחה גדולה**.

כך כתב בבית אהרן שמחשבה היא אותיות בשמחה, **כי המחשבה היא זו שמביאה לאדם שמחה. כשהאדם חושב מה שהוא צריך לחשוב, הוא מתמלא שמחה**. ומה הוא צריך לחשוב? **הוא צריך לחשוב שעל ידי הדבר שבו הוא עוסק הוא יכול להתדבק בה**.

איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם

אולם האדם צריך ללמוד להתייחס כך לכל עבודתו ביום ובלילה ולא רק לעשיית מצוה מסוימת שהזדמנה לו. נחזור אל הדוגמא של המלמד. המלמד מבין שהקב"ה ברא את העולם באופן שכל אחד מקבל תפקיד אחר. הן כך מבואר במאמרי חז"ל שכל מי שנמצא בעולם יש לו תפקיד המיוחד רק לו. הנה **באבות** (פ"ב מ"א) שנינו: רבי אומר איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם, כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם, ובספר **דברי יחזקאל להרה"ק משינאוואו** זיע"א הביא בשם הרה"ק **רבי משה מסאמבור** זיע"א שאמר בשם הרה"ק

לאחרים, כשהאחרים גדלים, הם מלמדים אח"כ לאחרים, והכל נזקף לזכותו. אך כשהאדם מלמד לגדולים, אינו יכול לדעת מי מהם הגון ומי אינו הגון, ואם אינו הגון, הרי אמרו **חז"ל** המלמד תורה לתלמיד שאינו הגון כזורק אבן למרקולים, וכשיגדל אותו תלמיד שאינו הגון, מי יודע אם לא יעשה לעצמו תלמידים ויגלה פנים בתורה שלא כהלכה. אבל המלמד לקטנים שאינם בעלי עבירה כי לא טעמו טעם חטא ועדיין אינם מחויבים במצוות, בטוח לו כי שכרו גדול.

נשאל אתכם שאלה פשוטה: מי שזכה להיות מלמד של ילד אחד לפני ארבעים שנה, והקב"ה עזר וילד זה גדל ונעשה לתלמיד חכם אמיתי, דיין ומורה צדק הממית עצמו באהלה של תורה והוא מלא וגדוש בתורה וביראת שמים. הנה מלמד זה יתכן שיהיה לו מזה רק סיפוק בעלמא, כי יאמר לכל מי שרוצה לשמוע: "אתם רואים תלמיד חכם זה? אני הייתי המלמד שלו". אבל סיפוק זה אינו שווה הרבה ולא מחזיק זמן רב. הוא מתייבש מהר מאוד.

אך אם מלמד זה כיוון במחשבתו בשעה שלימד את תלמידו: "אני מכניס בהם תורה, וכשהתורה תיכנס אצלם, היא תפרה ותרבה אצלם על-ידי כליהם". וכיוון שיתעלו על-ידי התורה והתפלל שיזכו לקדושתה. "הקב"ה מסר לי את הפקדונות האלה ונתן לי תפקיד לרוממם ולקדשם". הוא הלך למקוה לפני שנכנס ללמוד אתם, והתפלל מעומק לבו שיגדלו תלמידי חכמים אמיתיים". עכשיו לאחר ארבעים שנה כשהוא רואה את תלמידו, מה הוא מרגיש, סיפוק או שמחה? הוא בוודאי מרגיש את השכינה שורה אצלו. הוא אומר בלבבו: "איך זכיתי לכך? אני לא מאמין שגדול זה נפל בחלקי ללמדו תורה. בוודאי זה לא קשור אלי".

אכן הדבר פשוט שמי שתפקידו ללמוד, צריך לעסוק קצת גם בגמ"ח ומי שעוסק בגמ"ח צריך גם ללמוד. **השאלה היא מהו עיקר עיסוקו**. מה מעורר את כל חושיו ומביא עליו השראת השכינה. מלמד תינוקות זה שדיברנו עליו, אם הוא יודע שיש לו את התכונות לתפקיד זה, אבל הוא כאוב בגלל שאין משלמים לו מספיק, או בגלל שאחרים נדים לו בראשו כששומעים שהוא רק מלמד ורוצה היה לקבל מעמד יותר חשוב, או מפני שאשתו רוצה היתה שיישאר כל החיים בכולל, והרי הוא כועס על אשתו ועל התורה ועל נותן התורה בגלל שהוא רואה שהעניינים התגלגלו אחרת מכפי שרצה, ועכשיו אינו יודע אם הוא נמצא במקום הנכון ומבולבל הוא לגמרי.

טעות מוחלטת היא, כי אילו היה לומד אותם מאמרי חז"ל הכתובים על מלמדי התינוקות ומחדש בהם בבחינת רחבה מצוותך מאוד ומחדש בהם חידושים, היה מכין לעצמו פתק קטן ורושם עליו: "הקב"ה נתן לי עכשיו את הזכות ללמוד את תורתו בקדושה נפלאה ובלי פניות וללמדה לתינוקות של בית רבן, תינוקות שלא חטאו, ועוד נתן לי זכות לעסוק על-ידי כן בנתינה ולעזור לילדים לגדול יראים ושלמים יודעי ספר". וכך היה ממשיך לכתוב עוד כמה וכמה מצוות שהוא מקיים בלמדו את תלמידיו, ואח"כ היה מניח את הפתק לפניו בשעה שהוא מלמד את תלמידיו. **היש לכם מושג כמה היה מתמלא שמחה מזה?! לא סיפוק - שמחה!**

הרגשת המלמד לאחר ארבעים שנה

ה'חתם סופר' כתב בדרשותיו: מדוע אמרו חז"ל מצדיקים הרבים ככוכבים אלו מלמדי תינוקות? למה לא כתבו אלו מלמדי תורה לרבים? התשובה היא כי המלמד

לנוכח עיניו, יהיה תמיד מרומם ומלא
 שמחה מהדבר שהוא עוסק בו. זהו
 מרבין בשמחה, וזה מה שמביא השראת
 השכינה לאדם ועל ידי זה הוא קונה את
 התורה.

הבאנו רק דוגמא אחת מתוך דוגמאות
 לרוב. אך הרעיון הוא שכאשר האדם
 יתבונן בתפקידו באמת וילמד מאמרי
 חז"ל במעלת תפקידו ויפתח את ההבנה
 בזה וירשום זאת לעצמו כדי שיהיה תמיד

יום ראשון פרשת תצוה ה' אדר תשפ"ג

החסרון משלים את האיש היהודי

בו ההעדר, וכאשר יבוא אליו מכשול מה שהוא, מוכן הוא לנפילה. אבל אם אין לו השלמה (היינו אם הוא מרגיש, באופן בריא, שאינו מושלם, כי עדיין יש לו חסרונות והוא צריך להקב"ה שיעזור לו בכל עת) מוכן הוא שיושלם (ואינו מוכן לנפילה). אבל כאשר כבר נשלם ואינו מוכן להשלמה עוד, אז דבק בו ההעדר."

ההעדר מן ההעדר מביא ההעדר

המהר"ל מסביר זאת ככה: הקב"ה ברא דבר שנקרא רע כמו שנאמר (ישעיה מה, ז) "יוצר אור ובורא חושך עושה שלום ובורא רע", והוא אחד מלשונות היצר הרע, ומורה על ענין החסרון, או בלשון המהר"ל ההעדר. העדר הוא שורש הרע כי הרע נובע מכך שאין השפע האלוקי מגיע אליו. ובכן, המושג הזה שהאדם שואף להגיע לאיזה מקום, הוא דבר המוכרח לכל אחד, ואם נמצא אדם שאין זה קיים אצלו, אלא הוא מרגיש כבר ברומו של עולם - הוא מושל בכיפה, יש לו כבוד ויש לו תאוה, ויש לו כל מה שהוא רוצה - הוא ייפגש בוודאי עם אותו העדר. וסיבת הדבר, כי הבריאה הזאת קיימת ומוכרחת להתקיים ולחול על בני האדם, ולכן מי שיש לו אותה ממילא, היינו שהוא מרגיש שהוא בעל חסרון וצריך להגיע אל הקב"ה, אין ההעדר פוקד אותו, כי הוא כבר קיים אצלו ממילא באופן הבריא. מה שאין כן מי שמרגיש שלם מכל צד, כי הוא כלי מוכן הוא להעדר שיבוא ויחול עליו וכל דבר קטן יפילנו.

מבאר המהר"ל בביאור שיטת רבי אליעזר, שמטעם זה הזמינה אסתר את המן

יהי שולחנם לפנייהם לפח

שנינו במסכת מגילה (טו, ב): "תנו רבנן: מה ראתה אסתר שזימנה את המן? רבי אליעזר אומר: פחים טמנה לו, שנאמר (תהלים סט, כג) יהי שולחנם לפנייהם לפח". בברייתא שם מובאים עוד כמה וכמה שיטות בביאור הטעם שאסתר הזמינה את המן לסעודה, וכן הגמרא מביאה עוד כמה שיטות מהאמוראים, ובסוף כתוב שם: "אשכחיה רבה בר אבוא לאליהו, אמר ליה: כמאן חזיא אסתר ועבדא הכי? אמר ליה: ככולהו תנאי וככולהו אמוראי". הוי אומר: כולם כיוונו אל האמת ברוח קדשם, כי אסתר כיוונה בהזמנת המן אל כל הטעמים, הן של התנאים והן של האמוראים.

וכתב המהר"ל (אור חדש פ"ה) בביאור הטעם דפחים טמנה לו, וזה לשונו: "כאשר האדם הוא בטוב ובשמחה ובדעתו שהוא שלם ואין לו חסרון, אז הוא מוכן לחסרון ולהיות לו נפילה כאשר מגיע לו דבר שהוא מוקש אליו". כלומר, אפילו דבר קטן, ייחשב לו כמוקש ויפילנו. דומה הוא לשיכור שכל מכשול קטן מפילו, כי השיכור אינו עומד איתן וכשמשוה עומד לו בדרך, מיד הוא נתקל בו ונופל. כך מי שחושב שהוא מושלם ואין חסר לו כלום, הוא עומד מוכן ליפול וכל דבר קטן נעשה לו למוקש. "וזה שאמר הכתוב יהי שולחנם לפנייהם לפח, כלומר כמו הפח שנלכד בו הציפור, הוא נעשה בקלות, וכך היא שולחנם להם לפח להיות נלכד בקלות, ודבר זה כי האדם כמו זה שהוא באכילה ושתייה (ובדעתו שהוא שלם ואין לו חסרון), דבק

מרגיש חסרון ומתחיל לבקש ולהתחנן על נפשו - "נפשי חולת אהבתך, קדשנו במצוותיך ותן חלקנו בתורתך שבענו מטובך ושמח נפשנו בישועתך".

טבעו של הממלא עצמו ברוחניות הוא לשאוף תמיד ולהשתוקק לעוד. ולכן מי שמרגיש חסרון ונוקק לעזרתו יתברך, ההעדר לא יגיע אליו, כי יש לו כבר, יש לו כבר הרגשת חסרון, יש לו כבר כיסופין דקדושה. מה שאין כן מי שאינו מתמלא ברוחניות, אלא באכילה ושתייה, כי הוא טבעו להרגיש שהגיע לשלימותו. האוכל ושותה, מרגיש שבע עד כדי להתפקע ואינו יכול לאכול יותר, ואז הוא נופל כי ההעדר נדבק בו.

המהר"ל כותב: "ודבר זה גלו **חכמים** במה שאמרו (סנהדרין צא, ב) אימתי יצה"ר ניתן באדם? משעה שיצא לאויר העולם ולא קודם שיצא לאויר העולם. כי יצה"ר הוא ההעדר אשר דבק בנבראים, וזה ניתן באדם כאשר כבר הושלם ויצא אל אויר העולם, שאז הוא שלם בגופו, דבק בו ההעדר, אבל קודם שיצא לאויר העולם ולא נשלם, אין דבק בו ההעדר, שהרי מוכן להיות נשלם עוד. רק אחר שנשלם, אז דבק בו ההעדר, והוא דבר ברור".

יאה עניותא ליהודאי

הנה הרבה אנשים מחכים ליום שבו הכל יושלם אצלם. אז יקבעו עוד חברותא, אז יהיה אצלם תורה וגדולה. הם ממתנינים שהכל יסתדר אצלם, ואז יקחו את עצמם בידיים. עליהם לדעת שאז יתחילו הקשיים הגדולים. כשיש לו לאדם קושי קטן, הוא במצב מעולה, כי העיקר אינו הקושי, אלא הרגשת האדם. אם האדם מרגיש שהוא נוקק לעזרתו יתברך, הרי הוא במצב המושלם ביותר. והאמת שזה האחד

לסעודה עם אחשוורוש, כדי שירגיש שאין מושלם ממנו, שהרי הוא זוכה לכל הכבוד והיקר. וכך באמת היה כפי שהמגילה מספרת: "וישלח ויבא את אוהביו ואת זרש אשתו, ויספר להם המן את כבוד עשרו ורוב בניו ואת כל אשר גדלו המלך ואת אשר נשאו על השרים ועבדי המלך, ויאמר המן אף לא הביאה אסתר המלכה עם המלך אל המשתה אשר עשתה כי אם אותי וגם למחר אני קרוא לה עם המלך". ומשם באה נפילתו, כי כשהאדם נמצא בפסגה, הוא יכול רק ליפול. מהפסגה אי אפשר לעלות עוד. אפשר רק ליפול ממנה, ולכן נדבק בו ההעדר.

נפשי חולת אהבתך

המהר"ל מבאר שם שכאשר האדם זוכה להצלחה אמיתית בתורה או תפילה, לעולם לא ירגיש שכבר הגיע אל הפסגה, כי אם מדובר בתורה אמיתית ובתפילה אמיתית, תמיד זה יעורר אצלו השתוקקות לעוד, וכיון שהוא משתוקק לעוד, הוא נמצא במצב טוב, וכפי שלמדנו בשבוע שעבר על הפסוק ולא ידע משה כי קרן עור פניו שבשכר התורה שהאדם לומר אינו יודע שיש לו והוא מרגיש שאין לו. זוהי מהות התורה, כי התורה היא אלוקות והאדם שהוא גשמי כל-כך רחוק ממנו, וכשהוא נוגע בה, דווקא אז הוא רואה עד כמה חסר לו. כשהאדם נוגע בהשגת אלוקות בתפילה, או אז הוא מתחיל לבקש יד ינפש אב הרחמן, הוא מרגיש כי נפשי חולת אהבתך. אם אין לו לאדם טעם בשבת, אינו שר י-ה אכסוף נועם שבת. טוב לו במקום שהוא נמצא. הקב"ה שואל אותו: הן הגעת הנה, היש משהו שאוכל לעזור לך?! והוא משיב: "איני צריך לכלום. יש כבוד, יש גאלע (רגל קרושה). לא חסר כלום. אם בכל זאת אגלה שמהו חסר, אדפוק אצל השכן". רק אם יש לו לאדם טעם בשבת, אזי הוא

המלוכה. הנה המלכה מזמינה אך ורק אותך לסעודה עם המלך". ובזה פעלה להשפיל את צד הטומאה, כי כאמור, כשהאדם מרגיש שהגיע אל הפסגה, הוא מתחיל ליפול. ומצד שני פעלה לכך שבני ישראל לא יתלו את עצמם אלא באביהם שבשמים, וכדאיתא שם **בברייתא** אחד מהטעמים שהזמינה את המן לסעודה: "רבי נחמיה אומר כדי שלא יאמרו ישראל אחות יש לנו בבית המלך ויסיחו דעתן מן הרחמים" (וכדאיתא שם בגמרא והובא לעיל שהתכוונה לכל הטעמים). כך פעלה מצד אחד להשפיל את צד הטומאה ומצד שני להגביה את בני ישראל, וכך באה הישועה.

המהר"ל מדבר על זה גם בהקדמתו לאור חדש, ושם הוא כותב בזה הלשון: "התקינה סעודה להמן ושכרתו ביון, כי כאשר האדם הוא בטוב לבב כאילו אינו חסר כלל, דבר זה הוא לתקלה ולמכשול אליו, כי **האדם צריך שיהיה תמיד בדעתו שאינו בשלימות וצריך השלמה, ואז האדם מקבל השלמה מן השי"ת.** אבל כאשר האדם הוא בטוב ובשלימות ואינו חסר דבר, זה הוא לתקלה אליו, כי כאשר נשלם דבר אחד, דבק בו ההעדור".

מלחמות אני עשיתי

הנה יסוד זה הוא לימוד גדול בשבילנו, כי הוא מלמדנו איך מהפכים גלות לגאולה. יש שבני ישראל נמצאים במצב של ירידה. הם נהנים מסעודתו של רשע. ומצד שני צד הטומאה הולך ומתחזק ומרים ראש על ישראל. והנה מודיעים לנו חז"ל כיצד פועלים ומה עושים כדי ששני הצדדים יתהפכו ויתקיים בהם ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם.

נביא דוגמא מהנראה לעינינו וניישר את השקפתנו כדי שלא נצטרך לחיות עם

מההסברים לאמרתו הידועה של **הרה"ק מקאצק** זיע"א **שאינו דבר יותר שלם מלב שבור.** הן חז"ל אמרו לנו (חגיגה ט, ב) "יאה עניותא ליהודאי כי ברזא סומקא לסוסיא חירוא" [יפה העניות ליהודים, כרצועה אדומה לסוס לבן]. אין זה אומר בדווקא שהוא צריך לרעוב ללחם ולהתייסר. הכוונה היא אל התכונה. **שלימות היהודי היא שהוא מרגיש חסרון מצד עצמו** ואינו צריך שיתנו לו מכות. הוא מגיע אל המקום הנכון בלי ייסורים. מי שמרגיש שיש לו קשיים רבים ברוחניות. הוא מתחנן בדמעות שליש באהבה רבה, הוא מתחנן בדמעות שליש באתה חונן, הוא מתחנן בכל הברכות בשמונה עשרה. אכן כן, צרות רבות יש לו ברוחניות. הסתכל עליו איך הוא נראה בשמונה עשרה ותבין. הנה אדם כזה באמת שרוי בעניותא. ופעמים הרבה הקב"ה יזמין לאדם מכשול, כפי שראינו כבר בעבר מהרה"ק **רבי רפאל מבערשיד** זיע"א תלמידו של הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זיע"א **שפעמים שמכשילים את האדם כדי שיצטרך לדבר עם הקב"ה מתוך אותו מצב,** ואז יהיה במקום הנפלא ביותר.

לפני שבר גאון

מבאר המהר"ל: בני ישראל נהנו מסעודתו של אחשוורוש והמצב לא היה טוב. הביא עליהם הקב"ה צרת המן, ומרדכי ידע את כל אשר נעשה, וכיון שראה שהגזירה חתומה, ויקרע את בגדיו וילבש שק ואפר ויצא בתוך העיר ויזעק זעקה גדולה ומרה, ובעצת אסתר, כינס את כל היהודים וגזר עליהם תענית שלושה ימים. ובינתיים מה עשתה אסתר כאשר ראתה שצד הטומאה התחזק וצד הקדושה זקוק לישועה? מצד אחד העלתה את המן למעלה ונתנה לו להבין שהמצב לא יכול להיות יותר טוב. "דע לך שההצלחה מאירה לך פנים. חשוב אתה יותר מכל שרי

את ההצלחה לעצמם והתחילו לדהור קדימה בכל הכוח. דומה הדבר לאלו שקונים הגרלות. האדם רואה שזכה בכמה שקלים ומקבל חשק גדול לקנות עוד. הוא מכניס עוד ועוד, עד שכל כספו נגמר והוא יוצא בשן ועין.

מדובר בקליפה שמסנוורת את עיני האדם וגורמת לו לחשוב בראותו איזו הצלחה, שעוד מעט קט ימשול בכיפה. הוא בטוח שיש לו את הכלים והידע והכישרונות להצלחה מובטחת ומתוך כך הוא מרשה לעצמו לקחת הלוואות ענק ולמשכן בנינים שלמים כשהוא בטוח שתוך תקופה קצרה השקעותיו יכפילו את עצמן, וכשהוא רואה שהוא צריך עוד קצת כסף, הוא לווה גם מאחיו וגיסיו, ובסוף הוא מסבך את עצמו ואת כל קרוביו וידידיו והרי הוא מוצא את עצמו בשוחה עמוקה עם בזיונות קשים מנשוא.

הכל נובע מאותו שורש, שכאשר האדם רואה את עצמו מושלם, ההעדר רודף אחריו. **הקב"ה ברא את האדם באופן שלא יוכל לחיות בעולם מבלי להרגיש בלבו חסרון.** לאו בדווקא שיחסר לו כסף או בריאות, אלא **שירגיש חסרון בלב. האדם אינו יכול לחיות בלי לב נשבר. הוא חייב להרגיש תמיד תשוקה ורצון.**

אדם לעמל יולד

מקום נוסף שבו **המהר"ל** מרחיב ביסוד זה, הוא ב'**דרך חיים**' על המשנה **באבות** (פ"ב מ"ב) "יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עוון". הוא מבאר שם שהאדם נברא כדי להיות עמל ויגע, אדם לעמל יולד, ומהו היסוד של עמל ויגיעה? היסוד הוא שהוא רוצה להגיע לאן שהוא. הוא מחפש לעשות משהו כי הוא מרגיש חסר.

השקר. כשהתחילה המלחמה בין רוסיה לאוקראינה בשנה שעברה, ביארנו על **מאמרם ז"ל** (ע"ז ב, ב) "מלחמות אני עשיתי" שכאשר הקב"ה רוצה להפיל איזו אומה, הוא מגדיל אותה ונותן לה להרגיש כאילו היא החזקה בעולם ויכולה להתקדם הלאה, ואז היא חוטפת את מכת המחץ שלה. והנה אנו רואים כעבור שנה איך דברי חז"ל נכוחים וישרים. כשהאדם תפוס בגאווה ושקר, כשהאדם תפוס בקליפת כוחי ועוצם ידי (וכל אחד יש לו קליפה זו, אלא שהיהודי עובד בכל כוחו להסירה בקיימו מצוות לא יהיה לך אלהים אחרים על פני), כל דבר קטן נהפך לו למוקש, כי הוא חי בדמיונו שהוא יודע הכל ויכול לעשות ככל אשר יחפוץ, ואפילו מצד חכמת חיים זה טיפשי, כפי שרואים כל הזמן שאדם כזה שחושב שהוא עומד בראש התורן, נופל נפילה אחר נפילה ושובר את כל עצמותיו ושוקע עצבות. אומה (קליפה) שמחזיקה את עצמה כאומה החזקה ביותר עם הצבא החזק ביותר ובטוחה בעצמה שתוכל לכבוש בקלות כל מדינה אחרת, מה קורה לה בסופה? היא יוצאת למלחמה בשאון גדול, וככל שהזמן עובר, היא מגלה שהיא נכנסה לביצה עמוקה שגובה ממנה קרבנות רבים ואינה יודעת להיחלץ ממנה. אכן כן, מחשבת האדם שיש לו הכל, היא המוקש הגדול ביותר שלו, והיא זו שמשפילה אותו עד עפר.

יש הצלחה שמורה לאדם לרעתו

וכן הוא אצל האדם הפרטי. האדם רואה איזו הצלחה בחייו ומיד הוא מייחסה לעצמו ומתחיל להתנפח, וכיון שכן, הוא רוצה להכפיל את ההצלחה. מתקדם הוא הלאה והלאה בדרך לכבוש את הפסגה, עד שהוא נופל ומוצא את עצמו טובע בים של חובות. עסקים בלי שיעור ירדו לטמיון בהשאירם חובות על סך מיליוני דולרים שלעולם לא נפרעו, אך ורק בגלל שייחסו

לעבוד לפרנסתו, היה מגיע לידי חטא. לכן ברא הקב"ה את העולם באופן כזה שהאדם מוכרח להשתדל לפרנסתו. אין האדם יכול לשבת סתם רגל על רגל. כשהוא יושב סתם, גופו מתחיל להתחזק ולחפש תאוות. טוב לגבר לישא עול בנעוריו. אף המהר"ל מדבר בסגנון זה, אלא שהוא מוסיף בביאור הדבר שהאדם נכרא באופן שהוא מרגיש חסרון ורק כך הוא מגיע לשלמותו.

שעשה לי כל צרכי

אמנם כאן ישאל הבן: הרי התרגלנו עד עכשיו לסגנון דיבור הפוך לגמרי. התרגלנו שהאדם צריך לדעת שיש לו הכל - "העושה לי כל צרכי. שום דבר לא חסר לי" (אם האדם מרגיש שחסר לו משהו, הוא כופר, כי סימן הוא שאינו מאמין שהקב"ה נותן לו את כל מה שהוא צריך ועושה לו את הטוב ביותר בשבילו). שואלים אותו: "חסר לך משהו?". והוא משיב: "לא, לא חסר לי כלום. אני נמצא במצב הטוב ביותר שיכול להיות בעולם". ואז הוא יוצא ברקידה מתוך הרגשה שכל מלאכתו עשויה בלי יוצא מן הכלל. כך צריך האדם להרגיש כל יום. רק כך הוא יכול להתפלל, רק כך הוא יכול להתדבק בה'. טוב לו, נפלא לו. הוא אינו יכול להפסיק להודות לה'. הוא אומר נשמת ומודה על הכל מבלי להוציא שום דבר מן הכלל. הן כך אמרו חז"ל חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, וצריך לקבלינהו בשמחה. הא לך שהאדם חייב להרגיש שאין חסר לו מאומה, ולכאורה זה סותר את כל מה שלמדנו מהמהר"ל שהאדם צריך להרגיש תמיד חסרון ואם לא ירגיש חסרון, ההעדר ירדוף אחריו, כי זוהי שלימות הבריאה.

בורא נפשות רבות וחסרון

הנה בשפה פשוטה התשובה היא כזו: כשהאדם אומר שעשה לי כל צרכי, למה הוא אומר כן? הרי הוא מתמודד עם

וזה לשון המהר"ל שם: יש לך לדעת, מה שאמר כי יגיעת שניהם משכחת עון שתלה הדבר בעמל ויגיעה, וזה כי החטא והעוון נמצא כאשר יש כאן ישיבה ואין כאן עמל. ודבר זה רמזו חכמים בפרק חלק (סנהדרין קו, ב) אמר רבי יוחנן כל מקום שנאמר בו וישב אינו אלא לשון צער, וישב ישראל בשטים, מה כתיב בתרייה? ויחל העם לזנות. וישב יעקב, מה אירע? מכירת יוסף וכו' ובמדרש (ב"ר פל"ח) מפרש עוד וישב ישראל בשטים, אין ישיבה בכל מקום אלא קלקלה, שנאמר וישב העם לאכול ושתו ויקומו לצחק ע"כ. ובמדרש זה ביארו ענין הישיבה שגורמת תקלה לאדם, וזה כי האדם שהוא עמל, הנה כאילו לא נמצא בפועל השלימות מצד העמל שיש לו, ומי שאינו בשלימות בפועל, הנה עומד אל ההשלמה ולא ימשוך אחר זה חסרון, אבל כאשר הוא יושב ונח כאלו הגיע כבר אל ההשלמה, ימשוך אחר דבר זה העדר וחסרון, כי אין השלמת דבר בעולם שאין דבק בו חסרון, ולפיכך ימשוך חסרון והעדר אחר זה. ואין דבר זה דומה כאשר האדם בעמל וחסר השלמה והוא עומד אל ההשלמה, כי מאחר שהוא עומד אל ההשלמה אין דבק בו חסרון.

אכן כן, כשיש לו לאדם חסרון, אין לו ברירה, כי אם לקום כל יום לפנות בוקר ולהתחיל כבר אז את סדר יומו. מה לעשות? הוא חייב להתפרנס. וכך טוב לו כל הימים. לעומת כן, מי שאינו מרגיש חסרון בלב, כשאתה שואל אותו מה אתה עושה, הוא משיב: שום דבר. ומה תעשה מחר? לא יודע. כבר נראה. אולי אצא עם המשפחה לנופש של כמה שבועות. ומה תעשה אח"כ? אח"כ ננוח קצת מהנופש ונחשוב איפה עוד אפשר לנסוע. מציאות זו שאין לו לאדם איזה דבר שמשעבד אותו, היא הרת אסון.

ה'חובת הלבבות' בשער הבטחון אומר זאת בקצרה, שאם לא היה האדם צריך

בישועתך? והתירוץ הוא שהרגשת 'כל מלאכתך עשויה' הרי נועדה להביא את האדם למצב של שלימות, ואם כן זה גופא שהאדם משתוקק לעוד רוחניות, הוא מצב של שלימות. הלא תראה שאף המלאך משתוקק אל הקב"ה. אנו יונקים חיות מהכיסופין. אדרבה, זה מה שמחזיק את האדם קרוב אל השורש וזה מה שמשלימו.

דוד מלך ישראל חי וקיים

אכן אחד מרבותינו לכך הוא דוד המלך ע"ה. הלא תראה שחצי מספר התהלים מיוסד על הודיה לה' על כל הטובות שעשה לו, הסולח לכל עונכי הרופא לכל תחלואיכי, הגואל משחת חייכי המעטרכי חסד ורחמים. כל-כך הרבה טובות עשה לי. הלוואי שנוכה להודות פעם אחת בחיים כפי שהוא הודה לה' יום יום. כך אמרו חז"ל שהתבונן במצבו במעי אמו ושהקב"ה הטיב לו בהיותו תינוק יונק. ועוד אמרו שכל יום מחצות הלילה ואילך היה עוסק בשירות ותשבחות. כל מהותו היתה זמירות שירות ותשבחות ברכות והודאות למלך א-ל חי וקיים. ויחד עם כן, כשאנו רואים את החצי השני של ספר התהלים, הלא הוא מדבר שם בכזה שברון לב. שבור ורצוף. הוא פשוט אינו מוצא מקום לעצמו. טבעתי בין מצולה ואין מעמד, באתי במעמקי מים ושבולת טפתני. פסוק אחרי פסוק. מאות פסוקים, שם הוא מדבר שאין לו כלום. תעיתי כשה עובד בקש עבדך. אני נע ונד בארץ תועה בדרך ואיני יודע מה קורה אתי מרוב חושך. מלא אני בעוונות ופשעים, מלא בהעלם והסתר ורע. אכן כן, חלק הוא משלימותו של דוד המלך.

אילו היינו באים למי שלא שמע מעודו על דוד המלך והיינו מראים לו רק את הפסוקים שבהם הוא מדבר על שברון לבו ומבקשים ממנו לצייר אותו, היה מצייר

פרשיות לא פשוטות אשר רק מקצת מהן ידועות לשכניו. התשובה היא, מפני שהוא מבין שחסרונו זהו שלימותו. אם כן אין שום סתירה בין מה שהוא מודה ומשבח את הקב"ה ואומר בשמחה רבה שעשה לי כל צרכי, לבין מה שהוא מתמודד עם איזו פרשה קשה. תמיד מוכרח האדם להיות באמצע איזו סוגיא. זה חלק ממצילות החיים שלו. וזה מה ששומר עליו לבל יתנתק ממקור חיותו. בכל הזמנים יראה האדם שכך הוא. יש דברים שמצליחים אצלו ויש דברים שאין מצליחים כל-כך, יש ילדים שהוא שואב מהם רוב נחת ויש ילדים שמחייבים אותו להיפגש עם ספר תהלותיו של דוד המלך, וכן הלאה. סוף דבר, אין שום סתירה בין השנים, כי אדרבה, החסרון זהו שלימותו, ועליו הוא נותן הודיה לה'.

נוסף לכך, יש להפריד בין רוחניות לגשמיות. כל אדם הרי יש לו חסרון ברוחניות, כי רוחניות היא דבר שאין לה סוף. אכן מי שמרגיש את החסרון ברוחניות, הוא זה שיש לו מה שהוא צריך, ושוב אינו זקוק לחסרון בגשמיות. ואדרבה, זה מה שהקב"ה רוצה. הקב"ה רוצה שהחסרון הנצרך לאדם, יהיה שם. הוא לא צריך שזה יהיה דווקא בצורה של הכאות ויסורים. עיקר הדבר הוא שיהיה לו לאדם לב כזה שמרגיש שאין לו הכל ושהוא צריך כל הזמן לבקש מה' שיתן לו. כשיש לו לאדם לב כזה ומתהלך כל היום ביראה בחפשו אחר עצות תוך כדי שהוא מתפלל לה' ומחזק את בטחונו בו, הרי הוא אדם שלם.

והראיה לזה היא מנוסח התפילה בשבת, כי הנה לכאורה קשה: אם בשבת אסור לבקש בקשות פרטיות כי בשבת צריך להרגיש כאילו כל מלאכתך עשויה, מדוע אנו מבקשים קדשנו במצוותיך ותן חלקנו בתורתך שבענו מטובך ושמח נפשנו

הפלתם למשואות (הקב"ה נתן להם הצלחה רק כדי לפתותם ומשם יפלו ולא יישאר מהם שום כלום) איך היו לשמה כרגע ספו תמו מן בלהות (כהרף עין הם נעשים לשממה ונעלמים כלא היו). מסיים המשורר: אבל אני שלא היו לי כל ההצלחות האלה, לא שומן ולא כסף, ואני קרבת אלוקים לי טוב, שתי (שמת) בד' אלוקים מחסי לספר כל מלאכותיך (נפלאותיך).

דוד המלך מלמדנו שכל ההצלחות הן רק כדי להפיל את האדם. ומעתה יש לנו הסתכלות אחרת על המגילה. בוודאי יכולים לרקוד ולשמח אחרי קריאת המגילה. וכי ספק יש בדבר?! הן לפני קריאת המגילה אמר האדם: "איני יודע אם השנה אוכל לרקוד, כי אני עובר היום איזה פרשה. אשתקד הייתי שמח ועליו, אבל השנה - לא יודע. איני יודע מה יהיה עם הפורים". ואחרי קריאתה נתברר לו כי איפכא מסתברא. "אדרבה, אני המלך. **אם יש לי קשיים, הרי יש לי כלים לקרבת אלוקים. החסרון הוא הסיבה להצלחתי**".

שלא עשני גוי

אכן זהו אחד מהחילוקים בין יהודי לגוי, ועל זה עלינו לרקוד משמחה באמרנו שלא עשני גוי. הגוי כשחסר לו משהו, הוא באמת כשולן. הוא כשולן אמיתי. אין לו כלום מהחסרון. יש לו רק שרצה להיות משהו ולא עלה בידו. הוא רצה להיות נשיא כדי לספק את תאות הכבוד והממון שלו ועבר לשם כך על לא תחמוד בית רעך ועבדו ואמתו ושורו וחמרו וכל אשר לרעך עם כל המפרשים, ועכשיו נותר בלי כלום. אכזבה אחת גדולה. הוא יכול עכשיו לעשות רק אחת מאלה: או לקפח את חייו, או לשקוע במרה שחורה, או לדמיין שפעם אחרת ילך לו. לעומת כן, **היהודי, כל הרצונות שאינם מתמלאים לו, כלים הם לקרבו אל ה'. הם**

בוודאי את האדם המדוכא ביותר הקיים בעולם. הוא היה מסתכל על האדם המדוכא ביותר בקהילתו ומכפיל אותו פי עשר. ובאותה מדה אילו היינו מראים לו רק את הפסוקים שבהם הוא נותן שבח והודיה לה', היה מצייר בוודאי איש מדושן עונג. "ה' רועי לא אחסר. הוא נותן לי כל מה שאני צריך. אינני יכול להפסיק להודות לו". ובכן, מה היה דוד המלך? איך מציירים אותו? התשובה היא: זהו האדם השלם. **דוד המלך היה שלם בגלל שהרגיש שיש לו חטאים. הוא לא הרגיש איש המוצלח. הוא הרגיש כמי שמבקש ומתחנן שיזכה אי פעם להגיע אל השי"ת**. זהו מלך ישראל. מלא ביטול הכנעה וענוה. דוד המלך קיבל שבעים שנה משנותיו של אדם הראשון ואדם הראשון הרי היה שלם, יציר כפיו של הקב"ה. דוד המלך היה איש של גאולה. הוא הגיע לאחר שנים רבות לבנות את בית המקדש, והקב"ה השרה עליו את שכינתו ודיבר מתוך גרונו באופן הנעלה ביותר. זוהי שלמות.

ואני קרבת אלוקים לי טוב

מלמדנו המהר"ל שזוהי אחת מהדרכים ללמוד מגילת אסתר. דוד המלך אומר **בתהלים** (מזמור עג): אני כמעט נטיו רגלי, כאין שופכו אשורי, כי קנאתי בהוללים שלום רשעים אראה (אני רואה אנשים מצליחים), כי אין חרצובות למותם ובריא אולם (אין שום סימנים שהולכים למות. הם בריאים ושלמים) בעמל אנוש אינמו (משום מה, העמל והיגיעה מהם והלאה. הם מתפללים מתי שרוצים, הם הולכים לאן שרוצים, הם עושים מה שרוצים. משוחררים מכל עול) ועם אדם לא ינוגעו (חולאי בני האדם אינם פוקדים אותם) וגו' יצא מחלב עינימו (עיניהם יוצאים נראות כיוצאות מחוריהן מרוב שומן) עברו משכיות לבב (הצלחתם עולה מעל כל דמיון). ומה קורה אתם בסופם? אך בחלקות תשית למו

בבית המלך, ואז חזרו בתשובה על חטאם והתפללו על מצבם כשהם צמים שלושה ימים לילה ויום, והגיעו למדרגה יותר גבוהה, ומה יצא מזה? חג הפורים. מציאות חדשה.

הגאולה אינה באה ע"י מי שמנסה לסלק את הצרה בידיים. הגאולה באה מזה שהאדם מבין - "הקב"ה זיכה אותי בעניוּתא דליבא, והריני הולך להשתמש בזה לשוב בתשובה שלימה ולהתפלל באופן הנכון מתוך ביטול והכנעה". זה מה שמהפך את המצב, ונהפוך הוא.

כי לאום מלאום יאמץ

ונראה להוסיף כאן עוד נקודה אחת. כשאסתר הזמינה את המן לסעודה, מאין ידעה שבאמת יחשוב שהגיע לפסגת ההצלחה? הרי אין אדם יכול לשלוט על מחשבת זולתו ואפשר שיחשוב מחשבות אחרות. התשובה היא, שידעה שכאשר בני עמה יחשבו בלבם שאין להם על מי להשען אלא על אביהם שבשמים, זה מה שיסייע לעורר את המחשבה אצל המן שהוא החזק והגדול מכולם, וזה יהיה סיבת נפילתו. כשהגוי עושה את האווילות שלו, אז הוא נופל. ומה גורם לו לעשות את האווילות? - גאוותו. ואיך מתעוררת בו גאוותו? כאשר בני ישראל נכנעים, כי לאום מלאום יאמץ - כשזה קם, זה נופל. ההכנעה שיש להם לבני ישראל כשמבינים כי לה' התשועה, הוא זה שמביא את הישועה ואת הגאולה השלמה.

אלה שמוספקים לו תענוג, הם אלה שמרוממים אותו ונותנים לו שבתות וימים טובים, והם אלה שפוקחים לו את עיניו.

ברוך אתה ה' גאל ישראל

יהודי אחד סיפר לי שהיה לו נסיון גדול באשר חבירו עשק ממנו במרמה סכום גדול והתחיל לשקוע בעצבות, והנה הזמין לו הקב"ה הספר "תומר דבורה" של הרמ"ק והתחיל להגות בו וחיייו השתנו על ידו מן הקצה אל הקצה. "קיבלתי את חיי בחזרה, קיבלתי את השי"ת במתנה". כך דבריו. בלי העדר זה, יתכן שהיה חי את כל ימיו כשיש לו הכל בכל מכל כל, אך לא את השי"ת, לא תענוג אמיתי, לא טוב אמיתי, לא שלימות. אף הוא אמר לי שמאז שקיבל את השי"ת, קיבל טובה לרוב גם בעניוּי הגשמיים.

זוהי נקודת הגאולה שבאדם. ע"י ההעדר הוא מקבל את גאולתו. בלעדיו לא היה זוכה לגאולה. וזהו גם המושג תשובה. יש לו לאדם עבירות בידו, ועכשיו הוא יכול להפכן ולעשותן סיבה ללמוד ולהתפלל ולעבוד את ה' ונהפוך הוא אשר יהיו מעבירות לזכויות. אף בני ישראל בימי מרדכי ואסתר, אילו היו שוקעים בצרתם הגשמית ומפנים אצבע מאשימה לכל מי שהיה מעורב בדבר, לעולם לא היו זוכים לגאולה. מצד אחד צריך היה לקחת את צד הטומאה וליתן לו הרגשה שהוא מושלם, ומצד שני צריך היה להוציא מבני ישראל את הכל כדי שלא ירגישו שיש להם אחות

יום שני פרשת תצוה ו' אדר תשפ"ג

מחיית קליפת עמלק המקררת את האיש היהודי

ומחזירים שקר למוחנו. והאמת היא שההתלהבות היא זו שנותנת חיות לאדם ובלעדיה לא ייחשב כחי. ומאין נובעת הטעות שההתלהבות אינה נחוצה? מכמה סיבות. הסיבה הראשונה, **כי טבע האדם כשאינו מצליח לעשות איזה דבר, ליצור שיטה שאין הדבר נחוץ ואף לא מומלץ.** הלא אנו רגילים בכך בעשרות דברים. אכן, **כן, להיות בהתלהבות בשעת קיום המצוה דורש קצת עבודה, ולא תמיד זה מצליח.** כדי שזה יקרה, צריך האדם להיות נוכח במוחו ולבו ולא להתעסק בדברים אחרים. כמו כן הוא צריך לעזוב את העבירות שבידו, **כי כשהאדם שקוע בדברים בלתי ראויים, הנשמה אינה יכול להתגלות.** זוהי המציאות. **האדם צריך להשקיע עבודה כדי שיוכל להתלהב ולצאת מכליו בעת התפילה או בשבת קודש, ושיוכל לבעור באש קודש בשעת לימוד התורה.** זה לא קורה בהינף יד. עבודה שלמה היא, שהרי הוא צריך בשביל זה לצאת מהעולם הזה ולהיכנס לעולם הבא, וכל פעם עושים לו חקירות ובדיקות, בדומה לעובר ממדינה למדינה שנאלץ לעמוד בתור ולהיבדק בשבע בדיקות. ובכן, כיון שאין האדם מצליח בזה, ואינו רוצה להרגיש שהוא שלימזל, לפיכך הוא מצטדק לאמר שההתלהבות אינה נחוצה.

אמנם כן, לא באנו לחלוק על כך שאין האדם יכול להיות תמיד באותה מדרגה של התלהבות, וכבר כתוב כן מהצדיקים הגדולים ביותר שמוכרח להיות לו לאדם עליות וירידות, וסיבת הדבר, כי הגם שיעשה האדם ככל אשר לאל ידו, לפעמים

אשר קרן בדרך

התורה צותה אותנו: "זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים, אשר קרן בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריו ואתה עייף ויגע ולא ירא אלוקים", ואמרו הצדיקים (הבית אהרן' ועוד) **שקליפת עמלק כח מיוחד יש לה לקרר את האדם מן התורה והמצוות.** וזהו אשר קרן בדרך, מלשון קרירות. **הוא מקרר את האיש הישראלי וגורם לו להיות עייף ויגע.**

הנה יש שאנו מסתכלים על הצורך להתלהב ולהתלהט בקיום המצוות כעל הידור נאה שאין בו הכרח. פעמים שזה קיים ופעמים שאינו קיים. הכל לפי הענין. ויש שנחשוב שזה דבר השייך לעובדים גדולים אשר הם המה שיכולים להשקיע עבודה, ואילו אנשים פשוטים כערכנו, די לנו בזה שאנו מקיימים את המצוות כמו שכתוב בתורה. ועוד יהיה מי שיאמר: "אילו היית יודע איזה יצרים קשים יש לי, הייתי אומר לי תודה על שאני מגיע בכלל לבית הכנסת להתפלל במנין. אתה הולך לדבר אתי עכשיו על התלהבות?! התלהבות היא דבר ששייך לאנשים גדולים ורמים ואפשר שתזדמן גם אצל אנשים פשוטים אך רק בזמן מן הזמנים. **אי אפשר להתלהב כל הזמן**".

שיטה חדשה להצדקת דרכו

אכן מקור מחשבה זו הוא בקליפת עמלק. כוחות הטומאה המסתעפים מקליפת עמלק ראש הקליפה כמו שנאמר "ראשית גוים עמלק", מסובבים אותנו

הסביבה משפיעה על האדם

הסיבה השניה היא השפעת הסביבה, כידוע שהסביבה משפיעה מאוד על האדם, וכמו שכתב הרמב"ם שהאדם היה צריך לקבוע את דירתו במדבריות כדי שלא ללמוד מסביבתו. כל אחד מקבל כל הזמן מסביבתו ומתחנך על ידה. הן כך כתב המשנה ברורה בענין המביאים ילדים קטנים לבית הכנסת, וזה לשונו (סי' צח סק"א): **בשל"ה** קורא תגר על המביאים ילדים לבית הכנסת, והיינו קטנים שעדיין לא הגיעו לחינוך, מטעם כי הילדים משחקים ומרקדים בהכ"נ ומחללים קדושת בהכ"נ וגם מבלבלים דעת המתפללים ועוד גם כי יזקינו לא יסורו ממנהגם הרע אשר נתחנכו בילדותם להשתגע ולבוזת קדושת בהכ"נ. עכ"ל. הא לך מזה שאין לו לאדם רגע אחד בחייו שאינו מתחנך בו, ואם אינו מתחנך לצד הנכון, הרי הוא מתחנך לצד השני. אף כאן, האדם מתחנך בכל עת מסביבתו, וכיון שסביבתו מסתפקת במועט, לכן במקום שיתלהט בעבודת ה' ויהיה יהודי חם שכל אימת שמדברים אתו, הוא מדבר על תורה ותפילה, קדושה, מצוות ומעשים טובים, הוא מתחנך על ידה לקיים את התורה והמצוות בקרירות. הוא רואה כל הזמן אנשים משלנו ולומד מהם להתנהג בקרירות. לא להתלוצץ ח"ו מדברים שבקדושה, אלא לקיים הכל מצות אנשים מלומדה. לצאת ולבוא, ואפילו לשיר שירה באופן זה.

קליפת מצות אנשים מלומדה

קליפה גדולה היא, לא הרגל בעלמא, כי הנשמה הרי בוערת כמדורת אש להשי"ת, אך האדם לומד לאט שמה שהוא רואה בקרב סביבתו, זה מה שנקרא יהדות. כשהוא רואה שנעשית איזו עבירה גדולה,

יסגרו לו מן השמים בלי שום סיבה נראית לעין, ולפעמים יסבבו לו סיבות נראות לעין שלא יוכל להגיע אל מדרגת ההתלהבות העליונה. אך כוונתנו אמורה שכאשר אנו רואים שיש לנו חוסר הצלחה בזה, אנו יוצרים מזה שיטה שאין זה דבר נחוץ, ובכך סבורים להניח את דעתנו, וקליפה גדולה היא, כי היא גוזלת את חיות האדם.

מסית ומדיח את עם ה'

צריך לזכור זאת. **מצות עשה דאורייתא היא! עמלק מגיע עד היום ומקרר את בני ישראל.** הוא רואה יהודים שרגליהם עמדו על הר סיני, יהודים שענו ואמרו נעשה ונשמע, יהודים שאמרו: "עובדים אנו את ה' ואף אחד אינו יכול לגעת בנו לרעה", יהודים שאביהם אברהם כאשר הקב"ה אמר לו קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת והעלהו לעולה, ענה ואמר: "הנני", ואביהם יצחק כאשר נודע לו שהוא מוכן במקום השה לעולה, המשיך ללכת בשמחה, וילכו שניהם יחדיו - "הנני מוכן ומזומן לפשוט את צווארי..." יהודים שירשו מאבותיהם חיות והתלהבות שאינה ניתנת לתיאור, ומה הוא אומר להם? - "תשמעו! אתם לא צריכים ללכת כל-כך רחוק. הירגעו קצת! עמא פזיזא! אתם יכולים לעבוד את ה' ברוע. כאן קיימת מצוה, כאן התפללת. תראה איזה יופי!". אמת נכון הדבר שהאדם צריך להמשיך כל מצוה, אבל **היצר הרע תמיד מהפך זאת באופן שירגיע את עצמו ויסתפק בעבודה היבשה.**

עכ"פ **הסיבה הראשונה** שהאדם חושב שאין ההתלהבות נחוצה לעבודתו היא מה שאינו רואה מצליח בכך, ולכן **הוא יוצר שיטה לעצמו שהכל בסדר וההתלהבות אך למותר היא.**

התפילה המושלמת. וכמו כן איננו מדברים עכשיו על הסוגיא של אותם בני אדם שיש בהם קרירות לדברים שבקדושה, כפי שנקראים אצל אחרים "שולי המחנה". לא עליה אנו מדברים. אנו מדברים על כל אלה שהולכים עם השמונה בגדים וטובלים במקוה ומקיימים את כל המנהגים, אבל כל העבודה היא מצות אנשים מלומדה. אין היא באה מבפנים. זוהי הסוגיא של עמלק, אשר קרץ בדרך. מגיע אחד מבחוץ ומקרר את האדם. ובכן, הסיבה הראשונה היתה שהוא מצד עצמו מאחר שקשה לו להתלהב, מגיע למסקנא שאין צורך בכך, ועכשיו ראינו את הסיבה השניה, שהסיבה מלמדת אותו לאחר תקופת זמן שהוא מעורב בה שזוהי צורת העבודה.

פוק חזי שבקרב אלו שהתקרבו באמצע חייהם אל הדת היהודית, ונקראים בפי ההמון בעלי תשובה, מאחר שהם לומדים ומתעמקים במשמעות הדבר שהקב"ה ברא את העולם, ובמשמעותה של שבת קודש שבה אפשר לשיר שירה להקב"ה, ועוסקים בחרטה עמוקה, יש בהם פחות אנשים שמקיימים את התורה והמצוות באופן של מצות אנשים מלומדה, כי אדרבה, הרי יצאו מהעולם הרגיל שלהם ונכנסו לעולם אחר, לעולם של משמעות. וכשאיש כזה (עכ"פ בתחילת התהליך) רואה אנשים מתנהגים עובדים את ה' בקרירות, זה אכפת לו. הוא לא יכול להבין איך יתכן שאנשים מתהלכים בכזו קרירות. דבר זה ללמדנו בא שאין זה המצב הרצוי והמקובל להתפלל כך. אך מה? **מדובר בקליפה. קליפה גדולה של אשר קרץ בדרך שמכבה את השלהבת.**

אז הוא מתעורר - "לא, לא, לא. זה לא בסדר. חייבים למחות. עלי לומר בין לעצמי בין לילדים שלא יעלה על הדעת לעשות כמעשה הזה". אבל כשאינו רואה דבר מן הסוג הזה, אלא להיפך, הוא רואה אנשים נכנסים לבית הכנסת ומתפללים תפילת קבלת שבת. הוא אפילו אינו רואה אותם מדברים באמצע התפילה. אבל הוא רואה אותם רדומים, כמו ישנים על מקומם בעיניים פקוחות בקיימם בעצמם מתוקה שנת העובד. זה ישן, זה מסתובב לאחור, ומילות התפילה זורמות מפיהם כמו מאליהן. מצות אנשים מלומדה. עובר שבוע וחולף חודש, ועוד חודש, שנה ועוד שנה, והוא מתרגל שכך מתפללים. וכשהוא רואה את אחד מהמתפללים מתלהב בקדושת השבת מפני שהכין עצמו מאז חצות היום בלימוד ובהרהורי תשובה, הוא אומר: "בוודאי! בכל בית כנסת צריך שיהיה אחד כזה. כל בית כנסת צריך עובד אחד לפחות... זה מאוד מובן. יש כאלה נשמות חמות... בכלל, אולי הוא הולך לחתן שבוע הבא ועכשיו הוא יוצא מכליו בגלל רגשי ההודיה שמציפים את לבו... בקיצור, זה דבר מובן שאנשים מסוימים מתלהבים כפעם בפעם. אבל המצב הרגיל אינו כזה. מבחינתי אני מגדיר את הבית הכנסת שבו אני מתפלל, כבית כנסת שאין מדברים בו באמצע התפילה. אם אתה שואל אותי היכן אני מתפלל? אני מתפלל בבית כנסת שאין מדברים בו באמצע התפילה. זה מבחינתי השיא". אין הוא מבין שלא רק דברים בטלים אין מדברים שם, אלא אף מה שצריך לדבר, אף זה מדברים באופן של מצות אנשים מלומדה בלבד.

הן אני עץ יבש

ועוד זאת **שלישייה**, עוד סיבה מדוע האדם חושב שהוא נמצא במקום נפלא הגם

אין כוונתנו לזלזל ח"ו בבית כנסת שאין מדברים בו באמצע התפילה. כוונתנו רק להראות איך האדם מתרגל שלהתפלל באופן של מצות אנשים מלומדה, הוא צורת

הסתכל בחומש ועוד לפני שתסתכל בפירוש רש"י כבר תראה זאת מפורש בפנים. **נעשה ונשמע כתוב בתורה, והרי פסוק זה מעיד על גודל התלהבותם של בני ישראל ודביקותם בה'.** כמו כן הפסוק והייתם לי סגולה מכל העמים, הפסוק המספר שהיו קולות וברקים במעמד הר סיני. ראה **עוד כמה פעמים מוזכר בתורה אהבת ה' ויראת ה'.** כל הפסוקים, שוב ושוב. מה ה' אלוֹקֵיךְ שואל מעמך כי אם ליראה ולאהבה. התורה מלאה וגדושה באלה. כל התוכחות הרי באות תחת אשר **לא עבדת את ה' אלוֹקֵיךְ בשמחה ובטוב לבב.** לא צריך ללמוד יותר מחומש. אפילו בלי נקודות אפשר לראות זאת בתורה. **אפשר לראות שזוהי הנקודה. לא תוספת או הידור, אלא עיקר הדבר שהקב"ה דורש מאתנו.** כשאנו קוראים ק"ש, הקב"ה צונו לומר בפה מלא: **ואהבת את ה' אלוֹקֵיךְ בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך.** אין אפילו צורך להמשיך הלאה אל והיו הדברים האלה, כי זה כבר הסבר.

זה שאתה טוען שקשה לך, זהו אמת. אכן כן, האדם צריך לעבוד ולהתחנן לסייעתא דשמיא, כי אלמלא הקב"ה בעזרו, אין יכול לו. אבל תחילה לכל, צריך להפסיק לדבר שטותים, צריך להפסיק לדבר שקרים. איננו קולטים איך איש אחד מתחיל לדבר שטותים וכל העולם גולם קונים אותם. בעולם זה מצוי מאוד, אבל אנחנו כשאנו באים לסוגיא זו, אין לנו להיות מאלה שקונים שטותים בעינים עצומות. ובשולחן ערוך עצמו, למד נא את דברי המחבר באו"ח סימן צ"ח ותראה איך צריך היהודי להתפלל. היסוד ושורש העבודה אמר שצריך ללמוד סימן זה לפחות פעם אחת בשבוע. על מה אתה מדבר בכלל? רק תלמד הלכות ק"ש, רק תלמד הלכות תפילה. בכל מקום שרק

שאינו עובד את ה' בהתלהבות, כי הוא בא בטענה: "אני עושה מה שכתוב בשולחן ערוך. שם כתוב בדיוק מה צריך לעשות. אתה רוצה להודיע לי מה כתוב בספרי חסידות? נפלא מאוד! אבל תן תודה שמה שכתוב שם הוא בשביל עליית דרגה, הידור מצוה, ובכן, אל תאמר לי שאם איני מקיים מה שכתוב בבאר מים חיים, איני יהודי". כך ישנה קליפה מוסתרת במוח האדם, איזו תולעת שזוחלת שם ולוחשת: "הבאר מים חיים היה באר מים חיים. לא כל אחד הוא באר מים חיים. בשולחן ערוך כתוב שצריך להתפלל ערבית בליל שבת וכך עשיתי. מה אתה רוצה ממני?". כך היא הרגשת האדם. הוא מדמה זאת לילדים שהולכים לחדר כל יום כדי לקיים את המוטל עליהם, וכל הרוצה להוסיף, הולך בשעות הערב לחברת המתמידים. איך הוא אומר? - "אני מאוד מעריך את הילדים האלה. אני מאמין גם שהקב"ה מאוד אוהב אותם. אבל אינך יכול לומר שאם אינני מהם, איני עובד את השם". אכן מחשבה סמויה זו היא ג"כ אחד מהדברים שמביאים אותנו למסקנה השגויה שאין ההתלהבות בבחינת חובה.

הצילה נפשי משפת שקר

ובכן, נתחיל מהסיבה השלישית כדי לעקור את הטעות משורשה. מדובר בשקר מוחלט שצריך להלחם בו כפי שצריך להלחם במי שבא להרוג. שקר מוחלט ביותר הוא. ה'באר מים חיים' הוא זה שחידש שצריך לעבוד בהתלהבות?! איזו שטות היא זאת! אתה קורא ק"ש? אתה יהודי? הרי כל דבר כתוב בחומש גלוי לכל. תאמר שקשה לך. בזה אני באמת מבין אותך. תאמר שיש לך מלחמה ולא תמיד אתה מצליח. כל זה אמת. אבל לומר שזה דרגה של ספרי חסידות?! איזו טיפשות!

וישמור אלה ויתבוננו חסדי ה'. אתה יכול למסור את נפשך לה' בלי להזדקק ליסורים. זהו גם מה שגלום בפרשת העקדה. התורה אומרת כך: היהודי צריך להיות אש להבה לה'. ובכן, אם הוא מסכים מצדו לקחת את בנו את יחידו אשר אהב ולקחת את המאכלת לשחוט את בנו, אזי הקב"ה אומר לו: "עצור! אל תעש לו מאומה כי עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה... כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים וירש זרעך את שער אויביו, והתברכו בזרעך כל גויי הארץ. יהיה לך בריאות ונחת וכל הטוב שבעולם". אבל אם אין האדם עושה כן מיוזמתו, לפעמים צריך לסחוט אותו, וכשסוחטים את האדם, אז מתחיל לצאת ממנו דברים נפלאים. הוא מקבל יסורים באהבה ומתחיל לבטוח בה' ולהתקרב אליו. ולא תמיד זה מוכרח להיות אסון. לפעמים די במצב המאומים שבו הוא נמצא, כפי שהיה בימי מרדכי ואסתר, אז העמיד הקב"ה על בני ישראל את המן הרשע ויצאה עליהם הגזירה להשמיד להרוג ולאבד, ומיד התחילו לחזור בתשובה, ומה יצא מהם? יצא מהם שמחה וששון ויקר שבנשמתם זכו לאור הפורים.

עכ"פ כשאתה רואה אנשים שמקיימים את התורה מצות אנשים מלומדה, לא בני ישראל אתה רואה, אלא את עמלק, או יותר נכון: אתה רואה בני ישראל שעמלק מקררו. זה מובן מאוד, שהרי כך כתוב בתורה. אך מה שמוטל עליך הוא להלחם באותה קליפה ולא תתפתה ממראית עיניך. אמנם כן, זה מאוד כואב לך, כי אתה רואה יהודים שכל מה שהם עושים הוא מצות אנשים מלומדה, ואתה יודע שאף אתה בכללם. הנשמה צועקת: "נעשה ונשמע", ועמלק צועק: "היש ה' בקרבנו אם אין". מלחמה גדולה היא, וכשמנצחים אותה,

תתקרב, תראה שהוא מלא וגדוש באש של קדושה.

מלחמה לה' בעמלק מדור דור

ולענין הטעויות האחרות, עלינו לדעת שהקב"ה הוא זה שהכניס אותנו במלחמה זו, הגם שידע שהיא תהיה מלחמה קשה ושלא תמיד ננצח. מעתה כשיראה האדם שרבים מחבריו עושים את הכל מצות אנשים מלומדה, לא ייבהל, כי יזכור שהקב"ה ברא את העולם באופן שיהיו לה טומאה כוחות מרובים ולפעמים תצליח. הן כך אמרו חז"ל: יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום להמיתו. כח הקליפה גדול וחזק ומוכר תמיד שקרים על גבי שקרים, ותכלית נפלאה יש לזה, כי כשהדבר יתהפך ויתקיים ה' אחד ושמו אחד, יצמח מזה קידוש ה' גדול בהרבה. אילו היתה הקליפה חלשה וכל ילד קטן היה יכול להגביהה ולהשליכה אל הצד השני, לא היה זה גורם לקידוש ה'. כשהאיש הצעיר שיש לו עדיין רתיחות הדם ויודע היטב מה זה תאוות, נלחם עם יצרו ומתפלל אל ה' שיהיה בעזרו, ועוצם את עיניו ואומר אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה ומזכיר לעצמו הפסוק ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, והקב"ה עוזר לו והוא מצליח להתגבר, איזה קידוש ה' צומח מזה! איזה תיקון העולם!

סוף דבר, מלחמה גדולה היא, ולכן אם טוען אתה שיש אנשים רבים שאינם מתלהבים ומתלהטים ואתה מרגיש שכך היא הסביבה, יתכן מאוד. זה מתאים. אבל זכור נא שהקב"ה יעזור להם להגיע אל הנקודה. לדאבון לב, האדם צריך פעמים הרבה לסבול יסורים בשביל זה. אכן האיש החכם יכול לחסוך מעצמו יסורים, כמו שפירש הבעש"ט הק' זיע"א הפסוק מי חכם

היינו באים למי שעוסק בנדל"ן, מצמידים לו יד על הלב ואומרים לו: "דע לך שממש כאן יש דירה שבעליה מוכנים למכור אותה בחצי מחיר. מי שקונה אותה, יכול תיכף ומיד למכור אותה במחיר כפול ולעשות כמה מאות אלפי דולרים", היינו מרגישים עוד לפני שהלה מוציא הגה מפיו שלבו מתחיל להלום בחזקה. למה לבך דופק חזק כל-כך? אתה יכול לומר לי מה חסר לך? יש לך דירה, יש לך משפחה, מדוע לבך מגביר את פעימותיו? התשובה היא, כי הוא מחפש דבר כזה או הקרוב לזה כבר זמן רב, וכיון שהוא שומע שזה נמצא בהישג ידו, מתעוררת בו תשוקה להשיגו ויחד עם כן החשש שמא יקדמנו אחר. **כך כל דבר שירצה האדם להשיג ויתברר לו שהוא בהישג ידו, יתעורר בו רצון עז ויעשה ויפעל בשביל להשיגו.**

עד שהמלך במסיבו נרדי נתן ריחו

הנה בפרשת כי תשא אנו לומדים על מעשה בלתי נעים שאירע לכלל ישראל, מעשה שהצדיקים לא רצו אפילו לקראותו בשמו. הם קראו לו מעשה העיין גימ"ל למ"ד. רק קיבלו את התורה, ומיד נרדי נתן ריחו. כל-כך חבל. נשאלת השאלה: איך יתכן? הלא הם אותם יהודים שענו ואמרו נעשה ונשמע מתוך התמסרות מוחלטת להקב"ה. מה קרה פתאום? והתשובה היא כזו: כשבני ישראל הגיעו להר סיני, הם היו תחת הרושם של יציאת מצרים. הם ידעו שהקב"ה מטיב עמם ומגביהם ומנשאם על כנפי נשרים. הם ראו עשר מכות, הם ראו קריעת ים סוף, הם ראו את השכינה (זה א-לי ואנוהו), ועכשיו נתגלה להם הקב"ה בענן כבודו ואמר להם: "יש לי בשבילכם איזה דבר, עדיין איני אומר מה, אבל דעו לכם שהוא יותר ערב מכל מה שהיה, יותר מיציאת מצרים וקריעת ים סוף גם יחד. יש לי בשבילכם תורה שאני בעצמי נכנס בה."

מקבלים בחזרה את הכתרים של נעשה ונשמע.

רשפיה רשפי אש שלהבת י-ה

נסביר יותר: זה שהאדם צריך חמימות והתלהבות בעבודת ה', הוא מהא"ב של היהדות, ובלעדי זה אין הוא נעשה בן עליה. הבה נלחם שכם אחד כנגד קליפת עמלק. הבה נאמר את האמת ומעט מן האור ידחה הרבה מן החושך. נפתח את החומש ונראה מה כתוב בו. בחומש כתוב שאם האדם רוצה להיות יהודי כשר, הוא מוכרח להיות אש להבה לה'. זהו הפירוש של ואהבת את ה' אלוקיך ושל שאר הפסוקים. ומה יקרה למי שיעבוד כך את ה'? ראשית כל יתקיים בו המאור שבה מחזירו למוטב. אש הקדושה תצנן אצלו את אש היצר הרע, וכתוצאה מקיום ואהבת, קל יהיה לו לקיים ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. כך הקב"ה אומר לנו בתורתו. הוא אומר לנו כך: "אני מציע לכם תורה שעל ידה תוכלו להיות קדושים ולהתעלות מעל העולם הגשמי. נשמתכם תבער באופן שתרגישו אותה. תהיו אנשים שבוערים כמדורת אש בקדושתי. זוהי התורה שאני מציע לכם". זה מזכך את האדם, זה מזכך את כל העולם, זוהי תכלית בריאת העולם. התכלית היא שהאדם יעבוד את ה' באופן זה.

אם יתן איש את כל הון ביתו

כעת צריך לדעת מה הן העצות לזה. זה שיש על כך מלחמה גדולה וקשה אנו כבר יודעים. כעת רצוננו לדעת מה הן העצות. ובכן, אחת מהעצות היא על פי הידוע שכאשר האדם יודע שיש איזה דבר נפלא מאוד שנמצא בהישג ידו אך עדיין לא הגיע אליו, מתעורר אצלו רצון חזק להשיגו, והוא אף מוכן לעשות הרבה כדי להשיגו ולשלם בעבור כך בהון ובאון. אילו

למעלה משכלם. כך צריך היהודי להיות. הוא צריך להיות עם כתר. אחרת אינו יהודי, אלא איש פשוט. **יהודי פירושו שהוא יכול להוציא את עצמו מגבולותיו מחמת היותו בשר ודם ולהתעלות למעלה מהשכל.** יהודי של נעשה ונשמע, הוא במציאות אדם עם כתר. **הוא אדם שרצונו נתעורר והוא מתלהב ומשתוקק אל ה'.** כשאברהם אבינו שלח את ידו לקחת את המאכלת, היתה לו מציאות של נעשה ונשמע. הוא רצה למסור את נפשו לה'. היה לו כתר. וכך היו הצדיקים אומרים כל ימיהם השכם והערב שהם רוצים למסור את נפשם לה' והם מוכנים לעשות דבר קשה למענו, קשה ככל שיהיה. **כשהיהודי הולך לעשות דבר קשה מתוך מחשבה זו, יש לו כתר. הוא גבוה מהכל.**

אמנם מה קורה לאחר שהכל הסתדר והכל טוב ויפה? הרי אז הוא מתחיל לאבד את החן שלו. חן הוא ברק מסוים שאי אפשר להסבירו במילים כפי שהאזה"ח הק' מסביר אצל יוסף. מי ששומר את בריתו, יש לו חן. אפשר לראות שזה לא ענין גופני, אלא דבר פנימי שבא מקדושת האדם ובני אדם נמשכים אליו. למה הוא כך? כי יש לו כתר לאדם זה, כתר רוחני. זוהי המציאות של יוסף הצדיק.

ובכן, אם האדם אינו צריך ליותר - טוב לו. זה מה שהוא עושה, זה מה שהוא לומד. הוא לא רואה צורך לשנות שום דבר. הוא לא נמצא במצב של השתוקקות להשיג את מה שאין לו עדיין - אין הוא יכול להיות יהודי של נעשה ונשמע. מה עשה הקב"ה? הוא ברא בריאה שנקראת עמלק, ומעתה אין האדם יכול להיות בשאננות - "מה נשמע? ברוך ה'. הכל טוב". זה לא הולך ככה. מכאן אורב לו היצר הרע, מכאן נופלת עליו איזו פרשה. פתאום מוצאים אותו במירון אומר את כל ספר התהלים.

כיון ששמעו זאת, התחיל לבם לדפוק כל-כך חזק, כי ידעו במה מדובר, שהרי כבר טעמוהו בהראותם באצבע זה א-לי ואנהו. הם ידעו במה מדובר, אבל זה לא היה אצלם. והקב"ה שאלם: "אתם רוצים אותו או שאתם רוצים שאתן אותם לאומה אחרת?". לבם דפק כי ידעו שמדובר בדבר נפלא מאוד, כמו שכתב רש"י **במסכת שבת** שידעו שהקב"ה לא יטעינם בדבר שלא יוכלו לעמוד בו, וכיון ששמעו את הקב"ה שואל אותם אם חפצים בו או שרוצים שיתנו לישמעאל או לעשו, מיד קפצו ולקחוהו. דבר ראשון, הניחיהו לפנינו. אתם בטוחים? קחו שתים. שני הלוחות. הם יצאו מכליהם מרוב התרגשות.

אולם אחרי שהתורה כבר נמצאת אצל האדם, מטבע הדברים התרגשותו פוחתת. "ברוך ה', התורה כבר נמצאת אצלי. בלי נדר מחר אקח את עצמי בידיים. רק אסיים כמה עסקים ובלי נדר מחר אני הולך לחפש חברותא". וכיון שפחתה התרגשותם של ישראל מהתורה אשר עליה אמרו נעשה ונשמע, גברה התלהבותם ותשוקתם למה שאין להם. **אכן כשהתלהבות והתשוקה של האדם למה שאין לו מתמעטת, יכול לקרות לו דבר מעין זה.** לא כל-כך רחוק כמו שקרה שם, אבל יכול לקרות לו דברים בלתי נעימים.

כי ממנו ניקח לעבוד את ה'

וכאן אנו צריכים להבין דבר נפלא. לכאורה יש לשאול: למה ברא הקב"ה כח טומאה חזק כל-כך? למה ברא ראשית גוים עמלק ולכאורה הוא רק עושה צרות? התשובה היא שבמידה מסוימת הוא זה שמחזיר את הכתרים של נעשה ונשמע לישראל. כתר מונח על הראש. כשאומרים שבני ישראל קיבלו כתרים, פירושו של דבר שהם עצמם נעשו כתרים, היינו שנתעלו

בקשותיו של היהודי מתקבלות (כל הפושט יד נותנים לו), כי הוא נעשה אז יהודי אמיתי, יהודי שמתעלה מעל העולם הגשמי. לפתע הוא רואה את חבירו שזה עתה שנה רביעית יין פותח את פיו בחכמה ופנינים יקרים מתגלגלים מגרונו, ואז הוא אומר לעצמו בפליאה: "כן מדובר כאן בקהילה חמה! תמיד חשבתי שלא". הוא שומע את פלוני שופך את לבו בפורים אחר הצהריים, ומה הוא מבקש? מה הוא רוצה? הוא רוצה את השי"ת, הוא רוצה קדושה, הוא רוצה ללמוד יותר. אז הוא אומר לעצמו: "איזה יופי! אינני שונה מכולם. אדרבה, כולם משתוקקים אל ה', אלא שעמלק מסתובב סביבם ועוצר את השתוקקותם". **נמצא שבריאיה זו שנקראת עמלק היא זו שמחזירה את היהודי למקומו הראוי, כל שהוא נלחם בה.**

מענה כשהאדם מסתכל במגילת אסתר, הוא מוצא שם אור גדול. **הוא מבין שכאשר הוא נלחם עם עמלק, הוא נעשה יהודי מרומים ונעלה, והנה הוא מקבל מבט חדש על ניסיונותיו.** הוא יודע איך היהודי צריך להיראות. **הוא יודע שהיהודי צריך להיות מהחל ועד כלה איש של נעשה ונשמע, איש שהתשוקה להשי"ת בוערת בו כאש.** הוא מבין גם מדוע זה לא ככה. הוא מבין שזה בגלל קליפת עמלק. אבל הוא מבין שאדרבה, **אם יילחם באותה קליפה, אש התשוקה שלו תתחזק פי כמה וכמה.**

יזנב בך כל הנחשלים אחריך

בייטב פנים (פרשת זכור אות י') כתב שיש מהספרים שכתבו שמי שרוצה להלחם עם יצרו, יחשוב תמיד על פחיתות גופו ועל כך שהוא בן מות. אולם **בספר העקדה** (שער ס"ד) כתב שטוב יותר שיחשוב על נשמתו ועל כך שהקב"ה בכבודו ובעצמו נפח בו רוח חיים, ומכוח זה יתפעל לעשות

מה אתה עושה במירוץ? - פרשה שלמה. אכן כן, אי אפשר לשבת רגוע ושאנן, אי אפשר לשים את המכונית על קונטרול ולתת לו לנסוע, **באמת בלתי אפשרי להיות יהודי של מצות אנשים מלומדה.**

בלי קליפת עמלק, היה הדבר אפשרי ואפשרי. מה הסיפור הגדול? האדם מכין לעצמו סדר יום, הוא רושם איזה דברים הוא עושה ואיזה דברים הוא לא עושה, ומאז והלאה הכל זורם על מי מנוחות עד יומו האחרון. עכשיו שיש קליפת עמלק, זה בלתי אפשרי. האדם אינו יכול לנסוע כך אף לא שעתיים. אנו מדברים כאן על אנשים מיושבים ומסודרים. לא אנשים שכל יום תופס אותם איזה הרגש. אצל כולם זה ככה. כאן מוחו אינו עובד, כאן מישהו מתקשר אליו ומתברר לו שנפלה עליו צרה חדשה. ומה קורה? **לב האדם שוקע בתוך צרותיו וכך עמלק מצליח להכניס את עבודת ה' של האדם ל'מלומדה', ואז הכל זורם מתחת לרגליים מבלי לשים לב, שבת, יום טוב, חנוכה, פורים.**

אך מתי שהוא הוא מתעורר משנתו. הצדיקים מעירים אותו, אנשים בבית המדרש מעירים אותו. הוא רואה שיש אנשים שיש להם טעם בחיים והוא גם רוצה. **ואף המכשולות מעירים אותו.** פתאום הוא מתפרץ בכעסו, וכשוך חמתו, הוא מתחיל לשאול את עצמו בכאב לב: למה אני צריך להגיע לכעס? למה איני יכול לנסוע רגיל, ללמוד, להתפלל, לעשות מה שצריך? ואז **הקב"ה מאיר לו להבין שהדבר נובע מעמלק ושהקב"ה ברא אותו לתכלית זו, כדי שיקום להלחם בו,** כי כאשר יילחם בו, יתקיים בו ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, וינתן כתר מלכות בראשו.

כתר מלכות בראשו

פורים מאיר את בחינת הכתר. בפורים

המצמיח כל טוב מצד הנשמה הגוברת על החומר, ואפר מצד החומר, כי מכוח חמדתו להבלי העולם הזה, אינו מצמיח.

לך רוחי ונשמתי

מפטיר שם הייטב לב': הקב"ה צוה את האיש היהודי שימחה מלבבו זכר עמלק שמראה לו תמיד את פחיתותו, וכשהאדם באמת יזכור את גדולת נשמתו ושאינו יכול להישאר איש פשוט, כי אם לעלות ולעלות, ייחלץ ממיילא מכל מצריו, מהעבירות ומהפגמים ומכל ההרגלים הרעים. אכן כן, על האדם לזכור שבכוח נשמתו הוא יכול לצאת ברגע אחד מבירא עמיקתא לאיגרא רמא. כשהאדם מתפלל לה', הגוף נמצא רק כדי לשמש את הנשמה, והנשמה היא זו שמתפללת. הנשמה יכולה להתפלל. היא לא מתביישת מכלום. וכשהוא מגיע לשבת קודש, אומר האדם: "כל הפגמים היו מצד הגוף, אבל מצד הנשמה, הנשמה יכולה לשיר וצריכה לשיר. הקב"ה אינו רוצה שאהיה עסוק עכשיו עם כל הפרשיות. להיפך, הוא רוצה שאניח את הגוף בצד ואתן לנשמה לשיר שירה". באופן כזה, האדם מוציא בולעו מפיו של היצר ומשתמש בו ככלי להוציא את כח נשמתו, כאמור לעיל, שאלמלא היה צריך להלחם, לא היה מוציא את כח נשמתו. וכל זה נכלל במצות עשה דאורייתא זכור אשר עשה לך עמלק, לבל נלך שולל אחר השקר שהוא מוכר לנו כי אנשים פשוטים אנחנו.

פעולות טובות נפשיות. אם יחשוב האדם על עצמו שאינו שווה כלום, הוא עלול להימשך אחר העבירות. על כן טוב יותר שיחשוב על מעלת נשמתו. מבאר הייטב פנים' שזהו פירוש הפסוק זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים אשר קרך בדרך - אשר קרך בדרך לכבות האהבה רשפי אש שלהבת לב האדם להתדבק בקונו כדרך חלק הנכסף אל הכל. האדם הוא חלק א-לוה ממעל וכוסף לחזור אל השלם. ויזנב בך כל הנחשלים אחריו - הוא מלמד אותך להסתכל אל שפלותך ואל האחוריים. תמחה את זכר עמלק מתחת השמים - עמלק מספר לך שאתה תחת השמים. תמחה אותו. תשים אל לבך לזכור שאתה מעל השמים. תתבונן בכך שבגלל נשמתך שהיא חלק א-לוה ממעל, אתה הרבה מעל השמים.

ומוסיף שם שזהו פירוש הפסוק כל עבדי המלך כורעים ומשתחיים להמן, היינו שהכניעו את עצמם בשפלות לגריעותא, מה שגורם לו לאדם ללכת אחר תאות לבו מאחר שממילא אינו שווה כלום. ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה. הוא לא נופל ברשת זו אשר טמן לו עמלק, אלא הוא מבין שהוא גבוה מאוד. עוד הוא מביא בענין אברהם שאמר ואנכי עפר ואפר, הנה התוספות כתבו לגבי השאלה אם אפשר לעשות כיסוי הדם באפר שהחילוק בין עפר לאפר הוא שזה יכול להצמיח וזה אינו יכול. ומעתה זה מה שאמר אברהם: אנכי עפר

יום רביעי פרשת תצוה ח' אדר תשפ"ג

גילוי מדת רחמנותו של הקב"ה לעזור גם לאחר החטא

עושה? הוא ממשיך להתנהג עמו במדת הרחמנות.

ובמכתב מאליהו (ח"ב עמ' 85) כתב: ועל בחינה זו נאמר ה' ה' אני הוא קודם שיחטא האדם ואני הוא לאחר שיחטא האדם ויעשה תשובה, היינו שבחינה מיוחדת של חסד נודעת למי שכבר חטא אם עשה תשובה, שמתקרב אליו השי"ת ומשביע עליו חסדיו כאילו לא חטא כלל, ולכן נקרא על בחינה זאת שם מיוחד של חסד, כי היא דרגה מיוחדת בגילוי חסדיו הנשגבים.

אכן כשהאדם נותן לאור של מגילת אסתר להיכנס בו, ראשית כל הוא לומד להכיר את מדת רחמנותו של הקב"ה כלפיו, ועוד הוא מבין איך הוא צריך להתנהג עם חבריו גם לאחר שעשה לו עוול. זהו הרי הסיפור של מגילת אסתר בפרק הראשון. היו להם עבירות חמורות ביותר, אם עבודה זרה, אם גילוי עריות, כדאייתא בנמרא (מגילה יב, א)². ממש מרידה במלכות שמים. וכבר הבאנו מדברי ה'חתם סופר' שמזה מתגלה גודל הנס שבעוד בני ישראל מורדים, הקב"ה מכין להם הנס כאשר הוא מסבב את הריגתו ושתי, וזה מפני שהקב"ה יודע את העתיד שיחזור בתשובה, כי אחרית וראשית שלו, ולכן הוא מעמיד להם סיעתא שיוכלו לחזור בתשובה ומרחם עליהם הגם שהם חוטאים. כל זה הוא הגילוי של שם זה. כל מגילת

אחרי ה' אלוקיכם תלכו

ידוע שרצון הקב"ה שכאשר לומדים את תורתו, נלמד ממנו את מדותיו יתברך. אין לנו שום השגה בעצמותו של הקב"ה, אבל הקב"ה מגלה לנו בתורתו את מדותיו ומצוה אותנו "ללכת בכל דרכיו" (עקב יא, כב), מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא חנון אף אתה חנון (ספרי שם). ובירושלמי (פאה פ"א ה"א)³ זה נלמד מהפסוק זה א-לי ואנוהו. אחת מהדרכים להנאות את הקב"ה היא על-ידי שמשתדלים להתנהג במדותיו.

והנה מאחר שאסתר כתבה את המגילה, נעשית המגילה חלק מהתורה, ומאז אין מדובר בסיפור דברים בעלמא, אלא מדובר בתורה אור שממנה אפשר ללמוד דרכיו של הקב"ה. אכן מהאי טעמא ביקשה אסתר רשות לכתוב את המגילה, כי ידעה שממנה אפשר ללמוד לדורות איך הקב"ה מתנהג.

אני הוא לאחר שיחטא האדם

ובכן אחת ממדותיו של הקב"ה היא לרחם על האדם גם לאחר שחטא, כמו שאמרנו חז"ל (רי"ז, ב) על הפסוק ה' ה' א-ל רחום וחנון. אני הוא קודם שיחטא האדם, ואני הוא לאחר שיחטא. הוי אומר: מדה אחת יש לו להקב"ה שבה הוא מרחם על בריותיו, כמו שאומרים ברוך מרחם על הבריות. ועוד מדה יש לו וזו מבטאת רחמנות גדולה בהרבה. מגיע הנבואה וחוטא. הוא מורד בבוראו. ומה הקב"ה

א. וכו"ה במכילתא בשלח מסכתא דשירה פרשה ג.
ב. ראה אסתר רבה ז, יח.

בתחילת הברכות (הגם שהם צרכים רוחניים כתשובה סליחה וכפרה) יותר מכפי שהוא מכון כשהוא משבח את הקב"ה בחתימתו. בחתימת הברכה האדם מוציא בפיו שהקב"ה הוא מקור החסדים ומקור התשובה ושהוא רוצה שיחזרו בתשובה ומסייע לחזור בתשובה, ואף לאחר החטא הוא מרבה לסלוח. **שבח עצום הוא, וכשאנו מוציאים את השבח הזה מפינו ומכירים בו, אנו מעוררים מדה זו שהקב"ה באמת יעזור לנו לחזור בתשובה ויקרבנו אליו.**

כל המגילה מהחל ועד כלה מבטאת שבחו של הקב"ה. שבח אין זה הודאה. הודאה היא ענין של הכרת הטוב. אבל חוץ מזה צריך לספר את שבחו. ובכן, מספרים את שבחו שיש לו מדה זו שלאחר שחטא האדם, עדיין הוא מרחם עליו ומחפש את כל הדרכים לעזור לו, ומאוד אוהב הוא את עם ישראל, כמו שאמר קודם מתן תורה והייתם לי סגולה מכל העמים. אע"פ שיש בהם ענין של חטא, הוא ממשיך לאהוב אותם ועושה הכל כדי לסייע להם.

ה' יסעדנו על ערש דוי

ראיתי בספר דרך אמונה ובטחון^ג שכתב דבר נפלא. ידוע מה שאמרו חז"ל שהשכינה שורה למעלה מראשותיו של חולה, ופירושו שהחולה נמצא קרוב מאוד אל ה', וכדאיתא **במסכת נדרים** (מ, א): אמר רבין אמר רב: מניין שהקב"ה זן את החולה, שנאמר (תהלים מא, ד): ה' יסעדנו על ערש דוי. ועוד שם: ואמר רבין אמר רב: מניין שהשכינה שרויה למעלה ממטתו של חולה, שנאמר (שם): ה' יסעדנו על ערש דוי. ולכאורה יש בזה מן התימה, כי הפשטות היא שהחולי בא בגלל החטא, כמו שכתוב

אסתר הוא גילוי של השם השני של י"ג מדות של רחמים.

הנה **ב'מאור ושמש'** (רמזי פורים) כתב שכאשר קוראים את המגילה מתעוררים י"ג מכילין דרחמי. וכפי שאנו לומדים עכשיו, הדבר פשוט, כי זה מה שאנו עושים בקריאת המגילה. אנו מספרים על מדתו של הקב"ה לרחם על בריותיו אף לאחר שחטאו ומסבירים אותה, וכיון שכן, מדה זו מתעוררת. נוכל להמשיל זאת למה שידוע מהצדיקים שכאשר רצו להמשיך ישועה לאדם, היו מספרים סיפור מאחד מהצדיקים שקדמו להם שבאו אליו עם צרה זו והמשיך ישועה, ובכך עוררו מדה זו והמשיכו ישועה לעומדים לפניהם. כך הוא בענין המגילה, כידוע שהיא מלאה בשמות הוי"ה, אלא שהם בהעלם, וסיבת הדבר, כי זה מה שמספרים. לא צריך להיות מקובל ולהבין בראשי תיבות כדי להבין במה מדובר. **אנו קוראים כאן סיפור שהנקודה שלו היא שהקב"ה קרוב אלינו בכל קראנו אליו הגם שחטאנו והוא מרחם עלינו ועושה עמנו חסד ועוסק במחילה ובתיקון ענייננו.** שבח נפלא הוא.

שבחו של הקב"ה

כשאנו מתפללים שמונה עשרה ומבקשים השיבנו אבינו לתורתך, סלח לנו אבינו כי חטאנו, לא תמיד אנו שמים לב שהחלק האחרון של הברכות, הם שבח גדול להקב"ה. אנו מכירים בכך שהקב"ה רוצה בתשובה ושהוא חנון המרבה לסלוח ומשבחים אותו על כך. שבח נפלא הוא מאוד. כך ה'**משנה ברורה'** (קא סק"א) מביא בשם ה**רוקח** שעל האדם לעצור לפני חתימת כל ברכה ולחזק את כוונתו, כי לא יתכן שיכוון האדם כשהוא מבקש על צרכיו

ג. להגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל ראש ישיבות 'תורה אור' בניו יארק ובעיה"ק ירושת"ו.

שהיא ללא גבול, ואצל החולה היא מתגלית ביתר תוקף. ולכן יש שם יותר גילוי שכינה.

הוא מבאר שמהאי טעמא צריך המבקר את החולה להתעטף כדאיאתא שם בברייתא ופירשו שם שהוא מאימת השכינה, כי **מדת רחמנותו של הקב"ה מתגלה יותר ככל שהמצב יותר חמור.**

כמו כן מתגלה דבר זה מעצם קיומו של חג הפורים, שהרי אתה רואה שיש ימים פשוטים ויש את יום הפורים שצמח ממה שחטאו ישראל וזכו לישועה. נתגלתה אז מדת הכתר. נתגלה שכל הפושט יד נותנים לו. **ה'קדושת לוי'** (קדושה ראשונה לפורים) כתב שלקריאת המגילה יש השפעה יותר גדולה על האדם משאר לימוד התורה, ולכן אמרו **חז"ל** (מגילה ג, א) מבטלין ת"ת מפני קריאת המגילה, וסיבת הדבר, כי **במצב כזה יש גילוי הרבה יותר גדול ממדת רחמנותו של הקב"ה. או אתה רואה את הבלי גבול שלו.** כשאנו רואים נס גדול, כגון נס קריעת ים סוף וכדומה, אנו מתפעלים. והאמת שאנו צריכים להתפעל באותה מדה ממש כשאנו רואים שהקב"ה מחיה את החוטא ועוזר לו לחזור בתשובה ומדבר אתו ומרחם עליו, כי דבר הוא שעולם הטבע אינו סובל אותו. עולם הטבע אומר: נכון שיש מדה של רחמנות, אבל גם למידה זו יש גבול. ובכן, אם למדת רחמנותו של הקב"ה אין שום גבול, פירושו של דבר שאתה רואה את הבלי גבול שלו. אתה רואה גילוי נפלא. לא רק לגבי מדת הרחמנות, אלא גם לגבי עצם גדלותו של הקב"ה.

סוף מעשה במחשבה תחילה

כשמתבוננים אנו רואים שהקב"ה ברא במכוון עולם כזה שיש בו כדי ללמדנו דבר זה. הקב"ה הרי ברא עולם מלא בחושך,

במזמור ק"ז **בתהלים** (פסוק יז-יח): "אילים מדרך פשעם ומעוונותיהם יתענו, כל אוכל תתעב נפשם ויגיעו עד שערי מות", ואם כן מה השכינה עושה אצלו?

יתירה מזו: שם במסכת נדרים מובא מהברייתא: הנכנס לבקר את החולה, לא ישב לא על גבי מטה ולא על גבי ספסל ולא על גבי כסא, אלא מתעטף ויושב על גבי קרקע, מפני שהשכינה שרויה למעלה ממטתו של חולה. ולכאורה הרי השכינה נמצאת גם אצל הלומד תורה, ומדוע לא אמרו שאסור לשבת ליד מי שלומד תורה. אכן מזה אנו רואים שיש מדרגה מיוחדת של השראת השכינה אצל החולה, וקרוב הוא מאוד מאוד אל ה', והדבר צריך ביאור.

אצל החולה (החוטא) הגילוי יותר גדול

מבאר הגר"פ שהקב"ה אוהב עד מאוד להיות עם האדם לאחר שחטא, כי אז מתגלית מדת רחמנותו ביתר תוקף. אדרבה, אם אתה מבין שהחולי נגרם בגלל החטא, תבין שעכשיו מתגלה באדם זה מדת רחמנות נפלאה של הקב"ה הרבה יותר מכפי שהיא מתגלית אצל זה שלא חטא. דבר מבהיל הוא. שני אנשים יושבים בחדר אחד, האחד הוא יהודי חשוב שלא חטא, והשני הוא יהודי שחטא ורוצה לחזור בתשובה. אצל השני יש יותר השראת השכינה, כי יש מדה יותר גדולה של רחמנות שמתגלית אצלו, כי זה גופא שהקב"ה צריך להתמסר לו ורוצה להתמסר לו ולהחזירו אליו, מגלה מדה יותר גדולה של רחמנות. והקב"ה גילה לנו דבר זה בתורתו. הוא אמר לנו: דע לך כי ה' ה' א-ל רחום וחנון. משה רבינו ביקש ממנו שישגלה לו את מדותיו. אמר לו הקב"ה: דע לך שיש מדה אחת של רחמנות שהיא לפשוטים, ועוד מדה של רחמנות יש

מיוחד בהתמסרות שאין למעלה ממנה. אם לא היתה בזה תכלית, היה אפשר לשאול: אתה יכול לומר לי מה מרוויח היצר הרע מזה שהוא מפיל אברך פלוני? מיליארדי בני אדם יש לו, למה הוא צריך דווקא אותך? עזוב אותו! יש לך מספיק חבר'ה שאתה יכול להסית אותם ולהכשילם. כל יום אתה צריך לטפל באברך פלוני, ולא פעם ביום, אלא כל היום כולו?! אכן נראה מזה שכאשר יהודי אחד מתגבר אפילו על דבר קטן, היצר הרע מפסיד. כל אחד ואחד צריך לעבור במצבים של חושך מדי יום ביומו. **הקב"ה ברא עולם של חושך, כי זה מה שמגלה אורו של הקב"ה באופן גדול בהרבה.** כשאתה רואה ומבין, מהות אדם שכבר ראה הכל ולדאבון לב כבר שקע שם, עד שהגיע להכרה ברורה שאין שם כלום, **ועכשיו הוא בוכה ומתחנן להקב"ה שיעזור לו לחזור אליו, והנה עוד לפני שהגיע למעלה, הקב"ה שומע אותו ועוזר לו.** הנה זוהי **מציאות של גילוי אור, אור שמתגלה דווקא מתוך החושך. לית נהורא אלא מגו חשוכא.**

מגילה נקראת בשם אדני

בספה"ק **"ברית כהונת עולם"** כתב: **במשנה** (מגילה א, א) איתא מגילה נקראת בי"א בי"ב בי"ג בי"ד בט"ו. הגימטריא של כולם הוא ס"ה כמנין שם אדני. לא פחות ולא יותר הוא י' שלפני י"א וט"ז שאחרי ט"ו, ויחד הם גימטריא כ"ו כמנין שם הוי"ה. על זה אמרו מגילה נקראת בי"א בי"ב וכו' לא פחות ולא יותר, לומר שהמגילה מגלה את האור של אדני ולא של הוי"ה. **היא מגלה את האור שהקב"ה מרחם על החוטאים, אשר זוהי מדה יותר גדולה של רחמנות.**

מלא בחטא, מלא ביצר הרע, מלא בסטרא אחרא, מלא בתאוות. הוא ברא עולם שאין קל לחיות בו. אין לך יום שאינו קשה מחבירו. אנשים רואים בזה קושיא עצומה: **חז"ל** אמרו ראיתי בני עליה והן מועטין. למה לא יהיה העולם עולם כזה שקצת יותר קל להתעלות בו. אולי לא כזה שכולם יהיו בו 'עובדים', אבל לפחות תשעים אחוזים יהיו 'עובדים'. כשהאדם פותח ישיבה, הרי הוא רוצה שהיא תהיה למצוינים בלבד. כלומר, ישיבה כזו שבה רובא דרובא יושבים ולומדים ופה ושם יש כמה בחורים שמסתובבים, נכנסים ויוצאים, אוכלים ושותים. הרי בכל ישיבה יש כמה כאלה, אבל פחות או יותר כולם לומדים וכולם מגיעים בזמן. פה ושם מכניסים איזה בחור חלש מפני שהפעילו קשרים או מפני שרצו שההורים יכניסו את בנם הבא אחריו ולא היתה ברירה כי אם להכניס גם אותו. אם משהו יפתח ישיבה שכל אימת שנכנסים אל שעריה בטוחים שמדובר בבין הזמנים - זה מגיע באיחור, זה מניח תפילין באמצע הסדר, זה זורק דפים - יוכל לסגור אותו תיכף ומיד. ובכן, הקב"ה ברא עולם שלפעמים הוא נראה קצת כמו ישיבה כזו. אמנם יש הרבה אנשים יראים ושלמים, אבל בני עליה אמיתיים, לא רבים הם. ראיתי בני עליה והן מועטין. אין הרבה בני עליה. רוב בני אדם מנסים, אך אין עולה בידם. המשגיח שואל את הבחור: "למה הגעת בשעה אחת עשרה", והבחור עונה: "ניסיתי להגיע מוקדם ולא הצלחת". למה זה נחשב ככישלון?

והאמת שאין זה כישלון כלל וכלל, כי **הקב"ה ברא בכוונה תחילה עולם שהחושך שולט בו.** היצר הרע מטפל בכל אחד באופן

ד. להגה"ק רבי יצחק אייזיק הכהן כ"ץ אבד"ק קאריץ. נסמן לרבנות בגיל י"ב שנה ע"י הגאון רבי חיים רפפורט זצוק"ל אב"ד לבוב. לאחר נשואיו עם בת הגאון ר' צבי הירש מרגליות אב"ד מעזריטש נתקרב להמגייד הק' זי"ע שכיבדו ביותר, ואף עמד לפניו קודם היותו בן כ'.

באהבה. בני ישראל לא יכלו להבין זאת רק לאחר שהיו נמוכים כל-כך. **בפרשת יתרו גם הצינו להם אם שמוע תשמעו בקולי והייתם לי סגולה מכל העמים. הם קלטו זאת, אבל לא כל-כך עמוק כמו שקלטו זאת בפורים. אז הם הבינו כי זה התקיים אצלם וראו כמה זה אמת.** הם עצמם חטאו והקב"ה עזר להם והחזירם בתשובה ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאים. הם ראו בחוש כיצד זדונות נעשין להם לזכויות. **הם ראו איך הכל מתהפך לטובה כאשר האדם פונה אל הקב"ה. כשהאדם מרגיש אותה באהבה, אז הוא מתפעל מאוד ורוצה לעבוד את ה' באהבה.**

הכנה להצטרפות לקהילתו של הקב"ה

אכן עוד חלק יש מחג הפורים אשר הוא תוצאה ישירה מאותה הבנה, והוא קיום שתי המצוות משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים. אנו יודעים שהקב"ה מגלה לנו את מדותיו כי הוא רוצה שאנו נתנהג בהן וכך נגיע לידי דביקות. אין האדם יכול להגיע לדביקות בה' - ובעיקר אנו מדברים על הדביקות הנצחית שלאחר מאה ועשרים - אם אינו מתנהג במדותיו של הקב"ה. נבאר זאת בתיאור ציורי: כשנגיע לשמים לאחר מאה ועשרים, נרצה בוודאי להיות בתוך קהילתו של הקב"ה ולא להישאר בחוץ. בשביל זה אנו צריכים כבר מעכשיו להתאים את עצמנו. קהילתו של הקב"ה היא חסידות עם דרך. אין האדם יכול להצטרף אליה סתם. הוא יאמר להקב"ה: "אני כבר שייך לכאן מאז הרבי זכרוננו לברכה..." זה לא הולך ככה. מי שירצה להצטרף לקהילתו, יצטרך להתאים מצד מדותיו ותכונותיו. זה מה שנקרא דביקות. אתה צריך להתאים לקהילה. ובכן ידוע תדע שהמנהג בקהילה זו היא שאם האדם עושה לך עוולה, אתה מחזיר לו חסד. הוא בייש אותך? הוא דיבר עליך? הוא

באהבה עולם אנו אומרים אהבת עולם אהבתנו ה' אלוקינו חמלה גדולה ויתירה חמלת עלינו. פירש הגר"א זצ"ל: בימי האבות גילה הקב"ה את אהבתו, וכשנתן הוציאנו ממצרים גילה את אהבתו, וכשנתן לנו את התורה, אז התגלתה אהבה רבה עלינו. אבל אח"כ כשעשו את העגל והקב"ה אמר אכלה אותם כרגע ואעפ"כ חמל עלינו, זוהי חמלה שבאה לאחר אהבת עולם אהבתנו, ולאחר החמלה אנו אומרים גדולה ויתירה חמלת עלינו, **עוד יותר טובה חמלת עלינו מכפי שהיה מתחילה, שנתת לנו עוד הלוחות השניות וצויתנו לעשות משכן שתהיה שוכן בינינו מה שלא היה לנו מקודם.** בטוחים היינו שהכל נגמר. הן התלכלכנו בצורה כל-כך משפילה. בזיונות. אבל הקב"ה חזר אלינו ואמר: "בואו, אני רוצה לשכון אצלכם". עם מי? אתנו?! "כן, אתכם". **אי אפשר לשער את גודל האהבה.** אכן **בלי פרשת כי תשא, לא היה מתגלה אור זה על גודל חסדו של הקב"ה. מעולם לא היינו מבינים אותו,** ואם כן היה חסר לנו מלימוד התורה. **כעת אנו יכולים ללמוד זאת ולהתפעל ולהתרגש ולא להפסיק להודות על זה שהקב"ה מתמסר אלינו גם כשאנו חוטאים.**

אנו לא זוכרים להודות על זה. אנו מודים על כך שיש לנו כסף ודירה וילדים, וכן הלאה. **אנו צריכים להודות גם על שהקב"ה לא הזניח אותנו אף פעם.** הן גם בין בני זוג יש לפעמים שאחד מהם יודע בבירור שהתנהג שלא כהוגן עם השני באופן שנחצו על ידו כל הקווים האדומים. הוא מבין שלשני היו כל הסיבות שבעולם לקחת את חבילותיו ולעזוב, ועל כן הוא מרגיש אסיר תודה אליו שלא עזב. **הקב"ה אף פעם אינו עוזב אותנו.** ואדרבה, במצבים כאלה מתגלית מדת רחמנותו ביתר שאת. **אכן זה מה שהביא לידי קבלת התורה**

שהרצון מפעפע בכ לעשות כן, כי אתה רוצה להתנהג בדרכיו של הקב"ה.

כשבני ישראל בימי מרדכי ואסתר הבינו זאת, הם קיבלו על עצמם להתנהג באופן זה. **מתנות לאביונים**. הנה **חז"ל** (ב"מ קיא, ב) אמרו שהאביון יותר קשה מן העני, ולכן הוא נקרא אביון מלשון תאב, כי הוא תאב ללחם. ועוד אמרו (מדרים מא, א) שהעניות הגדולה ביותר היא בדעת. ובכן, **הכסף שנותנים לאביון**, הוא רק דרך לקיים את הדבר בפועל, אבל יש לכך פנימיות, והיא **שאתה מטיב עמו לא משנה באיזו שפלות הדעת התנהג כלפיך**. הוא עשה לך עול, הוא כן סיפר לך, הוא לא סיפר לך, הוא מסתיר ממך דברים. יש לך טענות ומענות עליו. אני שומע. אם פלוני לא עשה לך שום עוול, לא היית יכול לקיים מצות מתנות לאביונים. אדרבה, **אם סבור אתה שפלוני עשה לך עוול, עכשיו יש לך הזדמנות לקיים אתו מתנות לאביונים. עכשיו אתה יכול לאהוב אותו.**

ויעשו כולם אגודה אחת

כמו כן בענין **משלוח מנות איש לרעהו**, הענין הוא **שיהודים יאהבו זה את זה ויגלו את חיבתם זה לזה ויבטלו את כל הפירוים ביניהם**. כך מסבירים הצדיקים שזה נועד **לבטל את החטא של מפורד ומפורד בין העמים**. חטא הוא שנקרא חטא הפירוד, אשר **עוצר את השפע ולפעמים גורם לכך שהקליפה תתגבר, ועכשיו מבטלים אותו** ע"י שאוכלים משפחה ומשפחה ונוקטים בכל הדרכים להרבות יְרֵעות בין איש לרעהו. מחפשים אדם שבור ברוחו (אכן פעמים שהוא שבור בגללך, כי אתה וחבריי אינם מסתכלים עליו במשך השנה) ונותנים לו משלוח מנות בצירוף כמה מילות עידוד.

שם לך מכשולות? אתה אוהב אותו. כך מתנהגים בקהילה זו. אם אצלך בקהילה מתנהגים אחרת, תוכל לעמוד שם מבחוץ.

הקב"ה צוה אותנו ללכת בדרכיו כי הוא רוצה בטובתינו. כל הספר **תומר דבורה** מיוסד על זה. בכל הספר הוא מסביר: "אם רוצה אתה להתדבק בה', אתה צריך להבין איך להתנהג". אכן מפני כך מכניסים את האדם לעולם כזה של חושך, וכך יש לו רצונות מרצונות שונים ומדי פעם טענות על אנשים, טענות צודקות, והקב"ה אומר לו: "עכשיו אגלה לך איך אני מתנהג". שואל האדם: "במה זכיתי שתגלה לי את מדותיך? הרי בשר ודם אנכי!". אומר לו הקב"ה: "אתה יודע למה אני מגלה לך את מידותיך? כי **רוצה אני ליתן לך את האפשרות להידבק בדרכיי. עכשיו שאני מגלה לך, תוכל אף אתה להתהלך בהן**. מה תאמר, שקשה לך? הנה כי כן, זהו מנהגינו, **להתנהג כך גם כשמאוד מאוד קשה**".

מתנות לאביונים בדעת

והנה כשהקב"ה מתנהג כן עם נבראיו, אז קיים הגילוי ביותר שכך הן מדותיו, כי אז האדם אינו מכיר בכך מתוך הספר בלבד, אלא מפני שהוא עצמו ראה שהקב"ה מתנהג אתו כך, ואע"פ שחטא, לא הזניח אותו. ובכן, **הביטוי הגדול ביותר של הכרת הטוב כלפי הקב"ה שלא עזב אותך הגם שחטאת לו**, יהיה **כאשר אתה לא תעזוב את מי שחטא לפניך** או את מי שיש לו שיטה אחרת ממך. **כך אתה מתדבק בדרכיו של הקב"ה ואת הטובה הגדולה ביותר, אתה עושה לעצמך**, לא לפלוני, כי כך אתה קונה מדה זו מאחר שאתה משלם עליה. איך אתה משלם עליה? ע"י שאתה מתגבר על יצרך ומטיב עם פלוני. אתה מראה לו פנים שוחקות ועוזר לו אע"פ שחטא לפניך. אתה לא נוקם ולא נוטר אע"פ

לא צריך איזה יארצייט גדול בשביל זה. **ככה הוא היהודי. הוא תמיד בשמחה, הוא תמיד נותן לאחרים, הוא תמיד מספר שהקב"ה אוהב אותו,** הוא תמיד מספר איך עמלק רוצה לקרר אותו. דברים אלה נוהגים בכל השנה, כי **הם יסוד האיש היהודי.** אבל אדרבה, בכל השנה אין האדם קולט עד כמה זה נכון, וכיון שמגיע יום הפורים, אומרים לו החכמים: **היום אתה מוכרח לזה.** היום אתה מוכרח ליתן צדקה ולכוון על זה בברכת שהחינו. אין לך רשות לדחות למחר או לומר כבר נתתי אתמול. ואתה יודע מה זה יעשה לך? **זה יביא אותך למקום טוב. התנהגות כזו היא כרטיס כניסה לקהילתו של הקב"ה.**

לא הלכתי בגדולות ובנפלאות ממני

ויש להוסיף בזה עוד נקודה: יצר הרע יש שאומר לאדם שאם הוא רוצה לעלות במדרגה, הוא צריך לעשות איזה דבר משונה או קיצוני. האדם אומר לעצמו: "הרי אני לומד ב"ה כמה סדרים ביום ומתפלל במנין ונותן צדקה כפעם בפעם ושומר על עיניי, כך שבדברים הבסיסיים אינני לקוי..." בדרך כלל מדובר בטעות, כי הוא גם לקוי בדברים האלה, אבל בכל אופן, הוא סבור שהוא כבר מושלם בהם. ובכן, מה הוא עושה כדי להתקדם? הוא מחליט להתחיל לקום בחצות הלילה. אין זה דבר מופרך כלל, אך השאלה היא אם כבר טיפס את כל המדרגות עד למדרגה זו. הוא מחליט לנענע עם שישים אתרוגים כדי לצאת את כל השיטות. הוא מחליט להתחיל להוציא את השבת, לא שבעים ושתים דקות אחרי השקיעה, אלא תשעים ושש דקות ושכולם יידעו מזה שקיבל עליו חומרא כזו. החומרות הקיצוניות האלה אין להן סוף, ובדרך כלל הא"ב הוא שזה יהיה על חשבון האשה. הרעיון הוא שהוא מתחיל לעשות דברים קיצוניים, וכך הוא מרגיש מלא חיות.

כשהאדם מעביר על מדותיו ומרבה אהבה בינו לבין אלו שאין קל לו לעשותו, הוא מקיים מצות עשה דאורייתא של והלכת בדרכיו. וכאמור, **ככל שאנו רואים איך הקב"ה מתנהג אתנו באופן זה, כך אנו מבינים כמה אנו מחויבים בזה.**

דמפקי לכולא שתא בפורים היום

נאמר בנוסח כזה: ליתן צדקה מחויבים כל השנה, להטיב לאחרים מחויבים כל השנה. אתרוג ולולב הם דברים ששייכים רק לחג הסוכות. בשאר ימות השנה אין להם שום משמעות. מה שאין כן **מתנות לאביונים ומשלוח מנות, כשיעשה אותם האדם בחודש תמוז, הוא יקיים מצוות עשה דאורייתא,** כי דברים הם שאנו מצווים עליהם בכל יום ויום. ביאור הדבר הוא כמו שכתב ב'**קדושת לוי'** (קדושה שניה לחנוכה). **המצוות שאנו מקיימים בכל יו"ט נועדו לקבל על ידן את אור היו"ט.** ביו"ט מאיר אור גדול, אבל אין האדם יכול לגעת בו. נתנו לו **מצוות מעשיות שהן כמו חבלים שעל ידן יוכל למשוך אליו את האור.** כך הוא בפסח עם אכילת מצה, בסוכה עם נטילת לולב, וכן הלאה. ובפורים אומרים לאיש היהודי ככה: בוודאי אתה מחויב לקיים מצות צדקה בכל השנה, אבל **עכשיו כשאתה נותן צדקה, אתה מושך אליך את אור הפורים.** גם בלימוד התורה אתה מחויב כל השנה, אבל **עכשיו כשאתה קורא את המגילה, אתה מקיים מדרגה יותר גדולה של לימוד התורה, כי אתה משריש בך את היסוד הפנימי של היהודי.** ע"י כל מצוות הפורים אתה משריש בך את יסוד הפנימי של היהודי, לגמול חסד עם אחרים ולאהוב יהודים אחרים.

וכן הוא בענין **משתה ושמחה.** מי שמסתובב קצת אצל החסידים, כן? כל יום עורכים סעודות עם בשר ודגים לכל דכפין.

את האדם מן המסגרת. יהודי הוא שמח, יהודי נותן צדקה, יהודי לומד תורה, יהודי לומד כמו שצריך ללמוד. פעם בשנה נותן לו הקב"ה רשות ללמוד באופן שהדברים כתובים ברחל בתך הקטנה - "יש כוחות הטומאה שמחפשים כל הזמן להכשיל בני אדם בעבודה זרה וגילוי עריות, בשתי העבירות שהוזכרו עליהם בפסוק (שלח טו, לט) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. דברים שבני אדם נכשלים בהם כל היום. וכך היה בסעודתו של אחשוורוש. אך **הקב"ה אוהב את בני ישראל גם לאחר שחטא, ובני ישראל מבינים זאת ומקבלים את התורה באהבה**".

הקב"ה אומר: "אקל עליך המלאכה ללמוד תורה לשמה. אסדר לך את הלימוד באופן שאם תטה אזניך ותתכוון ברצינות, תלמד תורה לשמה". הן כך אמר הרה"ק **רבי שלמה מזוועהיל** זיע"א שכל שבת בקריאת התורה לומדים תורה לשמה. וסיבת הדבר, כי אין האדם עוסק בפרשה זו שקוראים עתה ואינו מפלפל בחברותא. הוא סתם יהודי רציני שעומד עם החומש שלו ומקשיב לכל מילה שיוצאת מפי הבעל קורא. פשוט מאוד. סתם יראת שמים. הקב"ה צוה ללמוד ואני לומד. זוהי תורה לשמה. כך אמר הרבי מזוועהיל. וקריאת המגילה אינה שונה בענין הזה.

וכפי שהוזכר לעיל, הקב"ה רוצה להראות ששם הוי"ה שלו נמצא גם בתוך עולם הטבע שהוא השם אדני", היינו **שגם בתוך אופן זה של מחשבה** - "אולי אוכל לקבל שם מעט כבוד... אולי אוכל להרוויח שם איזה שקל...". - **הקב"ה נמצא. דע לך שעל ידי שאתה חושב נכונה, אתה מסובב את עצמך אל הגילוי של פורים**. אתה נעשה יהודי של גילוי שכינה. זכור נא שהקב"ה מדבר אתך גם לאחר שחטאת. האדם חושב שרק אם יהיה מלאך הקב"ה

הוא רואה איך האתרוג נרטב ממי המקוה שנוזלים מפאותיו לאחר שעשה ש"י טבילות והוא מרגיש שאינו סתם אדם, אלא איש מורם מעם הוא. יש אנשים פשוטים, אך אני הוא מאותם בני עליה שהם מועטים. הוא מקבל על עצמו חמישים שעות רצופות, מאה וחמישים שעות רצופות, בלי אכילה באמצע כמובן.

למעשה, היצר הרע מאוד נהנה מזה, וזאת מכמה סיבות. הסיבה הראשונה, כי הוא יודע כמה זמן זה מחזיק. יש לו כבר נסיון בזה. והסיבה השנייה, כי הוא יודע שאין זה בונה את האדם ואינו הופך אותו ליהודי ספוג בקדושה. זה רק עוזר לו לחפות על בעיותיו. אכן בדרך כלל טעות יש בגישה כזו. אנו מדגישים "בדרך כלל", כי יש בני עליה אמיתיים שכבר הגיעו למדרגה זו. השאלה היא אם אדם מסוים זה באמת כבר נמנה על אותם בני עליה. לדלג עד לשם מבלי להזדכך קודם ומבלי לעלות מדרגה אחר מדרגה, הוא דבר די נחמד.

היום הנורמלי ביותר בשנה

אכן בפורים אמרו חז"ל לאיש היהודי: איננו רוצים ממך שום דבר משונה או קיצוני. למד תורה באופן הנכון, למד חלק מסוים בתורה שיש בו מסר מיוחד, הנה בשמחה, אהוב את חברך והושיט לו את עזרתך. זהו פורים. אין פה שום דבר משונה. בני אדם מסתכלים על יום הפורים כאילו הוא היום המשוגע ביותר שבכל השנה. יום אחד בשנה שבו מותר על פי הלכה להשתגע. הם אומרים ככה: "בדרך כלל הרי לימדו אותנו שצריך להיות נורמלי. אך בכל זאת, הרי צריך להיות פעם משוגע. הרי כך כתוב והיית משוגע. פעם בשנה... נשתחררה הרצועה... ליצנות, שטויות... זה הזמן".

בדיוק הפוך. זה היום הנורמלי ביותר שבכל השנה. אין אפילו שום דבר שמוציא

ותצטרך לבלום את פיך, או כשתצטרך לעשות שיחת טלפון לא נעימה, **תעשה את המוטל עליך ותזכור שזה מה שעושה יהודי כשר. זוהי פנימיותו של היהודי**, והיא זו שנקראת כתר. **אכן האדם יכול להרגיש בעצמו מה בריא, מה בונה אותו בפנימיותו, ומה אינו בונה אותו בפנימיותו ורק עוטף אותו מסביב.** הדבר מתגלה לפעמים למחותנים, כשמתעוררת אתו איזו פרשייה ומיד הם רואים שכל הדברים שהוא מתגדר בהם, עוטפים אותו רק מבחוץ, ותמיד הדבר מתגלה לעקרת הבית. המבחן הוא איך הוא מטפל בדברים הפשוטים. **עכ"פ זהו הגילוי של היהודי.** הקב"ה מגלה לו: **אני נמצא בשבילך גם לאחר שחטאת ואני דורש ממך שגם אתה תתנהג ככה עם אחרים.**

יפנה אליו. רק אם יקפוץ ב'לכה דודי' עד התקרה, רק אז הקב"ה יאמר: "שלום עליכם! יש כאן 'עובד' חדש בבית הכנסת..." אבל אם יהיה אחד כזה שמנסה להשתפר בעניני בין אדם לחבירו, זה לא נחשב אצלו לכולם.

טעות גדולה היא. **דבר עם הקב"ה על הבעיות שלך, בקש ממנו בבכיות שיתן לך סייעתא בכל אשר אתה עושה.** אל תחשוב על עולם מסוג אחר. **תחשוב על העולם שלך. תחשוב על היהודי הפשוט, יהודי של התומר דבורה, יהודי שנותן משלוח מנות, יהודי שמוותר לאחרים, יהודי שאינו מרמה אף אחד וכשמדובר בכסף שאינו כשר, אינו חפץ בו. בדברים האלה תשקיע.** כשאתה **עומד בפני נסיון קשה** לענות למחרך דבר

יום חמישי פרשת תצוה ט' אדר תשפ"ג

כוחה של אהבה להציל מתאוות רעות

וכאן יש דבר פלא. מי שיש לו אהבת ה', **האהבה** חוץ ממה שהיא גורמת לו לרצות **ברצון חזק מאוד לקיים את מצוותיו, היא גם נותנת לו את הכוחות הדרושים לו בעמדו בפני נסיון שבאמת יוכל לעמוד איתן** ולא ליפול ברשת יצרו.

אחת מהדוגמאות היא סוגיית החינוך. כשהורים מראים את אהבתם לבנם באופן אמיתי ועמוק, באופן שזה בנוי נכון, זה מאוד מועיל לבן לעמוד איתן בנסיונותיו. בוודאי יש כל מיני מצבים ולא הרי זה כהרי זה, אבל להועיל זה תמיד מועיל, כך שתמיד אפשר לראות שכאשר אותה אהבה אינה קיימת, המצב גרוע פי כמה וכמה. אהבת האב לבנו שומרת על הבן ונותנת לו כח להתגבר על יצרו בתוך המלחמה שהוא נמצא בה.

יש בזה בוודאי גם נקודה יותר עמוקה, כפי שראינו לפני ראש השנה מה'שם **משמואל'** (פרשת כי תצא) שאם ההורים אין להם קשר עם בנם, בנם מתנתק מן השורש, וזה מה שגורם לו להיות בן סורר ומורה. הא לך שהאהבה היא המקשרת את הבן אל החוליות הראשונות להיות בשרשרת אחת עם אברהם יצחק ויעקב, וכך הוא מקבל כוחות שלא להיות בן סורר ומורה. אבל גם מי שאינו יודע מדברי ה'שם משמואל', הלא הוא רואה בחוש שכאשר יש אהבה עמוקה, **האהבה ממלאת את לב הבן וכך הוא מקבל כוחות חזקים המשמשים ככלי נשק נגד הסטרא אחרא** ושלוחותיו. מי שיש לו אהבה בלב כי הוא יודע שאנשים אוהבים אותו וכמים הפנים לפנים הוא אוהב אותם, יש לו כוחות חזקים ואלו מסייעים לו להלחם במציאות עם יצרו.

הדור קבלוה מאהבת הנס

במסכת שבת (פח, א) מבואר שקבלת התורה בימי מרדכי ואסתר היתה במדרגה יותר גדולה מקבלת התורה בהר סיני, וזה לשון ה"ש"ם (שבת פח, א): ויתיצבו בתחתית ההר (יתרו טו, יז), אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם: אם אתם מקבלים התורה - מוטב, ואם לאו - שם תהא קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב: מכאן מודעא רבה לאורייתא. אמר רבא: אף על פי כן, הדור קבלוה בימי אחשורוש, דכתיב (אסתר ט, כז) קימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקיבלו כבר. ופירש רש"י: הדור קבלוה בימי אחשורוש - מאהבת הנס שנעשה להם.

הנה מבואר מזה שכאשר האדם מקבל על עצמו איזה דבר מחמת ההכרח, אין קבלתו מושלמת, ואח"כ כשמביאים אותו לדין, הוא יכול לטעון: "לא באמת רציתי לקבל, אך לא היתה לי ברירה". אבל קבלה שהאדם עושה מאהבה, קבלתו אמיתית ומושלמת, והיא מחייבת אותו הרבה יותר.

האהבה מגנא ומצלא

והנה בדרך כלל אנו רגילים לחשוב שיתרונו של המקבל מאהבה על פני המקבל מיראה, הוא מפני שמתכוון יותר ברכינות. אבל האמת היא, שהשאלה היא מה קורה כעבור שנה, כמה כוחות יש לו **או להתגבר על יצרו. הוא נמצא עכשיו במצב חדש ויש לו נסיון קשה בסור מרע,** כמה כוחות יש לו להלחם ביצרו. האדם הרי זקוק לכוחות מרובים בשביל זה, בוודאי, כוחות אלוקיים, כוחות שהקב"ה נותן לו.

גם לגבי הנסיון של גילוי עריות וגם לגבי הנסיון של עבודה זרה. הן כך אמרו חז"ל (ע"ז כז, ב) שאני מינות דמשכה. המינות מושכת, וגם עליה נאמר לא תתורו. **וכשמדברים על עבודה זרה,** מדברים גם **על כל המצבים שבהם האדם רוצה לכעוס.** יש לו משיכה להתרגז עכשיו, כי פלוני עשה לו כך וכך. הוא יודע שעליו להתחזק באמונה בהשגחה פרטית, אבל זה מושך אותו - "פלוני אינו בן אדם". אכן כשהוא **מלא באותה אהבה מפני שהוא מרגיש עד כמה הקב"ה אוהב אותו, כי רק עכשיו ראה זאת בחוש, אין זה מושך אותו.** ושוב, כשמדברים על ע"ז וגילוי עריות, מדברים **על כל אביזריהו,** כגון מה שהאדם גונב ממון או מוציא במרמה מפני שסבור שהקב"ה לא יעזור לו. "הקב"ה כן יעזור לי. אני יודע, שהרי הוא אוהב אותי".

יש יודע ויש מרגיש

ידוע המעשה שכאשר **ה'קדושת לוי' מבארדיטשוב** זיע"א חזר מהמגיד זיע"א ונשאל מה למד אצלו, השיב: למדתי אצלו שיש אלוקים בעולם. הכניסו את המשרתת ושאלו אם יש אלוקים בעולם ואמרה הן. שאלו את ה'קדושת לוי': בשביל זה צריך היית לנסוע אל המגיד?! הלא תראה שאפילו המשרתת יודעת זאת! השיב ה'קדושת לוי': היא אומרת, אני יודעת. ובשפה שלנו אפשר לומר זאת כך: היא אומרת שהיא יודעת, אני יודע באמת, **אני מרגיש. דעת פירושה שהידיעה מתחברת לאדם בדרגה שהיא ממלאה את נפשו, וכיון שהיא ממלאה את נפשו, אינו זקוק לדברים אחרים.**

הנה נקודה זו היא נקודה חזקה מאוד כשמדברים על קבלת התורה מאהבה. קרה משהו במעשה של אחשוורוש עם ישראל. כלומר, קרה משהו לבני ישראל. לא שקרה

לתאוה יבקש נפרד

כך כתב ה'ישמוח ישראל' (פרשת פקודי): **כשהיהודי נפרד מכלל ישראל, אין לו מספיק כוחות להלחם עם תאוותיו והטומאה שורה עליו, כמו שכתוב במשלי (י"א, א) "לתאוה יבקש נפרד".** מה שאין כן **מי שיש לו אהבת ישראל באופן אמיתי ועמוק, שנפשו מתמלאת בכוח, וכשנקלע למלחמה, הוא חזק. יש לו במציאות יותר כוחות.**

האהבה ממלאת את הנפש

והנה בנס מרדכי ואסתר, **הרגישו בני ישראל עד כמה הקב"ה אוהב אותם,** יותר מבשאר הניסים שנעשו להם, כפי שנראה להלן טעם הדבר. אנו מדגישים את המילה הרגישו, כי אנו רגילים מאוד לחזור על מה שכתוב **בספרים** בענין הנס שבתוך הטבע, ופעמים הרבה משתמשים בלשון הבנה - הם הבינו. אך יש משהו יותר מהבנה, וזו ההרגשה. **הלב מרגיש.** כמו כשנוגעים באיזה דבר אפשר להרגיש אם הוא קר או חם, כך יכולים להרגיש עוד דברים באופן שישנה את פעימות הלב. **אהבה היא דבר שאפשר להרגישו.** אפשר לדעת ממנה, אפשר להאמין שהיא קיימת, אפשר להבין אותה, ואפשר להרגיש אותה. **כשהאדם מרגיש אהבה, אז הוא נכנס לדרגה אחרת. האהבה ממלאת או את נפשו ושומרת עליו מן החטא,** כי החטא בא ממה שהאדם תר ומחפש איזה דבר למלאות את נפשו, כלשון התורה (ש"ל טו, ט) ולא תתורו אחרי לבבכם. כשהאדם מחפש, אז מתחיל נידון האם הוא התגבר בסוף או לא התגבר, האם יש לו יראת שמים או אין לו. אבל **כשהנפש מלאה באהבה מורגשת, אינו צריך לחפש, ואם בא לו משהו מבחוץ, זה לא מעניין אותו.**

כך הוא גם לגבי לא תתורו אחרי עיניכם וגם לגבי לא תתורו אחרי לבבכם, כלומר,

הכסף. אבל אם חוץ מעצם הדבר שכפאוהו כלל אין לו את המציאות להביא את הכסף, אין קבלתו קבלה אמיתית. הרעיון הוא **שכאשר האדם מקבל קבלה בכפיה, קבלתו חלשה**, וכיון שכן, גם כוחותיו חלשים, וכיון שכוחותיו חלשים, מוכח הדבר מתחילה שהוא ידע ואתה ידעת וכולם ידעו שנכון לעכשיו לא יוכל לעמוד בהתחייבותו. יש בני אדם שדבר ראשון הם אומרים - "כן, כן, בוודאי, אעשה זאת". הוא לא חשב אפילו רגע אחד. הוא קיבל על עצמו מיליון דברים שהוא הולך לעשות מחר. לא רק בעשרים וארבע שעות הם לא ייכנסו, אלא אף בשבעים ושתיים השעות לא ייכנסו. מדוע אם כן קיבל על עצמו? כי אינו רציני. **אכן כשיש לו לאדם את הכוחות במציאות ומעצמו הוא מקבל את הקבלה, אזי קורה אצלו משהו בשעת הקבלה ויוכל לעמוד בקבלתו** בס"ד.

הבוחר בעמו ישראל באהבה

וזהו יסוד גדול לכל השנה. הנה ק"ש היא קבלת עול מלכות שמים. **כל יהודי בכל יום מקבל עליו עול מלכות שמים**. אם אינו עושה זאת, אינו מבין מה זה ק"ש. צריך להבין זאת. ק"ש אינה לא משחק ולא סגולה. היא קבלת עול מלכות שמים. כשהאדם מגיע לק"ש, הוא מגיע עם כל הרצינות לקבל עול מלכות שמים. הוא יודע שיתכן שיישכח פה ושם, אבל **כעת הוא מתכוון עם כל הרצינות לקבל עליו לקיים את כל תרי"ג המצוות**. אכן הקושי שבדבר הוא שהאדם מגיע לק"ש בהכירו היטב את חולשותיו וחסרונותיו והפלא גדול - מה אתה מקבל עכשיו? הלא כבר קיבלת אתמול ושלושם ותקבל גם מחר. יש לך את הכוחות לזה? אתה באמת חושב שתוכל לקיים ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם או לא? כשאתה קורא ק"ש הרי

משהו מבחוץ והם ראוהו. מצוי מאוד כאשר באים לשכנע את האדם באיזה דבר. מדברים אתו ומדברים אתו ומשכנעים אותו ואינו רוצה לקבל. למשל, כשבאים לשכנע את הבחור שדבר זה וזה אינו טוב בשבילו. מדברים אליו בכל מיני אופנים וצורות, וכלום אינו מחלחל אצלו. עד שיום אחד זה קורה, יום אחד נעשה ה'קליק'. לא יודעים בדיוק מה גרם לכך, אם קושי מסוים שעבר עליו ופתח את לבו, אם איזה דיבור ששמע אשר נגע בנקודה מסוימת בלבו שעד כה אף אחד לא נגע בה. השורה תחתונה היא שהוא קלט. הוא קלט את הענין ומעכשיו זה כבר סיפור אחר. המציאות השתנתה.

יתרון הקבלה מאהבה

קיימו וקבלו פירושו **שכאשר הם הבינו מה שקרה, משהו קרה אצלם בלב**. זה לא שהם התרגשו מהנס והחליטו לקבל עליהם קבלה טובה, אלא הם הרגישו משהו בתוך תוכם ובעקבות כך נכנסו למציאות חדשה. עד כדי כך שקרה להם משהו שלא קרה להם בקבלת התורה בהר סיני כדאיתא בגמרא. בהר סיני היו קולות וברקים והקב"ה התגלה לבני ישראל בענן כבודו. כל העולם נעצר מלכת. ואעפ"כ לא קרה להם מה שקרה להם בנס פורים.

כשדבר זה קורה, האדם נהפך לאיש אחר. מעתה יש לו כוחות להלחם. נאמר יותר מזה: כשהאדם מקבל קבלה מבלי שיהיה לו כיסוי לכך, לא זו בלבד שלא יהיו לו אח"כ הכוחות להלחם עם יצרו, אלא מחמת כן אף הקבלה עצמה אינה קבלה מושלמת. הדבר דומה למי שיושב במגבית ושם מפעילים עליו לחץ גדול להתחייב בסכום כסף באשר מראים לו שכל חבריו כבר התחייבו, עד שבסוף אינו יכול לעמוד בלחץ ועונה הן. הנה אם יש לו את הכסף והוא איש אמת, יתכן שבסוף באמת יתן את

שאם יעבור על העבירה יהיה חייב מיתה ותוך כדי דיבור עבר עליה, הוא חייב מיתה. אם היה הפסק של יותר מכדי דיבור, אין הוא מתחייב מיתה, וטעם הדבר איתא שם, כי יוכל אח"כ לטעון שכאשר עבר על העבירה, שכח את ההתראה. ושאלו כל **המפרשים**: איך יכול לטעון ששכח? הרי עברו רק כמה רגעים מאז שהתרו בו! ויש **מהאחרונים** שתירצו שבוודאי הוא זוכר מה שהתרו בו, אבל יש **מין הרגש שהאדם מרגיש מיד כשמתרים בו ואח"כ הוא נחלש**. הענין הוא שלאחר כדי דיבור הרגש זה אינו כפי שהיה. הוא יודע, אבל אינו מרגיש מספיק. חז"ל אמדו שדי בשיעור של כדי דיבור שההרגש ייחלש ויוכל לומר לעצמו: הדבר שאני עושה אינו נורא כל-כך. כבר אסתדר...

אף כאן תיקנו חכמים לומר הבוחר בעמו ישראל באהבה תוך כדי דיבור לשמע ישראל. הרי מחלוקת היא בהלכה (או"ח נט, ד) אם עונים אמן. ובכן, אם אין עונים אמן, זה בוודאי תוך כדי דיבור, ואם עונים אמן, הרי האמן הוא תוך כדי דיבור, והאמן הרי מאמת את הבוחר בעמו ישראל באהבה. **כשהאדם מתבונן באותה אהבה**, הוא מרגיש חזק, ונפשו מקבלת את הכוחות לדחות את כל הדברים הנאים מבחוץ ומתיימרים למלאות את נפשו בתענוגים אסורים, כי היות שנפשו מלאה באהבה, אין היא זקוקה להם.

כי לא מחכמה דיבר כך

יש שמשוחחים עם אחד שנכשל בדברים אסורים והוא עצמו אינו יודע את נפשו ואז שומעים אותו אומר כך: "שמע נא! גם אתה רוצה. גוף הוא גוף, אדם הוא אדם. תשמע, פעם זה יותר טוב, פעם פחות טוב. מה אתה רוצה? אתה רוצה להתווכח עם המציאות?". ובכן, לגבי מחשבתו שצריך

אתה מקבל על עצמך להפסיק עם כל הסיפורים, אתה באמת מתכוון לזה או לא?

ומה בדרך כלל התשובה? שהאדם באמת רוצה שהרי הוא יהודי ויש לו נשמה החצובה מתחת כסא הכבוד, אך יש לו נסיונות. לא תמיד הוא נופל. לפעמים הוא מנצח. מה הוא יכול לעשות? הוא מרגיש הרבה פעמים לאחר שנכשל שלא היתה לו בחירה. "איני יודע. אני מבטיח לך שאיני יודע מה קרה. פתאום נכשלתי". אכן בשביל זה תיקנו חז"ל לומר ברכת האהבה קודם ק"ש. הפירוש הוא כזה: **אתה באמת לא יכול לקבל על עצמך עול מלכות שמים בלי אהבה**, כי באמת אין לך את הכוחות, ומה תוקף יש לקבלה כשהמקבל יודע שאין לו את הכוחות לקיימה. אך **כשהאדם אומר את הברכה** שתיקנו חז"ל **ומתבונן בלשונות הנפלאים** אהבה רבה אהבתנו ה' אלוקיני חמלה גדולה ויתירה חמלת עלינו וכו' ובחתימת הברכה הבוחר בעמו ישראל באהבה, **אזי הוא מקבל את הכוחות שיוכל לקבל על עצמו עול מלכות שמים**.

האדם נתמלא מאותו הרגש. הוא לא רק יודע מזה כי אתמול הוא אמר את הברכה. **דבר כזה צריך כל הזמן לשנן**. לא רק כדי שלא לשכוח אותו, אלא כדי להרגיש אותו. צריך להרגיש אותו. כשאתה מרגיש אותו, **הקבלה היא קבלה**, וממילא היא תלווה אותך ויהיה לך את הכוחות. כך כתוב ב"שמח ישראל" ובעוד ספרים מספרי הצדיקים שמפני כך תיקנו ברכת האהבה קודם ק"ש, כי **רק כשירגיש אהבה זו, יוכל לקבל עליו באמת עול מלכות שמים**.

תזכורת תוך כדי דיבור

הדבר מבואר היטב על פי מה דאיתא **בכתובות** (לג, א) שהתראה צריכה להיות תוך כדי דיבור. פירוש: רק אם התרו באדם

יותר חזקה. כשהאדם מרגיש את האהבה, טוב לו. ולכן צוה אותנו הקב"ה שנאהב אותו, **כי קבלת העול החזקה ביותר היא ואהבת. המסירות נפש היא רק התוצאה** (במדה מסוימת). עכ"פ אומרים לו לאדם: **תוודא שהאהבה שלך אינה נפגמת, תוודא שמוחך פתוח, תוודא שאתה זוכר ומרגיש אותה, כי אם תרגיש אותה, תהיה שמור.** ועל כן אתה מחויב לעשות דברים כדי לעורר אותה אהבה.

וכאן אנו מגיעים לענין נוסף. ידוע שיש **חיוב על האדם להודות לה'. כל חלקי היהדות מיוסדים על זה.** התפילה מיוסדת על הודאה, והרי תראה **שלחלק מהפוסקים** הכוונה בברכת מודים מעכבת. השבת מיוסדת על הודאה, מזמור שיר ליום השבת, טוב להודות לה'. היהודי בנוי על הודאה, עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו (ישעיה מג, כא). הרבה חשבונות יש בחובת ההודאה, כגון בשביל להיות מכיר טוב, ועוד הרבה. אולם **ה'קדושת לוי'** (פרשת בשלח) על **הפסוק** (טו, יא) נורא תהלות עושה פלא שאל: מה החילוק אצל הקב"ה אם היה זה מחוץ לדרך הטבע או בתוך הטבע, שמן וידליק, חומץ וידליק, זה הרי לא מעלה ומוריד, כי אין אצלו שום חילוק מבחינת הקושי בין דרך זו לדרך זו. והאדם הרי מחויב להבין זאת. הוא מחויב לקלוט שאין שום חילוק ביניהן. מי שקולט שאין אצל הקב"ה חילוק בין שמן וידליק לחומץ וידליק, הקב"ה באמת עוזר לו שהחומץ וידליק אצלו כמו השמן. כך אומרת לנו **הגמרא** (תענית כה, א). ואם כן מהו העסק הגדול שאנו עושים מהנס, הרי אין בזה שום טרחא להקב"ה.

מבאר ה'קדושת לוי' שנקודת הפלא היא **מה שהקב"ה מקלקל את השורה.** יש לו להקב"ה מהלך מסודר בהנהגת הבריאה, ובגלל האיש היהודי שזקוק לאיזה דבר, הוא

להתווכח עם המציאות, הוא טועה שתי טעויות. הטעות הראשונה, כי למען האמת אף אחד אינו מתווכח עם שום מציאות, כי **אם האדם מתמלא עם התורה ועם אהבה להקב"ה בהתבוננו באהבתו של הקב"ה אליו, המציאות שלו אינה דוחפת אותו לדברים אסורים.** אתה מסכן גדול. צערך גדול כי אין לך כלום. מסדר העולם הוא שכאשר האדם ממלא את נפשו בדברים הנכונים, אין היא צריכה לחפש דברים אסורים.

והטעות השניה (איננה טעות אחרת לגמרי. פירוש היא על הראשונה, אך מכיוון אחר), חז"ל אמרו לנו שסוד יש בבריאה שנקרא **אהבה מקלקלת את השורה.** הר סיני הוא דוגמא לכך. התורה מספרת ביום הזה באו מדבר סיני, והדבר מעורר תמיהה. למה לא סיפרה קודם לכן שנשענו מרפידים? אמר על כך האוה"ח הק' שהיא לא יכלה להתאפק מלומר שהגיעו להר סיני. יש סדר, אבל **האהבה היא כח גדול מאוד ופורצת את כל הגדרים.** ידוע שיש מיני עצים, כגון עצי תאנים, ששורשיהם חזקים אפילו מביטון ויכולים להרים אותו בדרך גדילתם. שורשים הם דבר חזק מאוד. ובכן, **האהבה היא בשורש האדם ולכן היא מושכת כל-כך את האדם ומערערת אותו.** אפילו באופן המותר. היה לו לאדם חבר טוב ויום אחד הלה הפסיק לדבר אתו. הוא נעשה לגמרי מעורער מזה. הוא לא יכול להפסיק לחשוב עליו. האהבה עמוקה היא מאוד. היא שורש בנפש האדם.

האהבה מקלקלת את השורה

כשהאדם משתמש בשייכות שלו אל הקב"ה במקומות נאלה שהוא רואה ומרגיש אותו, אהבה זו מקלקלת את השורה. האדם טוען: "יש הרי סדר העולם. לנפש יש צרכים". כן, כן, האהבה הרבה

הוא מבקש ממנו לעשות את החתונה באולם היקר והוא נותן לו בעבור כך חמש עשרה אלף דולר. בעל החתונה הוסיף את הסך הנדרש להשלמת הפער עבור האולם היקר ועוד נשאר לו בכיס כמה אלפי דולרים עבור הוצאות החתונה.

הנה כי כן, הקב"ה נותן. למה? כי אתה מחתן ואני אבין. קרוב המשפחה מביא לך כסף, כי אתה מחתן. כך יש סיפורים לרוב. גש נא לכל שלושה אנשים שמחתנים ותשמע מהם שש שבע סיפורים כאלה.

שמח תשמח רעים האהובים

אכן בדרך כלל מתרגשים מהלבוש, מצירופי המקרים. בדיוק פלוני הלך, בדיוק פלוני הגיע. אך ה'קדושת לוי' אומר: איני מבין למה אתה מתרגש מזה, מה יש להתרגש מצירופי המקרים? וכי חידוש הוא אצל הקב"ה? **אתה יודע ממה אתה צריך להתרגש? עליך להתרגש מזה שהקב"ה אוהב אותך.** "הקב"ה אוהב אותי... כולם הרי מחתנים... אולי לפני ארבעים שנה כשמישהו עשה חתונה כולם דיברו על זה. היו אז שני אולמות בעיר וכל לילה נהרו כולם אל החתונות. אך היום, את מי זה מעניין. ברוך ה', הציבור גדל וכל לילה יש עשרות חתונות. מי מתרגש מזה? ובכן, הקב"ה זוכר שאני מחתן?! הרי יש לו חתונות כל לילה!". **הגה"ק מצאנו** זיע"א התבטא פעם שיעקב אבינו בארץ גושן לא הסיר את השטריימל מראשו. כל יום היו בריתות ובר מצוות וחתונות. אכן כן, הסבים שיש להם כל יום שמחות מנכדיהם וניניהם, כבר לא מתרגשים כל-כך מכל שמחה. ברוך ה', שירבו שמחות בישראל כהנה וכהנה. **"הקב"ה זוכר שאני מחתן היום בערב? הקב"ה אוהב אותי כל-כך. הוא מחשיב אותי כבן יחיד.** הוא אומר לי:

משנה את הסדר. **ההתרגשות וההתפעלות היא על גילוי האהבה של הקב"ה.** ובלשון ה'קדושת לוי': **רק העיקר שבוזה הורה שהוא אוהב את ישראל, והוא נפלא גדול שהשם יתברך רום המעלות יאהב את בני אדם הגשמיים.**

חלונות מחלונות שונים

אכן האדם יכול לראות דברים כאלה כל היום. כך סיפר לי יהודי אחד: ידוע מה שכתב **בעל אור לשמים** שכאשר האדם מחתן, נפתח לו חלון של שפע. והנה בהיותי משמש ככלי קודש ואין לי כסף בצד לחתן את הילדים, ידעתי תמיד שהדרך שהקב"ה מביא לי את השפע היא על-ידי תמיכות מקרובים וידידים שיודעים עלי שאני הולך לחתן ומבינים שאין הפרוטה מצויה בכיסי. אך תמיד הייתי מסוקרן לדעת איך החלון נפתח לאלה שיש להם בתי עסק מסודרים, מהי הדרך שבה הקב"ה מביא את השפע אליהם, והנה כעת נודעו לי שתי מעשיות משנים מידיך.

הידיד האחד הוא בעל חנות מכולת. הוא סיפר לי (כך סיפר בן שיחי) שכל יום חמישי יש לו בערך שבעים הזמנות של משלוחים מאנשי השכונה אשר קונים אצלו את צרכי השבת וצרכי השבוע הקרוב. והנה עכשיו צריך היה לחתן, ומשום מה, ביום חמישי שלפני החתונה, הזמנו אצלו מאה וחמש עשרה משלוחים. דבר שלא קרה לו אף פעם. כך נפתח לו החלון. הסיפור השני הוא מעוד ידיד שסיפר לי שהיה צריך לחתן, ובשכונתו יש שני אולמות, אחד פשוט וזול ואחד יקר, והיות שהוא מצומצם מאוד בכסף, הזמין את האולם הפשוט. והנה לפני החתונה הוא מקבל שיחת טלפון מיהודי אחד שאומר לו שביום החתונה הוא רוצה לערוך כינוס, והוא רוצה שזה יתקיים באולם הפשוט דווקא בגלל מקומו, ועל כן

לשמה. הוא לומד מאהבה, היינו ברצונו להרגיש אותה אהבה כמים הפנים לפנים.

וכאן אנו מגיעים לנקודה נפלאה. הן רגיל הוא על לשוננו מאמר המדרש (איכה רבה פתיחתא ב) "המאור שבה מחזירו למוטב", וכן מה ששינינו במסכת קידושין (ל, ב): תנא דבי ר' ישמעאל: בני, אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש, אם אבן הוא נימוח, ואם ברזל הוא מתפוצץ. בין אם מדובר ביצר הרע קר, בין אם מדובר ביצר הרע חם. תמיד התורה מרחיקה את האדם מן החטא. מי שילמד תורה כראוי, לא יחטא. התורה תימנע אותו מן החטא. כלל עתיק הוא. אך ראינו מה שכתב האוה"ח הק' שזהו רק כשהאדם לומד תורה לשמה. מה שאין כן כשאינו לומד לשמה, כי אז לימודו לא יועיל.

ובעסקנו בענין קיימו וקבלו מאהבה, נמצא דבר נפלא. אתה יודע למה כשהאדם עוסק תורה לשמה, הוא ניצל מיצר הרע? כי הקב"ה הכניס את עצמו בתוך התורה, וכשהאדם לומד תורה לשמה, מתגלית אהבתו יתברך לאדם. פשוטו כמשמעו. הוא מרגיש את קרבתו לה'. אע"פ שאינו מבין איך וכיצד. כך היא המציאות. אם כי בוודאי אינו קשה להבין, כי כמו שאמרנו, הקב"ה הכניס את עצמו בתוך התורה, ובכן, כשהאדם רחוק מהקב"ה, אינו מרגיש אותה אהבה, וכשהוא קרוב אליו, הוא מרגיש אותה, כי האהבה היא דבר מציאותי. היא קיימת בנשמת האדם ורק צריך לגלותה. ברגע שאתה מוריד את הכיסויים ומגלה אותה, בוודאי אתה מרגיש אותה אהבה, כי כמים הפנים לפנים. היא קיימת. אתה לא צריך לבנות אותה.

ובכן, למד את תורתו, תתעניין לדעת את רצונו, למד על מנת להתדבק בו, ואז תרגיש אותה אהבה, ואז ממילא לא תימשך

"עכשיו אני נותן לך קצת מהכיוון הזה. עוד מעט אתן לך עוד קצת מכיוון אחר".

יש לנו מושג איזו אהבה גלומה בה? אתה יודע למה אתה מחויב להתבונן בדברים האלה ולהודות עליהם? כי אם לא כן תיכשל ביצר הרע קשה כאבן וגדול כהר. זה פלאי פלאים. האדם מחויב להודות, כי הוא צריך להרגיש את האהבה שהקב"ה אוהב אותו. הוא צריך לשמוח בשעה שהוא מודה. הוא צריך לדבר על זה באופן שיתחיל להרגיש את האהבה. וכאמור, זה תמיד מתקרה. יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום. אם אין האדם עוסק בהודאה, הגם שנוכל לשמוע אותו אומר: "בוודאי, בוודאי אני נותן הודאה על כך", אין הוא חי עם זה.

הגה"צ רבי אביגדור מיללער זצ"ל היה חי מההודאה. הוא לא סתם נתן הודאה על דא ועל הא, אלא היה מרגיש מדושן עונג מההודאה. וזוהי נקודה חדשה שצריך להבין. זה לא רק שמכירים טובה לה', אלא הוא אומר כך: אני שקוע עכשיו בעונג, ואם כן מדוע אתעניין בכלל בדברים אחרים? אכן זה דורש מן האדם עבודה. הוא צריך לחפור. כל זמן שאין האדם חופר, יש על זה כיסוי. כשהוא חופר, אז הכיסוי נקע והאהבה מורגשת.

המאור שבה מחזירו למוטב

הנה שינינו במסכת נדרים (סב, א): תניא, לאהבה את ה' אלוקיך לשמוע בקולו ולדבקה בו, שלא יאמר אדם אקרא שיקראוני חכם, אשנה שיקראוני רבי, אשנן שאהיה זקן ואשב בשיבה, אלא למד מאהבה וסוף הכבוד לבוא. פירוש: הקב"ה הכניס את עצמו בתורה, וכאשר האדם לומד את התורה מתוך כוונה להתענד ולהתקדש, ממילא הוא מרגיש את האהבה שהקב"ה אוהב אותו. וזהו הנקרא תורה

מוסיפים בהסבר), כפי שראינו לעיל מדברי הגמרא, שקבלת התורה בהר סיני לא הצליחה לעורר נקודה זו אצל בני ישראל כפי שהצליחה קבלת התורה בימי מרדכי ואסתר לעשות, כך הוא עד היום החילוק בין קריאת התורה לקריאת המגילה. תמיד קריאת המגילה מעוררת נקודה יותר עמוקה מקריאת התורה, כי כוחה של שני הקבלות ממשיכות כפי שהיו בתחילה.

כלשון איש ואיש

יתירה מזו, מתי מרגיש האדם אהבה יותר גדולה? הוי אומר: כשמסתכלים לו בעיניו ומדברים בשפתו. מה שאין כן כשהאדם מרגיש שמדברים אליו בשפה גבוהה, אין זה מצליח להשפיע על נפשו הבהמית כדי צרכה. הנשמה הרי מרגישה תמיד אותה אהבה, וזהו מגילת אסתר, לגלות אותה אהבה מוסתרת, כפי שכתב **בקב הישר ובשאר ספרים**. הנשמה יודעת, אבל **האהבה צריכה לחדור אל תוך הלבוש**, כלומר הגוף, **וליתן לו להרגיש**. על כן צריך לדבר אל האדם בשפה גופנית. בלי זה, לא יבין אותה אהבה.

בכל עניני אהבה, אם יביאו מחשבון ויאמרו לאדם: "תראה, כשזה מגיע למאה ושלושים וארבע, אז זה נקרא אהבה. עכשיו תחזיק ראש. ארבע ועוד שלוש, יוצא שבע. עכשיו נעשה גמטריא... ואנה אתה יודע שהאהבה קיימת בלבך..." --- "מה אתה עושה ממני ליצנות? יש לך משהו אחר למכור?" --- "למה אתה מאשים אותי בליצנות? הרי חישבתי חשבון הגון עם גמטריא וקל וחומר!". --- "הכל טוב ויפה, אבל אינך מדבר בשפה הנכונה".

אכן כן, זוהי הטעות שאנשים עושים עם תלמידים ועם ילדים. האדם אומר: "בוודאי, הרי כך כתוב שצריך שיהיה קשר חזק בין אב לבן". וכך הוא קונה לו מתנות לרוב

אחר התאוות, ולאט לאט, תיפטר מכל-כך הרבה דברים שאתה מתמודד אתם, כי כפי שנתבאר לעיל, **כשהאדם מרגיש אותה אהבה, ממילא יש לו את הכוחות לזה. איני צריך שום דבר אחר**.

דוגמא לדבר: "האדם עשה הכנסת אורחים בהידור ונתן את מיטתו לאורח". שואלים אותו: "והיכן אתה תישן? הלא ויתרת על מיטתך!". מיד הוא משיב: "לא! אני לא צריך. אני ישן כאן על הרצפה. אני צריך יותר מכמה מרצפות". "אתה בטוח שאתה יכול לישן על הארץ?". "כן, אני בטוח שאני יכול". ולמען האמת, הדבר תלוי. אם הוא באמת רוצה ליתן את מיטתו לאורח, וזה נחשב בשבילו לכבוד הגדול ביותר, והוא יוצא מכילו מרוב התרגשות על הזכות שנקלעה לידו, הוא באמת יכול לישן על הארץ. "אני אומר לך שאני יכול... הסתכל עלי... אני אומר לך... אני לא צריך את המיטה שלי... אתה יכול להשתמש עם דירתי, עם כל מה שאתה רוצה..." אבל אם אינו רוצה והדבר נכפה עליו, אזי הוא באמת צריך את המיטה שלו. כשיש לו לאדם אהבה, הוא באמת לא צריך. "אני מבטיח לך שאיני צריך". וכשאין לו לאדם אותה אהבה, אז הוא עונה: "אראה... אני צריך לשאול בבית... אני לא בטוח..."

יתרון קריאת המגילה

מבאר ה'קדושת לוי' שכמה שתורה לשמה יכולה להביא לאדם אותו הרגש להתמלא באהבה, קריאת המגילה מועילה לכך יותר ויותר. ובלשון ה'קדושת לוי': **"לכן אחר קריאת המגילה מקבלין ישראל עליהם עול תורה ומצוות מאהבה"**. כל פעם לאחר קריאת המגילה, נתעורר באדם - אני כן רוצה. "ולא כן בקריאת שאר התורה".

ה'קדושת לוי' מבאר טעם החילוק (אנו

הקב"ה לעמו, ולא רק הבינו, אלא **הרגישו**. זה מה שנותן כח חדש לאדם. נפשו הבהמית גם מסכימה. מלאך רע בעל כרחו יענה אמן. הרי זה ממש כהא דשבת כמו ששנינו (שבת קיט, ב): תניא, רבי יוסי בר יהודה אומר: שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לביתו, אחד טוב ואחד רע. וכשבא לביתו ומצא נר דלוק ושלחן ערוך ומטתו מוצעת, מלאך טוב אומר: 'יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך. ומלאך רע עונה אמן בעל כרחו. ואם לאו, מלאך רע אומר: 'יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך, ומלאך טוב עונה אמן בעל כרחו. יטען מי שאין שולחנו ערוך ואין מיטתו מוצעת: "הלא אני בוער בקדושת השבת! היעלה על הדעת שהעיקר בשבת הוא השולחן והמיטה?! השבת היא הרי הרבה יותר גבוהה מזה!". ומה עונים לו? - אתה צודק עם הרעיון, אבל המלאך טוב בעל כרחו יענה אמן על קללת המלאך רע. **הנפש הבהמית לא תשתף אתך פעולה והשבת לא תצליח להביא לך אהבה.**

הקב"ה מצוה אותנו לשמור את השבת כדי שניצל מחבלי משיח שהם התאוות. השבת צריכה להיכנס לתוך הנשמה, וכיון שכן, **צריך האדם לעשות זאת עד הסוף, ע"י הכנת דגים וע"י הכנת הבית. בוודאי עם הפנימיות, אבל רק כשתעשה עד הסוף**, רק אז המלאך רע ישתף פעולה עם המלאך טוב. מה שאין כן אם לא תעשה עד הסוף, כי אז המלאך טוב ישתף פעולה עם המלאך רע רח"ל. הרי השבת היא אהבה. הקב"ה אומר לבני ישראל: "אני נותן לכם מצוות, אני מצוה אתכם על אהבה. רצוני שתבינו שזה מה שיציל אתכם מכל המרעין בישין, כי הם לא יעניינו אתכם". וכאמור, הזדככות מיוחדת נעשית בזה לאחר קריאת המגילה כדברי ה'קדושת לוי', ולוואי שנזכה.

ונזהר שלא להרים עליו את קולו חס ושלום. בתורה רואים שהאהבה נראית אחרת. וישק לו. הסתכל בתורה. לא ניכנס אל הדקויות. העיקר הוא הנקודה. והנקודה היא שאם לא אמרת אף פעם לבנך "אני מאוד אוהב אותך", האהבה לקויה. יש אנשים שהם חושבים זאת בלבם, אבל אינם יכולים להוציאו בפה. אתה רואה שיש לך עיכוב? עליך להבין שעיכוב זה קיים בשני הצדדים. אם תתגבר על אותו עיכוב, תוליד דבר חדש. והראיה, שזה קשה לך. זה מוליד דבר חדש, זה מוציא אותו מן הכוח אל הפועל.

ידיים ממשמשיין בה

אומר על כך ה'קדושת לוי' (וכן ראיתי בספר חכמה ומוסר שכתב כן על דעת עצמו): יש עולמות עליונים ויש עולמות תחתונים. בקבלת התורה נפתחו העולמות העליונים. והייתם לי סגולה מכל העמים. סגולה היא דבר גבוה ונשגב. גבוה מהכל. כל זמן שזה היה גבוה מהכל, הגם שבני ישראל קיבלו עליהם את התורה והיה פריו קודם לעליו, מכל מקום נפש הבהמית צריכה לשמוע בשפתה, וכשהיא שומעת בשפתה, אז גם היא מושפעת. זה מה שקרה בימי מרדכי ואסתר. המעשה היה אתם. לא עם השמים. לא עוד בחינה של שעטנז, לא עוד בחינה של רעווא דרעווין. "אותך הולכים להרוג, אותך ואת אשתך ואת בניך. אתה רואה את המן? הוא זה שהולך להרוג אתכם. הוא ואחשורוש". והם חזרו בתשובה והכל התהפך.

ה'קדושת לוי' מסביר שכל זה נמצא במילים נס בתוך הטבע. הם היו יכולים למשש את האהבה בראותם שהטבע עובד בשבילם, וכמו שה'קדושת לוי' כותב בפרשת בשלח שהבינו דרגה חדשה באהבת

יום שני פרשת צו י"א אדר ב' תשפ"ב

פורים מסייע לאיחוד הלבבות

המלאכים שאין להם שום קנאה ותחרות, וכפי שנתבאר בשיעורים הקודמים שכל חיותם של המלאכים באה להם ממילוי שליחותם, והרי הם ששים ושמחים לעשות רצון קונם מבלי להתעניין כלל אם יש אחרים חוץ מהם, כי אין זה נוגע להם כלל באשר כל מגמתם אינה אלא לעשות רצונו יתברך.

והנה בני ישראל במהותם יש להם ביכולת לינוק את חיותם רק מהקב"ה בלבד ולא משום דבר אחר, ואילו יסירו קליפת עמלק מלבם, נוכל לראותם חיים בשמחה ובששון בלי אכילה ושתייה ובלי קנאה ותחרות. אלא שבימות השנה אין הדבר ניכר אצלם כל-כך, כי סוף כל סוף הם חיים בעולם הגשמי, אך ביום הכיפורים אז הדבר ניכר, כי מהותו של יום הכיפורים הוא לקבל חיות מהקב"ה ולא מן האכילה והשתייה, וכמו כן מתרצים ומתפייסים זה עם זה בערבו של יום, וכך נכנסים אל היום הקדוש ויונקים מהקב"ה בעצמו ולא משום דבר אחר.

החלשת כח הרע

הסבירו צדיקים שיום הפורים הוא גם-כן כך אך במדרגה יותר גבוהה, כי בחג הפורים אוכלים ושותים ומדברים זה עם זה ואעפ"כ אין יונקים מחלק הקליפה כי אם מהקב"ה לבדו. והנה מה שמסייע לנו בזה, הן המצוות משלוח מנות ומתנות לאביונים העוקרות מנפשנו כל קנאה ותחרות ומסירות מלבנו את פירוד הלבבות. אולם יחד עם כן נוכל ללמוד מיוה"כ איך להקל את העבודה שנוכל באמת לקבל חיות

עיצומו של יום עוקר

ידוע מה שכתוב בתיקוני זוהר (תיקון כא) שיום כיפורים הוא כפורים, כלומר, כחג הפורים, הרי שחג הפורים גדול מיוה"כ כי מי נתלה במי? הוי אומר: קטן בגדול. ומכאן שלשניהם שורש אחד, וכאשר נתבונן ביום הכיפורים, נוכל להבין חג הפורים מה הוא.

הנה בפיוט שאומרים במוסף של יוה"כ לאחר עבודת היום, כשמתארים את עיצומו של יום, אומרים: "יום עזיבת קנאה ותחרות, יום שימת אהבה ורעות". הקנאה והתחרות נעקרות בו מאליהן על-ידי עיצומו של יום מבלי שיצטרכו לעבוד על כך. וכן הביא האלשיך הק' בשם פרקי דרבי אליעזר: "ביוה"כ השטן] אומר לפניו יתברך: כמה אומה טובה יש לך בארץ, אין להם לא אכילה ולא שתייה כמלאכי השרת, ואין להם לא קנאה ולא שנאה ולא תחרות כמלאכי השרת".

בין ישראל לעמים

הוי אומר: מעלתם של בני ישראל ביוה"כ היא שאין להם שום ניקת חיות ממקום אחר חוץ מהקב"ה בעצמו. כי הנה כשהאדם אינו במצב מרומם, כפי שהוא חי מאכילה ושתייה, כך הוא חי מקנאה ותחרות. אכן כן, האדם יכול לחיות מקנאה ותחרות. הוא יכול להתמלא חיות מעצם זה שהוא רואה כמה הוא גדול וחזק בהשוואה לאחרים. מבואר בפרקי דר"א שאומות העולם באמת חיים כך, האחד מתמלא חיות מזה שיש לו כסף יותר מאחרים, השני מתמלא חיות מזה שהוא מרגיש חכם יותר מאחרים, וכן הלאה. ומהקצה השני עומדים

הרע להראות לאדם דמיונות ולגרום לו צער ועגמת נפש. הרי המציאות היא שבעלי הקנאה והתחרות, אע"פ שיונקים מהן חיות לשעתן, אין חייהם חיי אושר, אלא מלאי צער ומכאוב הם. ואף הולכי רכיל מספרי לשון הרע, לא מפני שטוב להם הם עושים כן, אלא להיפך, מפני שהם מלאי כעס וצער, עד שאינם יכולים לעצור ברוחם וקצת מייגונם פורץ החוצה דרך הבל פיהם.

גילוי סודו של מאחז העינים

וכפי שביום הכיפורים אין רע זה שולט, ואם האדם לא הרגיל עצמו ברע, לא יהיה לו יצר הרע לדברים אלה, כך **בחג הפורים פעלו בני ישראל בתקופת מרדכי ואסתר על-ידי עבודתם שכל שהאדם יקיים את מצוות החג לעשות אתערותא דלתתא לבטל את פירוד הלבבות, יקבל סיוע מן השמים מחמת עיצומו של יום להסיר כל קנאה ותחרות וכל פירוד לבבות מלבו.**

כך הביא בשו"ת **חתם סופר** (או"ח סי' קצו) מהספר **"מנות הלוי"** שמצוות זה היום **נקבעו כדי להרבות רעות**, שולחים משלוח מנות איש לרעהו, ואוכלים ביחד משפחה ומשפחה, הכל **כדי להמשיך מלמעלה את האור אשר יבטל את אחיות העינים של הרע הגורם לפירוד לבבות.**

ואכן הדבר ברור ופשוט **שזה יועיל לו לאדם לכל השנה, שהרי יתבטלו אז כמה פרשיות שיש לו עם חבריו והשלום והשלוה יחזרו לשרור ביניהם.** הנה פעמים הרבה יש שהאדם ממתין להזדמנות להשלים עם חבריו. לימדונו צדיקים **שחג הפורים הוא ההזדמנות הטובה ביותר,** כי הוא מסוגל לזה.

חייב איניש לבסומי בפוריא

ראיתי להגאון **רבי יחזקאל שרגא וויינפעלד** שליט"א שכתב בזה דבר נפלא:

מלמעלה ושלא נצטרך לקנאה ותחרות. כי באמת מה היא הסיבה שביום זה אין לא קנאה ולא תחרות? כי ביום זה אין השטן שולט כדאיתא במסכת יומא **ש'השטן' בגמטריה שס"ד,** לומר שיש לו שליטה רק בשס"ד ימים בשנה.

והביאור בזה כי הנה הקב"ה ברא בריאה שנקראת 'רע' כמו שנאמר **"בורא רע"**. כפי שברא צמחים ואילנות, כך ברא רע. והיכן בריאה זו שורה? היא שורה במקומות שונים בעולם, היא שורה על אומות העולם, היא שורה על המאכלות האסורות היונקות משלוש הקליפות הטמאות, וכן הלאה כפי מה שהתורה מגלה לנו. והנה עוד מקום אחד שאפשר לראות בו את הרע, הוא ערלת הלב, הערלה העוטפת את הלב, ואחד מהאופנים שהרע ניכר בה, הוא במה שהאדם משוכנע שיש לו בעיה עם פלוני, בעיה עם אלמוני, ולכן הוא שונא את פלוני והוא מלא טענות כרימון על פלוני. וכבר הסברנו כמה פעמים שאין הכוונה לחילוקי דעות. מותר שיהיה חילוקי דעות, לכתחילה שבלכתחילה, אין בהם שום חסרון. הכוונה היא לפירוד לבבות אשר גורם לו לאדם לשנוא את חבריו ולהתחיל להתכבד בקלונו ולשאוב חיות מזה שהוא טוב ממנו.

אכן ביום אחד בשנה **הקב"ה מחליש את כח הרע השורה בערלת הלב באופן שאם האדם ירצה, יוכל במעט עבודה להסיר מלבו כל קנאה ותחרות וכל פירוד לבבות.** אמנם כן, יתכן שיהיה האדם מורגל בדבר ואז יקשה לו לשנות את הרגלו, אבל במציאות האמיתית, כח הרע המפעפע בלב, נחלש ביום זה, כי אז הקב"ה מכבה אותו לעשרים וארבע שעות. ביום זה האדם מבין שכל מה שנדמה לו שפלוני עשה לו עול ופלוני גרם לו נזק, אינו אמת כלל, ורק נדמה לו כך מחמת כח הרע השורה בערלת לבו ומאחז לו את עיניו, כי זוהי פעולת

נסתרו מעיני, ימי הפורים לא יבטלו שנאמר וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם". סיבת הדבר, כי הגדרתו של העולם הבא היא כהגדרת יום הפורים - עולם שאין בו לא קנאה ולא שנאה ולא תחרות, כדאיתא במסכת ברכות (ז, א), וכן כתב הרמב"ם עצמו (הלכות מלכים פ"ב ה"ד וה"ה): לא נתאוו החכמים והנביאים ימות המשיח, לא כדי שישלטו על כל העולם וכו' אלא כדי שיהיו פנויין בתורה וחכמתה וכו' ובאותו הזמן לא יהיה שם לא רעב ולא מלחמה, ולא קנאה ותחרות וכו' ולא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד.

הדבר היחיד שיעסיק או את המוח יהיה לדעת את ה'. כל השאר לא יעניין בכלל. פלוני אמר, פלוני חשב, לפלוני היה יותר, פלוני מצליח. את מי זה יעניין? זה מה שיהיה בימות המשיח. הוי אומר: כל התשוקה שיש לנו לימות המשיח, כל התפילות שאנו מתפללים לימות המשיח, הוא הכל בגלל שיהיה זה זמן נחמד ונעים כל-כך מפני שלא יעניין אותנו כלום כי אם לדעת את ה'.

ומדברי הרמב"ם למדנו יסוד נפלא שכל אחד צריך לדעת, והוא שהקנאה והתחרות מונעות אותו מלדעת את ה' וגורמות לו לחיות חיי צער ומכאוב.

מקור שמחת הפורים

עכ"פ זו היא הסיבה שחג הפורים לא יבטל, כי מהותו היא מהות של ימות המשיח. והאמת שזוהי הסיבה שכל מי שמתקשר ולו במעט ליום זה, מרגיש שמחה גדולה. מאין נובעת שמחה זו? ממה שהוא מסיר מלבו כל קנאה ושנאה ותחרות ומרגיש לאיזו אומה הוא שייך. וכמו שהתורה העידה על אהרן הכהן "וראך ושמח בלבבו". כשאין לו לאדם שום בעיה

הנה חז"ל אמרו: "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", ופירש רש"י: לבסומי בין. מבאר הרב וויינפעלד: לבסומי פירושו להכנס למצב מרומם, מצב שבו הוא אוהב את כל אחיו היהודים ואין בלבו שום טינה או פירוד. והנה בגמרא לא נאמר "לבסומי בין", אלא "לבסומי בפוריא", היינו מפני שעיצומו של יום הוא זה שמביא את האדם למדרגה זו ולא היין, כי מהיכי תיתי שהיין יוכל לפעול דבר זה? אלא שרש"י הוסיף "לבסומי בין", לומר לך שהיין יכול לסייע לאדם לקבל את האור המאיר מחמת עיצומו של יום, כי היין פותח את הלב, וכיון שנפתח בו פתח, מיד אור היום חודר בעדו ומסייע לו להפטר מכל המרעין בישין.

אכן כשאנו רואים בחוש שביום הפורים כל המחיצות קורסות תחתיהן וכולם אוהבים זה לזה ומברכים זה את זה בכל הברכות שבעולם, אנו צריכים להבין מזה שזהו מהות היהודי לינוק את חיותו מהקב"ה בעצמו ולא מן הקנאה והתחרות, ועלינו לקחת אתנו הבנה זו לימות השנה, לזכור שכאשר מתעוררת בנו קנאה ותחרות, אין זה מעצם מהותנו, אלא מעמלק שרוצה שניקח חיות מאותו מקום שממנו הוא יונק את חיותו.

אמנם ביום זה בני ישראל מחו זרעו של עמלק ועל ידי כן מסרו בידינו הכח שנוכל אף אנו למחות זרעו של עמלק, וכשהאדם מוחה את עמלק, הוא מרגיש מה שהיהודי מרגיש, הוא נוטל חיות מעצם היותו יהודי ומוזה שהוא מחובר לעוד יהודים.

ימי הפורים לא יבטלו

ובענין זה ראיתי הבנה נפלאה. הנה הרמב"ם כתב (הלכות מגילה וחנוכה פ"ב ה"ח): "אע"פ שכל זכרון הצרות יבטל, שנאמר (ישעיה סה) כי נשכחו הצרות הראשונות וכי

חוץ ממה שנעשה בו הנס, עוד זכו לקיים אז מצות מחיית עמלק.

מיישב ה'שפת אמת' והוא הפלא ופלא: **כל זמן שהרע שורה אצל האדם, הוא אוטם את לב האדם שלא יוכל לאהוב, ולירא את ה', ואע"פ שהוא לוחם עם הרע, הרי כל אחד יודע איך המלחמה נראית, במלחמה כמו במלחמה שני הצדדים מפילים חללים, פעם זה מנצח וזה מפסיד, ופעם זה מנצח וזה מפסיד. ולכן כל זמן שבני ישראל עסקו במלחמת עמלק, לא היו יכולים להרגיש עדיין עד כמה מרוממים הם יכולים להיות, כי הרע עדיין היה קיים בעולם, ורק לאחר שגמרו להרוג את כל הרשעים, אז התחיל לבם להשתוקק להשי"ת באהבה עצומה מה שהם עצמם לא האמינו מעולם שיוכלו להתרומם כל-כך.** ה'שפת אמת' מבאר שזהו מה שאמרו חז"ל הדר קבלוה בימי אחשוורוש מאהבה, הדבר הגיע להם כמו מעצמו, כי **לבם התחיל להשתוקק להשי"ת מאחר שעמלק לא עמד להם יותר לרועץ. הלא דבר הוא שמעולם לא ציפו לו.**

הרי בדרך כלל הדבר שהאדם מייחל לו הוא שלא ייכשל בעבירות. זהו כל השגתו. הוא אינו קולט שברגע שיפסיק להכשל בעבירות, ייפתח לו פתח חדש ויתחיל להשתוקק להרבה יותר. לפני שפתח זה נפתח, האדם אומר בלבו: "איני עובד גדול, איני הולך להיות בדביקות כל היום ולהמנע עד הסוף מדברים בטלים... מדרגות אלו שייכות לעובדים גדולים... אני מבקש מהקב"ה שאהיה ירא שמים". הסיבה לכך, מפני שעדיין אין לא שום השגה באותם הרגשים נפלאים שהיו לו כשתוסר ממנו קליפת עמלק.

זה מה שהיה בימים ההם. ביום י"ג עדיין לא היה להם אותה השגה, כי עדיין היו

עם אף אחד מישראל, יכול הוא להרגיש שמחה אמיתית בלבו, כי אדם כזה מרגיש את עצמו. היהודי האחר שמתקרב אליו, נותן לו היכולת להרגיש את עצמו, כלומר, את נשמתו. מי שיש לו פירוד לבבות, כפי שהוא חלוק מאחיו מישראל, כך הוא חלוק מנשמתו שלו, כי רק כשעוד נשמות מחוברות לנשמתו, נשמת עצמו מתחזקת, עד שהוא יכול להרגישה. ובכן, עיצומו של יום הפורים מסייע לאדם להרגיש את נשמתו, וכל זה מפני שבני ישראל בתקופת מרדכי ואסתר פעלו בעבודתם לדורות שיום זה ינוק את חיותו מימות המשיח, ואם כן בוודאי לא יתבטל, כי רק הימים הראשונים יפלו מפני שלא יהיה בהם חפץ באותם ימים, אבל יום הפורים שכבר עכשיו פועל באופן של ימות המשיח, לא יהיה לו שום סיבה להתבטל.

אמור מעתה: אם האדם רוצה לדעת איך ייראו ימות המשיח, יסתכל על יום הפורים. הנה כך אנו מתפללים: "תקע בשופר גדול לחרותנו וכו' ויקבץ נדחנו מארבע כנפות הארץ". ככה ייראו ימות המשיח - כולם ביחד. ועד שזה יגיע, יש לנו יום אחד בשנה שכאשר מתקשרים בו, יכולים להרגיש כך.

טעם קביעת החג ביום המנוחה

וכן מבוארים הדברים ב'שפת אמת'. ה'שפת אמת' הקשה: כשאנו מסתכלים במגילה, אנו רואים שבי"ג באדר נלחמו היהודים באויביהם ובי"ד נחו, ולכאורה יפלא מדוע קבעו את חג הפורים ביום שנחו בהם ולא ביום שנעשה להם הנס, ומאי שנא מכל החגים שנקבעו ביום שנעשה בו הנס, וכגון חג הפסח שנקבע בט"ו בניסן שבו יצאו ממצרים ושביעי של פסח שבו עברו את הים ביבשה וכן הלאה. הקושיא עצומה! למה יקבעו את החג לדורות ביום המנוחה ולא ביום שנעשה בו הנס, מה גם שבי"ג

כי אז תהיה לך היכולת להבין עד כמה הוא מזיק לך ומחריב את חייך ותוכל להגביר שנאתו בלבך. וסיים שם ה'שפת אמת' שמטעם זה ביקשה אסתר לקיים הנקמה גם ביום י"ד שהיה זמן המנוחה, כי ידעה שהריגת עמלק לאחר שכבר מבינים את גודל החורבן שהוא מביא לעולם, היא הריגה מיוחדת שבכוחה להועיל יותר למחות את שורשו.

באבוד רשעים רנה

כשמתבוננים בזה מבינים משמעות הכתוב "באבוד רשעים רנה", כי אז יכול להאיר בעולם אור חדש שלא היה יכול להאיר כל עוד הרע שלט בעולם. אמנם בשעת מעשה אין האנשים מבינים את הצרה. למה הדבר דומה? למי ששקוע באיזה דבר ההורס לו את חייו, אך הוא עצמו בהיותו בפנים אינו רואה ואינו מרגיש, ולהיפך, נדמה לו שאינו יכול בלעדי אותו דבר. עד שבא אחד מן הצד ואומר לו: "הסר את הדבר מחייך, אין לך מושג כמה הוא מזיק להם". הלה מתקומם: "למה? איני רואה בזה שום בעיה". אומר לו האיש: "האמן לי שזה מחריב לך את חייך, אלא שעכשיו אינך מרגיש, כי לא תוכל להרגיש עד שיעברו כמה שבועות בלעדי ויפקחו עיניך".

אין שום דבר שמצדיק פירוד לבבות

כעת נשובה אל הקנאה והתחרות ונאמר שכל מה שנתבאר עד כה בענין עמלק, קיים גם אצלם באשר הם פירותיו, והוא פחד פחדים. האדם אינו יודע כמה הוא מפסיד בגלל פירוד לבבות שלו. הרי הם מונעים ממנו להתקרב אל ה' ולהרגיש טעם בשבת וביו"ט. האדם אומר: "בסדר! אסור להיות בפירוד לבבות, אבל אני יוצא מהכלל הזה, כי פלוני עשה לי עוול כזה וכזה". ובכן, אילו היה יכול להסיר את

עסוקים אז במלחמה. רק ביום י"ד כשנחו מאויביהם, אז התעוררה בהם אהבה לה' ולתורתו אשר כמותה לא היתה להם מעודם. וכיון שנתעוררה בהם אהבה זו, גברה בלבם למפרע שנאת עמלק יותר מכפי שהיתה אצלם עד כה, כי עכשיו הבינו איזה חורבן המיט עליהם עד היום. יש שהאדם אומר: "אני שונא אותו כי הוא מפריע לי". אתה חושב שזה כל הבעיה, שהוא מפריע לך?! אינך מתחיל לקלוט כמה תענוג וכמה הצלחה הוא גוזל ממך! כשבני ישראל ראו איזה תענוג יש להם ביום המנוחה, לא זו בלבד ששמחו וקיבלו את התורה באהבה והתקרבו אל ה', אלא גם שנאת עמלק התגברה בלבם פי כמה וכמה, ובלשון ה'שפת אמת': "שראו והבינו מה איבד מהן כל הימים אותו הרשע ימ"ש".

ומוסיף ה'שפת אמת' בלשונו: וכן כתיב זכור כו' אשר עשה לך כו' שבגלות בעודנו תחת הרשעים אין יכולים להבין כל הרשעות שגורמים לנו, וצריכין להאמין. וכפי מה שמתברר לאדם רוב רשעות שלהם (בצאתו מן הגלות), כך יכולין למחותם. לכן ביום המנוחה הוסיפו שנאה עליו, ואז מחו את שורשו בכח השנאה, והוא עיקר היו"ט.

שנאת עמלק מוחה את שורשו

כוונת ה'שפת אמת' לומר שביום י"ד מחו את עמלק יותר מביום י"ג, ואע"פ שאת מעשה ההריגה עשו ביום י"ג, מכל מקום ביום י"ד התגברה השנאה בלבם ושנאה זו הרחיקה אותם ממנו עד שנמחה שורשו, והוא עיקר היו"ט ששורשו נמחה מן הלב.

ה'שפת אמת' הוסיף שם עוד שכך הוא מדויק בלשון הפסוק "והיה בהניח לך ה' מכל אויביך וגו' תמחה את זכר עמלק וגו'", היינו רק אחרי שתיגמר המלחמה הגשמית ותגיע אל המנוחה, אז תמחה אותו מלבך,

ואז הלה הולך ומזיק לו או מביישו, ובאמת אין זה קשור אליו כלל אלא לכח הרע אשר הוא זה שמבקש להפריד ביניהם, כי **כח הרע רוצה שהאדם יהיה מרוחק מהקב"ה ומכל עניני השפע ולכן הוא מכניס פירוד בלבו**. וכאמור, **כשהאדם מבין זאת, הוא יכול לשנוא את הרע, כי יבין שכח הרע הוא זה שגזל לו ונישל אותו ממקום פריסתו**.

לא תחמול עליו

צריך להבין עוד: אף המצוה הפשוטה של הריגת עמלקי, כידוע שהיו צדיקים שהשתוקקו להרוג עמלקי, שורשה נעוץ בכך שהרע שורה על אומה זו. אומה זו היא המרכבה לרע. וכפי שצוה תורה להרוג את כל אנשי עיר הנדחת כי הם מביאים חורבן לכל העולם כולו ואין שום ברירה כי אם לאבדם מן העולם, **כך צוה התורה להרוג את העמלקים משום שהרע שורה עליהם והם גוזלים את כל השפע, ולכן צוה גם לשנוא אותם שנאת מות, כי צריך להבין שהם גוזלים את כל השפע וזורעים הרס וחורבן בעולם**.

ובכן, אם אין האדם מוצא את העמלקי לרצחו נפש או להנציח בו שנאתו, יכול הוא עכ"פ **לחפש היכן הרע שורה ולשנוא אותו, ואם ימצא שהוא שורה על ערלת לבו ומעורר בו הרגשים רעים, יגביר השנאה בלבו לאותם הרגשים**. יזכור שאין זה הוא עצמו, אלא כח הרע, כוחה של אומה זו, שמתלבש בו ומושכו לדברים בלתי ראויים. היהודי מצד עצמו אינו חי על קנאה ותחרות ואף לא על אכילה ושתייה, אלא שיש בריאה חיצונית שמושכת אותו אליהן כדי שיקח חיות מהן ולא מהקב"ה.

סור מרע ועשה טוב

וכאמור, **הקב"ה נתן לנו זמנים**

פירוד הלבבות לכמה שבועות, או אז היה מבין עד כמה זה הורס לו את חייו. אבל הוא אינו יכול להבין כי הוא עדיין נמצא תחת שליטת הקליפה.

אין שום דבר המצדיק פירוד לבבות. מותר לו לאדם להתרחק מפלוני כדי שלא ללמוד ממנו, אבל פירוד לבבות אסור שיהיה. מדובר בקליפה קשה ויום הפורים מסוגל להשתחרר ממנה. ומי שרואה שאינו יכול להפטר מפירוד הלבבות, ראוי לו שיידע שאינו אשם בכך, אלא הרע אשם בכך. אותו אחד שגרם לפירוד הלבבות הוא זה שאינו נותן לו להשתחרר ממנו.

אוהבי ה' שנוא רע

יש שהאדם מרגיש התנגדות לכל האמור כאן, כי אינו רואה דרך החוצה. על כן ראוי לו שיידע שלא הוא אשם בכך שאינו יכול להסיר את פירוד הלבבות מלבו, אלא אותו עמלק שהביא לו את הפירוד לבבות, הוא פועל גם שלא יוכלו לעקרו, ואם כן יכול הוא לשנוא את עמלק אשר מחזיק אותו כבול בבית האסורים.

בדרך כלל אין האדם שונא את פירוד הלבבות, כי הוא סבור שפירוד הלבבות זה הוא עצמו, ואיך ישנא את עצמו. ולכן העצה היחידה שיש לו היא להצטדק שבמקרה שלו הפירוד מותר ולא על זה דיברו חכמים. אך אם יבין שיש קליפה מבחוץ שאורבת לו להשקיעו בטיט היות עם כל מיני סיבות, יהיה לו קל יותר לשנוא את הרע ולהפטר מפירוד הלבבות. הוא יבין שלא פלוני הזיק לו, אלא כח הרע ששלטה בחבירו הוא הזיק לו כדי להפילו, כמו שנאמר "צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו". אכן כח הרע מבקש תמיד להזיק לבני האדם, להכעיסם ולהרגיזם ולהביאם לידי עניות, ולפעמים הוא מתלבש בפלוני שנעשה לו מרכבה מחמת איזו סיבה שהיא,

משפט אחד יהיה לכם

לפני תקופה יצא לי לשמוע מקרה משני יהודים יקרים שנקלעו למחלוקת וביקשו לדעת איך ליישבה. המעשה היה כך: ראובן ביקש משמעון שיתן לו סכום של מאתיים אלף דולר למחצית שכר, דהיינו ראובן ישקיע אותו ואח"כ יתחלקו ברווחים. מאחר שהיו ידידים טובים, נתן לו שמעון את כל הסכום, בהאמינו בו שלא ישלח בו יד. אולם כעבור תקופה, בא ראובן לשמעון חפוי ראש ואמר לו: "בוס אני ונכלם, אך במקום להשקיע את הכסף שנתת לי, השתמשתי בו לצרכי האישיים ולא נודע כי באו אל קרביי". שמעון נבהל לשמע דבריו, אך ראובן הוסיף ואמר: "היות שאני רוצה שנישאר ידידים כמקדם, אני מוכן למכור את דירת מגורי כדי לפרוע לך את חובי עד הפרוטה האחרונה". כששמע זאת שמעון, אמר: "לא ולא! אף אני רוצה שנישאר ידידים, ואע"פ שסכום הכסף נחוץ לי ביותר, איני מסכים שתמכור את דירתך. ידידי אתה ולא אוכל לראות אותך נשאר בלי קורת גג". באו שניהם אל הרב ושאלו: "מה נוכל לעשות כדי שהידידות לא תיפגם? איך נוכל לסדר ששמעון יקבל את כספו ומצד שני ראובן לא יצטרך למכור את דירתו?".

איזה נחת רוח עשה משפט זה בשמים! מדובר היה בסכום גדול שקשה להכיל את הפסדו. היודעים אתם מה משפט כזה עושה? הוא בורא מאתיים אלף דולר. אנחנו עדיין עומדים באמצע הסיפור. יום אחד נוכל להראות לכם מה היתה התולדה.

ידיד ה' ישכון לבטח

הן כך הוא גם כשהלוה אין לו לפרוע למלוה, והרי אז הוא מצווה ועומד "לא תהיה לו כנושה" וכמו שפירש רש"י שיעשה המלוה עצמו כאילו לא לוה ממנו כלום.

המסוגלים להפטר מהם. הן ידוע שעשה טוב מסייע לסור מרע וסור מרע מסייע לעשה טוב. כשהאדם רוצה להלחם עם הרע, צריך הוא לפעול בשתי הכוחות, הן בכח סור מרע והן בכח עשה טוב, ולכן כשמגיע יום הפורים אשר הוא מסוגל למחיית עמלק, נצטוונו הן למחות את עמלק בבחינת סור מרע, וזאת על-ידי קריאת המגילה והכאת המן שבהן מעוררים את השנאה על עמלק ומתכוונים לבטל את כוחו בכל מקום שהוא נמצא, וכפי שמבקשים בעלינו "והאלילים כרות יכרתון", כל זה מפני שהאדם יודע שכל עוד קליפה זו נמצאת בעולם, היא מחפשת בכל עת להזיקו, להכשילו ולטמאותו, ורצונו להפטר ממנו. זוהי תכלית מצוות הפורים המיוסדים על סור מרע - **לעורר את השנאה בלב,** ואכן **אם האדם רוצה לעורר את השנאה עוד יותר,** יתבונן מעט לראות כמה אנשים מבקשים לצוד את בניו ולפתותם לחטוא ולאבד את כל חייהם. מאין כל מגיע? זה מגיע מכוחו של עמלק המביא טומאה לעולם כמרומו בתיבת "אשר קרך". וכשהאדם קורא את המגילה ומכה בהמן, הוא מכוון שכח זה יתבטל מן העולם, וכשהוא מעורר את השנאה בלבו עליו, הוא עוקר גם את השורש כפי שראינו בדברי ה'שפת אמת'.

זהו החלק של סור מרע, והחלק של **עשה טוב** כולל את **המצוות משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים וכן המשתה ושמחה** שאף הן בכוחן למחות את עמלק, וכמובן **להתפייס האחד עם השני ולהשליך לתהום הנשייה את כל הפרשיות.** ייכנס האדם לבעל דבביה יפייסוהו וירצהו וישתה עמו לחיים. אין קיום מצות הפורים יותר מזה. עמלק חי על הפירוד, וכשבני ישראל פועלים בפורים להחזיר את האהבה על כנה, הוא מאבד את כוחו.

שכולם ידעו שהיה לו בן ויום אחד נעלם כאילו בלעה אותו האדמה. כעבור חמישים שנה מצאו אותו כשהוא זקן מופלג אדוק ביהדותו ונתברר שבמשך כל אותן שנים התגורר בגפו באיזה מקום נידח, ולמה עשה כזאת בישראל? משום שהיה חייב שני אלפים דולר (סכום מכובד באותן שנים) לאדם אחד, והלה הלחיץ אותו והציקו ללא הרף, ומחמת בושה ברח לו לאותו מקום נידח ונשאר לגור שם כל ימות חייו. היום הוא כבר לא נמצא אתנו. כשמצאו אותו, היה כבר סמוך לפטירתו.

הסיפור מעורר פחד ואימה, וזה לא הסיפור היחידי. את הסיפור הזה יכולים לספר כי הוא כבר אינו אתנו, אבל כמוהו יש עוד רבים לצערנו. ראו נא כמה גיטין נעשו, או כמה אנשים גילחו את זקנם ופאותיהם וברחו מפני הנושים. אמנם כן, בוודאי אסור ללוות כסף ולא לשלם, ועל כך נאמר "לוה רשע ולא ישלם". אבל זהו רק חלק אחד בתורה, והחלק השני הוא שאם האדם נקלע למצב כזה שכספו הגיע לאחר בהלואה ואינו יכול לפרוע, לא יהיה לו כנושה. אתה יכול למסור עכשיו את נפשך אל מצות עשה דאורייתא, יש לך ביכולת להיות עכשיו יהודי ירא ושלם, וזה אומר שלא תדחוק את פלוני בשום פנים ואופן. יש דברים שמותר לעשות, כגון לשאול מפעם לפעם אם יש לו לפרוע והאם אפשר לעשות איזה הסדר, אבל יחד עם כן מחויב המלוה להמשיך לדבר אתו ולהראות לו פנים שוחקות ואף לומר לו: "אני נשאר ידיך לנצח. אינני דוחק אותך חס ושלום".

האדם מתקומם - "הרי מדובר בסכום גדול והזהרתי אותו קודם לכן כמה פעמים, אמרתי לו שאזדקק לו". אף על פי כן! זהו הקשר שלך עם הקב"ה וזהו הקשר שלך עם אחיך מישראל. אילו היינו מתנהגים כך, היינו מביאים שפע גדול לשני הצדדים.

על כך סיפר אחד ממקשיבי השיעור מעשה שהיה לו עד כאשר אחד לוח מחבירו שבעים אלף דולר ופשט את רגלו, וכשבא להתנצל בפני חברו, אמר לו חברו: "הפסדתי שבעים אלף דולר, המפני כך אפסיד גם ידדי?! לא! מספיק לפי ההפסד הראשון". מהלך כזה בורא שפע, כי אם עמלק שגורם לפירוד מעכב את השפע, כשעוקרים אותו מן השורש, פותחים את צינורות השפע.

מוותר לא מפסידים

והנה מעשה שהייתי עד לזה: באחד שהיה חב לחבירו סכום של כמה מאות אלפי שקלים, וכולם אמרו למלוה: "שכח מזה! לעולם לא תראה את כספך. הלה חייב כספים לאינספור אנשים ואתה רק אחד מהם". הוא רצה לתבוע אותו לבית דין ולעשות עוד כל מיני השתדלויות, אך אז התעורר בשמעו שההליכה לבית דין, הגם שהיא מותרת, איננה מיועדת לבעלי אמונה ובטחון. החליט האיש שאינו הולך לבית דין, ובאחד הימים כשפגשו באיזו שמחה, התיישב לידו ואמר לו: "שמע נא! אינני יכול לקחת אותך לבית דין שהרי ידידי אתה. בשום פנים ואופן לא אתבע אותך לדין. ובכן, הבה ונחשוב יחד מה אנו יכולים לעשות". סיפר לנו האיש: לא עברו שבועות אחדים והלוה הגיע עם כל הסכום במזומן והניחו על שולחני, ואמר לי בזה הלשון: "אני חייב לאנשים רבים מספור ואף אחד לא קיבל ממני את כספו, אבל אתה הגעת אלי ואמרת שאתה רוצה שנישאר ידידים - הא לך! הרי שלך לפניך".

סורו כל פועלי און

אספר עוד מעשה אחד כפי ששמעתי מבני המשפחה הקרובים ביותר, ואעלים את השמות מחמת כבוד המשפחה: מעשה ביהודי אחד ממשפחה חשובה בירושלים

הוא אדם גדול הזקוק לרפואה, פעם חתם ערבות לאחד על סכום גדול מאוד, וכיון שהלה לא החזיר את חובו, פנה אליו המלוה לקיים את ערבותו. "בסדר גמור", השיב. "תוך כמה ימים". כעבור ימים ספורים הביא שתי מעטפות מלאים במזומנים, אחת בשביל המלוה לקיים את ערבותו, ואחת בשביל הלוה כי אם אין לו לשלם בוודאי הוא דחוק מאוד ואין לו ממה לחיות.

נסיים ונאמר: כשיש מקרה הקרוב ללב וזקוק לעזרתנו, ראו זה פלא שכמעט כל אחד מאתנו שמתלהב מהענין, מוצא שהוא יכול להשיג כמה אלפי דולר לזה. אך יותר פלא הוא שבדרך כלל כשהאדם מרגיש שפלוגי עשה לו עוול בסכום קטן מזה בהרבה, אין הוא מסכים בשום אופן לסלוח לו, והרי הוא מרגיש כאילו חרבו חיינו מחמתו. אך סימן הוא שהכל תלוי בפירוד הלבבות. ואכן **אם יוכל האדם לומר למי שעשה לו עוול: "הלא בוודאי דחוק אתה, במה אוכל לעזור לך?"**, איזה קירוב לבבות יעשה בזה! איזה שפע יביא בזה! וכאמור, **יום הפורים מסוגל לזה...**

אמנם מדובר בנסיון קשה, זה מר ממר, אבל מי הוא זה שממררו כל-כך? עמלק.

יום הפורים מסוגל זה. חייבים לדעת! ביום זה יכולים להפטר מצרות יגון ואנחה. יש ששומעים את האדם אומר: "שלושים שנה לא הצלחתי לקום על רגליי בגלל פלוגי שעשק אותי". הוא אינו מבין שהוא עשק את עצמו. פלוגי אמנם העמידך בפני נסיון קשה, אבל אתה נכשלת שוב ושוב כשעברת פעם אחר פעם על הלאו דלא תהיה לו כנושה, וזה מה שעצר ממך השפע. רחם על עצמך! מחה את עמלק. במקום לשנוא את פלוגי, שנא את עמלק, שהרי הוא זה שסיבב את הכל. הוא זה שסיבבו אצל פלוגי, והוא זה שגרם לך את כל הצרה הזאת. שנא אותו שנאת מות, אבל את היהודי... חבק אותו, רקוד אתו, התקשר אליו כל יום להתעניין בשלומו ועזור לו במה שהוא צריך.

ממנו יראו וכן יעשו

אספר עוד מעשה אחד כפי ששמעתי מקרוביו של בעל המעשה. בעל המעשה

שושן פורים תשפ"ג

שמחת השגת המטרה - מפורים זה עד יום הפורים הבא עלינו לטובה

בשמחה פנימית, ולשמחה פנימית אי אפשר להגיע רק על-ידי השגת המטרה, ואם כן איך יתכן שהאדם מחויב להיות בשמחה בכל המצבים, כולל במצבים שלא השיגו בהם את המטרה.

המוח שליט על הלב

והאמת ששאלה זו כבר נשאלה על-ידי הראשונים הן לגבי אהבת ה', איך יתכן לחייב בה את האדם, והרי מדובר ברגש שמי שיש לו - יש לו, ומי שאין לו - אין לו. והן לגבי לא תחמוד, איך אפשר להזהיר את האדם שלא לחמוד. אם הוא חומד - הוא חומד. אתה יכול להזהירו שלא לעשות מאומה בגלל החמדה, אתה יכול לצוותו להאמין שהכל בהשגחה מן השמים, אבל החמדה, הלא היא קיימת. ומה היא התשובה שמופיעה בדברי הראשונים? התשובה היא שיש מהלכי מחשבה מסוימים שמעוררים את האהבה בלב, ויש מהלכי מחשבה מסוימים שכאשר האדם קובע אותם בלב, הוא מפסיק לחמוד את מה שאינו שלו. **היצוי של אהבת ה' הוא שיחשוב את המחשבות הנכונות, וכל כך ירבה לחשוב בהן בכמות ובאיכות, עד שיגיע לאהבת ה'.** וכן לגבי לא תחמוד, **האדם מצווה להרבות במחשבות האמונה** שהקב"ה מטיב לו ועושה לו את כל צרכו, ומה שאינו ברשותו, אין לו צורך בו, **וככל שירבה לחשוב בהן, האמונה תתישב בלבו עד שיפסיק לחמוד את מה שאינו שלו.**

וזהו התשובה גם בענין השמחה, כדאיטא בבית אהרן בשמחה הוא אותיות

לשמחה מה זו עושה

האמת שכאשר מדברים בעניני שמחה, לא מתאים לומר לומדות. אין מקום ללומדות. צריך להיות בשמחה וזהו זה. אכן מה שאנו רוצים לדבר עכשיו הוא בעיקר למה שנוגע לאחרי פורים. עכשיו אנו שרויים בשמחה ואין מה להוסיף, אך לפעמים כשהאדם כבר אינו נמצא בזמן השמחה וזקוק לחיזוק, הוא צריך שיהיה לו אז במה להדליק את המכונה, ולכן הוא צריך לקחת אתו הבנה אשר באמצעותה יוכל לקבל אז את מה שיש לו עכשיו גם בלי הבנה.

נפתח בשאלה: הקב"ה הרי רוצה שבני ישראל יהיו בשמחה תמיד, וכבר אמרה **תורה** שכל התוכחה באה תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה (כי תבוא כה, מ), והשאלה היא איך אפשר לדרוש מן האדם להיות בשמחה? השמחה הלא היא רגש שמתעורר אצל האדם לאחר שציפה לאיזה דבר טוב והשיגו. ומה יעשה מי שציפה לאיזה דבר ולא קיבל, כגון מי שחיכה לשידוך ועדיין הוא מחכה, או למי שציפה לקבל בשורות טובות מהרופא והתאכזב? איך יוכל להיות בשמחה? נניח שהאדם מכריח את עצמו לשמוח, הוא אומר מזמור לתודה ויוצא בריקוד, במדה מסוימת הלא הוא מרמה את עצמו. עכ"פ כך בני אדם מרגישים. אמנם גם בשעת השאלה צריכים להיות זהירים, כי הדבר פשוט וברור **שמחה חיצונית היא ג"כ עבודה גדולה וחשובה מאוד בעיני ה'.** אך עם כל זה, הלא ברור כשמש שהקב"ה חפץ

לזה נוסח מוכן הנדפס בסידור. מה עם ברכת מודים? למה אין כתוב בסידור לפני ועל כולם: "הרוצה, יוסיף כאן הודאה על דברים מסוימים שברצונו להודות עליהם"? והתשובה היא שבברכת מודים אנו אומרים כך: **"נודה לך ונספר תהלתך על חיינו המסורים בידך ועל נשמותינו הפקודות לך"**. אנו נותנים לו הודאה על עצם זה שהוא מנהל אותנו ומוביל אותנו להטיב לנו באחריתנו. עזוב עכשיו את הפרטים המסוימים. אמנם אף הם נכונים, אף עליהם צריך להודות, אבל יש הודאה יסודית בהרבה, והיא ההודאה על כך שהקב"ה מנהלנו. **הוא מנהל אותי, הוא מלווה אותי, הוא מוביל אותי לאן שאני צריך להגיע. הוא מחזיק בי בכל מצב שאני נמצא, אע"פ שאני רדום, אע"פ שאיני רוצה, אע"פ שלגופי יש שיטה אחרת בענין, והוא מוביל אותי אל המקום שאליו אני צריך להגיע.** הוא מסדר את כל התנאים מסביב באופן שיסייעו לי להגיע לשם.

איני יודע כמה אנשים מכוונים את פירוש המילות האלה. אני מודה לך על עצם זה שאני מסור בידך. הוי אומר: "על דבר קטן זה שאירע. הילד שבר איזה כלי, או איבד איזה חפץ. על זה גופא אני מודה לך. אני מודה לך שאני מסור בידך ואתה מוביל אותי לאן שאני צריך להגיע". **כשהאדם מכוון זאת, הרי הוא מרגיש בכל עת ובכל שעה שהוא משיג מטרות, מטרה אחרי מטרה. וממילא הוא שרוי תמיד בשמחה. לא שמחה חיצונית, אלא שמחה פנימית עמוקה.**

כגודל התשוקה כך גודל השמחה

והנה אם נתבונן בברכות שמונה עשרה, נראה שכולן בנויות באופן זה. בחלק הראשון של הברכה מתחנן האדם ומבקש על צרכיו - חננו מאתך דעה בינה והשכל.

מחשבה. מצות השמחה היא שהאדם יחשוב מחשבות שיעוררו בו את השמחה. האדם טוען: "קשה לי לחשוב את המחשבות האלה". אתה צודק שזה קשה. אבל יש לך מהלך ברור מה לעשות. אתה בעל הבית על המחשבות שלך והבחירה נתונה בידך לחשוב את המחשבות. **וכמה זמן תצטרך לחשוב אותן? - עד שיפעלו על לבך להיות בשמחה.**

משיגים מטרות בכל עת

ובכן, יש דברים כלליים שהאדם צריך לחשוב כדי להיות בשמחה, אך מעבר להם יש דבר אחד שהאדם צריך לקבוע כמהלך במוח, וכפי שיבואר: מאחר שהאדם מבין שהשמחה הפנימית באה על-ידי השגת המטרה, היינו על-ידי שציפה לאיזה דבר והשיגו, עליו להבין שאם תוך כדי שהוא עובר באיזה מצב, הוא מתחזק באמונה שהקב"ה משיג עליו ומובילו להטיבו באחריתו, הרי הוא מגיע אל המטרה הגדולה ביותר. על האדם לזכור בכל עת שבעצם המציאות שהוא מחזיק ראש, או יותר נכון, מנסה להחזיק ראש, שהוא מושג מהקב"ה, הרי הוא מקיים את תכלית הבריאה, והקב"ה מתמלא שמחה ואומר: "כדאי היה לי לברוא את כל הבריאה כולה רק בשביל יהודי זה שיזכור שהוא מושג ממני". **וכשיבין שהוא משיג את המטרה, ממילא תתעורר השמחה בלבו.**

על חיינו המסורים בידך

חשוב מאוד להבין זאת. הרי יש דעה בהלכה שאין יוצאים בתפילת שמונה עשרה אם אין מכוונים בברכת מודים, והנה לכאורה יש לשאול: היכן במודים יכול האדם להוסיף הודאה מדלילה? הלא תראה, לדוגמא, בברכת רפאנו, שאם האדם רוצה, הוא יכול להוסיף תפילה על החולה, ויש

אתה חונן לאדם דעת, ומבין שאם לא יהיה לו דעת, יהיה איש אובד עצות. ואז הוא יוצא ברקידה וכה הוא אומר: אני משבח את הקב"ה כי הוא מקור הברכה ועכשיו הוא נותן לי דעת. **הוא עורר את התשוקה ועכשיו הוא מתמלא שמחה גדולה כי הוא מאמין שהקב"ה נותן לו דעת ברגע זה והרי השיג את מטרתו.** וכן הוא בכל י"ג הברכות האמצעיות. ניקח לדוגמא את ברכת שמע קולנו. האדם אומר: "אני נמצא כאן בעולם הזה ואני מוקף עם כל הבעיות שהעולם הזה מביא אתו, ואני מתחנן בפניך אבי שבשמים שתשמע את קולי. כי אתה שומע תפילת כל פה, באיזה מצב שהוא נמצא". ואח"כ כשהוא חותם את הברכה, שמחתו מוקיעה לשמים. ברוך אתה ה' שומע תפילה. הקב"ה מבטיח לי שהוא שומע לתפילותיי. איוו שמחה אדירה.

הלא תראה שסמיכת גאולה לתפילה מעוררת את האדם בשמחה. כדאיתא **במסכת ברכות** (ט, ב): אמר ליה רבי אלעא לעולא: כי עיילת להתם שאיל בשלמא דרב ברונא אחי במעמד כל החבורה, דאדם גדול הוא ושמח במצוות, זימנא חדא סמך גאולה לתפילה ולא פסיק חוכא מפומיה כוליה יומא. ומדוע הוא כן? מהאי טעמא, כי לשמחה יש מהלך פשוט. **כשהאדם משתוקק בתשוקה עזה להשיג איזה דבר והוא משיגה, אז הוא נעשה בשמחה.** ולכן כשהאדם אומר עזרת אבותינו ומבין שהוא צריך גאולה, ואח"כ הוא מבקש עליה בתפילתו, ולאחר שהוא מבקש עליה, הוא משבח את הקב"ה שנותן גאולה, הוא נעשה מלא שמחה.

גדולה מכל צרכי בני אדם

קעת נבוא לברכת ולמלשינים אשר היא ברכה שהוסיפו חכמים ביבנה. הנה **הרמב"ם** כתב בענין ברכה זו, וזה לשונו (הלכות תפילה

אני צריך לחזור בתשובה. עוזר לי בכך. תן לי מחילה סליחה וכפרה, תן לי רפואה, פרנסה, חירות, וכן הלאה. ובחלק השני של הברכה, הוא משבח את הקב"ה שהוא באמת עושה את כל אלה. וכבר ידוע לנו **מהרב המבי"ט שתכלית התפילה היא שהאדם יבין וירגיש עד כמה הוא תלוי בכל צרכיו בהקב"ה.** אך קעת נוסף לזה נדבך נוסף. למה באמת כה נחוץ לאדם להרגיש תלוי בהקב"ה? הנה השלב הראשון פשוט מאוד, **כדי שיכיר בשפלות עצמו ובגדלות הבורא ולא יתנאה.** אך השלב השני הוא כדלהלן: **כשהאדם שרוי בשמחה, הוא יכול להתדבק בה',** כי נשמתו מתפשטת אצלו, והוא יוצא מהגשמיות אל הרוחניות. ובכן, איך השמחה מתעוררת באדם? הנה מקודם ראינו שהיא מתעוררת על-ידי השגת המטרה, וכעת נאמר שאם אין רצון האדם עז להשיג את המטרה, אע"פ ששיגה, לא תהיה שמחתו מושלמת. רק **כשהאדם רוצה עד מאוד להשיג את המטרה, כגון מטרה רוחנית, והוא מרגיש שחיייו תלויים בה,** ושואם לא ישיגה טוב לו מותו מחייו, **והוא מתפלל עליה להקב"ה** וחוזר בתשובה ומשתדל באופן הראוי על פי תורה, והוא נופל וקם, נופל וקם, וכל פעם הוא מוסיף בתפילה וזעקה, **אז מתעוררת בלבו תשוקה עזה, ואח"כ כשהקב"ה מסייע לו והוא משיג את המטרה, אין גבול לשמחתו.**

בכל ברכה בשמונה עשרה אנו משבחים את הקב"ה: הוא חונן הדעת, הוא מתרצה בתשובה, הוא משפיע רפואה, הוא שולח ברכה רוחנית שמתקבלת כאן בעולם בצורה גשמית, וכן הלאה. אך **אם לא היה לו לאדם החלק הראשון של הברכה, לא היה מתמלא שמחה בחלק השני.** האור לא היה חודר בתוך היחידה שלו, כי אם לנפש רוח וחיה. ובכן, בחלק הראשון האדם אומר

הברכות, שהרי מדובר בצורך יותר גדול, וכגודל התשוקה בתחילה, כך גודל השמחה בסוף.

ויתנו לך כתר מלוכה

על כן כתבו בשם **האר"י הק' ז"ל** שהניקוד של שם הוי"ה בברכה זו, היא קמץ, וזהו מדת הכתר. אכן גילוי של מדת הכתר יש בניקודה של ברכה זו, והסיבה פשוטה, כי כשהאומות יתעקרו ויתקיים שובר אויבים ומכניע זדים, תתגלה מלכותו יתברך ויתוקן העולם במלכות שד"י, ואז ממילא ה' ימלך לעולם ועד באתגליא והיה ה' למלך על כל הארץ, ויאתיו כל לעבדיך וכו' וישמעו רחוקים ויבואו ויתנו לך כתר מלוכה. מדובר בטובה הגדולה ביותר לבני האדם, והקב"ה לא רק מחכה לנו שנעשה זאת, אלא הוא עצמו עושה זאת. ועל זה אנו משבחים אותו שהוא שובר אויבים ומכניע זדים. ודבר זה ממלא אותנו שמחה גדולה. **הרי הקליפות הן אלה שמבלבלות את האדם בתאוות העולם הזה ומקררות אותו מן העבודה, ושמחה גדולה היא כשמתפטרים מהן. והקב"ה הוא זה ששובר אותן.** הוא מסייע לבני ישראל לשבר אותן, הוא מסייע לבני ישראל לכוון אל האמת ולחדש חידושים אמיתיים בתורה. **שמחה גדולה היא, שמחה גדולה עד מאוד.**

וזהו שמחת הפורים. הקב"ה סיבב את הריגת ושתי, לא רק כדי להציל את ישראל, אלא גם כדי לתלות את המון, כי על-ידי כן נגאלו הימים האלה, ימי הפורים, מן הגלות, והלא מטרה היא בפני עצמה. וכפי שכתוב בשם **האר"י הק' ז"ל** שתשעה באב הוא היום שעדיין שרוי בגלות, כך ימי הפורים הם כבר הוצאו ממנה. לכן ימי הפורים הם בחינת כתר, כי בהם מלכותו של הקב"ה כבר נמצאת באתגליא כבזמן הגאולה.

ונשיאת כפיים פ"ב ה"א): בימי רבן גמליאל רבו האפיקורוסין בישראל והיו מצירים לישראל ומסיתין אותן לשוב מאחרי השם, וכיון שראה שזו גדולה מכל צרכי בני אדם, עמד הוא ובית דינו והתקין ברכה אחת שתהיה בה שאלה מלפני השם לאבד האפיקורוסין, וקבע אותה בתפילה כדי שתהיה ערוכה בפי הכל. מבואר בדבריו שלאחר כל הבקשות שהאדם מבקש בשמונה עשרה, יש עוד בקשה אחת נחוצה, והיא להיפטר מכל אותן קליפות שמסיתות את האדם ומקררות אותו מעבודת ה', וצורך גדול יש בבקשה זו יותר מכל שאר הברכות, עד כדי כך שחכמי ישראל תיקנו עליה ברכה והוסיפו אותה בתפילת שמונת עשרה, דבר שלעולם לא היה לא קודם לכן ולא לאחר מכן.

והנה אף ברכה זו חוברה משני חלקים. החלק הראשון הוא הבקשה אשר מיועדת להסביר לו לאדם עד כמה הוא זקוק לזה ועל ידי כן לעורר התשוקה בלב. בלי חלק זה, לא היה קולט. בדרך כלל יש לו לאדם רשימה של דברים שמשנתנה כל פעם לפי הדברים שהוא מתמודד אתם. לפעמים הוא מכוון הרבה ברפאנו, לפעמים בברך עלינו, וכן הלאה. אך בברכת ולמלשינים מבין האדם שהוא תמיד זקוק לכך. הוא מבין שהוא תמיד סובל מהספק שעמלק מטיל בלבו ומהקיריות שהוא מקרר אותו, וככל הפירושים של אשר קרך, וכיון שהוא מרגיש שמדובר בצורך גדול להיפטר מהקליפות כי הן אלה שמונעות אותו מלקיים את תכלית הבריאה, מתעוררת בו התשוקה שיתקיים וכל קרני רשעים אגדע, וכל אויבי עמך ישראל מהרה ייכרתו וכו' ואח"כ כשהוא מגיע לחתימת הברכה, ברוך אתה ה' שובר אויבים ומכניע זדים, גוברת שמחתו יותר על שמחת כל הברכות, כי התשוקה בתחילת ברכה זו יותר חזקה משל שאר

יום מסכת סוכה כדי להתחבר לאורו של חג הסוכות. כך יכול האדם להתחבר כל יום לאור של והיה ה' למלך על כל הארץ. וכאמור, ככל שהאדם מוסיף להבין את הצורך בבקשת ולמלשינים אל תהי תקוה, כך מתגברת תשוקתו לכך, ואז ממילא יש לו שמחה יותר חזקה בחתימת הברכה, שובר אויבים ומכניע זדים.

שמחה גדולה היא לאיש היהודי, והקב"ה נתן לנו את החג הזה כדי שנוכל לקחת את אורו ולהאיר בו גם את שאר הימים. הן ידוע הכלל ברוחניות ששום דבר אינו מוגבל בזמן. אמנם בזמנים המיוחדים מקבלים כלים יותר גדולים, אבל גם בשאר הזמנים, כשמתחברים לתורתו של חג, יונקים מאורו. כידוע שהרה"ק **מראפשיץ** זיע"א למד כל

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינוני' במוקדים הבאים:

ארה"ק

ירושלים	מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76
בית שמש	מקווה תולדות אהרן	שבטי ישראל 35
	מקוה יד כהן	רח' אוהל יהושע 8
בני ברק	מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת הפציבה
	ביהמ"ד תולדות אהרן	רח' בן איש חי 66 גבעת ירושלים
	ביהמ"ד בית גדליה	רמה ב טל: 053-317-0944
	ביהמ"ד תולדות אברהם יצחק	רח' חזון איש
	שטיבלאך קרית הרמ"א	רמה ב'
אשדוד	בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה
	חנות 'מול איצקוביץ'	רחוב הרב שך
	מקוה בית פנחס	רחוב יואל
	מקוה ויזניץ	רחוב רבינא
	מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5
	ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק ניסים פינת עוזיאל
	סופר מילר	רחוב אור החיים
ביתר עילית	מעדניית יאפצ'ק	רחוב עזרא
	בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז
	מאפיית הנשיא	רחוב יהודה הנשיא 8 רובע ז
	בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג
	מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הנס
	ביהמ"ד בית פנחס	רחוב ינאי 12
	היכל שמחה בונים	רחוב האדמור מבעלזא רובע ג
	ביהמ"ד מאקווא	רחוב התלמוד 9
ביהמ"ד בית ישי	רחוב חטיבת גבעתי 3	
חיפה	בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5
	בית המדרש בעלזא	רח' הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59
פתח תקוה	ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720
	שכונת הבעש"ט	052-760-0162
אלעד	מקווה בעש"ט	רחוב מנחם בגין 115 א
	מקווה ויזניץ-צמח צדיק	רחוב יונתן בן עוזיאל
קריית גת	מקווה חוג חתם סופר	רחוב ברטנורא
	מקווה קרעטשניף	רחוב נתיבות שלום 2
מודיעין עילית	בית המדרש אמרי חיים ויזניץ	רחוב טרפון
	ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז	מתחם בתי הכנסת ברכפלד
גבעת זאב	קיוסק ערב שבת	רחוב האיילות פינת הראם
צפת	ביהמ"ד לעלוב	רחוב ט"ו בסמוך למלון רימונים
תל אביב	ביהמ"ד דרכי איש	הדף היומי 8
נתניה	חנות ספרים טובים	קרית צאנז

אם ברצונך לקחת חלק ב**זיכוי הרבים** ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות ל'מכון הבינוני' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינני' במוקדים הבאים:

חול

4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
4909 13th Ave	Kosher Discount	
	ע"י המקוואות	מאנרא
Phyllis Terrace 25	ספרים שאפע ווישניץ	מאנסי
	ביהמ"ד סאטמאר - הופפער	וילאמסבורג
	ביהמ"ד סאטמאר - בנין בראך	
	ביהמ"ד סאטמאר - וואלבאוט	
	ביהמ"ד סאטמאר - ליע גארדענס	
	ביהמ"ד סאטמאר - מוירטל	
	ביהמ"ד קראלי	
	Central Market Supermarket	
5678 Park Ave	Zoubris	מונטריאל
Lange Leemstraat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van Spangestraat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
Lamorinierstraat. 118	ביהמ"ד בית אהרן	
Brialmontlei 16	ויזניץ	
Antoon van Dyckstraat 41	גור	
Mercatorstraat 58	בית המדרש פשווארסק	
Sint-Vincentiusstraat 26A	טשרנויבל	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	
1 Belz Terrace	ביהמ"ד בעלזא	
18 Hildaville Drive	ביהמ"ד המרכזי	וועסטקליף
105 Hamlet Court Road	ביהמ"ד מילואים לאפור	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

842106199482